

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

MORCEAUX CHOISIS
DE LUCIEN

A LA MÊME LIBRAIRIE :

Lucien : *Œuvres complètes.* Traduction française de M. Talbot, suivie d'une table analytique. 2 vol. in-12 broch. 7 fr.

— *Morceaux choisis.* Traduction française extraite des Œuvres complètes publiées par M. Talbot. 1 vol. in-12, broché. 2 fr.

amis
LUCIEN

MORCEAUX CHOISIS

NOUVELLE ÉDITION

**PUBLIÉE AVEC UNE NÔTICE, DES SOMMAIRES
ET DES NOTES EN FRANÇAIS**

PAR E. TALBOT

Professeur de rhétorique au lycée Condorcet

e.
PARIS

LIBRAIRIE HACHETTE ET Cie

79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 79

1872

Gl 23. 183

JAN 26 1885

Subscription fund.

NOTICE SUR LUCIEN

Lucien naquit en Syrie, à Samosate, ville de la Comagène sur les bords de l'Euphrate, vers l'an 140 avant J. C. Lorsque, au sortir des écoles publiques, il fut en âge d'apprendre un métier, son père le mit en apprentissage chez un oncle statuaire. Le début de l'enfant ne fut pas heureux : il brisa la tablette de marbre qu'on lui avait donnée à tailler ; son oncle, irrité de sa maladresse, le frappa violemment avec une courroie. Lucien s'enfuit en sanglotant auprès de sa mère, qui obtint de son mari que leur fils ne retournât pas à une si rude école. Il étudia les lettres, pour lesquelles il avait plus d'appétit que pour la sculpture, devint avocat, et plaida devant les tribunaux d'Antioche. Dégoûté promptement des procès et de la chicane, il se consacra à la rhétorique, et se mit à voyager. C'était le bon temps des orateurs-philosophes, de ceux qu'on appelait sophistes. Ils allaient faire des conférences dans les grandes villes de l'empire romain, annonçant un discours ou une lecture, comme des musiciens, un concert : les populations accouraient en foule et payaient largement. Lucien, dans cette carrière mieux appropriée à son genre de talent, applica

sa facilité d'élocution à des déclamations publiques ou à des improvisations, dont le tour original, la finesse et la gaieté, jointes au bon sens, charmaient les auditeurs. Il parcourut l'Ionie, l'Achaïe, la Macédoine, l'Italie, les Gaules, demeura quelque temps à Athènes pour s'initier aux arts de la Grèce, et fit un séjour à Rome auprès du célèbre philosophe Nigrinus.

Enrichi par ses succès oratoires, il entra dans la seconde phase de son talent, celle d'écrivain philosophe et satirique. Il était alors parvenu à l'âge de quarante ans, c'est-à-dire à la pleine maturité de l'esprit, ayant à sa portée des trésors d'érudition amassés par l'étude et une connaissance parfaite du monde et des hommes. A ce fond s'ajoutaient une verve d'interminable moquerie, qui éclatait en saillies neuves et sensées, une adresse merveilleuse à manier l'ironie, un don particulier de peindre et d'animer les objets, un style d'une pureté exquise, net, transparent, qui rappelle les meilleurs jours de la littérature grecque. Avec la richesse, Lucien acquit une renommée, dont il prit plaisir à revenir se glorifier à Samosate, sa patrie, dans un âge avancé. On croit qu'il fut chargé par Marc-Aurèle du gouvernement civil et judiciaire de l'Égypte ; mais peut-être fit-il seulement un voyage dans cette province, après avoir visité la Cappadoce et la Paphlagonie. Lucien avait dressé pour son ami Quintillus une liste des personnages parvenus à une extrême vieillesse : on peut ajouter son nom à ces exemples de longévité : il mourut âgé de plus de quatre-vingts ans, non pas

dévoré par des chiens, comme le prétend Suidas, mais probablement emporté par un accès de goutte.

Les œuvres de Lucien offrent une très-grande variété : c'est un des plus féconds polygraphes. Il est donc utile de répartir ses opuscules en plusieurs catégories, afin d'en rendre la suite plus méthodique et l'intelligence plus facile. Nous suivons ce procédé dans la distribution des morceaux extraits de ses œuvres complètes.

1° *Faits biographiques.* Ce sont d'abord des particularités relatives à la biographie de Lucien : ses débuts malheureux en sculpture, la préférence qu'il accorde à la Science, la forme qu'il adopte pour l'expression de ses idées, les changements qu'il introduit dans le *Dialogue*, dont il crée un genre à part où nul rival depuis ne l'a surpassé. Tous ces faits ne sont pas rigoureusement historiques, mais ils expliquent bien le genre littéraire traité par Lucien et la direction qu'il a imprimée à son esprit.

2° *Dialogues des dieux et Dialogues des morts.* Viennent alors ces immortels dialogues, dans lesquels Lucien a su fondre en un drame plaisant et satirique la comédie d'Eupolis et d'Aristophane avec les conversations sublimes ou familières de Platon et de Xénophon. Moqueur impitoyable, doné d'une verve bouffonne et sarcastique, il verse à flots le ridicule sur toutes ces légendes mythologiques, que Cicéron traitait déjà de contes de bonnes femmes. Pas une divi-

mité n'y est épargnée : toutes passent sous le fouet d'une gaieté irrévérencieuse. Lucien, à la façon des anciens comiques, ne craint ni Jupiter armé de son tonnerre, ni le Tartare, ni les peines qui menacent l'impiété. Pour lui, les Enfers sont un théâtre, une salle de spectacle, où il fait agir et parler les personnages dont son imagination a ranimé les cadavres ; l'Olympe est une scène burlesque, où s'agitent les marionnettes divines, dont il tire les fils au gré de sa fantaisie railleuse. Mais ce n'est pas seulement pour provoquer le rire que Lucien fait mouvoir les dieux supérieurs, inférieurs ou marins, ainsi que les morts de tous les temps et de tous les pays qui ont laissé quelque trace dans la mémoire des hommes : il veut donner à son public de sérieuses et durables leçons. Au nom de la raison, de la justice et de la loi morale, il poursuit les vices, fronde les abus et détruit les préjugés qui sont la honte et le fléau de tous les âges. Morgue des parvenus, vanité des puissants de la terre, calculs misérables et hypocrites des parasites et des flatteurs, passion sordide des avarés, effronterie des chercheurs d'héritages, bassesse et prétentions pédantesques des faux érudits, il flagelle tout de sa lanière sanglante, et marque ses victimes d'un fer chaud à l'empreinte d'un renard ou d'un singe.

3° *Dialogues philosophiques et Traités moraux.*
Attaquant ensuite par des traits plus directs les vices de ses contemporains, il lutte de front ou corps à

corps avec les soi-disant philosophes que produit, au deuxième et au troisième siècles de notre ère, la vieille société qui tombe en ruine : époque dégénérée, flottante, sans conviction, où, à part quelques exceptions, la lie de l'esprit humain, montant à la surface du paganisme expirant, déshonore les grands noms d'Académiciens, de Péripatéticiens, d'Épicuriens et de Stoïciens par des disputes stériles, des subtilités captieuses et des arguties sans valeur. A la tourbe effrontée des philosophes joignons une phalange de magiciens, de devins, de tireurs d'horoscopes, de fabricants d'onguents, d'oracles et d'amulettes, exploitant la foule toujours avide de merveilleux et de surnaturel. Lucien, fidèle à son rôle, ne manque pas de mettre à nu ces fourbes sans vergogne et sans mœurs. Mais c'est peu de combattre l'erreur et la sottise, de flétrir le mal qu'il déteste et qu'il fuit ; Lucien indique aussi où sont la vérité et le bon sens, où se trouve le bien qu'il recherche et qu'il aime. Dans *Hermotimus*, il examine avec la plus entière bonne foi quelle est la secte philosophique qui conduit réellement à la vertu. *Nigrinus* et *Démonax* sont le modèle de parfaits philosophes dignes d'être offerts à l'imitation de la jeunesse. *Toxaris* fait goûter les douceurs consolantes de l'amitié, dont les faux semblants sont flétris dans *Timon le Misanthrope*. Les *Saturnales* prêchent aux hommes l'équitable répartition des biens de la fortune. Le *Navire* ou les *Souhaits* leur apprend à borner leurs désirs. Le traité *De la Délation* venge les honnêtes

gens des attaques de la calomnie. Celui du *Deuil* fortifie l'âme contre la douleur et les larmes. L'opuscule sur *Ceux qui sont aux gages des grands* est une protestation de la dignité humaine contre l'abaissement du caractère chez le savant et chez le lettré.

4° *Écrits historiques*. Bien que Lucien ne soit pas un historien de profession, il a composé sur la *Manière d'écrire l'histoire* un petit livre qui est le chef-d'œuvre du genre. Dans quelques-uns de ses écrits, il se montre observateur consciencieux des règles qu'il a tracées : soit qu'il démasque les jongleries et le charlatanisme du faux prophète Alexandre, soit qu'il décrive la mort pompeuse de l'orgueilleux Pérégrinus, soit enfin qu'il raconte la vie et les derniers moments de Démosthène, ou la victoire remportée par Antiochus sur les Galates.

5° *Romans et fantaisies*. De l'histoire au roman, sous une telle plume, il n'y a qu'un pas ; la différence n'est guère que dans la forme. Lucien déploie dans les récits mensongers, dans les fables dites milésiennes, une richesse d'imagination, une abondance inventive et une souplesse de style qui ravissent le lecteur. Son *Histoire véritable* est le premier voyage imaginaire où se soit égayée la liberté de feindre en histoire et en géographie. Elle fraye la route au *Voyage dans la lune* de Cyrano de Bergerac, au *Gulliver* de Swift, au *Voyage de Niel Klim* d'Holberg, au *Voyage dans l'île des plaisirs* de Fénelon. Le *Menteur d'inclination*,

fondé sur ce fait, que tous les hommes aiment le mensonge, offre une série de récits qui ont pour agrément de passer toute croyance. L'*Ane* de Lucien a été comparé à un bijou, dont l'éclat est terni par des passages trop libres : c'est, en somme, un conte habilement agencé, où l'invraisemblable s'unit sans effort à la réalité. Ce Lucius, changé en âne et redevenant homme, n'intéresse pas seulement par ses singulières aventures ; les divers sentiments qu'il éprouve, douleur et joie, espoir et crainte, font de lui un être qui vit et qui pense comme chacun de nous. On sait que Le Sage a tiré du roman de Lucien l'épisode de la caverne, au chapitre IV du premier livre de son *Gil Blas*.

6° *Éloquence : plaidoyers, éloges, paradoxes.* Tous les secrets de l'art oratoire étaient familiers à Lucien : il le prouve dans le *Maître de Rhétorique* et dans le *Lexiphane*, où il se moque, avec son bon sens et son goût ordinaires, de la fausse éloquence et du style ampoulé des déclamateurs. Au contraire, il indique dans *Nigrinus*, dans l'*Éloge de Démosthène* et dans *Hercule* quels sont les effets d'une parole franche et vraie, dont les accents convainquent les esprits et dont les traits pénètrent les cœurs. Son plaidoyer pour un *Fils déshérité* est un morceau plein d'éloquence dans une cause de pure invention. Les deux *Phalaris* sont un tour de force ingénieux pour justifier le tyran d'Agrigente. Le *Tyrannicide* soutient la thèse, admise chez les anciens, qu'il est permis de

tuer un usurpateur. L'*Éloge de la Patrie* a de l'éclat et de la chaleur : celui de la *Vie parasitique* est un paradoxe rempli d'un amusant persiflage : celui de la *Mouche* est un badinage, fort joli relevé d'observations délicates et d'une élégante finesse. Ces opuscules font regretter de n'avoir pas de véritables plaidoyers de Lucien.

7° *Sciences*. Un esprit curieux et observateur comme celui de Lucien ne pouvait manquer d'être au courant de toutes les connaissances de son temps : on voit, en effet, tantôt par une description, tantôt par une allusion, qu'il n'est étranger à aucune d'elles. Sa monographie de la Mouche, sa peinture d'un paon dans une prairie, celle des Dipsades, ces terribles serpents d'Afrique, ainsi qu'un grand nombre d'images, de comparaisons, de traits pittoresques, le montrent versé dans l'histoire naturelle. Le *Lexiphane*, le *Pseudosophiste* et le *Plaidoyer devant les voyelles* prouvent qu'il possède à fond la grammaire et la philologie. Son traité de l'*Astrologie*, ou, pour mieux dire, de l'*Astronomie*, est un précis intéressant de cette science, à laquelle il rapporte beaucoup de fables de la mythologie grecque.

8° *Beaux-arts*. Parmi les connaissances que cultivait Lucien, les beaux-arts sont l'objet de sa prédilection marquée. Le *Bain* renferme une description intéressante d'un édifice thermal construit par l'architecte Hippias. On trouve dans l'opuscule *Sur un*

appartement tous les détails relatifs au luxe décoratif d'une demeure opulente. Les *Portraits* abondent en termes de comparaison empruntés aux chefs-d'œuvre des plus éminents statuaires de l'antiquité : on voit que Lucien en a fait une étude aussi intelligente que minutieuse. Il en est de même des tableaux qu'il a reproduits d'après les originaux, ou dessinés de génie : ils saisissent par la netteté parfaite du crayon, le brillant éclat et la vive fraîcheur du coloris. Où trouver rien de plus ravissant que l'analyse de la toile qui représente la Centauresse de Zeuxis, rien de plus gracieux, de plus suave que l'image des noces de Roxane et d'Alexandre ? On voit à Rome, au premier étage de la Farnésine, une restitution de ce tableau d'après le texte de Lucien : c'est une des meilleures œuvres de Razzi, dit le Sodoma, un des peintres de fresque les plus admirés du seizième siècle. Raphaël n'a pas dédaigné de composer sur le même motif une esquisse, qui est maintenant dans la galerie Borghèse, comme il a refait, dans un dessin que l'on voit au Louvre, le tableau d'Apelle d'Éphèse, décrit par Lucien dans son traité *De la Délation*.

A cette connaissance des différentes branches des arts pittoresques et plastiques Lucien joint celle de l'art musical. Plusieurs phrases de l'*Harmonide* indiquent qu'il en sait les ressources et les finesses.

Chez les anciens, la gymnastique et la danse avaient des rapports étroits avec la statuaire et l'art dramatique. L'*Anacharsis* de Lucien explique comment les exercices du gymnase entretiennent la beauté du

corps, la grâce virile des attitudes et de la démarche, et retrempent l'énergie du courage dans une généreuse émulation. La dissertation sur la *Danse* le fait voir initié à toutes les pratiques de la pantomime, à ce langage du geste exprimant les diverses passions de l'âme et mettant sous les regards les plus intimes pensées.

9° *Poésies*. Plusieurs épigrammes de l'*Anthologie* portent le nom de Lucien : elles sont, en général, assez bien tournées pour ajouter à sa réputation d'homme d'esprit celle de poète agréable. La *Tragédie de la Goutte* est une parodie amusante, où le style pompeux de la tragédie et le lyrisme des chœurs sont appliqués d'une manière risible aux misères et aux douleurs d'un pauvre goutteux cloué sur son lit par un mal incurable.

Tel est l'ordre des compositions de Lucien qui se rencontrent dans notre nouveau recueil. Il est rédigé de manière à être placé graduellement entre les mains des élèves des classes de grammaire et des classes supérieures. Le choix des professeurs déterminera la partie qu'il conviendra de faire expliquer et traduire.

Eugène TALBOT.

MORCEAUX CHOISIS DE LUCIEN.

FAITS BIOGRAPHIQUES.

I

LE SONGE OU LA VOCATION.

Lucien est mis en apprentissage chez son oncle le sculpteur. — Il brise maladroitement la tablette de marbre qu'on lui donne à tailler. — Battu par son oncle, il renonce à la profession. — La Sculpture et la Science lui apparaissent en songe. — Il accorde la préférence à la Science sur la Sculpture.

Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν, ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσηβος ὢν· ὁ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὅ,τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οὐ σμικρᾶς, καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα¹ μικρά τε

1. Ἡμέτερα, s.-ent. χρήματα, nos biens, notre fortune.

εἶναι, καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δέ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκοῦντα παρὰ τῆς τέχνης, καὶ μηκέτι οἰκόςιτος εἶναι τηλικούτος ὢν. Δευτέρας οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθη¹, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν, καὶ ῥάστη ἐκμαθεῖν, καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα, καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην² ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὁ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον³ ἀπιδὼν (παρῇν γὰρ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἄριστος ἐρμολύφος εἶναι δοκῶν, καὶ λιθοξόος ἐν τοῖς μάλιστα εὐδόκιμος). «Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν, σοῦ παρόντος· ἀλλὰ τοῦτον ἄγε, (δείξας ἐμὲ), καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστὴν καὶ ἐρμολυφέα· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο, φύσειός γε, ὡς οἶσθα, τυχὼν⁴ δεξιᾶς.» Ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀφεθείην⁵ ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων⁶ ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως, ὡς ἐδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον· τότε δὲ ἔπαινος ἐς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν· καὶ χρηστάς

1. Προὔτεθη, 3e pers. sing. aor. 4e indic. pass. de προτίθημι, mettre en avant.

2. Ἄλλου.... ἄλλην : l'un une profession, l'autre, une autre.

3. Θεῖον, oncle maternel.

4. Τυχὼν, nom. sing. masc.

aor. 2e partic. de τυγχάνω, obtenir.

5. Ἀφεθείην, 4e pers. sing. aor. 4e optat. pass. d'ἀφίημι, renvoyer, congédier.

6. Ἀποξέων, nomin. sing. masc. partic. présent de ἀποξέω, racler, polir.

εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὥς ἐν βραχεῖ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ γὰρ παρεδεδόμην τῷ θεῷ, μὰ τὸν Δί' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀχθόμενος· ἀλλὰ μοι καὶ παιδιάν τινα οὐκ ἀτερπῇ ἐδόκει ἔχειν, καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπιδείξιν, εἰ φαινοίμην θεοὺς τε γλύφω, καὶ ἀγαλμάτια τινα μικρὰ κατασκευάζων ἐμαυτῷ τε κάκεινοις, οἷς προηρούμην¹. Καὶ τότε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνηθες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίγνετο· ἐγκοπέα γάρ τινά μοι δούς ὁ θεῖος, ἐκέλευσέ μοι ἡρέμα καθικέσθαι πλάκος ἐν μέσῳ κειμένης. Σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη² μὲν ἡ πλάξ, ὁ δὲ ἀγανακτήσας, σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν, οὐ πράως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο³, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης. Ἀποδράς⁴ οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι, συνεχές ἀνολολύζων, καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλεως· καὶ διηγοῦμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μῶλωπας ἐδείκνυον· καὶ κατηγόρουν πολλήν τινα ὠμώτητα, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτῆσαμένης δὲ τῆς μητρὸς, καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθε, κατέ-

1. Προηρούμην, 1re pers. sing. imparf. pass. de προ-αἰρέω, choisir.

2. Κατεάγη, 3^e pers. sing. aor. 2 pass. de κατάγνυμι, briser.

3. Κατήρξατο, 3^e pers. sing. aor. moyen de κατάρχομαι, initier.

4. Ἀποδράς, nom. sing. masc. aor. 2 pass. de ἀποδιδράσκω, s'enfuir.

δαρθον¹ ἔτι ἔνθακρυς καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐννοῶν.
Τότε δὲ

θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος²
ἀμβροσίην διὰ νύκτα,

καὶ δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χεροῖν εἰλκόν με
πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς·
μικροῦ³ γοῦν με διεσπάσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλο-
τιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει
καὶ παρὰ μικρὸν ὅλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ
τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατική, καὶ
ἀνδρική, καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χεῖρε τύλων
ἀνάπλευς, διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου κατα-
γέμουσα· ἡ δὲ ἑτέρα μάλα εὐπρόσωπος, καὶ τὸ
σχῆμα εὐπρεπὲς, καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος
δ' οὖν ἐφιάσιν μοι δικάζειν ὅποτέρᾳ βουλοίμην συν-
εῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀν-
δρώδης ἔλεξεν·

« Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἦν
χθὲς ἤρξω⁴ μανθάνειν, οἰκεῖα τέ σοι καὶ συγγενῆς
οἴκοθεν· ὃ τε γὰρ πάππος σου λιθοξόος ἦν, καὶ τῷ
θεῷ ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς.
Εἰ δ' ἐθέλεις μὲν λήρων καὶ φληνάφων τῶν παρὰ
ταύτης ἀπέχεσθαι (δείξασα τὴν ἑτέραν), ἔπεσθαι δὲ
καὶ συνοῖκεῖν ἐμοὶ, πρῶτα μὲν θρέψῃ⁵ γεννικῶς, καὶ
τοὺς ὦμους ἔξεις καρτεροὺς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλ-

1. Κατέδαρθον, 1re pers. sing. aor. 2 de καταδαρθάνω, s'endormir.

2. *Iliad.*, II, v. 58, 57.

3. Μικροῦ, peu s'en fallut, presque.

4. ἤρξω, 2° pers. sing. aor. 1 indic. de ἀρχομαι, commencer.

5. Θρέψῃ, 2° pers. sing. fut. indic. pass. de τρέφω, nourrir.

λότριος¹ ἔση, καὶ οὐποτε ἄπει² ἐπὶ τὴν ἄλλοδαπὴν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις, ἐπαινέσονται σε πάντες. Μὴ μυσαγῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελές, μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ τοιούτων ὀρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκείνος ἔδειξε τὸν Δία, καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο, καὶ Μύρων ἐπηνέθη, καὶ Πραξιτέλης³ ἔθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὴ τούτων εἰς γένοιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιο; Ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδεικνύεις, περιβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα.» Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα εἶπεν ἡ Τέχνη. Ἐπεὶ δ' ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὥδέ πως·

« Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ, ἥδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη. Ἡλίκα μὲν οὖν τάγαθὰ ποριῇ⁴ λιθοξόος γενόμενος, αὕτη προεῖρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔση, τῷ σώματι πονῶν, κἂν τούτῳ τὴν ἄπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῇ λαμβάνων, ταπεινὸς

1. Ἀλλότριος, étranger à, à l'abri de.

2. Ἀπει, 2e pers. sing. fut. indic. de ἀπειμι, être absent, étranger.

3. Phidias, célèbre sculpteur né à Athènes en 497, mort en 434 avant J. C., auteur de plusieurs statues de *Minerve*, du *Jupiter Olympien*, moitié ivoire et moitié or; du *fronton* et des *bas-reliefs* du Parthénon. — Polyclète d'Argos, contemporain et rival de Phidias, exécuta une statue colossale de Ju-

non. Une de ses statues était si parfaite qu'elle servait de *canon*, c'est-à-dire de *règle par excellence*. — Myron, contemporain de Phidias et de Polyclète, excella surtout à représenter les animaux. — Praxitèle, né à Athènes vers 360 avant J. C., mourut âgé d'environ quatre-vingts ans. Parmi ses nombreux ouvrages, on remarquait la *Vénus* de Cnide.

4. Ποριῇ, 2e pers. sing. fut. indic. moyen attique de πορίζομαι, se procurer.

τὴν γνώμην, εὐτελὲς δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος, οὔτε ἐχθροῖς φοβερός, οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός· ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, αἰεὶ τὸν προύχοντα ὑποπτήσσω, καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν¹, καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὦν.

« Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα, καὶ πράξεις θαυμάστας, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα, καὶ πάντων, ὡς εἰπεῖν, ἔμπειρον ἀποφαίνουσα· καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πραότητι, ἐπιεικείᾳ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὁρμῇ· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. Λήσει² δέ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν, οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει³ μετ' ἐμοῦ· καὶ ὅλως ἅπαντα, ὅποσα ἐστὶ, τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.

« Καὶ ὁ νῦν πένης, ὁ τοῦ δεῖνος⁴, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασι ζηλωτός καὶ ἐπίφθονος ἔσθι, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμῶν, καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προύχόντων ἀποβλεπόμενος,

1. Λαγὼ βίον ζῶν, vivant de la vie d'un lièvre, c'est-à-dire d'une vie précaire et inquiète.

2. Λήσει, 3e pers. sing. fut. de λανθάνω, échapper.

3. Προόψει, 2e p. sing. fut. de προοράω, prévoir.

4. Ὁ τοῦ δεῖνος, gén. de δεῖναι, un tel : le fils de n'importe qui, d'un homme inconnu.

ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην¹ ἀμπεχόμενος (δείξασα τὴν ἑαυτῆς· πᾶν δὲ λαμπρὸν ἐφόρει), ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος. Κἂν ποὺ ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανῆς ἔσῃ· τοιαῦτά σοι περιήσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῷ δακτύλῳ, Οὗτος ἐκεῖνος² λέγων. Ὁρᾷς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν³ ὄντα ἐγὼ ἡλίκον ἐποίησα; Ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; Ἄλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος⁴ ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης⁵ καὶ αὐτὸς⁶ ὑπὸ τῇ ἐρμογλυφικῇ ταύτῃ τραφεῖς, ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος, καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς κῦτομόλησεν ὡς ἐμέ⁷, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄδεται; Ἀφείς⁸ δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἄνδρας, καὶ πράξεις λαμπράς, καὶ λόγους σεμνοὺς, καὶ σχῆμα εὐπρεπές, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ ἔπαινον, καὶ προεδρίας, καὶ δύναμιν, καὶ ἀρχάς, καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκίμειν, καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτῶνιόν τε πιναρὸν ἐνδύσῃ, καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψῃ, καὶ μοχλία, καὶ γλυφεῖα, καὶ κοπέας, καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χεροῖν ἔξεις, κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς, καὶ χαμαιζήλος, καὶ πάντα τρόπον ταπεινὸς· ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε,

1. Οὗτος ἐκεῖνος, c'est lui, le voilà !

2. Démosthène était fils d'un fabricant d'armes.

3. Philippe de Macédoine, avec des prévenances et de l'argent, gagna Eschine et l'opposa à Démosthène.

4. Socrate avait commencé par être sculpteur, comme son père Sophronisque, et il avait fait un groupe des trois Grâces.

5. Καὶ αὐτὸς, lui aussi.

6. Ὡς ἐμέ, vers moi.

7. Ἀφείς, nomin. sing. aor. 2 part. act. de ἀφίημι, renvoyer.

οὐδὲ ἀνδρῶδες, οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρύμα καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρύματος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα περροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν λίθων. »

Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς, οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων, ἀναστὰς ἀπερηνάμην¹· καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν, μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγενηῶς· καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη, καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένῳ μοι χθὲς ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἡγανάκτει, καὶ τὸ χεῖρε συνεκρότει, καὶ τοὺς ὀδόντας συνέπριε· τέλος δὲ ὥσπερ τὴν Νιόβην² ἀκούομεν, ἐπεπήγει³, καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. Ἡ ἐτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα· «Τοιγαροῦν ἀμείψομαι σε, ἔφη, τῆςδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκησας. Καὶ ἐλθέ ἡδὴ, ἐπίβηθι τούτου τοῦ ὀρήματος, ὅπως εἰδῆς οἷα καὶ ἡλίκα· μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ, ἀγνοήσῃς ἔμελλες. » Ἀρθεῖς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπουν πόλεις, καὶ ἔθνη, καὶ δήμους· καὶ κάτωθεν ἀφορῶντες οἱ ἄνθρωποι ἐπῆνον καὶ μετ' εὐφημίας παρέπεμπον. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν, ἀντίπαις ἔτι ὢν καὶ ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

(*Le Songe ou la vision.*)

1. Ἀπερηνάμην, 4re pers. sing. aor. 4^{ind}ic. de ἀποφαίνωμαι, se déterminer.

2. Niobé, fille de Tantale, ayant vu périr ses enfants sous les coups d'Apollon et de Diane,

fut pénétrée d'une douleur si profonde, que les dieux, par pitié, la changèrent en rocher.

3. Ἐπεπήγει, 3e pers. sing. plus-q.-parf. indic. de πῆγνυμι, se durcir, se consolider.

II

FUSION DU DIALOGUE ET DE LA COMÉDIE.

L'originalité du genre adopté par Lucien est un mélange habile du Dialogue philosophique et de la Vieille Comédie.

Πτολεμαῖος¹ ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὥς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριβῶς μέλαν εἶναι τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκόν, ἐπίσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον· καὶ ὥτετο ἐκπλήξειν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν, καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεκόςμητο, καὶ ἀλουργίδι ἐπέστρωτο, καὶ ὁ γαλινὸς ἦν λιθοκόλλητος, Δαρείου τινὸς, ἢ Καμβύσου, ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὥς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνιῖς² ὅτι οὐκ εὐδοκιμεῖ ἐπ' αὐτοῖς, οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἡ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ, καὶ οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ' ἡ μὲν κάμηλος ἀπέθχεν ἀμελουμενή· τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι,

1. Ptolémée II, Philadelphie. | sing. partic. présent de συν-
2. Συνιῖς, nomin. masc. | ἵημι, comprendre.

τῷ ἀνελκτῇ, ἐδωρήσατο, καλῶς ἀνέλκσαντι παρὰ τὸν πότον.

Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμόν¹ κάμπλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἐπὶ αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα· ἐπεὶ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοις συγκεῖσθαι, Διολόγου καὶ Κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορρίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μιῆς ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο.

Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ Διολόγος καὶ ἡ Κωμωδία· εἴ γε ὁ μὲν οἴκοι καὶ καθ' ἐαυτὸν ἐν τοῖς περιπάτοις² μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο· ἡ δὲ παραδοῦσα τῷ Διονύσῳ³ ἑαυτήν, θεάτρῳ ὠμίλει, καὶ ζυνέπαιζε, καὶ ἐγελωτοποιεῖ, καὶ ἐπέσκωπτε, καὶ ἐν ῥυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ ὅλον, ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχουμένη⁴ τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐγλεύαζε, φροντιστὰς, καὶ μετεωρολέσχας, καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο, ἐκείνους ἐπισκώπτειν, καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν⁵ αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροβατούντας δεικνύουσα, καὶ νεφελαις ζυνόντας, ἄρτι

1. Τοῦμόν pour τὸ ἐμόν, sous-ent. πρᾶγμα, mon affaire, mon discours, mes écrits.

2. Οἴκοι ... περιπάτοις, chez lui, et dans des promenades solitaires. Les dialogues des philosophes avaient lieu dans les jardins d'Académus, sous les ombrages du Lycée et sous le Portique du temple de Minerve.

3. Τῷ Διονύσῳ, à Bacchus.

Les représentations dramatiques se donnaient aux Dionysiaques, ou fêtes de Bacchus.

4. Ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχουμένη. Littéralement : voiturée sur des vers composés d'anapestes, c'est-à-dire de pieds formés de deux brèves et une longue.

5. Καταχεῖν, infin. prés. act. de καταχέω, répandre, verser sur.

δὲ ψυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, ὡς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους¹. Ὁ Διάλογος δὲ σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας² φύσεώς τε πέρι καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου εἰς τὸ βαρύτατον· καὶ ὅμως ἐτολμήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πᾶν πειθόμενα, οὐδ' εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωνίαν.

(*A quelqu'un qui lui avait dit : « Tu es un Prométhée dans tes discours. »*)

III

PROCÈS DE LUCIEN AVEC LA RHÉTORIQUE PAR DEVANT LA JUSTICE ET MERCURE.

Lucien est accusé d'avoir maltraité la Rhétorique et injurié le Dialogue. Cité par Mercure devant la Justice, il plaide sa cause et la gagne, malgré les efforts de ses adversaires.

ΕΡΜΗΣ, ΔΙΚΗ, ΡΗΤΟΡΙΚΗ, ΣΥΡΟΣ, ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

ΕΡΜ. Βούλει καὶ ταύτας γραφὰς ἀποκληρῶμεν, ὦ Δίκη, τὰς δύο πρώην ἀπενηνεγμένας³ κατὰ τοῦτο τοῦ ῥήτορος⁴.

1. Ce passage fait allusion aux moqueries des poètes comiques contre les philosophes, et particulièrement aux *Nuées* d'Aristophane, où Socrate, guindé en l'air dans un panier, discutait sur la nature du cresson et mesurait le saut d'une puce.

2. Τὰς συνουσίας, les entretiens, particulièrement ceux de Platon et de Xénophon.

3. Ἀπενηνεγμένας, acc. plur. féminin. parf. pass. de ἀποφέρω, déposer.

4. Ce rhéteur est Lucien, qui se met en scène sous le nom du Syrien.

ΔΙΚ. Δός¹ τὰς γραφάς.

ΕΡΜ. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρω· Διάλογος τῷ αὐτῷ, ὕβρεως².

ΔΙΚ. Τίς δαὶ οὗτός ἐστιν; Οὐ γὰρ ἐγγεγραπται τούνομα.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀποκλήρου³, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρω· κωλύει γὰρ οὐδέν, καὶ⁴ ἄνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ. Ἀποκλήρου ἑνδεκα τοὺς αὐτοὺς⁵ ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΡΗΤ. Τοῖς θεοῖς μὲν εὐχόμενοι ὅσῃν εὖνοιαν ἔχουσιν διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα· ἔπειθ', ὅπερ ἐστὶ μάχιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμὲ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἔασι ποιήσασθαι. Ἐγὼ μὲν, ὃ ἄνδρες δικασταί, τουτονὶ κομιδῇ μειράκιον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνήν, καὶ μονονουχὶ κίνδυνον ἐνδεδυκότα εἰς τὸν Ἀσσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν εὐροῦσα πλαζόμενον ἔτι, καὶ ὃ τι γρήσαιοτο ἐαυτῷ οὐκ εἰδότα, παραλαβοῦσα ἐπαίδευσα· καὶ ἐπεὶ ἐδόκει μοι εὐμαθὴς εἶναι, καὶ ἀτενὲς ὄρῃν ἐς ἐμὲ, ἀπολιποῦσα τοὺς ἄλλους, ὅπόσοι ἐμνηστεύοντό με, πλούσιοι, καὶ

1. Δός, 2e pers. aor. 2 impér. act. de διδωμι, donner.

2. Κακώσεως... ὕβρεως. Ces génitifs sont régis par εἰς sous-entendu. La construction pleine de cette ellipse est Ῥητορικὴ ἐπάγει δίκην κακώσεως τῷ Σύρω : la Rhétorique intente un procès à ce

Syrien pour mauvais traitements.

3. Ἀποκλήρου, 2e pers. prés. impér. act. de ἀποκληρώω, tirer au sort.

4. Καί, quoique.

5. Ἐνδεκα τοὺς αὐτοὺς, les onze mêmes juges pour les deux procès.

καλοὶ, καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικά, τῷ ἀγαρίστῳ
τούτῳ ἐμαυτὴν ἐνεγύησα¹, πένητι καὶ ἀφανεῖ καὶ
νέῳ, προῖκα οὐ μικρὰν ἐπεσενεγκαμένη, πολλοὺς
καὶ θαυμασίους λόγους. Εἴτ' ἀγαγοῦσα αὐτὸν εἰς
τοὺς φυλέτας τοὺς ἐμοὺς, παρενέγραψα καὶ ἀστὸν
ἀπέφηνα. Δόξαν² δὲ αὐτῷ περινοστεῖν, ἐπιδειξο-
μένῳ τοῦ γάμου τὴν εὐποτρίαν, οὐδὲ τότε ἀπελεί-
φθην³, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω πε-
ριαγομένη, καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ ἀοίδιμον ἐποιοῦν,
κατακοσμοῦσα καὶ περιστέλλουσα. Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ
τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια· ἐς δὲ τὴν
Ἰταλίαν ἀποδηγεῖσθαι ἐβελήσαντι αὐτῷ, τὸν Ἴόνιον
συνδιέπλευσα, καὶ τὰ τελευταῖα, μέχρι τῆς Κελ-
τικῆς συναπάρασα, εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι
μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπείθετο καὶ συνῆν αἰεὶ.
Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐπεσιτίσατο, καὶ τὰ πρὸς τὴν εὐ-
δοξίαν εὖ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὀφρὺς ἐπάρας
καὶ μέγα φρονήσας, ἐμοῦ μὲν ἡμέλησε, μᾶλλον δὲ
τέλεον εἶασεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενειήτην⁴ ἐκεῖνον, τὸν
ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διάλογον, Φιλοσοφίας υἱὸν
εἶναι λεγόμενον, ὑπεραγαπήσας τούτῳ σύνεστι· καὶ
οὐκ αἰσχύνεται, τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἄνετον
τῶν ἐν ἐμοὶ λόγων συντεμῶν, εἰς μικρὰ δὲ καὶ κομ-
ματικά ἐρωτήματα κατακλείσας ἑαυτὸν, καὶ ἀντὶ
τοῦ λέγειν ὅ τι βούλεται μεγάλη τῇ φωνῇ, βραχυεῖς

1. Ἐνεγύησα, 1re pers. sing. aor. indic. actif de ἐγ-γνᾶω, fiancer, marier.

2. Δόξαν, acc. neutre partic. absolu de δοκεῖ, il paraît bon; littéral : bon lui paraissant; pour dire : quand il crut bon.

3. Ἀπελείφθην, 1re pers. sing. aor. 4th indic. pass. de ἀπολείπω, devancer, rester en arrière.

4. Τὸν γενειήτην, ce barbu. La barbe était le signe caractéristique des philosophes.

τινας λόγους ἀναπλέκων, καὶ συλλαβίζων, ἀφ' ὧν ἀθρόος μὲν ἔπαινος ἢ κρότος πολὺς οὐκ ἂν ἀπαντήσκειν αὐτῷ, μειδιάμα δὲ παρὰ τῶν ἀκουόντων, καὶ τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἐντὸς τῶν ὄρων, καὶ μικρὰ ἐπινεῦσαι τῇ κεφαλῇ, καὶ ἐπιστενάξαι τοῖς λεγομένοις. Πῶς οὖν οὐκ ἀχάριστος οὗτος καὶ ἔνοχος τοῖς περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὃς τὴν νόμῳ γαμετὴν ἀτίμως ἀπέλιπε. Εἴρηκα, ὦ ἄνδρες δικασταί· ὑμεῖς δὲ, ἣν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολογεῖσθαι θέλη, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε (ἄγνωμον γὰρ ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκονᾶν), κατὰ δὲ τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὗτος ἀπολογεῖσθω, ἣν δύνηται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἶόν τε, ὦ Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ ῥῆσιν' καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

ΣΥΡ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡ ἀντίδικος ἡγανάκτησεν, εἰ μακρῷ χρήσομαι τῷ λόγῳ, καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης λαβῶν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων, ὑμῖν ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἀπάντων. Πάντα γὰρ, ὅποσα διηγήσατο περὶ ἐμοῦ, ἀληθῆ ὄντα διηγήσατο· καὶ γὰρ ἐπαίδευσεν, καὶ συναπεδήμησεν, καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γε τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην τῷ γάμῳ. Δι' ἧς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ τουτονὶ τὸν Διάλογον ἐτραπόμην ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ με μηδὲν τοῦ χρησίου ἐνεκα

ψεύδεσθαι ὑπολάβητε. Ἐγὼ γὰρ ὁρῶν ταύτην οὐκ-
 ἐτι σωφρονοῦσαν, οὐδὲ ἐμμένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου
 σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην ὁ Παιανιεὺς
 ἐκεῖνος¹ ἡγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς τρί-
 χας εὐθετίζουσαν, καὶ φυκίων ἐντρίβομένην, καὶ τὼ
 ὀφθαλμῶ ὑπογραφομένην, ὑπώπτευσον εὐθὺς καὶ παρ-
 εφύλαττον ὅποι τὸν ὀφθαλμὸν φέρει. Καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα ἐῷ· καθ' ἐκάστην δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενω-
 πὸς ἡμῶν ἐνεπίμπλατο² μεθύοντων ἐραστῶν, κωμα-
 ζόντων ἐπ' αὐτήν, καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίων
 δὲ καὶ ἐσθιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τολμώντων.
 Αὐτὴ δὲ ἐγέλα, καὶ ἤδετο τοῖς δρωμένοις. Ὅπερ
 ἐγὼ μὴ φέρων, ἐν γειτόνων οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ
 προσελθὼν, ἤξιον καταδεχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ταῦτά
 ἐστίν, ἃ ἐγὼ τὴν Ῥητορικὴν μεγάλα ἠδίκησα. Καί-
 τοι, εἰ καὶ μηδὲν αὐτῇ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς
 εἶχέ μοι, ἀνδρὶ ἤδη τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γε-
 γονότι, θορύβων μὲν ἐκείνων καὶ δικῶν ἀπηλλάχθαι,
 καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔαν, τυ-
 ράννων κατηγορίας³ καὶ ἀριστέων ἐπαίνους ἐκφυ-
 γόντα, ἐς δὲ τὴν Ἀκαδημίαν ἢ ἐς τὸ Λύκειον⁴ ἐλ-

1. Ὁ Παιανιεὺς ἐκεῖνος, l'homme de Péanée, Démos-
 thène, dont la naissance honore
 ce dème de l'Attique.

2. Ἐνεπίμπλατο, 3e pers.
 sing. imparf. de ἐμπίμπλαμαι,
 remplir.

3. Τυράννων κατηγορίας,
 accusations contre les tyrans :
 c'était une matière souvent
 donnée dans les écoles des rhé-
 teurs.

4. L'Académie, du nom du

héros Académus, était un jardin
 de platanes et d'oliviers, aux
 portes d'Athènes, sur les bords
 du Céphise, où Platon réunis-
 sait ses élèves. Du lieu de la
 réunion le nom passa à l'école
 platonicienne. — Le Lycée,
 gymnase en dehors des murs
 d'Athènes, sur les bords de l'I-
 lissus, était le lieu d'enseigne-
 ment d'Aristote : il est devenu
 le synonyme de la doctrine du
 maître.

θόντα, τῷ βελτίστῳ τούτῳ Διαλόγῳ συμπεριπατεῖν¹, ἡρέμα συνδιαλεγομένους, τῶν ἐπαίνων καὶ κρότων οὐ δεομένους. Πολλὰ ἔχων εἶπεῖν, ἤδη παύσομαι· ὑμεῖς δὲ εὖορκον τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις² ὁ Σύρος, πλὴν μιᾶς.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τις ἔοικεν εἶναι, ὁ τὴν ἐναντίαν θέμενος. Ὁ Διάλογος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγε· ὑμεῖς³ δὲ περιμείνατε, διπλασίονα ἀποισόμενοι τὸν μισθὸν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΛ. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μακροὺς μὲν ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβουλόμην τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, ὥσπερ εἴωθα⁴. Ὅμως δέ, ὡς νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτω ποιήσομαι τὴν κατηγορίαν, ἰδιώτης παντάπασι καὶ ἄτεχνος τῶν τοιούτων ὢν. Καί μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προσέμιον. Ἄ δὲ ἡδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τούτου, ταῦτ' ἔστιν· ὅτι με, σεμνὸν τέως ὄντα, καὶ θεῶν τε πέρι, καὶ φύσεως, καὶ τῆς τῶν ὅλων περιόδου⁵ σκοπούμεναν, ὑψηλὸν ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροβατοῦντα⁶, ἐνθα ὁ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται, κατασπάσας αὐτὸς ἤδη κατὰ τὴν ἀψίδα πετόμενον, καὶ ἀναβαίνοντα ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ

1. Συμπεριπατεῖν, me promener avec : c'est du verbe περιπατεῖν que vient le nom des Péripatéticiens.

2. Πάσαις, sous-entendu ψηφοῖς, tous les suffrages.

3. Ὑμεῖς, vous : elle s'adresse aux juges.

4. Ὡσπερ εἴωθα, comme j'en ai l'habitude. Les dialogues phi-

losophiques, notamment ceux de Platon, sont coupés d'interrogations fréquentes et de petites phrases.

5. Τῆς τῶν ὅλων περιόδου, les révolutions de l'univers.

6. Ἀεροβατοῦντα, marchant en l'air : c'est un mot de Socrate dans les *Nuées* d'Aristophane, v. 225.

καὶ τὰ πτερὰ συντρίψας, ἰσοδίαiton τοῖς πολλοῖς ἐποίησε. Καὶ τὸ μὲν τραγικὸν ἐκεῖνο καὶ σωφρονικὸν προσωπεῖον ἀρεῖλέ μου, κωμικὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκέ μοι, καὶ μικροῦ δεῖν γελοῖον. Εἰτά μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ σκῶμμα, καὶ τὸν ἱαμβόν, καὶ κυνισμὸν, καὶ τὸν Εὐπολιν, καὶ τὸν Ἀριστοφάνην¹, δεινούς ἄνδρας ἐπικερτομησαι τὰ σεμνὰ, καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα. Τελευταῖον δὲ καὶ Μένιππόν² τινὰ τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικόν, ὡς δοκεῖ, καὶ κάρχαρον ἀνορούζας, καὶ τοῦτον ἐπεισῆγαγέ μοι, φοβερὴν τινὰ, ὡς ἀληθῶς, κύνα, καὶ τὸ δῆγμα λήθρατον, ὅσω καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Πῶς οὖν οὐ δεινὰ ὕβρισμαι μηκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων, ἀλλὰ κωμωδῶν, καὶ γελωτοποιῶν, καὶ ὑποθέσεις ἀλλοκότους ὑποκρινόμενος αὐτῷ; Τὸ γὰρ πάντων ἀτοπώτατον, κοῤῥσίν τινὰ παράδοξον κέκραμαι, καὶ οὔτε πεζός εἰμι, οὔτε ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἵπποκενταύρου³ δίκην, σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἐρεῖς⁴, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροσδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν. Πάντα γοῦν μᾶλλον ἂν ἤλπισα, ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα ἐρεῖν περὶ ἐμοῦ, ὃν παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα, καὶ ὑπὸ τῶν συνεχῶν ἐρωτήσεων

1. Poètes célèbres de la vieille comédie grecque.

2. Ménippe, poète cynique né à Gadara, dans la Célé-Syrie, florissait vers 60 ans avant J. C. Il est connu par ses

écrits satiriques. Lucien le met souvent en scène.

3. Hippocentaure, monstre moitié cheval et moitié homme.

4. Ἐρεῖς, 2e pers. sing. futur 2 indic. de λέγω, dire.

κατεσκληκότα, καὶ διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκοῦντα, οὐ πάντη δὲ ἡδὺν, οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἵθισα ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον· μετὰ δὲ, τὸν αὐχμὸν τὸν πολὺν ἀποπλύνας, καὶ μειδιᾶν καταναγκάσας, ἡδίω¹ τοῖς ὁρώσι παρεσκεύασα. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμωδίαν αὐτῷ παρέζευξα, καὶ κατὰ τοῦτο πολλὴν οἷ² μηχανώμενος τὴν εὖνοιαν παρὰ τῶν ἀκουόντων, οἷ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες, ὥσπερ τὸν ἐχῖνον, εἰς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἀλλ' ἐγὼ οἶδ' ἅπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκεῖνα καὶ λεπτὰ κάθημαι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, καὶ πόσας κοτύλας³ ὁ θεὸς, ὁπότε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμειγυῖς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐχούσης οὐσίας ἐνέχεεν εἰς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκεράννυτο, καὶ εἰ ἡ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον, κολακείας τὸ τέταρτον⁴. Χαίρει γὰρ, οὐκ οἶδ' ὅπως, τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν, καθάπερ οἱ τὴν ψώραν ἡδέως κνῶμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ, καὶ τὰ πτερὰ ἐκεῖνα ζητεῖ, καὶ ἄνω βλέπει, τὰ πρὸ τοῖν ποδοῖν οὐχ ὁρῶν. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἕνεκα οὐκ ἂν, οἶμαι, μέμψαιτό μοι, ὥς θοιμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπᾶσας αὐτοῦ, βαρβαρικόν τι μετενέδυσα, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς

1. Ἡδίω, acc. masc. sing.
pour ἡδίονα, plus agréable.

2. Οἷ, à lui.

3. Petite mesure de capacité

pour les liquides, équivalent à un quart de litre.

4. Critique du *Phédon*, du *Timée* et du *Gorgias* de Platon,

εἶναι δοκῶν¹. Ἡδίκουν γὰρ ἄν, τὰ τοιαῦτα εἰς αὐ-
τὸν παρανομῶν, καὶ τὴν πάτριον ἐσθῆτα λωποδυτῶν.
Ἀπολελόγημαι ὡς δυνατόν ἐμοὶ· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν
τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΕΡΜ. Βαβαί, δέκα ὅλαις κρατεῖς. Ὁ γὰρ αὐτὸς
ἐκεῖνος ὁ πάλαι², οὐδὲ νῦν ὁμόψηφός ἐστι. Ἀλλ'
ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθῇ τύχῃ³. αὔριον δὲ τὰς λοι-
πὰς⁴ δικάσομεν.

(*La Double accusation.*)

où de sublimes vérités sont mê-
lées à des subtilités de langage.

1. Lucien se rend cette jus-
tice que, né Syrien, il a con-
servé au dialogue l'élégance et
l'atticisme des maîtres du genre.

2. Πάλαι, la première fois.

3. A la bonne fortune, comme
nous disons : A la grâce de
Dieu !

4. Sous-entenda δίκας, les
autres procès.

DIALOGUES DES DIEUX ET DIALOGUES DES MORTS.

I

Prométhée, enchaîné sur le Caucase par Mercure et par Vulcain, ministres de Jupiter, prouve qu'il a rendu service aux dieux en formant les hommes et en dérochant le feu du ciel. — Le supplice qu'il subit est injuste, et il attend son libérateur.

ΕΡΜΗΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος, ὦ τὸν ἄθλιον τουτονὶ Τιτᾶνα¹ προσηλῶσθαι δεήσει. Περισκοπῶμεν δὲ ἤδη κρημνὸν τινα ἐπιτήδειον, εἴ που τῆς γιόνος τι γυμνὸν ἐστίν, ὥς βεβαιοτέρον καταπαγῇ² τὰ δεσμὰ, καὶ οὗτος ἅπασι περιφανὴς ἦ κρεμᾶμενος.

ΠΡΟΜ. Ἄλλ' ὑμεῖς γοῦν, ὦ Ἥφαιστε καὶ Ἑρμῆ, κτελεῆσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, κατάκλειε καὶ προσήλου³, καὶ τὴν σφύραν ἐρ-

1. Τιτᾶνα. Les Titans, fils du Ciel et de la Terre, s'étaient révoltés contre Jupiter.

2. Καταπαγῇ, 3e pers. sing.

aor. 2 subj. pass. de καταπή-
γνυμι, consolider.

3. Προσήλου, 2e p. prés. im-
pér. act. de προσηλώω, clouer.

ρωμένως κατάρφερε. Δὸς καὶ τὴν ἐτέραν· κατειλήφθω
εὖ μάλα καὶ αὐτή. Εὖ ἔχει. Καταπτήσεται δὲ ἤδη
καὶ ὁ αἰτὸς, ἀποκερῶν τὸ ἥπαρ, ὡς πάντα ἔχοις ἀντι-
τῆς καλῆς καὶ εὐμηγάνου πλαστικῆς.

PROM. ὦ Κρόνε, καὶ Ἰαπετέ, καὶ σὺ, ὦ μη-
τερ, οἷα πέπονθα ὁ κακοδαίμων, οὐδὲν δεινὸν εἰρ-
γασμένος;

ERM. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω; ὅς
τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶα, καὶ
μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμιώτα-
τον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας, καὶ τοῦτο ἔδω-
κας τοῖς ἀνθρώποις. Τοσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος,
φῆς μηδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι;

PROM. ὦ Εοικας, ὦ Ἑρμῆ, τὰ τοιαῦτά μοι προσ-
φέρειν, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν Πρυτανείῳ¹ σιτήσεως,
εἰ τὰ δίκαια ἐγίνετο, ἐτιμησάμην ἂν ἑμαυτῷ. Εἰ
γούν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησάμην
ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων, ὡς δείξαιμι ἄδικοι ἐγνωκότα
περὶ ἐμοῦ τὸν Δία.

ERM. Ἐκπρόθεσμον, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεςιν
ἀγωνιῇ, καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὅμως δ' οὖν λέγε· καὶ
γὰρ ἄλλως περιμένειν ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν ὁ αἰτὸς
καταπτῇ² ἐπιμελησόμενός σου ἥπατος.

PROM. Ἐγὼ μὲν, ἐπεὶ περὶ ἱκανὰ φῆς εἶναι τὰ
κατηγορημένα, πειράσομαι, ὡς ἂν οἶός τε ὦ³, διαλύ-
σασθαι τὰ ἐγκλήματα. Καὶ πρῶτον μὲν ἄκουσον τὰ

1. Πρυτανείω. Les Athé-
niens nourrissaient dans le Pry-
tanée les citoyens qui avaient
rendu de grands services à
l'État.

2. Καταπτῇ, 3e pers. sing.
aor. 2 subj. de καθίπταμα.,
descendre en volant.

3. ὦ, 1re p. sing. prés.
subj. d'εἶναι, être.

περὶ τῆς πλαστικῆς, καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὁπότερον αἰτιᾶσθέ μου· πότερα, ὥς οὐδὲ ὅλως ἐχρῆν τοὺς ἀνθρώπους γεγενέναι, ἢ ὥς πεπλάσθαι μὲν ἐχρῆν, ἄλλον δὲ τινα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίσθαι τὸν τρόπον; Ἐγὼ δὲ ὅμως ὑπὲρ ἄμφοιν ἐρῶ· καὶ πρῶτόν γε, ὥς οὐδεμία τοῖς θεοῖς ἀπὸ τούτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσομαι δεικνύειν· ἔπειτα δὲ, ὥς καὶ συμφέροντα καὶ ἀμείνω αὐτοῖς ταῦτα παραπολὺ, ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν. Ἦν τοίνυν πάλαι τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος· ἡ γῆ δὲ, ἄγριόν τι χρῆμα καὶ ἄμορφον, ὕλαις ἅπασα, καὶ ταύταις ἀνημέροις, λᾶσιος· οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν, ἢ νεῶς· πόθεν δὲ ἄγαλμα, ἢ ξόανον, ἢ τι ἄλλο τοιοῦτο; Ἐγὼ δὲ, αἰεὶ γάρ τι προβουλεύω εἰς τὸ κοινόν, καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξήθησεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐνενόησα ὥς ἄμεινον εἶη, ὀλίγον ὅσον τοῦ πηλοῦ λαβόντα, ζῶά τινα συστήσασθαι, καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεικότα. Ταῦτά ἐστιν, ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἠδίκηκα. Καὶ τὸ ζημίωμα ὀρᾷς ἡλίκον, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶα ἐποίησα, καὶ τὸ τέως ἀκίνητον εἰς κίνησιν ἤγαγον· καὶ, ὥς ἔοικε, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἦττον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοὶ, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τινα θνητὰ ζῶα γεγένηται. Οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ ὁ Ζεὺς, ὥσπερ ἐλαττωμένων τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως. Ὅτι δὲ χρήσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιβλέψῃς τὴν γῆν οὐκέτι αὐχμηρὰν καὶ ἀκαλλῇ οὔσαν, ἀλλὰ πό-

λεσι, καὶ γεωργίαις, καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην, καὶ τὴν θάλατταν πλεομένην, καὶ τὰς νήσους κατοικουμένας, ἀπανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγύρεις. Ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ πολιτεύματι τούτῳ δέον, ἀνεσταυρώκατέ με, καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλεύματος. Ἀλλὰ κακοῦργοί τινες, φῆς, εἰσὶν ἐν αὐτοῖς. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐχὶ πολλὴ τούτων ἀφθονία; Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελουμένους αὐτῶν. Τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν, οὐκ ἔχοντες ὧν προνοοῦμεν; Ἡργοῦμεν ἂν, καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν, καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

Ἦδη δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσομαι, καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπὴν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀπόκριναι, μηδὲν ὀκνήσας· ἐσθ' ὅ,τι ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἐστίν; Ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα εἰς τὴν γῆν, μὴδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μέγαλα ὑμᾶς ἠδίκουν· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ, μήτε ῥιγοῦντες, μήτε ἔφοντες τὴν ἀμβροσίαν, μήτε φωτὸς ἐπιτεχνητοῦ δεόμενοι. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ εἰς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκαίῳ χρῶνται τῷ πυρὶ, μάλιστα δὲ εἰς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν κνίσσῃν τὰς ἀγνιάς, καὶ τοῦ λιθανωτοῦ θυμῖαν, καὶ τὰ μηρία καίειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. Ὅρῳ δὲ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ, καὶ τὴν εὐωχίαν ταύτην ἠδίστην οἰομένους, ὁπόταν εἰς τὸν οὐρανὸν ἡ κνίσσα παραγίγνηται α ἑλισσόμενη περὶ

καπνῶ'. » Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέμψις ἂν γένοιτο αὕτη τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ.

ΕΡΜ. Οὐ ῥάδιν, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς αὐτῷ γενναῖον σοφιστὴν ἀμιλλᾶσθαι· πλὴν ἀλλὰ ὦνησο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου. Εὖ γὰρ οἶδα, ἐξ καὶ δέκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκατα ἐξαιρήσοντας. οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγόρηκας, ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκεῖνο δέ γε θαυμάζω, ὅπως μάντις ὢν οὐ προεγίνωσκας ἐπὶ τούτοις κολασθισόμενος.

ΠΡΟΜ. Ἠπιστάμην, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ταῦτα μὲν, διότι δὲ ἀπολυθήσομαι αὐθις οἶδα, καὶ ἤδη γέ τις ἐκ Θηβῶν¹ ἀφίξεται οὐκ εἰς μακρὰν, κατατοξεύσων ὃν φῆς ἐπιπετήσεσθαι μοι τὸν ἀετόν.

(*Prométhée ou le Caucase*).

II

Talents de Mercure au herceau. — A peine né, il est voleur, lutteur, musicien, et conducteur ailé des âmes aux Enfers.

ΑΠΟΛΛΩΝ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ΗΦΑΙ. Ἐώρακας, ὦ Ἀπολλων, τὸ τῆς Μαίας βρέφος, τὸ ἄρτι τεχθὲν, ὡς καλόν τέ ἐστι καὶ προσμειδιᾶ πᾶσι, καὶ δηλοῖ ἤδη ὡς μέγα τι ἀγαθὸν ἀποβησόμενον;

1. *Iliade*, I, v. 317. — 2. *Hercule*.

ΑΠ. Ἐκεῖνο τὸ βρέφος, ὃ Ἦφαιστε, ἡ μέγα ἀγαθόν, ὃ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν, ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ!

ΗΦΑΙ. Καὶ τί ἂν ἀδικῇσαι δύναιτο, ἀρτίτοκον ὄν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὴν τρεῖσιν ἐκλεψεν, ἡ τὸν Ἄρη· καὶ τούτου γὰρ ἐξείλκυσε λαθόν¹ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμυτὸν λέγω, ὃν ἀρώπλισε τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν.

ΗΦΑΙ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, ὃ μόλις ἔστηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἴση², ὃ Ἦφαιστε, ἦν σοι προσέλθῃ μόνον.

ΗΦΑΙ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἤδη.

ΑΠ. Τί οὖν; Πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα, καὶ οὐδὲν ἀπόλωλεν αὐτῶν;

ΗΦΑΙ. Πάντα, ὦ Ἀπολλων.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσκεψαι ἀκριβῶς.

ΗΦΑΙ. Νῆ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὤρῳ.

ΑΠ. Ἀλλ' ὅφει που ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦΑΙ. Οὕτως ὀξύχειρ ἐστί!

ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα. Ὁ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χθὲς δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρώτα κατεπάλαισεν εὐθύς, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν³ τὸ πόδε⁴· εἶτα μεταξὺ ἐπαινούμενος, τῆς Ἀφροδί-

1. Λαθόν, au neutre, se rapportant à βρέφος.

2. Εἴση, 2e pers. sing. fut. indic. de οἶδα, savoir.

3. Ὑφελὼν, nominatif sing.

masc. aor. 2 participe de ὑφαίρεω, saisir, s'emparer de.

4. Τὸ πόδε, acc. duel, les deux pieds. C'est ce qu'on appelle un croc-en-jambe.

της μὲν τὸν κεστὸν ἔκλεψε, προσπτυξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ, γελῶντος ἔτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκεϊνον ἂν ὑφείλετο.

ΗΦΑΙ. Γοργόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν·

ΗΦΑΙ. Τῷ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρών, ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπῆζατο. Πήχεις γὰρ ἐναρμόσας καὶ ζυγώσας, ἔπειτα κολλάβους ἐμπῆζας, καὶ μαγάδα ὑποθεῖς, καὶ ἐντεινάμενος ἐπτὰ χορδὰς, ἐμελῶδει πάνυ γλαφυρόν, ὧ Ἥφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καὶ αὐτῷ φθονεῖν, πάλαι κιθαρίζειν ἀσκοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα¹, ὡς μηδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄχρι τοῦ ἄδου κατίσι, κλέψων τι κάκεϊθεν δηλαδὴ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ, καὶ ῥάϊδον τινὰ πεποιήται θαυμασίαν² τὴν δύναμιν, ἣ ψυχῶς καὶ κατάγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦΑΙ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν.

ΗΦΑΙ. Εὖ γε ὑπέμνησας· ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληψόμενος αὐτήν, εἴ που, ὡς φῆς, εὐρεθείη ἐν τοῖς σπαργάνοις.

(7e Dialogue des dieux.)

1. Fille d'Atlas et de Pléione : c'est la mère de Mercure et l'aînée des Pléiades.

2. Θαυμασίαν (s. -ent. κατὰ) τὴν δύναμιν, merveilleuse de puissance.

III

Minerve sort tout armée de la tête de Jupiter, que Vulcain a fendue d'un coup de hache.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΖΕΥΣ.

ΗΦΑΙ. Τί με, ὦ Ζεῦ, δεῖ ποιεῖν; Ἦκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν ὀξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μιᾷ πληγῇ διακόψαι¹.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ δίελέ μου τὴν κεφαλὴν, ἐς δύο κατενεγκών.

ΗΦΑΙ. Πειρᾷ μου; ἢ μέμνηνας²; Πρόσταττε δ' οὖν τ' ἀληθές, ὅπερ θέλεις σοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτὸ, διαιρεθῆναί μοι τὸ κρανίον. Εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ³. Ἀλλὰ χρὴ καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μὴδὲ μέλλειν· ἀπόλλυμαι γὰρ ὑπὸ τῶν ὠδίνων, αἱ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦΑΙ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακὸν τι ποιήσωμεν· ὅζυς γὰρ ὁ πέλεκυς ἐστί, καὶ οὐκ ἀναιμωτὶ μνιώσεταιί σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκε μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν. Οἶδα τὸ συμφέρον.

ΗΦΑΙ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δὲ· τί γὰρ χρὴ ποιεῖν σοῦ κελεύοντος; Τί τοῦτο; Κόρη ἔνοπλος! Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶχες ἐν τῇ κεφαλῇ. Εἰκότως

1. Διακόψαι, aor. 4 inf. act. de διακόπτω, couper, fendre.

2. Μέμνηνας, 2e pers. sing. parf. ind. de μαίνομαι, être fou.

3. Οὐ νῦν.... πειράσῃ, tu

éprouveras une seconde fois ma colère. Vulcain naissant avait reçu de Jupiter un coup de pied, qui l'avait fait rouler de l'Olympe dans l'île de Lemnos.

γοῦν ὀξύθυμος ἦσθα, τηλικαύτην ὑπὸ τῇ μῆνι γι-
παρθένον ζωογονῶν, καὶ ταῦτα ἔνοπλον. Ἦ που στρα-
τόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήθεις ἔχων. Ἡ δὲ πηδᾷ
καὶ πυρριχίζει¹, καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει, καὶ τὸ
δόρυ πάλλει, καὶ ἐνθουσιᾷ· καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ
πάνυ γεγένηται ἐν βραχεῖ· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ
κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς.

(8e Dialogue des dieux.)

IV

Jupiter apaise une querelle entre Hercule et Esculape,
qui se disputent une préséance à la table des dieux.

ΖΕΥΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλεις,
ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἄνθρωποι. Ἀπρεπῇ
γὰρ ταῦτα, καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτονὶ τὸν φαρμα-
κέα προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚ. Νῆ Δία· καὶ ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΗΡΑ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; Ἡ δῖότι σε ὁ
Ζεὺς ἐκεραύνωσεν, ἃ μὴ θέμις ποιοῦντα², νῦν δὲ
κατ' ἔλεον αὐθις ἀθανασίας μετείληφας³;

ΑΣΚ. Ἐπιέλεησαι⁴ γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις,
ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὄνειδιζεις τὸ πῦρ;

1. La pyrrhique était une
danse militaire.

2. Il avait ressuscité Hippo-
yte.

3. Μετείληφας, 2e pers. sing.

parf. indic. de μεταλαμβάνω,
obtenir.

4. Ἐπιέλεηται, 2e pers. sing.
fut. antér. indic. de ἐπιλαν-
θάνομαι, oublier.

ΗΡΑ. Οὐκ οὖν ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν· ὃς Διὸς μὲν υἱὸς εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα, ἐκκαθαίρων τὸν βίον¹, θηρία καταγωνιζόμενος, καὶ ἀνθρώπους ὑβριστὰς τιμωρούμενος. Σὺ δὲ ῥιζοτόμος εἶ, καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

ΑΣΚ. Εὖ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἐγκαύματα ἰσάμην, ὅτε πρόην ἀνῆλθες ἡμίφλεκτος, ὑπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ χιτῶνος, καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πυρός· ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδούλευσα ὥσπερ σὺ, οὔτε ἔξαινον ἔρια ἐν Λυδία, πορφυρίδα ἐνδεδυκώς, καὶ παιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης χρυσῷ σανδάλῳ· ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα².

ΗΡΑ. Εἰ μὴ παύσῃ λóιδορούμενός μοι, αὐτίκα μάλα εἴσῃ ὥς οὐ πολὺ σε ὀνήσει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός σε ῥίψω ἐπὶ κεφαλὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μηδὲ τὸν Παιήονα³ ἰάσασθαί σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἣ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ ξυμποσίου. Καίτοι εὐγνώμον, ὦ Ἡράκλεις, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ἀσκληπιόν, ἅτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

(13e Dialogue des dieux.)

1. Τὸν βίον, la société, l'humanité.

2. Mégare, fille de Créon, roi de Thèbes, tuée par Hercule dans un moment de fureur.

3. Païéon ou Péan, surnom d'Apollon, considéré comme médecin des dieux. — On donne parfois le nom de *Péan* à un chant en l'honneur d'Apollon.

V

Jupiter reproche au Soleil d'avoir confié la conduite de son char à Phaéton, qui l'a fait verser.

ZEYΣ, ΗΛΙΟΣ.

ZEYΣ. Οἶα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων κάκιστε ; Ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μεираκίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὅς τὰ μὲν κατέφλεξε, πρόσγειος ἐνεχθεῖς, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθαρῆναι ἐποίησε, πολὺ αὐτῶν ἀποσπάσας τὸ πῦρ· καὶ ὅλως οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραξε καὶ ξυνέχεε· καὶ εἰ μὴ ἐγὼ, ξυνεῖς τὸ γιγνόμενον, κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν· τοιοῦτον ἡμῖν ἡνίοχον τὸν καλὸν ἐκεῖνον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

ΗΛΙΟΣ. Ἡμαρτον, ὦ Ζεῦ· ἀλλὰ μὴ χαλέπαινε, εἰ ἐπείσθην υἱῷ πολλὰ ἱκετεύοντι. Πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἤλπισα τηλικούτο γενήσεσθαι καχόν;

ZEYΣ. Οὐκ ἤδεις ὅσης ἐδεῖτο ἀκριθείας τὸ πρᾶγμα, καὶ ὥς, εἰ βραχύ τις ἐκβαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα; Ἡγνόεις δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμὸν, ὥς δεῖ ξυνέχειν ἀνάγκη τὸν χαλινόν;

ΗΛΙΟΣ. Πάντα μὲν ἠπιστάμην ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο ἀντεῖχον ἐπὶ πολὺ, καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἔλασιν· ἐπεὶ δὲ κατελιπάρησε δακρύων, καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη¹ μετ' αὐτοῦ, ἀναβιθασάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην, ὅπως μὲν χρὴ βεβηκέναι αὐ-

1. Clymène, fille de l'Océan et de Téthys.

τὸν, ἐφ' ὅπόσον δὲ ἐς τὸ ἄνω ἀφέντα ὑπερενεχθῆναι, εἶτα ἐς τὸ κάταντες αὐθις ἐπινεύειν· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὁ κίνδυνος, εἰ μὴ ὀρθὴν¹ ἐλαύνοι. Ὁ δὲ, παῖς γὰρ ἦν, ἐπιβὰς τοσοῦτου πυρὸς, καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀχανές, ἐξεπλάγη, ὡς τὸ εἰκός. Οἱ δὲ ἵπποι, ὡς ἤσθοντο οὐκ ὄντα ἐμὲ τὸν ἐπιβεβηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μεираκίου, ἐξετράποντο τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν. Ὁ δὲ τὰς ἡνίας ἀφείς, οἶμαι δεδιώς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός, εἶχετο τῆς ἄντυγος. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἤδη ἔχει τὴν δίκην, κάμοι, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις, τοιαῦτα τολμήσας; Νῦν μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι· ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἦν τι ὅμοιον παρανομήσης, ἢ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον ἐκπέμψης, αὐτίκα εἴσῃ ὅπόσον τοῦ σοῦ πυρὸς ὁ κεραυνὸς πυρωδέστερος..

(25° Dialogue des Dieux.)

VI

Cyniscus prouve à Jupiter que la puissance des dieux est annulée par celle du Destin.

ΚΥΝΙΣΚΟΣ, ΖΕΥΣ.

ΚΥΝΙΣΚΟΣ. ὦ Ζεῦ, ἀνέγνως δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἰπέ οὖν μοι εἰ ἀληθὴ ἐστίν, ἃ περὶ τῆς Εἰμαρμέ-

1. Ὀρθὴν, sous-entendu κατὰ ὁδόν, suivant la ligne droite.

νης καὶ τῶν Μοιρῶν ἐκεῖνοι ἐρραψωδήκασιν, ἄφυστα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γεινομένῳ ἐκάστῳ.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθῆ ταῦτα. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὅ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν· ἀλλὰ πάντα, ὅποσα γίγνεται, ὑπὸ τῷ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἕκαστον ἐπικεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόβασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη (πολυθρύλλητοι γὰρ καὶ αὐταὶ), τίνες πότ' εἰσὶ, καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκατέρα; Πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις, ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; Εἰ γὰρ οὕτως αἱ Μοῖραι κρατοῦσι, καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγείη τῶν ἅπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν, καὶ ἐκατόμβας προσάγομεν, εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τάγαθά; Οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν, μήτε ἀγαθοῦ τινος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

ΖΕΥΣ. Οἶδα ὅθεν σοι τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματά ἐστι, παρὰ τῶν κηταράτων σοφιστῶν, οἳ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασίν.

ΚΥΝ. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ. Πάντα φῆς καὶ σὺ ἐκ τῶν Μοιρῶν γίγνεσθαι;

ΖΕΥΣ. Φημὶ γάρ.

ΚΥΝ. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλώθειν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μὴδενὶ

χρησίμῳ γίγνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δέ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμώντων τὸ βέλτιον.

ΖΕΥΣ. Ὅρας ; ταῦτ' ἤδη ὑβριστικά, ὦ Κυνίσκε, φής· καὶ σοί ποτε μεταμελήσει αὐτῶν. Οὐκ ἔλεγον, ὡς ἄρα ἐκείνων τις εἶ τῶν ἀναιρούντων τὴν πρόνοιαν τῷ λόγῳ ;

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἔμπροσθεν ἔφησθα τὰς Μοίρας εἶναι τὰς πάντα ἐπιτελούσας, ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμέλει σοι ἐκείνων, καὶ μετατίθεσαι αὐτῆς τὰ εἰρημένα, καὶ ἀμφισβητεῖτε τῆς ἐπιμελείας, παρωσάμενοι τὴν Εἰμαρμένην.

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω· ὑπηρεῖται καὶ διάκονοί τινες τῶν Μοιρῶν εἶναί φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκεῖναι ἂν εἶεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ σκεύη τινὰ καὶ ἐργαλεῖά ἐστε αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Πῶς λέγεις ;

ΚΥΝ. Ὡσπερ, οἶμαι, καὶ τὸ σκέπαρνον τῷ τέκτονι καὶ τὸ τρύπανον συνεργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέχνην, οὐδείς δὲ ἂν εἴποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν, οὐδ' ἡ ναῦς ἔργον τοῦ σκεπάρνου ἢ τοῦ τρυπάνου, ἀλλὰ τοῦ ναυπηγοῦ· ἀνάλογον τοίνυν, ἡ μὲν ναυπηγουμένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν· ὑμεῖς δὲ ἄρα τρύπανα καὶ σκέρπαρνά ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι, δέον τῇ Εἰμαρμένῃ θύειν καὶ παρ' ἐκείνης αἰτεῖν ἀγαθὰ, οἱ δὲ ἐφ' ὑμᾶς ἴασι, προσόδοις καὶ θυσίαις γεραίροντες.

ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοίρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῖς, ἀλλ'

ἔοικας ἅπαντα συγγεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου ἔνεκα, τοῦγε μαντεύεσθαι καὶ προμηνύειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμώμεθα ἄν.

KYN. Τὸ μὲν ὅλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προειδέναι τὰ μέλλοντα, οἷς γε τὸ φυλάσσασθαι αὐτὰ παντελῶς ἀδύνατον· ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς ὁ προμαθὼν ὅτι ὑπ' αἰχμῆς σιδηρᾶς τεθνήξεται, δύναιτ' ἂν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτόν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα, καὶ παραδώσει τῇ αἰγμῇ· καὶ ὁ Ἀδράστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγχην, ἐκείνου μὲν ἀμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν Κροίσου παῖδα', ὡς ἂν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερομένου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

ZEYΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν, οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσφερόμενοι ἐς τὰ πράγματα, οὔτε τῶν θυσιῶν ἄξιοι, καθάπερ τρύπανα ὡς ἀληθῶς καὶ σκέπαρνα; Καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μου καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς ὀρᾶς, διηκυλωμένος ἀνέχομαί σε τοσαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντα.

KYN. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι κεραυνῷ πληγῆναι εἵμαρται, καὶ σε οὐδὲν αἰτιάσομαι τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθὴν τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσαν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἂν μοι αἴτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσομαι,

1. Ce fils de Crésus s'appelait Atys. — Voyez cette histoire | dans Hérodote, I, 34-45, et dans Valère Maxime, I, vii, 3 ext.

καὶ σὲ καὶ τὴν Εἰμαρμένην· σὺ δέ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀπόκριναι· ἀνέμνησας γάρ με ἀπειλήσας¹. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσύλους καὶ ληστὰς ἀφέντες, καὶ τοσούτους ὕβριστάς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους, δρῶν τινα πολλάκις κεραυνοῦτε, ἢ λίθον, ἢ νεῶς ἰστὸν οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστὸν τινα καὶ ὅσιον ὁδοιπόρον; Τί σιωπᾶς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἰδέναι με;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ, καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤκεις με συμπεφορηκώς.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μηδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαί, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν Εἰμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν ὁ χρηστὸς ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μειράκια, ὑπερεπλούτουν, καὶ Μειδίας² ὁ ὕβριστής, καὶ Χάροφ ὁ Αἰγινήτης, κακὸς ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶ ἀπεκτονώς, καὶ πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἑνδεκα, Μέλητος δὲ οὐ παρεδόθη· καὶ Σαρδανάπαλος μὲν ἐβασίλευε, θῆλυς ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ κάγαθοι ἄνδρες ἀνεσκολοπίζοντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἡρέσκοντο τῷς γιγνομένοις;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλίκας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὅσῃ οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονία διατρίβουσιν;

ΚΥΝ. Ἄδην μοι λέγεις, καὶ Τιτυοὺς, καὶ Ταν-

1. Ἀνέμνησας, 2e pers. sing. aor. 1 indic. de ἀναμνήσκω, remémorer. — Ἀπειλήσας, no-

min. sing. masc. aor. 1 participe de ἀπειλέω, menacer.

2. Démosthène le cita en justice

τάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, εἴσομαι τὸ σαφές ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον, ἐβουλόμην τὸν ὅποσονοῦν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαβιούς, ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἦπαρ ἀποθανών, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας, ὥσπερ ὁ Τάνταλος, ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων, ἐν τῷ Ἥλυσιῳ λειμῶνι κατακείμενος.

ΖΕΥΣ. Τί φής; Ἀπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις, καὶ τιμᾶς, καὶ δικαστήριον, ἔνθα δὴ καὶ ἐξετάζεται ὁ ἐκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρῆτα δικάζειν κάτω τὰ τοιαῦτα· καὶ μοι ἀπόκριναί τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὸς γὰρ υἱὸς εἶναι λέγεται.

ΖΕΥΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾷς, ᾧ Κυνίσκε;

ΚΥΝ. Τίνας κολάζει μάλιστα;

ΖΕΥΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδὴ, οἷον ἀνδροφόνους καὶ ἱεροσύλους.

ΚΥΝ. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἥρωας ἀποπέμπει;

ΖΕΥΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ ὀσίους, καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

ΚΥΝ. Τίνος ἔνεκα, ᾧ Ζεῦ;

ΖΕΥΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ κολάσεως ἄξιοι.

ΚΥΝ. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσαιτο, κολάζεσθαι καὶ τοῦτον δικαιοῖ;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Οὐδ' ἄρα εἴ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἔδρασεν, οὐδὲ τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΚΥΝ. Οὐδένα τοίνυν, ᾧ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν, οὔτε κολάζειν αὐτῷ προσήκει.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὐδένα;

ΚΥΝ. Ὅτι οὐδὲν ἐκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιούμεν, ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτω κεκελευσμένοι, εἴ γε ἀληθῆ ἐκεῖνά ἐστι τὰ ἔμπροσθεν ὡμολογημένα, ὥς ἡ Μοῖρα πάντων αἰτία· καὶ ἦν φονεὺς τις, ἐκείνη ἐστὶν ἡ φονεύσασα, καὶ ἦν ἱεροσυλῆ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶ. Ὡστε εἴ γε τὰ δίκαια ὁ Μίνως δικάζειν μέλλοι, τὴν Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάζεται καὶ τὴν Μοῖραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκεῖνοι ἠδίκησαν πεισθέντες τοῖς ἐπιτάγμασιν;

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι οὐδὲ ἀποκρίνεσθαί σοι ἄξιον τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἶ, καὶ σοφιστής· καὶ σε ἄπειμι ἤδη καταλιπών.

(*Jupiter confondu.*)

VII

Polyphème raconte à Neptune comment Ulysse
lui a crevé l'œil.

ΚΥΚΛΩΨ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ.

ΚΥΚ. ὦ πάτερ, οἷα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, ὃς μεθύσας ἐξετύφλωσέ με, κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὔτιν¹ ἑαυτὸν ἀπεκάλει· ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔζω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἶδα ὃν λέγεις, τὸν Ἰθακῆσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτ' ἔπραξεν, οὐδὲ πάνυ εὐθαρσῆς ὢν;

ΚΥΚ. Κατέλαβον ἐν τῷ ἄντρῳ, ἀπὸ τῆς νομῆς ἀνατρέψας, πολλοὺς τινας, ἐπιβουλεύοντας δῆλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις. Ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα (πέτρα δὲ ἐστὶ παμμεγέθης), καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα, ἐναυσάμενος ὃ ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν αὐτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινας αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα ὁ πανουργότατος ἐκεῖνος, εἴτε Οὔτις, εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδωσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγγέας², ἡδὺ μὲν καὶ εὖοσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ ταραχωδέστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἐδόκει μοι περιφέρεισθαι πιόντι, καὶ τὸ σπῆλαιον αὐτὸ³ ἀνεστρέφετο, καὶ οὐκέτι ὄλως ἐν ἐμαυτῷ ἤμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεσπάσθην. Ὁ δὲ, ἀποξύνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι, ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα· καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Πόσειδον.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθὺν⁴ ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, ὃς οὐκ ἐξέθορες⁵ μετὰξὺ τυφλούμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσ-

1. Οὔτις, Personne : le mot grec a plus d'analogie avec le nom même d'Ulysse. On peut comparer ce dialogue avec Homère, *Odyssee* IX, 365 suiv. ; Virgile, *Énéide*, III, 627 et suiv. ; Ovide, *Metamorph.*, XIV, 490 suiv.

2. Ἐγγέας, nom. sing. masc. aor. 1, partic. de ἐγγέω, verser.

3. Αὐτό, lui-même.

4. Βαθὺν, s.-ent. ὕπνον, profond sommeil.

5. Ἐξέθορες, 2e pers. sing.

σεὺς πῶς διέφυγεν; Οὐ γὰρ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινῆσαι τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ ἀφείλον ὡς μᾶλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξιόντα· καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων, τὰς χεῖρας ἐκπετάσας, μόνα παρεῖς' τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κριῷ ὅποσα ἐχρῆν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Μανθάνω· ὑπ' ἐκείνοις ἔλαθεν ὑπεξελθών. Σὲ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιβοήσασθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἦκον. Ἐπεὶ δὲ ἤροντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα, καὶ γὰρ ἔφην ὅτι Οὐτίς ἐστι, μελαγχολᾶν οἰηθέντες με ὥχοντο ἀπιόντες. Οὕτω κατεσοφίσάτό με ὁ κατάρατος τῷ ὀνόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνίασέ με, ὅτι καὶ ὄνειδίζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν· « Οὐδὲ ὁ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεται σε. »

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτὸν, ὡς μάθη ὅτι, εἰ καὶ πῆρωςίν μοι ὀφθαλμῶν ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τὰ γοῦν τῶν πλεόντων, τὸ σῶζειν αὐτοὺς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστι³. Πλεῖ δὲ ἔτι.

(Σ* *Dialogue marin.*)

aor. 2 indic. de ἐκθρόσχω, sauter, s'élancer de.

4. Παρεῖς, nomin. sing. masc.

aor. 2 participe de παρίημι, laisser passer.

2. Ἐπ' ἐμοὶ ἐστι, dépend de moi.

VIII

Diogène recommande à Pollux, qui remonte sur la terre, de ramener Ménippe aux Enfers, pour que celui-ci se moque de toutes les vanités, égales devant la mort.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ΔΙΟΓ. ὦ Πολύδευκες, ἐντέλλομαί σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης¹ (σὸν γὰρ ἐστίν, οἶμαι, τὸ ἀναβῖναι αὐρίον), ἣν που ἴδης Μένιππον τὸν κύνα, (εὗροις δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκείῳ², τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα), εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἴ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασται, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. Ἐκεῖ³ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβόλῳ σοι ἔτι ὁ γέλως ἦν, καὶ πολὺ τὸ⁴, « τίς γὰρ ὅλως οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » Ἐνταῦθα δὲ οὐ παύσῃ βεβαίως γελῶν, καθάπερ ἐγὼ νῦν· καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὄρας τοὺς πλουσίους, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσκήμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγινωσκομένους· καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγεννεῖς εἰσι μεμνημένοι τῶν ἄνω.

ΠΟΛ. Ἀλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διόγενης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα, ὅποῦός τις ἐστὶ τὴν ὄψιν;

1. Pollux alternait avec Castor son séjour dans les enfers et son retour sur la terre.

2. Le Cranium était un gymnase situé sur une colline voi-

sine de Corinthe. Pour le Lycée voyez p. 25.

3. Ἐκεῖ, là-haut, sur la terre.

4. Καὶ πολὺ τό, et souvent ceci, cette réflexion.

ΔΙΟΓ. Γέρων, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἅπαντι ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον, καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν ῥακίων ποικίλον· γελαῖ δ' αἰεὶ, καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥάδιον εὔρεῖν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντείλωμαί τι τοὺς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὅλον, παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐμὲ ἀμαθῇ καὶ ἀπαιδευτον εἶναι φήσουσι, κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμῶζειν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενης, ἀπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δὲ, ὦ φίλτατον Πολυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν· Τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους, καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις συντιθέντες, οὓς χρὴ να ὀβολὸν ἔχοντας ἤκειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς γε καὶ ἰσχυροῖς λέγε, Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη, οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μέλανα ὄμματα, ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔτι ἔστιν, ἢ νεῦρα εὐτονα, ἢ ὦμοι καρ-

εργοί· ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις, φασί, κρανία
 γυμνά τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς
 καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων (πολλοὶ
 δ' εἰσὶ, καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι, καὶ οἰκτείρον-
 τες τὴν ἀπορίαν), λέγε μήτε δακρύειν μήτ' οἰμώ-
 ζειν, διηγητάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰστοιμίαν, καὶ ὅτι
 ὄφονται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν.
 Καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ,
 παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον, λέγων ἐκλελύσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων
 λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαί γε· ἃ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους
 ἔφησθα, ὑπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐχσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δὲ
 οἷς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

(1er Dialogue des morts.)

IX

Crésus, Midas et Sardanapale se plaignent à Pluton que
 Ménippe les poursuit de ses invectives.

ΠΛΟΥΤΩΝ, ΜΕΝΙΠΠΟΣ, ΜΙΔΑΣ, ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ,
 ΚΡΟΙΣΟΣ.

ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον
 τούτον. ἵν' κύν'α παροικουῖντα· ὥστε ἢ ἐκεῖνόν ποι
 μετástησον¹, ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν εἰς ἕτερον τοπόν.

1. Μετάσθησον, 2° pers. | στημι, établir ailleurs, trans-
 sing. aor. 1 impér. de μεθί- | porter.

ΠΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται, ὁμόνεκρός ὢν ;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν, ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδα μὲν οὐτοσί τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖστος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελαῖ καὶ ἐξονειδίζει. ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν· ἐνίστε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς· καὶ ὅλως, λυπηρὸς ἐστί.

ΠΛΟΥΤ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε ;

MEN. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων. Μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἄγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βιωῆναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντες ἔτι μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω. Χαίρω τοιγαροῦν ἀνιῶν αὐτούς.

ΠΛΟΥΤ. Ἀλλ' οὐ χρὴ· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

MEN. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόψηφος ὢν τοῖς τούτων στεναγμοῖς.

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.

MEN. Καὶ μὴν, ὦ κάκιστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε, ὥς οὐδὲ παυσομένου μου· ἔγθα γὰρ ἂν ἦτε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατὰδων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ;

MEN. Οὐκ· ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποι-

1. Ὡς οὐδὲ.... μου. C'est comme s'il y avait ὥς οὐδὲ | παύσομαι ἐγώ, que je ne cesserai point.

εἶτε , προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες, καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν ἐντρυφῶντες, καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες. Ταιγαροῦν οἰμώξεσθε, πάντων ἐκείνων ἀφηρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοὶ, καὶ μεγάλων κτημάτων.

ΜΙΔ. Ὅσου μὲν ἐγὼ χρυσοῦ!

ΣΑΡΔ. Ὅσης δ' ἐγὼ τρυφῆς!

MEN. Εὖ γε, οὕτω ποιεῖτε. Ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ τὸ Γνωθί σαυτὸν πολλάκις συνείρων, ἐπάσομαι ὑμῖν.

(2e Dialogue des morts.)

X

Moqueries sur la barque à Charon.

ΕΡΜΗΣ, ΧΑΡΩΝ.

ΕΡΜ. Λογισώμεθα, ὦ πορθμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποσα μοι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὐθις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

ΧΑΡ. Λογισώμεθα, Ἑρμῆ· ἄμεινον γὰρ ὠρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

ΕΡΜ. Ἀγκυραν ἐντειλαμένῳ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

ΧΑΡ. Πολλοῦ λέγεις.

ΕΡΜ. Νῆ τὸν Ἀἰδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, ἰκὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

ΧΑΡ. Τίθει πέντε δραχμὰς, καὶ ὀβολοὺς δύο.

ΕΡΜ. Καὶ ἀκέστραν ὑπὲρ τοῦ ἰστίου· πέντε ὀβολοὺς ἐγὼ κατέβαλον.

ΧΑΡ. Καὶ τούτους προστίθει.

ΕΡΜ. Καὶ κηρὸν ὥς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεωγύτα, καὶ ἥλους δὲ καὶ καλῶδιον, ἅφ' οὗ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα.

ΧΑΡ. Καὶ ἄξια ταῦτα ὠνήσω.

ΕΡΜ. Ταῦτά ἐστιν, ἢ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διέλαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτ' ἀποδώσειν φής;

ΧΑΡ. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῆ, ἀδύνατον. Ἦν δὲ λοιμός τις ἢ πόλεμος καταπέμψῃ ἀθρόους τινὰς, ἐνέσται τότε ἀποκερδάναι ἐν τῷ πλήθει παραλογιζόμενον τὰ πρῆμεϊα.

ΕΡΜ. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδουῖμαι τὰ κάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὥς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

ΧΑΡ. Οὐκ ἔστιν ἄλλως, ὦ Ἑρμῆ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὥς ὀρεᾶς, ἀφικνουῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

ΕΡΜ. Ἄμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοιτο ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοὶ, ὦ Χάρων, οἶσθα οἷοι παρεγίγνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, κῆματος ἀνάπλεω καὶ τραυματῖαι οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἢ φαρμάκῳ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανὼν ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδηκῶς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ὠχροὶ ἅπαντες καὶ ἀγενεῖς, οὐδὲν ὅμοιοι ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἤκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλοις, ὥς εἰκάσι.

ΧΑΡ. Πάνυ γὰρ περιπόθητά ἐστι ταῦτα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἀμαρτάνειν, πικρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

(4e Dialogue des morts.)

XI

Beauté, puissance, vigueur, gloire militaire, science philosophique, talent oratoire, il faut tout quitter quand on descend aux Enfers.

ΧΑΡΩΝ, ΕΡΜΗΣ, ΝΕΚΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

ΧΑΡ. Ἀκούσατε ὥς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρὸν μὲν ἡμῖν, ὥς ὁρᾶτε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι, καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῇ¹ ἐπὶ θάτερα, οἰχήσεται περιτραπέν· ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσοῦτοι ἦκετε, πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. *Ην² οὖν μετὰ τούτων ἐμβῆτε, δέδια μὴ ὕστερον μετανοήσητε, καὶ μάλιστα ὅποσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε.

ΝΕΚ. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοήσομεν;

ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω. Γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρῆ, τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἡϊόνος καταλιπόντας. Μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. Σοὶ δὲ, ὦ Ἑρμῇ, μελήσει³ τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὅς ἂν μὴ ψιλὸς

1. Τραπῇ, 3e pers. sing. aor. 2 subj. pass. de τρέπω, tourner.

2. *Ην pour ἔαν, si.

3. Μελήσει, 3e p. sing. fut. indic. de μέλει, il est à soin.

ἤ καὶ τὰ ἐπιπλα, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἐστὼς διαγέγνωσκε αὐτοὺς, καὶ ἀναλάμβανε, γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιήσωμεν. Οὐτοσί τις ὁ πρῶτός ἐστι ;

ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι. ὦ Ἑρμῆ, καὶ τὸ βάκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθων· τὸν τρίβωνα δὲ οὐδ' ἐκόμισα εὖ ποιῶν.

ΕΡΜ. Ἐμβαινε, ὦ Μένιππε, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὑψηλοῦ, ὥς ἐπισκοπῆς ἅπαντας. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τις ἐστι ;

ΧΑΡ. Χαρμόλεως ὁ Μεγαρικὸς, ὁ ἐπέραστος.

ΕΡΜ. Ἀπόδυθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος, καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρεῖων ἐρύθημα, καὶ τὸ δέρμα ὅλον. Ἐχει καλῶς, εὖζωνος εἶ· ἐπίβαινε ἤδη. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὐτοσί, καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς, τίς ὢν τυγχάνεις ;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος, Γελῶν¹ τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν ; ἐχρῆν, ὦ Ἑρμῆ, γυμνὸν ἦκειν, τύραννον ἄνδρα ;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα². ὥστε ἀπόθου³ ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἰδοὺ σοι ὁ πλοῦτος ἀπέρριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε,

1. Γελῶν, de Géla, ville de Sicile.

2. Μάλα, tout à fait.

3. Ἀπόθου pour ἀπόθεσο, 2e pers. sing. aor. 2 impér. de ἀποτίθεμαι, quitter, laisser.

καὶ τὴν ὑπεροψίαν· βαρῆσει γὰρ τὸ πορθμεῖον συν-
εμπεσόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἕασόν με
ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες¹.

ΛΑΜΠ. Εἶεν. Τί ἔτι; Πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς
ὀρᾷς.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἄνοιαν καὶ
τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργήν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι ψιλός εἰμι.

ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. Σὺ δὲ ὁ παχύς, ὁ πο-
λύσαρκος, τίς ὢν τυγχάνεις;

ΛΑΜ. Δαμασσίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, ἔοικας· οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν
ταῖς παλαίστραις ἰδών.

ΛΑΜ. Ναί, ὦ Ἑρμῇ· ἀλλὰ παρὰδεξαί με γυ-
μνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας
περιβεβλημένον· ὥστε ἀπόδυθι αὐτάς, ἐπεὶ κατα-
δύσεις τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεῖς μόνον·
ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόρριψον, καὶ τὰ
κηρύγματα.

ΛΑΜ. Ἴδού σοι γυμνός, ὡς ὀρᾷς, ἀληθῶς εἰμι,
καὶ ἰσοστάσιος² τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἄμεινον ἄβαρα ἔϊναι· ὥστε
ἔμβαινε. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ
Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυ-

1. Ἄφες, 2e p. s. aor. 2 impér.
de ἀρῆμ', renvoyer, quitter.

2. Ἴσοστάσιος, d'un poids
égal.

φῆν, μηδὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε, μηδὲ τὰ τῶν προγόνων ἄξιώματα· κατάλιπε δὲ καὶ γένος, καὶ δόξαν, καὶ εἴ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκήρυξε, καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφάς, μηδὲ, ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοι ἔχουσιν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονευόμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δέ. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμι;

ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἔνοπλος τί βούλει; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ἡρίστευσα, καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

ΕΡΜ. Ἄφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ἄδου γὰρ εἰρήνη, καὶ οὐδὲν ὅπλων δεήσει. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος, καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ὀφρὺς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντίδων τίς ἐστίν, ὁ τὸν βαθὺν πῶγωνα καθεϊμένος;

ΜΕΝ. Φιλόσοφός τις, ὦ Ἑρμῆ· μᾶλλον δὲ γόης καὶ τερατείας μεστὸς· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον. Ὅψει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σκεπόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου! σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον· εἶτα καὶ ταῦτ' πάντα. ὦ Ζεῦ, ὅσῃν μὲν τὴν ἀλαζονείαν κομίζει, ὅσῃν δὲ ἀμαθίαν, καὶ ἔριν, καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους, καὶ λόγους ἀκανθώδεις, καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα πολλήν, καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον, καὶ ὕβλους, καὶ μικρολογίαν· νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τουτί, καὶ ἡδυ-

1. Ἀπόθου pour ἀπόθεσο, | ἀποτίθεμαι, déposer, mettre à
2° pers. sing. aor. 2 impér. de | bas.

πάθειαν δὲ, καὶ ἀναισχυντίαν, καὶ ὀργήν, καὶ τρυφήν, καὶ μαλακίαν· οὐ λέληθε γάρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου, καὶ τὸν τύπον, καὶ τὸ οἶεσθαι ἀμείνῳ εἶναι τῶν ἄλλων. Ὡς εἴ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποία πεντηκόντορος δέξαιτο ἄν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεμαι τοίνυν αὐτὰ, ἐπείπερ οὕτω κελεύεις.

MEN. Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνά τοῦτον ἀποθέσθω, ὦ Ἑρμῇ, βαρύν τε ὄντα καὶ λάσιον, ὡς ὀράς· πέντε μναῖ τριχῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἔσται;

MEN. Μένιππος οὗτος, λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν, ἀποκόψει αὐτὸν, ἐπικόπῃ τῇ ἀποβάθρᾳ χρυσάμενος.

MEN. Οὐκ, ὦ Ἑρμῇ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος¹, γελοιότερον γὰρ τοῦτο. Βούλει μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρύων;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ δακρύεις, ὦ κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλιάς; Ἑμβῇθι δ' οὖν.

MEN. Ἐν ἔτι τὸ βαρρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Μένιππε;

MEN. Κολακείαν, ὦ Ἑρμῇ, πολλὰ² χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ³.

1. Ἀνάδος, 2° pers. sing. aor. 2 impér. de ἀναδίδωμι, donner, passer.

2. Πολλά, beaucoup.

3. Ἐν τῷ βίῳ, lorsqu'il vit.

ΦΙΑ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὦ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν, καὶ παρρησίαν, καὶ τὸ ἄλυπον, καὶ τὸ γενναῖον, καὶ τὸν γέλωτα. Μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελαῖς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ἔχε ταῦτα· κοῦφα γὰρ καὶ πᾶν εὐφροα, καὶ ὄντα πρὸς τὸν κατάπλουν χρήσιμα. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ, ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν, καὶ ἀντιθέσεις, καὶ παρισώσεις, καὶ περιόδους, καὶ βαρβαρισμούς, καὶ τᾶλλα βάρη τῶν λόγων.

ΡΗΤ. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεμαι.

ΕΡΜ. Εὖ ἔχει· ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβάθραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνеспάσθω· πέτασον τὸ ἰστίον, εὐθύνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῶμεν.

(10e Dialogue des morts.)

XII

Minos assigne à Alexandre, à Scipion et à Hannibal le rang qui est dû à chacun d'eux.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ΑΝΝΙΒΑΣ, ΜΙΝΩΣ, ΣΚΗΠΙΩΝ.

ΑΛΕΞ. Ἐμὲ δεῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίβυ· ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΑΝ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΜΙΝ. Τίνες δ' ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος· ἐγὼ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

MIN. Νῆ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφότεροι. Ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

ΑΛΕΞ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ φημι διενεγκεῖν τὰ πολέμια.

MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἐκάτερος εἰπάτω. Σὺ δὲ πρῶτος ὁ Λίβυς λέγε.

AN. Ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον· ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημι δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι, τὸ μὴδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες, ὅμως ἐπὶ μέγα προεχώρησαν, δι' αὐτῶν δύναμιν τε περιβαλόμενοι, καὶ ἄξιοι·δόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼ γ' οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν, μεγίστων ἡξιώθην, ἄριστος κριθείς· καὶ τοὺς τε Κελτίθηνρας εἶλον, καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα τῶν ἐσπερίων, καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς, τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα κατέδραμον, καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις, καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην, καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προὔχουσας πόλεως ἦλθον· καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα μιᾷς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίους αὐτῶν μεδίμνοις ἀπομετρῆσαι, καὶ τοὺς ποταμούς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξα, οὔτε Ἀμμωνος υἱὸς ὀνομαζόμενος, οὔτε θεὸς εἶναι προποιοῦμενος, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος, καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος· οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγον.

τας πρὶν διώκειν τινὰ, καὶ τῷ τολμήσαντι παρα-
 διδόντας εὐθὺς τὴν νίκην. Ἀλέξανδρος δὲ πατρώων
 ἀρχὴν παραλαβὼν ἠΐξησε, καὶ παρὰ πολὺ ἐξέ-
 τεινε, χρησάμενος τῇ τῆς τύχης ὁρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν
 ἐνίκησέ τε, καὶ τὸν ὀλεθρον ἐκείνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσῶ
 τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστὰς τῶν πατρώων¹
 προσκυνεῖσθαι ἠξίου, καὶ ἐς δίκαιταν τὴν Μηδικὴν
 μετεδιήτησεν ἑαυτὸν, καὶ ἐμιαιφόνει ἐν τοῖς συμπο-
 σίοις τοὺς φίλους, καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ.
 Ἐγὼ δὲ ἤρξα ἐπ' ἴσης τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ με-
 τεπέμπετο, τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευ-
 σάντων τῇ Λιβύῃ, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην
 ἑμαυτὸν παρέσχον, καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐ-
 γνωμόνως τὸ πρᾶγμα. Καὶ ταῦτα ἔπραξα βάρβαρος
 ὢν, καὶ ἀπαίδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς· καὶ
 οὔτε Ὅμηρον, ὥσπερ οὗτος, ῥαψωδῶν, οὔτε ὑπ'
 Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ
 φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν, ἃ² ἐγὼ Ἀλε-
 ξάνδρου ἀμείνων φημὶ εἶναι. Εἰ δέ ἐστι καλλίων
 οὗτοσί, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διέδετο³,
 Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνά, οὐ μὴν διὰ
 τοῦτ' ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ
 ἀνδρὸς, τῇ γνώμῃ⁴ πλέον ἢ περ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἶρηκεν οὐκ ἀγεννῇ τὸν λόγον, οὐδὲ
 ὡς Αἰβυν εἰκὸς ἦν, ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δέ, ὦ Ἀλέξαν-
 δρε, τί πρὸς ταῦτα φῆς;

1. Τῶν πατρώων, s.-ent.
 τρόπων, mœurs, coutumes.

2. Ἄ, sous-entendu κατὰ,
 d'après lesquels, d'après quoi.

3. Διεδέδετο, 3e pers. sing.
 plus-q.-parf. de διαδέω, cein-
 dre, couronner.

4. Τῇ γνώμῃ, de la prudence.

ΑΛΕΞ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω θρασὺν ἀποκρίνασθαι· ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξει σε, οἷος μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷος δὲ οὗτος ληστής ἐγένετο. Ὅμως δὲ ὄρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα· ὅς, νέος ὢν ἔτι, παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον, καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον, κατὰ φοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ τῶν Θηβαίων ἀπωλείᾳ, στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς, οὐκ ἡξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν ἄρχειν ὀπόσων ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ μὴ ἀπάντων κρατήσαιοι, ὀλίγους ἄγων ἐσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν· καὶ ἐπὶ τε Γρανικῷ ἐκράτησα μεγάλη μάχη, καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν, καὶ Ἰωνίαν, καὶ Φρυγίαν, καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμενος, ἦλθον ἐπὶ Ἴσσον, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας κατέπεμψα· φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας πηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώσκεσθαι ἄξιων. Καὶ ἵνα σοι μὴ τὰ ἐν Τύρῳ, μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγήσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρις Ἰνδῶν ἦλθον, καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὄρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς, καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἶλον, καὶ Πῶρον ἐχειρῳσάμην· καὶ Σκύθας δὲ, οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας, ὑπερβάς τὸν Τάναϊν, ἐνίκησα με-

γάλη ἱππομαχίᾳ· καὶ τοὺς νεκροὺς ἡμιανάμην. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι, πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιούτον τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον, ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὦν παρὰ Προυσία τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον καὶ ὠμότατον ὄντα· ὡς γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐὼ λέγειν, ὅτι οὐκ ἰσχυί, ἀλλὰ πονηρία καὶ ἀπιστία καὶ δόλοις, νόμιμον δὲ ἢ προφανές οὐδέν. Ἐπεὶ δέ μοι ὠνείδισε τὴν τρυφήν, ἐκλελησθαί μοι δοκεῖ οἷα ἐποίει ἐν Καπύῃ, ἐταίραις συνὼν, καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθηδυπαθῶν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ, μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας, ἐπὶ τὴν ἔω μᾶλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα, Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν, καὶ Λιβύην, καὶ τὰ μέχρι Γαδεύρων ὑπαγόμενος; Ἄλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἐκεῖνα, ὑποπτήσσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα. Σὺ δέ, ὦ Μίνως, δίκάζε. Ἰκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἦν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων, στρατηγός, ὁ καθελὼν Καρχηδόνα, καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἥττων εἶναι, τοῦ δ' Ἀννίβου ἀμείνων· ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτόν, καὶ φυγεῖν καταναγκάσας ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀνάισχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἀμιλλᾶται, ὃ οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ, ὁ νενικηκὼς, ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἀξιῶ;

MIN. Νῆ Δί', εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σύ· εἴτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας, οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὢν.

(12e Dialogue des morts).

XIII

Diogène se moque des prétentions d'Alexandre à se faire passer pour Dieu.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ΔΙΟΓΕΝΗΣ.

ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; τέθνηκας καὶ σὺ, ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΛΕΞ. Ὅρας, ὦ Διόγενης· οὐ παράδοξον δὲ, εἰ ἄνθρωπος ὢν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν ὁ Ἄμμων ἐψεύδετο, λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι υἱὸν· σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα;

ΑΛΕΞ. Φιλίππου δηλαδὴ· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἄμμωνος ὢν.

ΔΙΟΓ. Ἀτὰρ εἶπέ μοι, τίνι τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλέλοιπας;

ΑΛΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενης· οὐ γὰρ ἔφθασα ἐπισκῆψαί τι περὶ αὐτῆς· ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγενης;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην οἷα ἐποίει ἡ Ἑλλάς, ἄρτι σε παρειληφύτα τὴν ἀρχὴν κολα-

κεύοντες¹. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ποῦ σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν;

ΑΛΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι κείμεναι τριακροστὴν ταύτην ἡμέραν· ὑπισχνεῖται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπάσπιστής, ἥν ποτε ἀγάγη σκολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσὶν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν με θάψει ἐκεῖ, ὡς γενοίμην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελάσω οὖν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν καὶ ἐν Ἄδου ἔτι σε μωραίνοντα, καὶ ἐλπίζοντα Ἄνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θεϊότατε, μὴ ἐλπίσης· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινὰ τῶν ἅπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην, καὶ ἐς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελής ὁ Αἰακός, οἷδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταφρόνητος. Ἐκεῖνο δέ γε ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὀπίσταν ἐννοήσης ὅσῃν εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφίξαι. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην ὄντα; Τί δακρύεις, ὦ μάταιε; Οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσε, μὴ οἶεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

ΑΛΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκεῖνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὢν, θωπεύων καὶ ἐπαινῶν ἄρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὄν τὰγαθοῦ, ἄρτι δ' ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον· γόης, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολέλαυκα αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς.

¹. Κολακεύοντες, nomin. plur. masc. se rapportant à | Ἑλλάς, qui équivaut par syllepse à Ἑλληνες.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' οἶσθα ὁ δράσεις; ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθά γε ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ καὶ τὸ Αἰθήρης ὕδωρ χανδὸν ἐπισπασάμενος πίε· καὶ αὐθις πίε, καὶ πολλάκις.

(13e *Dialogue des morts.*)

XIV

Philippe et Alexandre se disputent la supériorité.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

ΦΙΛ. Νῦν μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιτο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθήκεις Ἀμυμωνός γε ὦν.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτὸς ἠγνόουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι· ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα, ὡς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενος εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; Χρήσιμον ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθησόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο· ἀλλ' οἱ βάρβαροι κατεπλάγησάν με, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἀνθίστατο, οἰόμενοι θεῷ μάχεσθαι· ὥστε ῥῶον ἐκράτουν αὐτῶν.

ΦΙΛ. Τίνων ἐκράτησας σύ γε ἀξιωμαχῶν ἀνδρῶν, ὅς δειλοῖς αἰεὶ ζυνηνέχθης, τοξάρια, καὶ πελτάρια, καὶ γέρρα οἰσύϊνα προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βοιωτῶν, καὶ Φωκέων, καὶ Ἀθηναίων· καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικόν, καὶ τὴν Θεσσαλήν ἵππον, καὶ τοὺς Ἡλείων ἀκοντιστάς, καὶ τὸ

Μαντινέων πελταστικόν, ἡ Θραῖκας, ἡ Ἰλλυριεύς, ἡ καὶ Παίονας χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα. Μήδων δέ, καὶ Περσῶν, καὶ Χαλδαίων, χρυσοφόρων ἀνθρώπων καὶ ἄβρων, οὐκ οἶσθα ὡς πρὸ σοῦ μύριοι μετὰ Κλεάρχου ἂνελθόντες ἐκράτησαν. οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι φηγόντων.

ΑΛΕΞ. Ἄλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδῶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταφρόνητόν τι ἔργον· καὶ ὅμως οὐ διαστήσας αὐτοὺς, οὐδὲ προδοσίαις ὠνούμενος τὰς νίκας, ἐκράτουν αὐτῶν· οὐδ' ἐπιώρκησα πώποτε, ἢ ὑποσχόμενος ἐψευσάμην, ἢ ἄπιστον ἔπραξά τι τοῦ νικᾶν ἔνεκα¹. Καὶ τοὺς Ἕλληνας δέ, τοὺς μὲν ἀναιμωτὶ παρέλαβον, Θηβαίους δὲ ἴσως ἀκούεις ὅπως μετῆλθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλεῖτος γὰρ ἀπήγγειλέ μοι, ὃν σὺ τῷ δορατίῳ διελάσας² μεταξὺ δειπνοῦντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαινέσαι ἐτόλμησε. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν, κἀνδυν, ὡς φασι, μετενέδυσ, καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου³, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους⁴· καὶ, τὸ πάντων γελοιότατον, ἐμιμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι τῆς τοῦ Δαρείου

1. Cléarque, chef des Dixmille, remplacé par Xénophon.

2. Allusion aux moyens dont Philippe usait pour triompher de ses ennemis, employant la ruse, la corruption, la perfidie, le parjure.

3. Διελάσας, nom. s. masc.

aor. 1 part. de διελάυνω, pour-suivre.

4. Ἐπέθου pour ἐπέθεσο, 2e pers. sing. aor. 2 de ἐπιτίθεμαι, placer sur.

5. Ἠξίους, 2e pers. sing. imparf. de ἀξίω, juger à propos.

γυναικὸς, καλῆς οὔσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης· βασιλικά γὰρ ταῦτα.

ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαινεῖς, καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκαις πρῶτον καθάλασθαι¹ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπαινῶ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε· οὐχ ὅτι μὴ καλὸν οἶμαι εἶναι καὶ τιτρώσκεσθαι ποτε τὸν βασιλέα, καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ· ἀλλ' ὅτι σοι τὸ τοιοῦτον ἥκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν, εἴ ποτε τρωθείης, καὶ βλέποιέν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκκομιζόμενον, αἵματι ῥέομενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν τοῖς ὀρώσιν. Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὀρῶν τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποψυχοῦντα, δεόμενον τῶν ἱατρῶν βοηθεῖν; Νῦν μὲν γάρ, ὁπότε ἤδη τέθνηκας, οὐκ οἶει πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνην ἐπικερτομοῦντας, ὀρῶντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἐκτάδην κείμενον, μυδῶντα ἤδη καὶ ἐξωδηκότα, κατὰ νόμον σωμαίων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ χρήσιμον ἔφης, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν ῥαδίως, πολὺ τῆς δόξης ἀφήρει τῶν κατορθουμένων· πᾶν γὰρ ἐδόκει ἐνδεὲς, ὑπὸ θεοῦ γίγνεσθαι δοκοῦν.

ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρυνούσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἄορνον² ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρωσάμην.

1. Καθάλασθαι, aor. 4 infn. de καθάλλομαι, sauter de haut en bas.

2. Montagne de l'Inde, dont personne, avant Alexandre, n'avait pu s'emparer.

ΦΙΛ. Ὅραξ ὅτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμῶνος λέγεις, ὃς Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτόν; Καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύφον ἀπομαθήσῃ, καὶ γνώσῃ σεαυτόν, καὶ συνήσῃ ἥδη νεκρὸς ὢν;

(14e Dialogue des morts.)

XV

Il n'y a plus de beauté aux Enfers.

MENIPPΟΣ, ΕΡΜΗΣ.

MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, ὦ Ἑρμῇ; Ξενάγησόν με, νέηλυν ὄντα.

ERM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο ἀπόβλεψον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἔνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι, καὶ ὁ Νάρκισσος, καὶ Νιρεὺς, καὶ Ἀχιλλεὺς, καὶ Τυρῶ, καὶ Ἑλένη, καὶ Λήδα, καὶ ὅλως τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλη.

MEN. Ὅστ' ἄ μόνον ὁρῶ, καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυμνά, ὅμοια τὰ πολλά.

ERM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἅ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὅστ', ὢν σὺ ἔοικας καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε.

ERM. Τουτὶ τὸ κρανίον ἡ Ἑλένη ἐστίν.

MEN. Εἵτα διὰ τοῦτο αἱ χίλια νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοσοῦτοι ἔπε-

σον Ἑλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν;

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσσητον εἶναι

Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν¹.

ἐπεὶ καὶ τὰ ἄνθη ξηρὰ ὄντα εἴ τις βλέποι ἀποθεβληκότα τὴν βαφὴν, ἄμορφα δὴλον ὅτι αὐτῷ δόξει· ὅτε μέντοι ἀνθεῖ καὶ ἔχει τὴν χροιάν, κάλλιστά ἐστιν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνέσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματός οὕτως ὀλιγοχρονίου καὶ ῥαδίως ἀπανθοῦντος πονουῦντες.

ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι. Ὡστε σὺ μὲν, ἐπιλεξάμενος τόπον ἔνθα ἂν ἐθέλῃς, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν· ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι.

(18e Dialogue des morts.)

XVI

Ménippe raconte à Philonide ce qu'il a vu dans les Enfers: les jugements de Minos, les supplices des méchants, les récompenses des bons, l'égalité de tous les hommes devant la mort.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ, ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ.

ΜΕΝΙΠΠ. Μέχρι μὲν τινος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ· εἶτα δ' ἐσεπλεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ

1. *Iliade*, III, 457.

τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐφράτης ἀφανίζεται. Περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφικνούμεθα εἰς τι χωρίον ἔρημον, καὶ ὑλῶδες, καὶ ἀνῆλιον, ἐς ὃ δὴ ἀποβάντες βόθρον τε ὠρυξάμεθα, καὶ τὰ μῆλα κατεσφάζαμεν, καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπείσαμεν. Ὁ δὲ Μιθροβαρζάνης¹ ἐν τοσούτῳ δᾶδα καιομένην ἔχων οὐκ ἔτ' ἡρεμαία τῇ φωνῇ, παμμέγεθες δὲ, ὡς οἶός τε ἦν, ἀνακραγὼν, δαίμονάς τε ὁμοῦ πάντα ἐπεβοᾶτο, καὶ Ποινὰς καὶ Ἑρινύας,

καὶ νυχίαν Ἐχάτην, καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν²,

παραμιγνύς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα. Εὐθύς οὖν ἅπαντα ἐκεῖνα ἐσαλεύετο, καὶ ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς τοῦδαφος ἀνερρήγνυτο, καὶ ἡ ὑλακὴ τοῦ Κερβέρου πόρρωθεν ἠκούετο, καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπὸν.

Ἐδῶκεν δ' ὑπένερθεν ἀναξ ἐνέρων Ἀΐδωνεύς³.

Κατεφαίνετο γὰρ ἤδη τὰ πλεῖστα καὶ ἡ λίμνη, καὶ ὁ Πυριφλεγέθων, καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Ἐπεὶ δὲ ἦμεν ἐν τῷ σκότῳ, προῆει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐχόμενος αὐτοῦ, ἕως πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα, τῷ ἀσφοδέλῳ κατάφυτον. Ἐνθα δὴ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαί. Κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγιγνώμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνω δικαστήριον. Ἐτύγχανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ καθή-

1. Nom du magicien qui avait introduit Ménippe dans les enfers.

2. Ce vers semble en partie parodié d'Homère, *Odyss.* X, 491,

534, 564, XI, 47. Tout le passage d'ailleurs, est plein de réminiscences homériques. On fera bien de recourir au poète grec.

3. *Iliade*, XX, 61.

μενος· παρειστήκεσαν δὲ αὐτῷ Ποιναί, καὶ Ἀλάστορες, καὶ Ἑρινύες. Ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐφεξῆς ἀλύσει μακρᾷ δεδεμένοι· ἐλέγοντο δὲ εἶναι πλέπται, καὶ τρυφεροὶ, καὶ τελεῶναι, καὶ κύλακες, καὶ συκοφάνται, καὶ ὁ τοιοῦτος ὁμιλος τῶν πάντα κυκλώντων ἐν τῷ βίῳ. Χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν, ὠχροὶ, καὶ προγαστορες, καὶ ποδαγροὶ, κλοιὸν ἕκαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπικείμενος. Ἐφθιστῶτες οὖν ἡμεῖς ἐωρῶμέν τε τὰ γιγνόμενα, καὶ ἠκούομεν τῶν ἀπολογουμένων. Κατηγόρουν δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοξοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; Μὴ γὰρ ὀκνήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

MEN. Οἶσθά που ταυτασί τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένας σκιάς ἀπὸ τῶν σωμάτων;

ΦΙΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

MEN. Αὐται τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσί τε καὶ καταμαρτυροῦσι, καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον· καὶ σφόδρα τινὲς αὐτῶν ἀξιοπίστοι δοκοῦσιν, ἅτε αἰεὶ ξυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωμάτων. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμπεν ἕκαστον εἰς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον, δίκην ὑφέξοντα κατ' ἀξίαν τῶν τετολμημένων. Ἀποστάντες δὲ ὁμῶς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὴ, ὦ φίλε, πολλὰ καὶ ἐλεεινὰ ἦν ἀκούσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ ὁμοῦ ψόφος ἠκούετο, καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὀπτωμένων, καὶ στρέβλαι, καὶ κύφωνες, καὶ τροχοί· καὶ ἡ Χίμαιρα.

ἐσπάραττε, καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν· ἐκολάζοντό τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δούλοι, σατράπαι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοὶ· καὶ μετέμελε πᾶσι τῶν τετολμημένων. Ἐνίους δὲ τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐγνωρίσαμεν ἰδόντες, ὅποσοι ἦσαν τῶν ἔνυχχος τετελευτηκότων. Οἱ δὲ ἐνεκαλύπτοντο, καὶ ἀπεστρέφοντο· εἰ δὲ καὶ προσβλέποιεν, μάλα δουλοπρεπές τι καὶ κολακευτικόν· καὶ ταῦτα, πῶς οἷε βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπται παρὰ τὸν βίον; Τοῖς μέντοι πένησιν ἡμιτέλεια τῶν κακῶν ἐδίδοδοτο, καὶ διαναπαυόμενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ μὴν κακεῖνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἰξίονα, καὶ τὸν Σίσυφον, καὶ τὸν Φρύγα¹ Τάνταλον χαλεπῶς ἔχοντα, καὶ τὸν γηγενῆ Τιτυόν, Ἡράκλειος² ὅσος· ἔκειτο γοῦν τόπον ἐπέχων ἀγροῦ. Διελθόντες δὲ καὶ τούτους, εἰς τὸ πεδίον ἐσβάλλομεν τὸ Ἀχερούσιον· εὐρίσκομέν τε αὐτόθι τοὺς ἡμιθέους τε, καὶ τὰς ἡρώτνας, καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα δίκαιτωμένους· τοὺς μὲν παλαιούς τινας καὶ εὐρωτιῶντας, καὶ, ὥς φησιν Ὅμηρος³, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἔτι νεαλεῖς καὶ συνεστηκότας· καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν, διὰ τὸ πολυαρκές τῆς ταριχείας⁴. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν ἕκαστον οὐ πάνυ τι ἦν ράδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς ἀλλήλοις γίγνονται ὅμοιοι, τῶν ὁστέων γεγυμνωμένων· πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολυλοῦ ἀναθεωροῦντες αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκειντο

1. Φρύγα, Phrygien.

2. Exclamation: Par Hercule!

3. *Iliad.*, V, 887, *Od.*, X, 521.

4. Allusion aux momies.

δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροί, καὶ ἄσημοι, καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν παρ' ἡμῖν καλῶν φυλάττοντες. Ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῳ σκελετῶν κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων, φοβερόν τι καὶ διάκενον δεδορκότων, καὶ γυμνοὺς τοὺς ὀδόντας προφαινόντων, ἠπόρουσαν πρὸς ἑμαυτὸν, ὥτινι διακρίνχιμι τὸν Θερσίτην ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως, ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἔτι τῶν παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὅστ' ἦν, ἄδηλα, καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὑπ' οὐδενος ἔτι διακρίνεσθαι δυνάμενα. Τοιγάρτοι ἐκεῖνα ὁρῶντι ἐδόκει μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσεοικέναι, χορηγεῖν δὲ καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχη, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ λαβοῦσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε, τῶν τε ἐπιθεῖσα, καὶ δορυφόρους παραδοῦσα, καὶ τὴν κεφαλὴν στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτου σχῆμα¹ περιέθηκε, τὸν δὲ τινα καλὸν εἶναι ἐκόσμησε· τὸν δὲ ἄμορφον καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, οἶμαι, δεῖ γενέσθαι τὴν θεάν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα, οὐκ ἐῴσα ἐς τέλος διαπομπεῦσαι ὥς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφιέσασα τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου σκεύην ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαιάνδριον², τέως ἐν τοῖς

1. Τῷ δὲ... σχῆμα, autour de celui-ci le vêtement d'un esclave.

2. Méandrius, secrétaire de Polycrate, auquel il succéda.

οἰκέταις πομπεύοντα, τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα μετενέδυσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἶασε χρῆσθαι τῷ σχήματι· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθῃ, τηνικαῦτα ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν, καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα μετὰ τοῦ σώματος, ὅσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίγνεται, μὴδὲν τῷ πλησίον διαφέρων. Ἐνιοὶ δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὴν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπιστᾶσα ἡ Τύχη, ἄχθονταί τε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ἅ πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. Οἶμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑωρακέναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκρίτας τούτους, πρὸς τὰς χρείας τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίστε δὲ Πριάμους γιγνομένους, ἢ Ἀγαμέμνονας· καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μίχρον ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως¹ σχῆμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος. Ἦδη δὲ πέρας ἔχοντας τοῦ δράματος, ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, καὶ καταβὰς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν, πένης καὶ ταπεινὸς περίεισιν, οὐκέτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθῶνιος². Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἐστίν, ὥς τότε μοι ὁρῶντι ἔδοξεν.

1. Cécrops et Érechthée, rois d'Athènes.

2. Polus, de Sunium, fils de

Chariclès, et Satyrus, de Marathon, fils de Théogiton, étaient deux célèbres acteurs.

ΦΙΛ. Εἰπὲ δέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς, καὶ στήλας, καὶ εἰκόνας, καὶ ἐπιγράμματα, οὐδὲν τιμιώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Δηρεῖς, ὦ οὗτος· εἰ γοῦν ἐθεάσω τὸν Μαυσωλὸν αὐτὸν (λέγω δὲ τὸν Κᾶρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιβόητον), εὖ οἶδα ὅτι οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὕτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραβύστῳ που, λαυθάνων ἐν τῷ λοιπῷ δῆμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσοῦτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος παρ' ὅσον ἐβαρύνετο τηλικούτον ἄχθος ἐπικείμενος. Ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἐταῖρε, ὁ Δίακὸς ἀπομετρήσῃ ἐκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλέον ποδός), ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῷ δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ ἐθεάσω τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλεῖς καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς, καὶ ἦτοι ταριχοπωλοῦντας ὑπ' ἀπορίας, ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα, καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβρίζομένους, καὶ κατὰ κόρης παιομένους, ὥσπερ τῶν ἀνδραπύδων τὰ ἀτιμότατα. Φίλιππον γοῦν τὸν Μακεδόνα ἐγὼ θεασάμενος, οὐδὲ κρατεῖν ἐμαυτοῦ δυνατὸς ἦν· ἐδείχθη δέ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαθρὰ τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτοῦντας, Ξέρξας λέγω, καὶ Δαρεῖους, καὶ Πολυκράτας.

ΦΙΛ. Ἄτοπα διηγῇ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τὶ δὲ ὁ Σωκράτης ἔπραττε, καὶ Διογένης καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης ἡκέει περιέρχεται δι-
λέγχων ἅπαντας · σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμήδης, καὶ
Ὀδυσσεύς, καὶ Νέστωρ, καὶ εἴ τις ἄλλος λάλος
νεκρός. Ἔτι μέντοι ἐπεφύσητο αὐτῷ καὶ διωδῆκει
ἐκ τῆς φαρμακοποσίας τὰ σκέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος
Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλῳ τῷ Ἀσσυ-
ρίῳ, καὶ Μίδα τῷ Φρυγί, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν
πολυτελῶν. Ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν, καὶ
τὴν παλαιὰν τύχην ἀναμετρούμενων, γελᾷ τε καὶ
τέρπεται, καὶ τὰ πολλὰ ὕπτιος κατακείμενος ἄδει
μᾶλα τραχεῖα καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ, τὰς οἰμωγὰς
αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνιάσθαι τοὺς ἄνδρας
καὶ διασκέπτεσθαι μετοικεῖν, οὐ φέροντας τὸν Διο-
γένην.

(*La Nécromantie.*)

XVII

Mercury et Charon, placés sur un observatoire formé des plus hautes montagnes du globe, rient en voyant de quel fil mince et délié est faite la trame de la vie humaine. Ils se moquent de la destinée des hommes, comparés à des bulles d'eau. Et non-seulement les mortels disparaissent du monde, mais aussi les monuments fastueux qu'ils ont élevés, les opulentes cités qu'ils ont bâties. Ce dialogue paraît avoir suggéré à Le Sage l'idée du *Diable boiteux*.

ΕΡΜΗΣ, ΧΑΡΩΝ.

ΕΡΜΗΣ. Οὐκ εἰπεῖν ἔχοις ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν
ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα ταῦτα, ὦ Χάρων · καὶ

μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ ἀνθρώπων, καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἷχεσθαι, ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἄγγελοι δὲ καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ μάλα πολλοὶ, ὡς ὄρας, ἡπίαλοι, καὶ πυρετοὶ, καὶ φθόαι, καὶ περιπνευμονίαι, καὶ ξίφη, καὶ ληστήρια, καὶ κώνεια, καὶ δικάσται, καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὅλως αὐτοὺς εἰσέρχεται, ἔστ' ἂν εὖ πράττωσιν· ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ « ὀτοτοῖ, » καὶ τὸ « αἰαῖ, » καὶ τὸ « οἴμοι. » Εἰ δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνενόουν, ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ, καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπιδημήσαντες τῷ βίῳ ἀπίαςιν, ὥσπερ ἐξ ὀνείρατος, πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔζων τε ἂν σωφρονέστερον, καὶ ἦττον ἡνιωῖντο ἀποθανόντες. Νῦν δὲ ἐς αἰεὶ ἐλπίσαντες χρήσεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴν ἐπιστάς ὁ ὑπηρέτης καλῇ καὶ ἀπάγῃ, πεδήσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθόῃ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν, οὐποτε προσδοκήσαντες ἀποσπασθῆσεσθαι αὐτῶν. Ἡ τί γὰρ οὐκ ἂν ποιήσειεν ἐκεῖνος ὁ τὴν οἰκίαν σπουδῇ οἰκοδομούμενος, καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέρχων, εἰ μάθοι ὅτι ἡ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δέ, ἄρτι ἐπιθεὶς τὸν ὄροφον, ἅπεισι, τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μὴδὲ δειπνήσας ὁ ἄθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἢ γυνή, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστίων, καὶ τούνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἡπίστατο ὡς ἐπταέτης γενόμενος ὁ παῖς τεθνήσκει, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενωμένῳ;

ΧΑΡ. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῇ, εἰπεῖν ὧτινι

εοικέναι μοι ἔδοξάν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἦδῃ ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω ὑπὸ κρουνοῦ τινι καταρχύττοντι ἀνισταμένας; Τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν ξυνχέιρεται ὁ ἀφρός. Ἐκείνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπέσβησαν· αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκουσι· καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερφυσώμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἴρονται· εἶτα μέντοι κάκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἶόν τε ἄλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπων βίος. Ἀπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ξυστῆναι ἐπαύσαντο. Πᾶσι δ' οὖν ἀπορραγῆναι ἀναγκαῖον. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὧς Ἑρμῇ, ὁρᾷς οἶα ποιοῦσι, καὶ ὡς φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλους, ἀρχῶν πέρι, καὶ τιμῶν, καὶ κτήσεων ἀμιλλώμενοι. Ἀπερ' ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἓνα ὁβόλον ἔχοντας, ἥκειν παρ' ἡμᾶς.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ κατίωμεν ἤδη.

ΧΑΡ. Ἐν ἔτι ἐπόθουν, ὧς Ἑρμῇ· εἰδέναι, καὶ μοι δείξας αὐτὸ ἐντελῇ ἔσῃ τὴν περιήγησιν πεποιημένος τὰς ἀποθήκας τῶν σωματῶν, ἵνα κατορύττουσι, θεάσασθαι.

ΕΡΜ. Ἡρία, ὧς Χάρων, καὶ τύμβους, καὶ τάφους καλοῦσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεῖνα τὰ χώματα ὁρᾷς, καὶ τὰς στήλας, καὶ πυραμίδας; Ἐκεῖνα πάντα νεκροδοχεῖα, καὶ σωματοφυλάκιά εἰσι.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐκεῖνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους,

καὶ χρίουσι μύρω; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμάτων, καὶ βόθρον τινὰ ὀρύζαντες, καίουσι τε ταυτὶ τὰ πολυτελῆ δεῖπνα, καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρατον, ὥς γοῦν εἰκάσαι, ἐγγέουσιν;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἄδου· πεπιστεύκασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένας κάτωθεν δειπνεῖν μὲν ὥς οἷόν τε περιπετομένας τὴν κνίσσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

ΧΑΡ. Ἐκείνους ἔτι πίνειν ἢ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ξηρότατα; Καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα, ὅσημέραι κατὰγοντι αὐτούς. Οἶσθ' οὖν, εἰ δύναιντ' ἂν ἔτι ἀνελθεῖν ἅπαζ ὑποχθόνιοι γενόμενοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐπέειπερ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοὶ δεῖξαι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὁρᾷς τὸν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνό ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ δὲ ὁ Αἴας τέθαπται ἐν τῷ Ῥοιτείῳ.

ΧΑΡ. Οὐ μέγχοι, ὦ Ἑρμῆ, οἱ τάφοι. Τὰς πόλεις δὲ τὰς ἐπισήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἃς κάτω ἀκούομεν, τὴν Νῆνον τὴν Σαρδαναπάλου, καὶ Βαβυλῶνα, καὶ Μυκῆνας, καὶ Κλεωνάς, καὶ τὴν Ἰλιον αὐτήν. Πολλοὺς γοῦν μέμνημαι διαπορθμεύσας ἐκεῖθεν, ὥς δέκα ὄλων ἐτῶν μηδὲ νεωλκῆσαι μηδὲ διαψύξαι τὸ σκαφίδιον.

ΕΡΜ. Ἡ Νῆνος μὲν, ὦ πορθμεῦ, ἀπόλωλεν ἤδη, καὶ οὐδὲ ἵχνος ἔτι λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἴποις ὅπου ποτ' ἦν. Ἡ Βαβυλὼν δὲ σοὶ ἐκείνη ἐστὶν ἢ εὐπυργος, ἢ τὸν μέγαν περίβολον, οὐ μετὰ πολὺ

καὶ αὐτὴ ζητηθησομένη, ὥσπερ ἡ Νῆνος. Μυκῆνας δὲ, καὶ Κλεωνᾶς αἰσχύνομαι δεῖξαί σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον· ἀποπνίξεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι τὸν Ὅμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν.

• Πλὴν ἀλλὰ πάλαι μὲν ἦσαν εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθῆναι καὶ αὐται. Ἀποθνήσκουσι γὰρ, ὧ πορθμεῦ, καὶ πόλεις, ὥσπερ ἄνθρωποι· καὶ τὸ παρὰδοξότατον, καὶ ποταμοὶ ὅλοι. Ἰνέχου γοῦν οὐδὲ τάφος ἔτι ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται.

ΧΑΡ. Παπαὶ τῶν ἐπαίνων, Ὅμηρε, καὶ τῶν ὀνομάτων, Ἴλιος ἱρή, καὶ εὐρυάγυια, καὶ ἐϋκτίμεναι Κλεωναί. Ἀλλὰ μετὰξὺ λόγων, τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολεμοῦντες, ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

ΕΡΜ. Ἀργεῖους ὄρα, ὧ Χάρων, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τὸν ἡμιθνήτα ἐκεῖνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν, τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

ΧΑΡ. Ὑπὲρ τίνος δὲ αὐτοῖς, ὧ Ἑρμῆ, ὁ πόλεμος;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

ΧΑΡ. Ὡ τῆς ἀνοίας, οἳ γε οὐκ ἴσασιν ὅτι, καὶ ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἕκαστος αὐτῶν κτήσονται, μόγις ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰακοῦ· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι, πολλάκις ἐκ βάρων τὸ τρόπαιον ἀνασπάσαντες τῷ ἀρότρῳ.

ΕΡΜ. Οὕτω μὲν, ὧ Χάρων, ταῦτα ἔσται.

(Charon ou les Contemplateurs.)

DIALOGUES PHILOSOPHIQUES

ET

TRAITÉS MORAUX.

I

LA RICHESSE ET LES AMIS.

Timon se plaint à Jupiter d'avoir été abandonné par ses amis, lorsque la pauvreté l'a réduit à une sorte d'état sauvage. Jupiter consent à lui rendre la richesse pour punir l'ingratitude de ces mêmes amis.

TIMON, ZEYΣ, EPMHΣ.

TIM. ὦ Ζεῦ φίλιε, καὶ ξένιε, καὶ ἐταιρεῖτε, καὶ ἐφέστιε, καὶ ἀστεροπητὰ, καὶ ὄρκιε, καὶ νεφεληγερέτα, καὶ ἐρίγδουπε, καὶ εἴ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμάραγος ἀστραπὴ, καὶ ἡ βαρύερος βροντὴ, καὶ ὁ αἰθαλόεις, καὶ ἀργήεις, καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἄπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε, καὶ καπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικός, ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰδιμόν σου καὶ ἐκηρύλλον ὄπλον, καὶ πρόχειρον, οὐκ οἶδ' ὅπως τελέως ἀπέσβη, καὶ ψυχρόν ἐστι, μηδὲ ὀλίγον σπινυῖρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον. Θᾶττον γοῦν τῶν ἐπιорκεῖν τις ἐπι-

χειρούντων ἔωλον θρυαλλίδα φοβηθείη ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλόν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὥς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι· μόνον δὲ τοῦτο οἶεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβόλου. "Ἰνα δὲ τὰ κοινὰ ἐάσας τὰ μὰ εἴπω, τοσούτους Ἀθηναίων εἰς ὕψος ἄρας¹, καὶ πλουσίους ἐκ πενεστάτων ἀποφηνας² καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν, οὐδὲ προσβλέπουσιν οἱ τέως ὑποπτήσσοντες καὶ προσκυνοῦντες, καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπηρητημένοι· ἄλλ' ἦν που καὶ ὁδῶ βχδίζων ἐντύχω τινὲς αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπτιάν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται, μηδὲ ἀναγνόντες· οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες ἐτέραν ἐκτρέπονται, δυσάντητον καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα ὄψεσθαι ὑπολαμβάνοντες, τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ³ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν γεγεννημένον. "Ωστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐσχατίαν τραπόμενος, ἐναψάμενος διφθέραν, ἐργάζομαι τὴν γῆν, ὑπόμισθος ὀβολῶν τεσσάρων, τῇ ἐρημῇ καὶ τῇ δικέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδανεῖν, μηκέτι ὄψεσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἀξίαν εὖ πράττοντας· ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτό γε. "Ἢδη ποτὲ οὖν,

1. Ἄρας, nomin. sing. masc. aor. 4 participe de αἶρω, mettre en haut, élever.

2. Ἀποφηνας, même parti-

cipe de ἀποφαίνω, montrer, faire voir.

3. Οὐ πρὸ πολλοῦ, il n'y a pas longtemps, récemment.

ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον, καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν, ἥ ἐκ τῆς Οἴτης¹ ἐναυσάμενος, μεγάλην ποιήσας τὴν φλόγα, ἐπιδείξαιό τινα χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός.

ΖΕΥΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγώς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ, πιναρὸς ὄλος, καὶ αὐχμῶν, καὶ ὑποδίφθερος; Σκάπτει δὲ, οἶμαι, ἐπικεκυφώς· λάλος ἄνθρωπος καὶ θρασύς. Ἡ που φιλόσοφός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῆς, ὦ πάτερ; Ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου, τὸν Κολυττέα²; Οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ³ τὰς ὅλας ἐκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς εἰώθαμεν ἑορτάζειν τὰ Διάσια⁴.

ΖΕΥΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ ὃν οἱ τοσοῦτοι φίλοι; Τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἄθλιος, καὶ σκαπανεὺς, καὶ μισθωτὸς, ὡς ἔοικεν, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκηλλαν.

ΕΡΜ. Οὕτωςί μὲν εἶπεῖν, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν, καὶ φιλανθρωπία, καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος· ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἄνοια, καὶ εὐήθεια, καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων· ὃς οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαριζόμενος· ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσούτων ὁ κακοδαίμων χειρόμενος τὸ ἦπαρ, φίλους

4. Le mont OËta, en Thessalie, où Hercule se brûla.

2. Colytte était un dème de l'Attique.

3. Sous-entendu θύων, immolant.

4. Diasies, fêtes en l'honneur de Jupiter.

εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους ὄρετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ. Οἱ δὲ τὰ ὅστ' αὐτοὶ γυμνώσαντες ἀκριβῶς, καὶ περιτραγόντες, εἰ δέ τις καὶ μυελὸς ἐντὴν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ὥχοντο αὖτον αὐτὸν καὶ τὰς ῥίζας ὑποτετμημένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι, οὐδὲ προσβλέποντες, (πόθεν γάρ;) ἢ ἐπικουροῦντες, ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δικελλίτης καὶ διφθερίας, ὡς ὀρᾷς, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄστυ, μισθοῦ γεωργεῖ, μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται, οὐδὲ τοῦνομα, εἰ Τίμων καλοῦτο, εἰδότες.

ZEYΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ, οὐδὲ ἀμελητέος· εἰκότως γὰρ ἡγανάκτει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὅμοια ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κόλαξιν ἐκείνοις, ἐπιλελησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πιότατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς ῥίσιν τὴν κνίσσαν αὐτῶν ἔχω. Τὸν γοῦν Πλοῦτον, ὦ Ἑρμῆ, παραλαβὼν, ἅπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλοῦτος καὶ Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ μενέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμωνι, μηδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, καὶ ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀχαριστίας ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς μὲν σκέψομαι, καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω. Πλὴν ἱκανὴ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτη τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα ὀρώσι.

(*Timon ou le Misanthrope.*)

II

PUISSANCE DES DIEUX.

Il est impossible à l'homme de mesurer l'étendue de la puissance divine. Les dieux peuvent changer la nature des êtres comme ils modifient l'aspect de la terre et du ciel.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

ΣΩΚΡ. ὦ φίλε Χαίρεφῶν, εἴοικαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποὶ τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς. Δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἄγνωστον οὖσαν, καὶ ἄπιστον, καὶ ἀόρατον· πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἄπορα, καὶ τῶν ἐφικτῶν ἀνέφικτα, συχνὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν· τῷ ὄντι γὰρ νήπιος εἴοικεν εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ πάνυ γέρων, ἐπεὶ τοι μικρὸς πάνυ καὶ νεογилὸς ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. Ἐώρακας, Χαίρεφῶν, τρίτην ἡμέραν¹ ὅσος ἦν ὁ χειμὼν; καὶ ἐνθυμηθέντι γὰρ τῷ² δέος ἐπέλθοι τὰς ἀστραπὰς ἐκεῖνας καὶ βροντὰς, ἀνέμων τε ἐξαίσια μεγέθη· ὑπέλαβεν ἂν τις τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστή τις κατάστασις εὐδίας ἐγένετο, καὶ διέμεινεν αὕτη γε ἕως νῦν. Πότερον οὖν οἶει μεῖζόν τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρίαν ἐξ ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπος καὶ παραχρῆς μεταθεῖναι, καὶ εἰς γαλήνην

1. Τρίτην ἡμέραν, il y a trois jours.

2. Τῷ pour τινί, dans le sens indéfini.

ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναικὸς εἶδος μεταπласθὲν εἰς ὄρνιθος τινος¹ ποιῆσαι; Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτο, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιστάμενα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥαδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου² μετασχηματίζει πολλὰς ἰδεῶν³ φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ⁴ δὲ, μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς⁵ τὰς ἡμέτερας δυνάμεις, εὐχερῇ τυχὸν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, καὶ λεῖα. Ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσω τινὶ σαυτοῦ δοκεῖς εἶναι μείζω; φράσαις ἄν;

ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆσαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; Οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩΚΡ. Οὐκ οὐν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσαις; Ἡ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα, θαυμαστὴν ὄσιν ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμειός τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνὸς ἀνδρός τελείου τὸ μέγεθος, ἀμέτρητον ὄσιν ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκεῖνα. Μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πᾶνυ πολλὰς χειρώσασιτ' ἂν ῥαδίως. Ὅπηνικα οὖν ἄνθρωπος, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπου τοσοῦτω διαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμε-

1. Socrate et Chéréphon avaient commencé leur entretien en se demandant s'il était possible que l'oiseau nommé Alcyon eût été autrefois une femme.

2. Ὀγκου, masse d'argile.
3. Ἰδεῶν, formes, figures.
4. Τῷ δαιμονίῳ, à la divinité.
5. Πρὸς, comparativement à.

τέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνουμένοις ; Πιθανὸν οὖν ἴσως δόξει πολλοῖς, ὅσῃν ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρεφῶντος εἶδος, τηλικούτον καὶ τὴν δύνάμιν αὐτοῦ, καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ διάνοιαν, ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοί, καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιοῦτοις οὔσι, πόλλ' ἄττ' ἄδύνατα τῶν ἑτέροις πάνυ ῥαδίῳ· ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις, καὶ ἀναγνῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον, ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὧσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναῖκας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθας ἐκ γυναικῶν. Ἡ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλάβουσα ζῶον ἄπουν καὶ ἄπτερον, πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερῶσασα, ποικιλίᾳ τε φαιδρύνασα πολλῇ, καὶ καλῇ, καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων, μέλιτταν ἀπέδειξε, σοφὴν θείου μέλιτος ἐργάτιν, ἐκ τε ὤων ἀφῶνων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πέζων, καὶ ἐνύδρων ζώων, τέχναις, ὡς λόγος τινῶν, ἱεραῖς αἰθέρος μεγάλου προσχρωμένῃ.

(*Alcyon ou la Métamorphose.*)

1. Ἄττ(α) pour τινά, certaines choses. Il ne faut pas le confondre avec ἄττα par un esprit rude pour ἄτινα, quoique ce soit. Le sens est tout différent.

III

INUTILITÉ DES SACRIFICES.

Les dieux ne vendent pas leur faveur aux hommes : on la mérite par un cœur pur et par des actes vertueux.

Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι, καὶ ταῖς ἐορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν, καὶ αἰτοῦσι, καὶ ἃ εὖχονται, καὶ ἃ γιγνώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἶδα εἴ τις οὕτω κατηφής ἐστι καὶ λελυπημένος ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀβελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων· καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελᾶν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει, πότερον εὐσεβεῖς αὐτοὺς χρὴ καλεῖν, ἢ τούναντίον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ κακοδαίμονας, οἳ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς τὸ θεῖον ὑπειλήφασιν, ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεές, καὶ κολακευόμενον ἥδεσθαι, καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον. Τὰ γοῦν Αἰτωλικά πάθη, καὶ τὰς τῶν Καλυδωνίων συμφορὰς, καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους, καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φασὶν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμψιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρελήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως¹. Τοὺς δ' αὖ Αἰθίοπας καὶ μακαρίους, καὶ τρισευδαίμονας εἴποι τις ἂν, εἴ γε ἀπομνημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἦν ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως² πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο, δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστίασαν-

1. OEnée, roi de Calydon, ville d'Étolie, ayant oublié de sacrifier à Diane, cette déesse

suscita contre lui un sanglier monstrueux, que tua Méléagre.

2. Iliade, I, 423, 494.

τες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεούς. Οὕτως οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, ἀμισθὶ ποιῶσιν ὧν ποιῶσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἔνεστι πρίασθαι παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὑγιαίνειν, εἰ τύχοι, βοϊδίου, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἐκατόμβης, τὸ δὲ σῶν ἐπανελεθεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον, ταύρων ἑννέα¹, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐς Ἴλιον διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς². Ἡ μὲν γὰρ Ἐκάβη τὸ μὴ ἀλῶναι τὴν πόλιν τότε ἐπρίατο παρὰ τῆς Ἀθηναῖς βοῶν δώδεκα³ καὶ πέπλου. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρύσης ἐπιστάμενος, ἅτε ἱερεὺς καὶ γέρων, καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἄπρακτος ἀπῆει παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὥς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν, δικαιολογεῖται, καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβήν, καὶ μόνον οὐκ ὄνειδίζει, λέγων· « ὦ βέλτιστε Ἀπόλλων, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεῶν, τέως ἀστεφάνωτον ὄντα, πολλάκις ἐστεφάνωσα, καὶ τοσαῦτά σοι μικρὰ ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βωμῶν· σὺ δ' ἀμελεῖς μου τοιαῦτα πεπονθότος, καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὸν εὐεργέτην⁴ ». Τοιγαροῦν οὕτω κατεδυσώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀρπασάμενος τὰ τόξα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ναυστάθμου καθίσας ἑαυτὸν, κατετόξευε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν. Ταῦτα οὕτω γιγνόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμήσοντος οὐδενός, Ἡρακλείτου

1. *Odyssée*, III, 8.

2. Allusion au sacrifice d'Iphigénie.

3. *Iliade*, VI, 308.

4. Parodie de l'*Iliade*, I, 37 et suiv.

δέτινος, ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελασμένου τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἄνοιαν ὀδυρουμένου.

(*Sur les sacrifices.*)

IV

CRIÉE DES SECTES, OU LES PHILOSOPHES À L'ENCAN.

Jupiter met à l'encan diverses sectes philosophiques, particulièrement celle de Diogène et de Pyrrhon, c'est-à-dire le Cynisme et le Doute absolu, desquels la folle exagération est ainsi démontrée et bafouée.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ, ΔΙΟΓΕΝΗΣ,
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

ΖΕΥΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρη, καὶ παρασκευάζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις· σὺ δὲ¹ στῆσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους²· ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὡς εὐπρόσωποι φανοῦνται, καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται. Σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ ξυγκάλει ἀγαθῇ τύχῃ τοὺς ὠνητὰς ἥδη παρεῖναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἶδους, καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Εἰ δέ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τάργυριον καταβάλλεσθαι, ἐς νέωτα ἐκτίσει, καταστήσας ἐγγυητήν³.

ΕΡΜ. Πολλοὶ ξυνίασιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μὴδὲ κατέχειν αὐτούς.

1. Σὺ μὲν.... σὺ δέ. Il est censé s'adresser à des esclaves.

2. Τοὺς βίους, les sectes.

3. Ἐγγυητήν, garant, caution.

ΖΕΥΣ. Πωλῶμεν οὖν.

ΕΡΜ. Βούλει τὸν αὐχμῶντα ἐκεῖνον, τὸν Ποντικόν¹;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος, ὁ τὴν πῆραν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας, ἐλθὲ, καὶ περίβηι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρικὸν πωλῶ, βίον ἄριστον καὶ γεννικόν, βίον ἐλεύθερον· τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ, πῶς ἔφη; πωλεῖς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ. Ἐγώ γε.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ρυπῶντι καὶ οὕτω κακοδαιμόνως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεικτέον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἦν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπιστήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει κύων αὐτῷ καὶ τοῦνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δέ ἐστι, καὶ τίνα τὴν ἄσκησιν ἐπαγγέλλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μή με ὑλακτῆσῃ προσελθόντα, ἥ καὶ νῆ Δία δάκη γε. Οὐχ ὁρᾷς ὡς διῆρκε² τὸ ξύλον, καὶ συνέσπακε τὰς ὀφρυς, καὶ ἀπειλητικόν τι καὶ χολῶδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γάρ ἐστι.

ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὦ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

1. Sinope, patrie de Diogène, était une ville de Cappadoce, dans le royaume du Pont.

2. Διῆρκε, 3e pers. sing. parf. indic. act. de διαίρω, lever.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὀράς.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δὲ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῇν ἀμπέχη¹; Τὸ μὲν γὰρ ξύλον ἔοικας αὐτῷ.

ΔΙΟΓ. Τουτί μοι λεοντῇ, τὸ τριβώνιον. Στρατεύομαι δὲ, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστός, ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκκαθᾶραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα εἰδέναι σε φῶμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἱατρὸς τῶν παθῶν. Τὸ δ' ὅλον, ἀληθείας καὶ παρησιίας προφήτης εἶναι βούλομαι.

ΑΓΟ. Ἄγε, ὦ προφήτα, ἦν δὲ πρίωμαί σε, τίνα με τὸν τρόπον διασκήσεις;

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε, καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφήν, καὶ ἀπορίᾳ συγκατακλείσας, τριβώνιον περιβαλῶ, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω, χαμαὶ καθεύδοντα, καὶ ὕδωρ πίνοντα, καὶ ὧν ἔτυχε πιμπλάμενον. Τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔχῃς, ἐμοὶ πειθόμενος, ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβαλεῖς. Γάμου δ' ἀμελήσεις, καὶ παίδων, καὶ πατρίδος· καὶ πάντα σοι λῆρος ἔσται· καὶ τὴν πατρῶαν οἰκίαν ἀπολιπὼν, ἢ τάφον οἰκήσεις, ἢ πυργίον ἔρημον, ἢ καὶ πύθον. Ἡ πῆρα δέ σοι θέρμων ἔστω μεστὴ, καὶ ὀπισθογράφων βι-

1. Ἀμπέχη, 2e pers. sing. | μαί, mettre autour de soi, s'envelopper de.
prés. indic. moyen de ἀμπέχο-

βλίων. Καὶ οὕτως ἔχων, εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δέ τις ἡ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιάρων ἡγήσῃ.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; Οὐ γὰρ χελώνης ἡ καράβου τὸ δέρμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτά ἐστιν· ἰταμὸν χρῆ εἶναι, καὶ θρασὺν, καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσης, καὶ βασιλεῦσι, καὶ ἰδιώταις. Οὕτω γὰρ ἀποβλέφονται σε, καὶ ἀνδρεῖον ὑπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω, καὶ ἀπηχὲς τὸ φθέγμα καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνὶ· καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον, καὶ βάδισμα τοιούτῳ προσώπῳ πρέπον· καὶ ὅλως θηριώδη τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδῶς δὲ καὶ ἐπιείκεια καὶ μετριότης ἀπέστω· καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόξερσον τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπότατα τῶν χωρίων, καὶ ἐν αἰτοῖς τούτοις μόνος καὶ ἀκοινωνήτος εἶναι θέλε, μὴ φίλον, μὴ ξένον προσιέμενος· κατάλυσις γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς¹. Ἐν ὧσι δὲ πάντων, ἃ μὴδ' ἰδία ποιήσειεν ἄν τις, θαρρῶν² ποίει· καὶ τέλος, ἣν σοὶ δοκῇ, πολὺποδα ὦμὸν ἢ σηπίαν φαγὼν ἀπόθανε³. Ταύτην σοὶ τὴν εὐδαιμονίαν προξενούμεν.

ΑΓΟ. Ἀπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινε λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ ῥᾶστά γε, ὦ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν.

1. Τῆς ἀρχῆς, de ta puissance.

2. Θαρρῶν, sans crainte.

3. On prétend que Diogène mourut d'avoir mangé un polype cru.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαί σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρὸς ἐν καιρῷ γένοιο· καὶ ταῦτα, ἣν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὕτως τὸ μέγιστον δὴ ὁβολῶν.

ΕΡΜ. Ἐχε λαβῶν· καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλα-
ξόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοῶντος, καὶ ἅπαν-
τας ἀπαξαπλῶς ὑβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

ΖΕΥΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλείπεται ;

ΕΡΜ. Ὁ Σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ, ὁ Πυρρίας¹, πρό-
σιθι καὶ ἀποκηρύττου κατὰ τάχος. Τίς καὶ τοῦτον
ὠνεῖται ;

ΑΓΟ. Ἐγώ γε. Ἀλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ
τί ἐπίστασαι ;

ΦΙΛΟΣΟΦ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἔφησθα ;

ΦΙΛ. Ὅτι οὐδὲν ὅλως εἶναί μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν τινες ;

ΦΙΛ. Οὐδὲ τοῦτο οἶδα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ὅτι σύ τις ὦν τυγχάνεις ;

ΦΙΛ. Πόλὺ μᾶλλον ἔτι τοῦτ' ἄγνοῶ.

ΑΓΟ. ὦ τῆς ἀπορίας ! Τί δαί σοι τὰ σταθμία
ταυτὶ βούλεται ;

ΦΙΛ. Ζυγιστατῶ ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους, καὶ
πρὸς τὸ ἴσον ἀπευθύνω. Κάπειδ' ἀν ἀκριβῶς ὁμοίους
τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἄγνοῶ τὸν ἀλη-
θέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττεται ἐμμελῶς ;

ΦΙΛ. Τὰ πάντα, πλὴν δραπέτην² μεταδιώκειν.

¹. Travestissement du nom
de Pyrrhon.

². Ce fugitif, c'est la Vérité,
qui échappe aux hommes.

ΑΓΟ. Τί δαὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβαίνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδὺς γὰρ καὶ νωθὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΦΙΑ. Ἡ ἀμαθία, καὶ τὸ μῆτε ἀκούειν μῆτε ὁρᾶν;

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἄμα, καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις;

ΦΙΑ. Καὶ ἄκριτός γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος, καὶ ὅλως τοῦ σκόληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὀνητέος εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον χρὴ φάναι;

ΕΡΜ. Μνᾶς Ἀττικῆς¹.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φῆς, ὦ οὗτος; ἐπριάμην σε;

ΦΙΑ. Ἄδῃλον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἐώνημαι γὰρ, καὶ τὰργύριον κατέβαλον.

ΦΙΑ. Ἐπέχω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολουθεῖ μοι, καθάπερ χρὴ ἐμὸν οἰκέτην.

ΦΙΑ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ, καὶ ἡ μνᾶ, καὶ οἱ παρόντες.

ΦΙΑ. Πάρεσι γὰρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἄλλ' ἔγωγέ σε ἤδη ἐμβαλὼν ἐς τὸν μυλῶνα πείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρω λόγον.

ΦΙΑ. Ἐπεχε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' ἤδη γε ἀπεφηνάμην².

(*Criée des sectes.*)

1. La mine attique valait
près de 92 francs.

2. Il le frappe, pour trancher
la question.

V

PLAINTES DES PHILOSOPHES CONTRE LUCIEN.

Accusé par les philosophes dont il s'est moqué, Lucien, sous le nom de Parrhésiade, se disculpe au tribunal de la Philosophie, et prouve qu'il n'a raillé dans les philosophes que leurs travers, leurs défauts ou leurs vices.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ
Ἡ ΠΑΡΡΗΣΙΑΔΗΣ.

ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἄνδρες ἐγενόμεθα παρὰ τὸν βίον, ὃ Φιλοσοφία, πάνυ ἀκριβῶς οἶσθα, καὶ οὐδὲν δεῖ λόγων. Ἵνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σιωπήσω, ἀλλὰ Πυθαγόραν τοῦτον, καὶ Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλην, καὶ Χρυσίππον, καὶ τοὺς ἄλλους, τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον κηλὰ ἐσεκομίσαντο; Ἄ δὲ τοιούτους ὄντας ἡμᾶς ὁ τρισκατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβρισκεν, ἥδη ἐρῶ. Ῥήτωρ γάρ τις, ὡς φησιν, ὢν, ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκιμήσεις, ὅπως ἡ δεινότητος ἢ ἀλμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος, οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γόητας καὶ ἀπατεῶνας ἀποκαλῶν, τὰ πλήθη δὲ ἀναπειθὼν καταγελᾶν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς τὸ μηδὲν ὄντων. Μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἥδη πεποίηκεν αὐτούς τε ἡμᾶς, καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σὰ, καὶ τὰ σπουδαιότατα, ὢν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῷ διεξιὼν, ὥστε αὐτὸν μὲν κροτεῖσθαι καὶ

ἐπαινέσθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι. Φύσει γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολὺς λεῶς· χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδωρουμένοις, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ σεμνότατα εἶναι δοκοῦντα διασύρηται· ὥσπερ ἀμέλει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπόλιδι¹ Σωκράτην τουτονὶ ἐπὶ χλευασία παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν, καὶ κωμωδοῦσιν ἄλλοκότους τινὰς περὶ αὐτοῦ κωμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐτόλμων τοιαῦτα καὶ ἐν Διονύσου², ἐφειμένον αὐτὸ δρᾶν· καὶ τὸ σκῶμμα μέρος τι ἐδόκει τῆς ἐορτῆς, καὶ ὁ θεὸς³ ἴσως χαίρει, φιλόγελως τις ὢν. Ὁ δὲ, τοὺς ἀρίστους ζυγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίσας καὶ παρασκευασάμενος, καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς παχὺ βιβλίον ἐγγράψας, μεγάλη τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς. Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρύσιππον ἐκεῖνον, ἐμὲ, καὶ ὅλως ἅπαντας, οὔτε ἐορτῆς ἐφείσης, οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν. Εἶχε γὰρ ἂν τινα συγγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος ἀλλὰ μὴ ἄρχων αὐτὸς ἔδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι ταῦτα ποιῶν, καὶ ὑπὸ τὸ σὸν ὄνομα, ὦ Φιλοσοφία, ὑποδύεται· καὶ ὑπελθὼν τὸν διάλογον ἡμέτερον οἰκεῖον ὄντα, τούτῳ ξυναγωνιστῇ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καθ' ἡμῶν· ἔτι καὶ Μένιππον ἀναπείσας ἐταῖρον ἡμῶν ἄνδρα ζυγκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλὰ⁴. Ἀνθ' ὧν ἀπάντων ἄξιόν

1. Aristophane, Eupolis, Cratinus et les autres poètes de la Vieille comédie grecque prenaient la licence de mettre sur la scène et de tourner en ridicule des personnages vivants.

2. Les représentations dramatiques avaient lieu durant les fêtes de Bacchus.

3. Ὁ θεός, le dieu, Bacchus.

4. Voyez des idées analogues, page 27.

ἐστὶν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοι, τὰ σεμνότατα διασύρας ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιούτον, εἰ θεάσαιντο αὐτὸν κολασθέντα, ὡς μὴδὲ ἄλλος τις ἔτι καταφρονοίη φιλοσοφίας.

ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγόρησε Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω, καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα, οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθὼν, παρέλιπεν. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ἔξαρνος γενέσθαι ὡς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἢ ἀπολογίαν τινὰ μεμελετηκῶς ἀφ᾽ ἔχθαι¹, ὥστε καὶ εἴ τινα ἢ αὐτὸς οὗτος ἀπεσιώπησεν, ἢ ἐγὼ μὴ πρότερον ἔφθασα εἰρηκῶς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶ. Καί μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθῆ περὶ αὐτῶν ἐρῶ. Ἐγὼ μὲν ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅπόσα τοῖς ῥητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεῦδος καὶ θρασύτητα καὶ βοήν καὶ ὠθισμούς καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σὰ, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ ὠρμήσας, ἡξίουں, ὅπόσον ἔτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου, καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδιὸν τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοὶ σκεπόμενος, καταβιῶναι. Καὶ περὶ μόνον παρέκυψα ἐς τὰ ὑμέτερα, σὲ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τούσδε ἅπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νομοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπειγομένοις χεῖρα ὀρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ ξυμφορώτατα παραινούντας, εἴ τις μὴ παραβαίνει αὐτὰ, μὴδὲ διολισθάνοι· ὅπερ, νῆ Δία, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλίγοι ποιοῦσιν. Ὅρων δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι

1. Ἀφ᾽ ἔχθαι, parf. inf., forme pass., de ἀφικνέομαι, en venir à.

φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα, καὶ δημόσια, καὶ ὅποσα παντὶ μιμῆσθαι ῥάδιον, εὖ μάλα ἐοικώς ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω, καὶ τὸ βᾶδισμα, καὶ τὴν ἀναβολὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντισθεγομένους τῷ σχήματι καὶ τάναντία ὑμῖν ἐπιτηδεύοντας, καὶ διαφθείροντας τὸ ἀξίωμα τῆς ὑποσχέσεως, ἡγανάκτουν· καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιον ἐδόκει μοι, καθάπερ ἂν εἴ τις ὑποκριτῆς τραγωδίας, μαλθακὸς αὐτὸς ὢν, καὶ γυναικεῖος, Ἀχιλλέα, ἢ Θησέα, ἢ καὶ τὸν Ἡρακλέα ὑποκρίνοιτο αὐτὸν, μήτε βαδίζων, μήτε βοῶν ἡρωϊκὸν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῳ προσωπεῖῳ. Τοιαῦτα καὶ ὑμᾶς πάσχοντες ὑπ' ἐκείνων ὄρων, οὐκ ἤνεγκα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πίθηκοι ὄντες, ἐτόλμησαν ἡρώων προσωπεῖα περιθέσθαι, ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον¹ μιμήσασθαι, ὃς λεοντῇν περιβαλόμενος ἡζίου λέων αὐτὸς εἶναι, πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὀγκώμενος μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικόν· ἄχρι δὴ τις αὐτὸν ξένος, καὶλέοντα ἰδὼν καὶ ὄνον πολλάκις, ἤλεγξε, καὶ ἀπεδίωξε παίων τοῖς ξύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινὸν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφάνετο, τοῦτο ἦν. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι, εἴ τινα τούτων ἐώρων πονηρὸν, ἢ ἄσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἠτιᾶτο², καὶ τὸν Χρύσιππον εὐθύς, ἢ Πλάτωνα, ἢ Πυθαγόραν, ἢ ὅτου³ αὐτὸν ἐπώ-

1. Τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον, l'âne de Cymé. La Fontaine, livre V, 21 : *L'âne vêtu de la peau du lion.*

2. Ἡτιᾶτο, 3e pers. sing. imparf. de αἰτιάομαι, accuser.
3. Ὅτου p. οὔτινος.

νυμον ὁ διαμαρτάνων ἐκεῖνος ἐποιεῖτο καὶ οὐ¹ τοὺς λόγους ἐμιμείτο· καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πονηρὰ περὶ ὑμῶν εἰκαζον, τῶν πρὸ πολλοῦ τεθνηκότων (οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἢ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδίων), ἐκεῖνον δὲ ἐώρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἄσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἡλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε. Ταῦτα οὐκ ἤνεργα ὀρῶν ἔγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς, καὶ διέκρινον ἀφ' ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τούτοις δέον², εἰς δικαστήριον ἄγετε. Ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται³ μαστιγοῦν εἰώθασιν, ἣν τις ὑποκριτῆς, Ἀθηναῖν ἢ Ποσειδῶνα, ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκώς, μὴ καλῶς ὑποκρίνοιτο, μηδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ που ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκεῖνοι, ὅτι τὸν περικείμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα, καὶ τὸ σχῆμα ἐνδεδυκότα, ἐπέτρεψαν παίειν τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ἡδοιντ' ἂν, οἶμαι, μαστιγουμένων. Οἰκέτην μὲν γὰρ ἢ ἄγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι, μικρὸν τὸ πταῖσμα· τὸν Δία δὲ, ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς θεαταῖς, ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρόν. Καὶ γὰρ αὐ καὶ τότε πάντων ἀτοπίωτάτον ἐστίν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀναγιγνώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτηδεύουεν, οὕτω βιοῦσι. Πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασίν, οἷον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης, καὶ

1. Οὐ, *cujus*, de qui.

2. Δέον, partic. neutre absolu : quand il faudrait.

3. Ἀθλοθέται. C'étaient des magistrats qui présidaient aux jeux publics.

μόνον τὸ καλὸν οἶεσθαι ἀγαθόν, καὶ ἀόργητον εἶναι, καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπερορᾶν, καὶ ἐξ ἰσοτιμίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὧ θεοί, καὶ σοφὰ καὶ θαυμάσια λίαν, ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι, καὶ τοὺς πλουσίους τεθήπασι, καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κεχρήασιν, ὀργιλωτέροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνουσιν, ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα, καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσιῶν θύρας ἀλλήλους παραγκωνιζόμενοι, δεῖπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς, καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορούμενοι, καὶ μεμψίμοιροι φαινόμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῇ καὶ ἀπῶδὰ φιλοσοφοῦντες, καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον, ὅτι μηδενὸς δεῖσθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν σοφὸν κεκραγῶς, μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθὼν, καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαβὼν, ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὀρθὴν τιάραν ἔχων καὶ διάδημα, καὶ τᾶλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα, προσαιτοίη τῶν ὑποδεεστέρων δεόμενος. Τί γάρ, φασί, τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον, οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρει; Ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἐταῖρος ἐκ παλαιοῦ, καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν, ὀλίγα αἰτῇ προσελθὼν, σιωπῇ, καὶ ἀπορία, καὶ ἀμαθία, καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον. Μέχρι γὰρ τούτου φίλος ἕκαστος αὐτῶν ἐς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκείμενον ἐν τῷ

μέσω. Ἦν δέ τις ὁβολὸν ἐπιδείξῃ μόνον, λέλυται μὲν ἡ εἰρήνη, ἄσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα· καὶ τὰ βιβλία ἐξαλλήλιπται, καὶ ἡ ἀρετὴ πέφευγεν, οἷόν τι καὶ οἱ κύνες πάσχουσιν· ἐπειδάν τις ὁστοῦν ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβάλλῃ, ἀναπηδήσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους, καὶ τὸν προαρπάσαντα τὸ ὁστοῦν ὑλακτοῦσι.

Λέγεται δὲ καὶ βασιλεὺς τις Αἰγύπτιος πιθήκους ποτὲ πυρριχίζειν διδάξαι, καὶ τὰ θηρία (μιμηλότατα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων), ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀρχεῖσθαι ἀλουργίδας ἀμπεχόμενα καὶ προσωπεῖα περικείμενα· καὶ μέχρι πολλοῦ εὐδοκίμεῖν τὴν θέαν, ἄχρι δὲ τις θεατὴς ἀστεῖος, κάρυα ὑπὸ κόλπον ἔχων, ἀφῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πίθηκοι, ἰδόντες, καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πίθηκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρριχιστῶν, καὶ ξυνέτριβον τὰ προσωπεῖα, καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγνουν, καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπώρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σὺνταγμα τῆς πυρρίχης διελέλυτο, καὶ κατεγελάτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἔγωγε τοὺς τοιοῦτους κακῶς ἡγόρευον, καὶ οὐποτε παύσομαι διελέγχων καὶ κωμωδῶν. Περὶ ὑμῶν δὲ ἡ τῶν ὑμῖν παραπλησίων (εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες, καὶ τοῖς ὑμετέροις νόμοις ἐμμένοντες), μὴ οὕτω μανεῖν ἐγὼ, ὡς βλάσφημον εἰπεῖν τι ἢ σκαῖόν. Ἦ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; Τί γὰρ ἂν ὑμῖν τοιοῦτο βεβίωται; Τοὺς δ' ἀλαζόνας ἐκείνους καὶ θεοῖς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἦ σὺ γάρ, ὦ Πυθαγόρα, καὶ Πλάτων, καὶ Χρῦσιππε, καὶ Ἀριστότελες, τί φατε προσήκειν ὑμῖν τοὺς

τοιούτους, ἢ οἰκεῖόν τι καὶ ξυγγενὲς ἐπιδείκνυσθαι τῷ βίῳ; Νὴ Δία Ἡρακλῆς, φασὶ, καὶ πίθηκος¹. Ἡ διότι πώγωνας ἔχουσι, καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι, καὶ σκυθρωποί εἰσι, διὰ τοῦτο γρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; Ἀλλ' ἦνεγκα ἄν², εἰ πιθανοὶ γοῦν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς · νῦν δὲ θάττον ἄν γυψ ἀηδόνα μιμήσαιτο, ἢ οὔτοι φιλοσόφους. Εἴρηκα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ὅποσα εἶχον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, μαρτύρει πρὸς αὐτοὺς εἰ ἀληθῆ ἔστι.

(*Le Pêcheur ou les Ressuscités.*)

VI

TRISTE CONDITION DE CEUX QUI SONT AUX GAGES DES GRANDS.

e mettre aux gages des grands, c'est aliéner son indépendance, vivre à la discrétion d'un maître capricieux, et se préparer, dans une vieillesse dégradée, le repentir et le désespoir. Aussi Lucien conseille-t-il à son ami Timoclès de renoncer le plus vite possible à cette condition misérable.

Πρῶτόν γε μέμνησο μηκέτι ἐλευθέρων τὸ ἀπ' ἐκείνου μηδ' εὐπατρίδην σεαυτὸν οἶσθαι · πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους, ἔξω τοῦ οὐδοῦ καταλείψων ἴσθι³, ἐπειδὴν ἐπὶ

1. Νὴ Δία.... πίθηκος, rien de commun, dit-on, entre Hercule et un singe. — Proverbe d'un sens assez peu facile à saisir.

2. ἦνεγκα ἄν, je l'aurais supporté.

3. ἴσθι, 2e pers. prés. impér. de ἵσθμι, savoir.

τοιαύτην σαυτὸν λατρείαν ἀπεμπολήσας εἰσίης¹· οὐ γὰρ ἐβελήσῃ σοι ἡ Ἐλευθερία ζυνεισελθεῖν, ἐφ' οὗτως ἀγεννῇ πράγματα καὶ ταπεινὰ εἰσιόντι. Δούλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀγθέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἑνὸς, ἀλλὰ πολλῶν δούλος ἀναγκαίως ἔσῃ, καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔωθεν ἐς ἐσπέραν, « ἀεικελίῳ ἐπὶ μισθῷ· » καὶ ἄτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ζυντραφεῖς, ὀψιμαθήσας δὲ καὶ πόρρω που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς κῦτῆς, οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσῃ, οὐδὲ πολλοῦ ἄξιος τῷ δεσπότη· διαφθείρει γάρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπιούσα, καὶ ἀποσκιρτᾶν ἐνίοτε ποιεῖ, καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν. Καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις, καὶ ἀγοραίοις, καὶ βωμολόχοις ἀντεξεταζόμενος, καὶ ἐν τοσοῦτῳ πλήθει ἀστικῷ μόνος ξενίζων τῷ τρίβωνι, καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἴτα δειπνῶν δεῖπνα θορυβώδη καὶ πολυάνθρωπα συγκλύδων τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν; Καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς, καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος· ἔωθέν τε ὑπὸ κώδωνι ἐξαναστὰς, ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ἥδιστον, συμπεριθεῖς ἄνω καὶ κάτω, ἔτι τὸν χιλιζὸν ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Καὶ ἀγαπητὸν, εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προσῇ τῷ πράγματι, δούλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἀλλ' ὄρα εἰ μετριώτερά σοι προστέτακται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιβίῳ² προστεταγμένων. Ὦν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν

1. Εἰσίης, 2e pers. prés. subjonctif de εἰσίημι, entrer.

2. Dromon et Tibius, noms d'esclaves.

φῆσας παρείληφέ σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γάρ κοινόν, φασί, λύρα καὶ ὄνω; Ὡν¹ ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφέλη τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τυφός, καὶ μαλακία, καὶ ἡδυπάθεια, καὶ ἀσέλγεια, καὶ ὕβρις, καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὴ σου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πώγωνα ἔχεις βαθύν, καὶ σεμνός τις εἶ² τὴν πρόσοψιν, καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιέβλησαι, καὶ πάντες ἴσασί σε γραμματικόν, ἢ ῥήτορα, ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμεμίχθαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προιοῦσι καὶ προπομπεύουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων, καὶ ὅλως περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμαστῶν λόγων τὸν πώγωνα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέναι. Χρὴ οὖν σε αἰεὶ σὺν αὐτῷ ὀρᾶσθαι, καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἔωθεν ἐξαναστάντα, παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβόλλων ἐνίοτέ σοι τὴν χεῖρα, ὅ, τι ἂν τύχῃ ληρεῖ, τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὡς οὐδὲ ὁδῷ βαδίζων ἀμελής ἐστι τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν. Σὺ δ' ὁ ἄθλιος, τὰ μὲν παραδραμῶν, τὰ δὲ βάδην ἄναντα πολλὰ καὶ κάταντα (τοιαύτη γὰρ, ὡς οἶσθα, ἡ πόλις), περιελθὼν, ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιᾶς· κακείνου ἔνδον τινὶ τῶν φίλων, πρὸς ὃν ἦλθε, διαλεγομένου, μηδ'

1. Ὡν, *quorum*, desquels, de ces gens-là.

2. Εἶ, 2e pers. prés. indic. de εἶμῃ, être.

ὅπου καθίζης ἔχων, ὀρθὸς ὅπ' ἀπορίας ἀναγιγνώσκεις
τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ ἄσιτόν τε
καὶ ἄποτον ἢ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς
ἄωρὶ, περὶ αὐτό που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἤκει
ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐκέθ' ὁμοίως ἐντιμος οὐδὲ περί-
βλεπτος τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπεισέλθῃ
νεαλέστερος, ἐς τοῦπίσω σύ¹. καὶ οὕτως ἐς τὴν
ἀτιμωτάτην γωνίαν ἐξωσθεῖς, κατάκεισαι, μάρτυς
μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὅσα εἰ ἐφίκοιτο μέ-
χρι σοῦ, καθάπερ οἱ κύνες περιεσθίων, ἢ τὸ σκληρὸν
τῆς μαλάχης φύλλον. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις
ἄπεστιν, ἀλλ' οὔτε ὦν ἔχεις μόνος· οὔτε ἡ ὄρνις
ὁμοία ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παχεῖα
καὶ πιμελής, σοὶ δὲ νεοττὸς ἡμίτομος, ἢ φάττα τις
ὑπόσκληρος, ὕβρις ἀντικρυς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ
ἦν ἐπιλίπη ἄλλου τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀρά-
μενος ὁ διάκονος τὰ σοὶ παρακεείμενα, φέρων ἐκεῖνῳ
παρατίθεικεν ὑποτονθορύσας. « Σὺ γὰρ ἡμέτερος
εἶ. » Τεμνομένου μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ ἡ σοὺς ὑπο-
γαστρίου, ἢ ἐλάφου, χρὴ ἐκ παντὸς ἢ τὸν διανέ-
μοντα ἵλεων ἔχειν, ἢ φέρεσθαι ὅσα κεκαλυμμένα τῇ
πιμελῇ. Καίτοι οὐδέπω ἐκεῖνο ἔφην ὅτι, τῶν ἄλ-
λων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων,
μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχὺν πίνεις, θερκαπύων
αἰεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὥς μὴ ἐλεγχθεῖς
ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως ἄτιμος ὦν ξυμπότης·
καὶ εἴθε γε κἂν ἐκεῖνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν! Εἴτ'
ἀπελθὼν τοῦ δείπνου μικρόν τι κατέδαρθες. Ὑπὸ δ'

1. Sous-entendu un verbe signifiant : « tu es renvoyé. »

ὥδ' ἤν' ἀλεκτρούωνων ἀνεγρόμενος, ὦ δειλῆς ἐγὼ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷας τὰς πάλαι διατριβὰς ἀπολιπὼν, καὶ ἑταίρους, καὶ βίον ἀπράγμονα, καὶ ὕπνον μετρούμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ περιπάτους ἐλευθέρους, εἰς οἷον βάραθρον φέρων ἐμαυτὸν ἐνσέσεικα. Τίνος ἕνεκα, ὦ θεοὶ, ἢ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθός ἐστιν; Οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατόν ἦν, καὶ προσῆν τὸ ἐλεύθερον, καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δεθείς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἴκτιστον, οὐκ εὐδοκιμεῖν εἰδώς, οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τοιούτων, καὶ ἄτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδράσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοις. Ὡς δὲ καὶ ἀχάριστός εἰμι, καὶ ἥκιστα συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνήμι δὲ, ὥς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλισθ' ὅταν ἡδίων αὐτὸς αὐτοῦ εἶναι θέλω· σκυθρωπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ· καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμόσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἐμαυτὸν, ἀηδὴς ἔδοξα, καὶ μονονουχὶ φευκτέος· ἦν δὲ μειδιάσω, καὶ ρυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἡδιστον, κατεφρόνησεν εὐθύς, καὶ διέπτυσε, καὶ τὸ πρᾶγμα ὅμοιον δοκεῖ, ὥσπερ ἂν εἴ τις κωμῶδιαν ὑποκρίναιτο, τραγικὸν προσωπεῖον περικείμενος. Τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάταιος ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς; Βούλομαι δ' ἔγωγε, ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος¹,

1. Célès, disciple de Socrate, | tableau allégorique de la vie
a tracé, dans un dialogue, un | humaine.

εἰκόνα τινὰ τοῦ τοιούτου βίου σοι γράψαι, ὅπως
 εἰς ταύτην ἀποβλέπων, εἰδῆς εἴ σοι παριτητέον
 ἐστὶν εἰς αὐτήν. Ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος, ἢ
 Παρρασίου, ἢ Ἀετίωνος, ἢ καὶ Εὐφράνορος¹ ἂν ἐδεή-
 θην ἐπὶ τὴν γραφήν· ἐπεὶ δὲ ἄπορον νῦν εὑρεῖν τινα
 οὕτω γενναῖον καὶ ἀκριβῆ τὴν τέχνην, ψιλὴν ὡς
 οἶόν τέ σοι ἐπιδειξω τὴν εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφθω
 προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ ἐπίχρυσα, καὶ μὴ κάτω
 ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου κεί-
 μενα, καὶ ἡ ἄνοδος ἐπιπολὺ, καὶ ἀνάντης, καὶ ὀλισθον
 ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τὸ ἄκρῳ ἔσεσθαι ἐλ-
 πίσαντας ἐκτραχηλισθῆναι, διαμαρτόντος τοῦ πο-
 δός· ἐνδόν δὲ ὁ Πλούτος αὐτὸς καθήσθω, χρυσοῦς
 ὄλος, ὡς δοκεῖ, πένυ εὐμορφος καὶ ἐπέραστος· ὁ δ'
 ἔραστῆς μόλις ἀνελθὼν, καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ,
 τεθηπέτω, ἀφορῶν εἰς τὸ χρυσίον. Παρλαβοῦσα δὲ
 αὐτὸν ἡ Ἐλπίς, εὐπρόσωπος καὶ αὐτῇ, καὶ ποικίλα
 ἀμπεχομένη, ἐσαγέτω σφύδρα ἐκπεπληγμένον τῇ
 εἰσόδῳ. Τὸν τεύθεν δὲ ἡ μὲν Ἐλπίς ἀεὶ προηγεί-
 σθω· διαδεξάμεναι δ' αὐτὸν ἄλλαι γυναῖκες, Ἀπά-
 τη καὶ Δουλεία, παραδύτωσαν τῷ Πόνῳ. Ὁ δὲ,
 πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνάσας, τελευτῶν ἐγγχει-
 ρισάτω αὐτὸν τῷ Γήρᾳ, ἡδὴ ὑπονοσοῦντα καὶ τε-
 τραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτη δὲ ἡ Ὑβρις ἐπιλα-
 βομένη συρέτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἐλπίς

1. Apelle, de Colophon, con-
 temporain d'Alexandre le Grand,
 fut un des peintres les plus re-
 nommés de l'antiquité. — Par-
 rhasius, d'Éphèse, peintre célè-
 bre, florissait vers l'an 400 avant

J. C. — Aétion était fameux
 par le tableau des noces d'A-
 lexandre et de Roxane. — Eu-
 phranor, de Corinthe, était à
 la fois statuaire et peintre dis-
 tingué.

τὸ ἀπὸ τούτου ἀφανὴς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὓς εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἕκ τινος δ' ἀποστροφῆς καὶ λεληθυίας ἐξόδου ἐξωθείσθω, γυμνὸς, προγάζτωρ, ὠχρὸς, γέρων. Ἀπαντάτω δ' ἐξιόντι ἡ Μετάνοια, δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος, καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολλύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἡδὴ ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα, ἐννόησον εἴ σοι καλῶς ἔχει, προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας, κατ' ἐκείνην τὴν ἔμπαλιν αἰσχυρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅτι δ' ἂν πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ¹ λέγοντος, ὡς Θεὸς ἀναίτιος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

(Sur ceux qui sont aux gages des grands.)

VII

DIFFICULTÉ DE CHOISIR UNE SECTE PHILOSOPHIQUE.

Hermotimus et Lycinus examinent quelle est la secte philosophique qui conduit le plus certainement au bonheur, et ils se convainquent de l'inutilité de leurs recherches : tant il est impossible de trouver une marque certaine, ou une mesure fixe, qui caractérise ou qui détermine la meilleure philosophie.

ΛΥΚΙΝΟΣ, ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅρα μὴ, ὦ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς μὲ, πειρώμενος εἰ ἑξαπατῶμενος συνίημι.

1. Platon, *République*, X.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἔφησθα ;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἄγαθέ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτασιν λέγεις, τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων. Παρὰ πολὺ γοῦν ἐκεῖνοι εὐσχημονέστεροι, καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώτεροι, Φειδίου τινὸς, ἢ Ἀλκαμένους, ἢ Μύρωνος¹ πρὸς τὸ εὐμορφότατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα χρὴ τεκμαίρεσθαι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίῃ φιλοσοφεῖν, οὔτε σχῆμα οὔτε βᾶδισμα ὄρᾳν δυνάμενος ;

ΕΡΜ. Ἀλλ' ἔμοιγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὦ Λυκῖνε, οὐδέ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνῶρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασι χρησίμων. Πλὴν, εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔξω ἡμῖν φιλοσοφίας μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπείπερ μηδὲ ὁρῶσι· οἱ δὲ δὴ βλέποντες, καὶ πάνυ ὀξυδερκεῖς ὦσι, τί ἂν δύναιντο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς, ἀπὸ γε τῆς ἔξωθεν ταύτης περιβολῆς ; Ὁ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοιόνδε ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις² αὐτοῖς, καὶ ἡξίους³ ἀμείνων γίγνεσθαι ἐς τὰ τῆς γνώμης ;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν διορᾶν τὸν ὀρθῶς φιλοσοφοῦντα ἢ μῆ ; Οὐ γὰρ φιλεῖ⁴ τὰ τοιαῦτα γνω-

1. Il a déjà été question de Phidias page 15. — Alcamène, sculpteur athénien, élève de Phidias, qu'il aida dans ses travaux. — Pour Myron, voyez page 15.

2. Προσῆεις, 2e pers. sing.

pl.-q.-parf de πρόσσεμι, aller vers, s'approcher de.

3. Ἠξίους, 2e pers. sing. imparf. de ἄξιόω, avoir la prétention de, espérer.

4. Φιλεῖ est pris ici dans le sens de « avoir coutume. »

ρίσματα οὕτω διχαρίνεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἀπόρρητα, καὶ ἐν ἀφανεῖ κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα, καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὁψὲ μάλιστα. Ὁ γοῦν Μῶμος, ἀκήκοας, οἶμαι, ἅτινα ἠτιάσατο τοῦ Ἥφαιστου· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἄκουε. Φησὶ γὰρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηναῖν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἥφαιστον εὐτεχνίας πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶ ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηναῖν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι· ὁ Ἥφαιστος δὲ ἄνθρωπον ἄρα συνεστήσατο. Καὶ ἐπεὶ περ ἐπὶ τὸν Μῶμον ἦκον, ὃν περ δικαστὴν προεῖλοντο, θεασάμενος ἐκεῖνος ἐκάστου τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἅτινα ἠτιάσατο περιττὸν ἂν εἴη λέγειν· ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο ἐρέμψατο καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἥφαιστον, διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρνον, ὥς ἀναπετασθεῖσων γνῶριμα γίγνεσθαι ἅπασιν ἃ βούλεται καὶ ἐπινοεῖ, καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος μὲν οὖν, ἅτε ἀμβλυώττων, οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων διανοεῖτο· σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δέδορκας, καὶ ὄρῃς τὰ ἔνδον, ὥς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου, καὶ ἀνέωκταί¹ σοι τὰ πάντα, ὥς εἰδέναι μὴ μόνον ἃ βούλεται καὶ ἃ γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χείρων.

ΕΡΜ. Πηλίζεις, ὦ Λυκῖνε. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν² σὺ φῆς εὐρήσομεν οὐδὲ φιλοσοφήσομεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἰδιώτην τινὰ βίον ζῆν, ἀποστάντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο ξυμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύ-

1. Ἀνέωκται, 3° p. s. part. | 2. Ἐξ ὧν p. ἐκ τούτων ἃ, ind. pass. de ἀνοίγω, ouvrir. | d'après les choses que.

νατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνέφικτον ἀνθρώπῳ γε ὄντι.

ΛΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων, τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους¹ ἐκάστους, τοὺς δὲ μὴ;

ΕΡΜ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΛΥΚ. Δεήσει τοίνυν σέ, εἰ μέλλεις Στωϊκῶν τὸν ἄριστον εἴσεσθαι², εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐλθεῖν, καὶ πειραθῆναι, καὶ τὸν ἀμείνω προστήσασθαι διδάσκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον, καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὥς μὴ σε λάθῃ ὁ χείρων προκριθεὶς. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο ὄρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου. Καὶ μόνῃ σοι αὕτη πιστὴ καὶ βέβαιος ἐλπὶς ἐπὶ τὴν ἀληθειάν τε καὶ εὕρεσιν αὐτῆς, ἄλλη δὲ οὐδ' ἦτισοῦν, ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι, καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν, ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα. Ὡς εἰ γέ τινα εὖροις διδάσκαλον, ὅς ἀποδείξεως πέρι, καὶ τῆς τῶν ἀμφισβητουμένων διακρίσεως, τέχνην τινὰ εἰδὼς, διδάξειέ σε, παύσῃ δηλαδὴ πράγματα ἔχων· αὐτίκα γάρ σοι τὰ ληθῆς φανεῖται, ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ, καὶ τὸ ψεῦδος ἐλεγχθήσεται, καὶ σὺ, τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος, βιώσῃ μετ' αὐτῆς, ἅπαντα συλλήθεδ' ἔχων τὰ ἀγαθὰ.

ΕΡΜ. Εὖγε, ὦ Λυκῖνε· παρὰ πολὺ γὰρ ταῦτ'

1. Λόγους, les points de leur doctrine.

2. Εἴσεσθαι, fut. infin. de εἶδω, savoir, connaître.

ἀμείνω, καὶ ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος· ὡς τά γε μετὰ ταῦτα ῥάδια ἤδη καὶ ἀπράγμονα, καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οἶδά σοι, ἐξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ ἀρίστην ὁδόν.

ΔΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκότως. Οὐδὲν γάρ σοι ἐξευρηκὼς ἔδειξα, ὡς ἐγγυτέρω σε ποιήσῃ τῆς ἐλπίδος· τὸ δὲ, πολλὴ πορρωτέρω γεγόναμεν ἢ πρότερον ἦμεν, καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους, « πολλὰ μοχθήσαντες ὁμοίως ἐσμέν. »

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; Πάνυ γὰρ λυπηρόν τι καὶ δύσελπι ἐρεῖν ἔοικας.

ΔΥΚ. Ὅτι, ὦ ἐταῖρε, κἂν εὖρωμεν τοῦτον τὸν ἄνδρα, οὐκ αὐτίκα, οἶμαι, πιστεύσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν τὸν κρῖναι δυνάμενον εἰ ἀληθῆ ὁ ἀνὴρ λέγει· κἂν τούτου εὐπορήσωμεν, ἄδηλον ἔτι ἡμῖν, εἰ ὁ ἐπιγνώμων οὗτος οἶδε διαγιγνώσκειν τὸν ὀρθῶς κρινοῦντα ἢ μὴ· καὶ ἐπ' αὐτὸν αὖθις τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ. Ὅστε, ὦ Ἐρμότιε, οὐκ οἶδ' ὅπως, καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θεόντες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανεληλύθαμεν. Τί οὖν οὐκ ἀποκρίνη.

ΕΡΜ. Τί δὲ ἄλλο, ἢ ὅτι καὶ δακρῦσαι ὀλίγου δέω;

ΔΥΚ. Καὶ τί δεῖ δακρύων, ὦ χρηστέ; Τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο πάνυ συνετὸν, οἶμαι, ὃν Αἴσωπος διηγεῖτο· ἔφη γὰρ ἀνθρωπὸν τινα ἐπὶ τῇ ἡϊόνι καθεζόμενον ἐπὶ τὴν κυματωγὴν ἀριθμεῖν

τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ, ἄχθεσθαι καὶ ἀνιάσθαι, ἄχρι δὴ τὴν κερδῶ παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ· « Τί, ὦ γενναῖε, ἀνιά τῶν παρελθόντων ἔνεκα, δέον τὰ ἐν-τεῦθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων ; » Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπεὶ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἄμεινον ποιήσαις, βίον τε κοινὸν ἅπασι βιοῦν ἀξιῶν, καὶ συμπολιτεύσῃ τοῖς πολλοῖς, οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυφωμένον ἐλπίζων, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ἥνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἄνθρωπος μεταμαθήσῃ καὶ μεταχωρήσεις πρὸς τὸ βέλτιον.

(*Hermotimus.*)

VIII

BEAUX TRAITS D'AMITIÉ.

Le Grec Mnésippe et le Scythe Toxaris se racontent les plus beaux traits d'amitié qui se sont produits en Grèce ou en Scythie. Arétée, Charixène et Eudamidas. — Ménécrate et Zénothémis. — Toxaris et Sisinnès. — Gyndanès et Abauchas.

ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ, ΤΟΞΑΡΙΣ.

ΜΝΗΣ. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζένῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὔσι, πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε, τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γελοίας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦται δόξουσιν, ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἀμιλλωμένῳ. Ἐγέγραπτο γὰρ ἐν αὐταῖς·

« Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαρίζενω δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὁπόσῃν ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνηται (ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβύτις, καὶ θυγάτριον ὠραῖον ἥδη γάμου)· ἦν δέ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθη, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. » Τούτων ἀναγνωσθεῖσων τῶν διαθηκῶν, οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ ἢ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες, ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο, καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, οἷον Ἀρεταῖος καὶ Χαρίζενος οἱ εὐδαίμονες κλῆρον διαδέξονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουσιν Εὐδαμίδα καὶ, ζῶντες αὐτοὶ, κληρονομησονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελέλειπτο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθύς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαρίζενος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιούς, ἀπέθανεν· ὁ δὲ Ἀρεταῖος, ἄριστος κληρονόμων γενόμενος, τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν, τρέφει τὸ τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα, καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδούς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷ ἡμέρᾳ ἡξίωσε γενέσθαι¹. Ἄλλο δὲ τί σοι διηγήσομαι. Ζηνόθεμις ὁ Χαρμόλεω Μασσαλίηθεν καλὸς ἦν ἀνὴρ, καὶ μέγας, καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει· παρεκάθητο δὲ

1. Le testament d'Eudamidas | tif d'un beau tableau, qui n'a
avait fourni à Poussin le mo- | été conservé que par la gravure.

αὐτῷ γυνὴ ἐπὶ ζεύγους ἐδοιοποροῦντι, τά τε ἄλλα εἰδεχθῆς, καὶ ξηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιόν, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένη, παλλώβητόν τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολύκειον. Εἵτα ἐπεὶ ἐθαύμασα, εἰ καλὸς οὕτω καὶ ὠραῖος ὢν ἀνέγεται παρογουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δείξας αὐτὸν διηγεῖτό μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου, ἀκριβῶς εἰδὼς ἕκαστα. Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γάρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρφου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμότιμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφηρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτεπερ καὶ ἄτιμος ἐγένετο, ὡς ἀποφηνάμενος γνώμην παράνομον. Ἐλυπεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ, καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης καὶ ἐξ ἐνδύζου ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο. Μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία¹ θυγάτηρ αὕτη, ἐπίγαμος ἤδη καὶ ὀκτωκαιδεκαέτις οὔσα, ἣν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἦν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἥζϊώσεν ἂν τις τῶν γε ἀγεννῶν καὶ πενήτων ῥαδίως παραλαβεῖν, οὕτω κακοδαίμονα νῦσαν τὴν ὄψιν. Ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, « Θάρρει, ἔφη, ὦ Μενέκρατες· οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους εὐρήσει νυμφίον τινά ». Καὶ ταῦτα ἅμα διεξιὼν, λαβόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς, ἦγεν ἐς τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν τε οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνείματο πρὸς αὐτόν, καὶ δεῖπνον παρασκευασθῆναι κελεύσας,

1. Ἡνία, pour ἡνίας, 3^e pers. sing. imparf. de ἀνιάω, affliger.

εἰστία τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινα τῶν ἐταίρων πεπεικῶς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς, καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας· « Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενέκρατες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξομαι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην· τὴν προῖκα δὲ πάλαι εἴληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἴκοσι. » Τοῦ δέ· « Ἀπαγε, λέγοντος, μή σύ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανεῖην, ὡς περιῖδεῖν σε νέον καὶ καλὸν ὄντα κόρη αἰσχρᾷ καὶ λελωθημένῃ συγκαταζευγνύμενον. » Ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντος, ἀράμενος τὴν νύμφην, ἀπῆει εἰς τὸν θάλαμον, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου σύνεστιν ὑπεραγαπῶν, καὶ πάντῃ περιαγόμενος αὐτήν.

ΤΟΞ. Μᾶλλον δὲ ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῷ οἷα φίλος, Σισίννης τοῦνομα, ὑπηρέτησεν. Ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆειν οἴκοθεν ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα ἐς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλέουσιν οὐ πολὺ τῆς Καράμβεως¹ ἀπέχουσα ἢ πόλις. Εἶπετο δὲ ὁ Σισίννης, ἐταῖρος ἐκ παιδὸς ὢν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι σκεψάμενοι, καὶ τοῦ πλοίου ἐς αὐτὴν μετασκευασάμενοι, ἡγόραζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορώμενοι. Ἐν τοσούτῳ δὲ κλῶπές τινες, ἀνασπάσαντες τὸ κλεῖστρον, ἐκφέρουσιν ἅπαντα, ὡς μὴδὲ τὰ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαρκέσοντα καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντες, δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολ-

1. Carambis, promontoire et ville de Paphlagonie.

λοῖς οὖσιν, ἢ τῷ ξένῳ, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δόξωμεν τοῖς πολλοῖς, λέγοντες ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις δαρεικούς¹ τετρακοσίους, καὶ ἐσθῆτα πολλήν, καὶ δάπιδάς τινας, καὶ τᾶλλα ὀπόσα εἶχομεν. Ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων, ὅτι πράζομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ γενόμενοι· κάμοι μὲν ἐδόκει, ὡς εἶχον, αὐτοῦ· παραθύσαντα ἐς τὴν πλευράν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου, πρὶν ἀγεννές τι ὑποστῆναι, λιμῷ ἢ δίψει πιεσθέντα· ὁ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο, καὶ ἰκέτευσεν μηδὲν τοιοῦτο ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσῃεν ἔλεγεν ὅθεν ἔζομεν ἱκανῶς τὰς τροφάς. Καὶ τότε μὲν ξύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμεσε, καὶ ἤκεν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. Ἔωθεν δὲ περιῶν κατὰ τὴν ἀγοράν, εἶδε πομπήν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῷ ἀνδρολογηθέντες, ἐς τρίτην ἡμέραν διαγωνιεῖσθαι ἔμελλον. Καὶ δὴ τὸ πᾶν ὡς εἶχεν ἀμφ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἐλθὼν ὡς ἐμέ· « Μηκέτι, ὦ Τόξари, ἔφη, πένητα σεαυτὸν λέγε· εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλούσιόν σε ἀποφανῶ. » Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξὺ ἀποζήσαντες, ἐνστάσης ἤδη τῆς θεάς², ἐθεώμεθα καὶ αὐτοὶ· παραλαβὼν γάρ με, ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν, ἄγει εἰς τὸ θέατρον. Καὶ καθίσαντες ἐωρῶμεν, τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα, καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα, καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδεμένους ἀφιέμενα, κα-

1. Une darique équivalait à
près de 25 francs.

2. Le spectacle ayant déjà
lieu.

κούργους τινάς, ὡς εἰκάζομεν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι, καὶ τινα παραγαγὼν ὁ κῆρυξ εὐμεγέθη νεανίσκον, εἶπεν, ὅστις ἂν ἐθέλῃ τούτῳ μονομαχῆσαι, ἥκειν ἐς τὸ μέσον, δραχμὰς ληψόμενον μυρίας, μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης, καὶ καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι, καὶ τὰ ὄπλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν, τὰς μυρίας ἐμοὶ φέρων ἐνεχείρησε, καὶ· « Εἰ μὲν κρῆτήσαιμι, ὦ Τόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἄπιμεν, ἔχοντες τὰ ἀρκούντα, ἣν δὲ πέσω, θάψας με ὑποχώρει ὀπίσω ἐς Σκύθας. » Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκυον· ὁ δὲ λαβὼν τὰ ὄπλα, τὰ μὲν ἄλλα περιεδήσατο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστάς ἐμάχετο. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκεται αὐτός, καμπύλῳ τῷ ξίφει ὑποτμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολύ· ἐγὼ δὲ προετεθνήκειν ἤδη τῷ δέει. Θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον παίει εἰς τὸ στέρνον, καὶ διήλασεν¹, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῦ ποδοῦν αὐτοῦ. Ὁ δὲ κάμνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τραύματος, ἐπεκάθιζε τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δεῖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμὼν ἀνέστησα καὶ παρεμυθησάμην. Ἐπεὶ δὲ ἀφεῖτο ἤδη νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολὺ θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν, καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σκύθαις, γήμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν· χλωρὸς δὲ ἐστίν ὅμως ἀπὸ τοῦ τραύματος. Ἄλλο ἔτι σοι τὸ Ἀθαύχα ἔργον διηγήσομαι.

1. Διήλασεν, 3^e pers. sing. | percer, traverser d'outre en
aor. 1 indic. act. de διελαύνω, | outre.

Ἦκέ ποτε οὗτος ὁ Ἀθαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν¹, ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἥς ἦρα² μάλιστα, καὶ παιδίᾳ δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστίδιον ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτέτις ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἐταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος ὃ ἐτέτρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ληστῶν ἐπιπεσόντων σφίσι· διαμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτούς, ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρὸν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὁδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων (ἔτυχον δὲ ἐν ὑπερώῳ τινὶ οἰκοῦντες), πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται, καὶ πάντα περιεκλείετο, καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν. Ἐνταῦθα δὲ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀθαύχας, καταλιπὼν τὰ παιδία κλαυθμυρίζόμενα, καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρεμαμένην ἀποσεισάμενος, καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἐταῖρον, κατῆλθε καὶ ἔφθη διεκπαίσας, καθ' ὃ μηδέπω τελείως ἀπεκέκαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἶπετο, ἀκολουθεῖν κελεύσασα καὶ τὴν κόρην· ἡ δὲ, ἡμίφλεκτος ἀφεῖσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης, μόλις διεπήδησε τὴν φλόγα, καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κάκεινῃ ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀθαύχαν, διότι προδοὺς³ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὃ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν· « Ἀλλὰ παῖδας μὲν, ἔφη, καὶ αὐθις ἔχειν μοι ῥάδιον, καὶ ἄδηλον εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δ' οὐκ ἂν

1. Borysthénis (Kudak) était située près de l'embouchure du Borysthène (Dnieper), dans le Pont-Euxin (mer Noire).

2. Ἦρα, 3e p. sing. imparf. act. de ἐράω, aimer, chérir.

3. Προδοὺς, ayant abandonné.

εὐροίμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον οἷος Γυνδάνης ἐστὶ, πεῖράν μοι πολλήν τῆς εὐνοίας παρεσχημένος. »

(*Toxaris ou L'amitié.*)

IX

LA VIE DU RICHE ET CELLE DU PAUVRE.

Le coq du savetier Micylle, après avoir vécu plusieurs existences, suivant la doctrine pythagoricienne de la Métempsychose, démontre à son maître que la vie du pauvre est préférable à celle du riche.

ΜΙΚΥΛΛΟΣ, ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἐπειδὴ ἀπάντων σχεδὸν ἤδη τῶν βίων ἐπειράθης, καὶ πάντα ἤσθα, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων, ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὡς μάθω εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς, εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνων με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἴδου δὴ οὕτως ἐπίσχεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὔτε πολέμου πολὺς λόγος, ἣν λέγεται ὡς οἱ πολέμιοι προσελαύνουσιν, οὔτε φροντίζεις μὴ τὸν ἄγρὸν τέμωσιν ἐμβαλόντες, ἢ τὸν παράδεισον ξυμπατήσωσιν, ἢ τὰς ἀμπέλους δηϊώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἶπερ ἄρα¹, περιθλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἷ τραπεζόμενον γρῆ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. Οἱ δ' εὐλαβοῦνται μὲν καὶ

1. Εἶπερ ἄρα, sous-entendu ἀκούεις, si même tu l'entends.

ἀμφ' ἑαυτοῖς, ἀνιῶνται δὲ ὀρῶντες ἀπὸ τῶν τειγῶν ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὅσα εἶχον ἐν τοῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ εἰσφέρειν δέη, μόνοι καλοῦνται· ἦν τε ἐπεξιέναι, προκινδυνεύουσι στρατηγοῦντες ἢ ἱππαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσύνῃν ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλὴς καὶ κοῦφος ἐς σωτηρίαν, ἕτοιμος ἐστιᾷσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν θύῃ ὁ στρατηγὸς νενικηκώς. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ σὺ μὲν τοῦ δήμου ὢν, ἀναβάς εἰς ἐκκλησίαν, τυραννήσεις τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φρίττουσι, καὶ ὑποπτήσσουσι, καὶ διανομαῖς ἰλάσκονταί σε. Λουτρὰ μὲν γὰρ ὡς ἔχοις καὶ ἀγῶνας, καὶ θεάματα, καὶ τᾶλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκεῖνοι πανοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστὴς καὶ δοκιμαστὴς πικρὸς, ὥσπερ δεσπότης, οὐδὲ λόγου μεταδιδούς ἐνίοτε, κἄν σοι δοκῇ, κατεχάλαξας αὐτῶν ἀφθόρους τοὺς λίθους, ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοφάντην δέδιας αὐτὸς οὔτε ληστὴν, μὴ ὑφέληται τὸ χρυσίον, ὑπερβάς τὸ θριγκίον ἢ διορύζας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος, ἢ ἀπαιτῶν, ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων, καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος· ἀλλὰ κρηπίδα συντελέσας, ἐπὶ τὰ ὀβολοὺς ἔχων τὸν μισθὸν, ἀπαναστὰς περὶ δείλῃν ὀψίαν, λουσάμενος, ἦν δοκῇ, σάπερδην τινὰ, ἢ μαινίδας, ἢ κρομμύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος, εὐφραίνεις σεαυτὸν, ἄδων τὰ πολλὰ, καὶ τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοσοφῶν. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα, καὶ διακαρτερεῖς πρὸς τὸ κρύος. Οἱ πόνοι γάρ σε παραθήγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις

ἄμαχα εἶναι. Ἀμέλει ρὺδέν σοι τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων πρόσσεισιν· ἄλλ' ἦν ποτε κοῦφος πυρετὸς ἐπιλάβηται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς, ἀποσεισάμενος τὴν ἄσπην, ὁ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς, ψυχροῦ τε ὄρων ἐμφορούμενον, καὶ μακρὰ οἰμώζειν λέγοντα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις. Οἱ δὲ ὑπ' ἀκрасίας ἄθλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας, καὶ περιπνευμονίας, καὶ ὑδέρους; Ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δείπνων ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ ὁ Ἴκαρος ἐπιπολὺ ἄραντες αὐτοὺς, καὶ πλησιάσαντες τῷ ἡλίῳ, οὐκ εἰδότες ὅτι κηρῷ ἥρμοστο αὐτοῖς ἢ πτέρωσις, μέγαν ἐνίετε τὸν πάταγον ἐποίησαν, ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὡς νοτίζεσθαι ἐνίετε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολὺ οὗτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν.

ΜΙΚ. Ἐπεικεις τινας καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΑΛΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὦ Μίκυλλε, τὰς ναυαγίας πάνυ αἰσχρὰς ἴδοις ἂν, ὅταν ὁ Κροῖσος περιτετιλμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις, ἀναθάνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονύσιος, καταδύσης τῆς τυραννίδος, ἐν Κορίνθῳ γραμματιστὴς βλέπῃται, μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παιδία συλλαβίζειν διδάσκων.

ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὦ ἀλεκτροῦν, σὺ δὲ, ὅποτε βασιλεὺς ἦσθα, ποίου τότε ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; Ἡ που πανευδαίμων ἦσθα, τὸ κεφάλαιον ὃ τι πέρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἔχων;

ΑΔΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὕτω τρισάθλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἔξω πᾶσιν, ὅπερ ἔφησθα, πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἔνδοθεν δὲ μυρίαὶς ἀνίαις ξυνών.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; Παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντη πιστὰ φής.

ΑΔΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινός, καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις, ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρρεομένης, καὶ θαλάττῃ εὐόρμῳ χρωμένης. Καὶ στρατιὰ ἦν πολλή, καὶ ἵππος συγκεκροτημένη, καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον, καὶ τριήρεις, καὶ χρημάτων πλῆθος ἀνάριθμον, καὶ χρυσὸς ὁ κοῖλος πάμπολυς, καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τραγωδία πᾶσα ἐς ὑπερβολὴν ἐξωγκωμένη· ὥστε, ὅποτε προΐοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεκύνουν, καὶ θεὸν τινα ὄραν ᾤοντο, καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ξυνέθεον ὀφόμενοί με· οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγῃ ἀνιόντες, ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ἐωρακέναι τὸ ζεῦχος, τὴν ἐφεστρίδα, τὸ διάδημα, τοὺς προπομπεύοντας, τοὺς ἐπαιμένους. Ἐγὼ δὲ, εἰδὼς ὅπως με ἦνία καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίνωσκον, ἐμαυτὸν δὲ ἡλέουν, ὅμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τούτοις κολοσσοῖς, οἷους ἡ Φειδίαις, ἡ Μύρων, ἡ Πραξιτέλης ἐποίησαν. Κἀκείνων γὰρ ἕκαστος, ἔκτοσθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἢ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ξυνειργασμένος, κεραυνὸν, ἢ ἀστραπὴν, ἢ τρίαιναν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ· ἦν δὲ ὑποκύψας ἰδῆς τά γ' ἔνδον, ὅψει μοχλοὺς τινὰς καὶ γόμφους, καὶ ἡλοὺς διαμπαῖς διαπεπερονη-

μένους, καὶ χορμούς, καὶ σφῆνας, καὶ πίτταν, καὶ πηλόν, καὶ πολλήν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουρούσαν· ἐῷ λέγειν μυῶν πλήθους ἢ μυγᾶλῶν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιοῦτόν τι καὶ βασιλεία ἐστίν.

(*Le Songe ou le Coq.*)

X

VANITÉ DES SOUHAITS.

Des amis, dans une promenade hors d'Athènes, s'entretiennent de la question du bonheur. Lycinus fait comprendre à Timolaüs que les souhaits de l'homme sont rarement accomplis.

ΛΥΚΙΝΟΣ, ΤΙΜΟΛΑΟΣ.

ΛΥΚ. "Πῶς σὸν αἰτεῖν¹, ὦ Τιμόλαε.

TIM. Σκόπει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἴ τι ἐπιλήψιμον εὔξομαι, καὶ ὅτι ἂν εὐθυναί τις δυνηθείη. Χρυσὸν μὲν οὔν, καὶ θησαυροὺς, καὶ μεδίμνους νομίσματος, ἢ βασιλείας, καὶ πολέμους, καὶ δείματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς οὐκ αἰτήσομαι· ἀβέβαια γὰρ ταῦτά γε, καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλάς ἔχοντα, καὶ πλεον τοῦ ἡδέος τὸ ἀνιαρὸν ἐν αὐτοῖς ἦν. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναί δακτυλίους τινάς, καὶ τοιούτους τὴν δύναμιν· ἓνα μὲν, ὥστε ἀεὶ ἐρρῶσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, καὶ ἄτρωτον εἶναι καὶ

1. Αἰτεῖν, demander, formuler un souhait.

ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ, ὥς μὴ ὀράσθαι τὸν περιθέμενον, οἷος ἦν ὁ τοῦ Γύγου· τὸν δὲ τινα, ὥς ἰσχύειν ὑπὲρ ἀνδρας μυρίους, καὶ ὃ τι ἂν ἄχθος ἅμα μυρίοι κινῆσαι μόλις δύναιτο, τοῦτο ἐμὲ ῥαδίως μόνον ἀνατίθεσθαι· ἐτι δὲ καὶ πέτεσθαι, πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναί μοι δακτύλιόν τινα· καὶ μὴν καὶ ἐς ὕπνον κατασπᾶν ὁπόσους ἂν ἐθέλω, καὶ ἅπασαν θύρην προσιόντι μοι ἀνοίγεσθαι, χαλωμένου τοῦ κλείθρου καὶ τοῦ μοχλοῦ ἀφαιρουμένου. Ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος δυνάσθω. Τὸ δὲ μέγιστον, ἄλλος τις ἔστω, ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἡδιστος, ὥς ἐράσμιον εἶναί με, περιθέμενον δῆμοις ὅλοις, καὶ ταῦτα πάντα ἔχειν, μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα, μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἔτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαβιῶναι, ἀμφὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη, αἰεὶ ἀποδυσόμενον τὸ γῆρας, ὥσπερ οἱ ὄφεις. Οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην, καὶ κοιμίζειν τοὺς φύλακας, καὶ ἀθέατος εἶναι εἰσιών. Εἰ δέ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείοις θέαμα παράδοξον, ἢ κτῆμα τίμιον, ἢ ὅσα ἐμφαγεῖν ἢ πιεῖν ἡδέα, οὐ μεταστειλάμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιπετόμενος, ἀπέλαυον ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρῦψ, ὑπόπτερον θηρίον, ἢ φοῖνιξ, ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς, ἀθέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τούτους ἐώρων ἂν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἂν ἠπιστάμην, καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀοίκητον, καὶ εἴ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι, τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἐτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν, καὶ σελήνης, καὶ αὐτοῦ ἡλίου, ῥα-

δίως ἔγνω ἄν, ἀπαθὴς ὦν τῷ πυρί. Καὶ τὸ πάντων ἡδιστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Βαθυλῶνα τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια· καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρίᾳ, δειπνῆσαι ἐν Ἰταλίᾳ· εἰ δέ τις ἐχθρὸς εἴη, ἀμύνασθαι καὶ τούτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, πέτρον ἐμβαλόντα τῇ κεφαλῇ, ὥς ἐπιτετρίφθαι τὸ κρανίον· τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν, ἐπιχέαντα κοιμωμένοις αὐτοῖς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν, εἴ τις ὑπερόπτης εἴη, ἢ τύραννος πλούσιος ὕβριστῆς, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίου εἴκοσιν, ἀφῆκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Οἷον δὲ κάκεῖνο ἦν, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἔξω βέλους ὑπεραιωρούμενον! Καὶ εἰ δόξειέ μοι, προσθέμενος ἄν τοῖς ἡττημένοις, κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας, νικᾶν παρεῖχον τοῖς φεύγουσιν, ἀναστρέψασιν ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ ὅλον, παιδιὰν ἐποιούμην ἄν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, καὶ πάντα ἐμὰ ἦν, καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἡ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ, μήτε ἀπολέσθαι, μήτε ἐπιβουλευθῆναι δυναμένη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγιείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἄν αἰτιάσαιο, ὦ Λυκίне, τῆς εὐχῆς;

ΛΥΚ. Οὐδέν, ὦ Τιμόλαε· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ, καὶ ὑπὲρ μυρίου τὴν ἰσχὺν· πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐρήσομαί σε, εἴ τινα ἄλλον εἶδες ἐν τοσούτοις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἄνδρα, οὕτω παρακεκνηκότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτυλίου μικροῦ ὀχούμενον, ὄρη ὅλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα, καὶ τὴν ῥίνα σιμόν; Ἄτὰρ εἰπέ μοι καὶ τύδε, τί δὴ ποτε οὐχ

εἷς δακτύλιος ἅπαντα ταῦτα δύναται σοι, ἀλλὰ τοσούτους περιημμένους βαδιῇ, τὴν ἀριστερὰν πεφορτισμένους κατὰ δάκτυλον ἓνα; Μᾶλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιὰν συνεπιλαβεῖν. Καίτοι ἐνὸς τοῦ ἀναγκαιοτάτου προσδεῖ, ὃς περιθέμενόν σε παύσει μωραίνοντα, τὴν πολλὴν ταύτην κόρουζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἱκανὸς ποιῆσαι, ζωρότερος ποθείς;

(*Le Navire ou les Souhails.*)

XI

IMPUDENCE DES SOI-DISANT PHILOSOPHES.

La Philosophie prie Jupiter d'envoyer sur la terre Mercure et Hercule pour punir et exterminer les prétendus philosophes qui la déshonorent.

ΖΕΥΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΑΠΟΛΛΩΝ.

ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἠδίκησαι, ἀλλὰ ἀγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν ἄκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστί. Μιῶρον γάρ τι φῦλον ἀνθρώπων, καὶ ὡς τὸ πολὺ δουλικὸν καὶ θητικὸν, οὐ ξυγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχολίας· ἐδούλευε γὰρ, ἢ ἐθήτευεν, ἢ ἄλλας τέχνας, οἷας εἰκὸς τοὺς τοιούτους, ἐμάνθανε, σκυτεύειν, ἢ τεκταίνειν, ἢ περὶ πλουτοὺς ἔχειν, ἢ ἔρια ξαίνειν, ὡς εὖεργά εἴη ταῖς γυναιξὶ καὶ εὐμήρυτα, καὶ καταγάγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἡ κρόκη,

ἐκεῖναι στρέφοιεν, ἢ μίτον κλώθοιεν. Τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες, οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ᾔθεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξαντο, καὶ κατεῖδον τὴν αἰδῶ ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἔστι τοῖς ἐταῖροις τοῖς ἐμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι τὴν παρρησίαν τὴν αὐτῶν, καὶ χαίρουσι θεωραπυόμενοι, καὶ συμβουλεύουσι πείθονται, καὶ ἐπιτιμῶντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδα οὐ μικρὰν ἡγοῦντο εἶναι. Τὸ μὲν δὴ μανθάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα μακρὸν ἦν, μᾶλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι, καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγῃς ἱκανὰ παρέχειν ἐδύναντο. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βχρὺ¹, καὶ, ὥσπερ οὖν ἔστιν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδόξε δὴ σκοπουμένοις τὴν ὑστάτην ἀγκύραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοί φησι, καθιέναι καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόνοιαν ὀρμίσαντες, ἔτι τε καὶ Τόλμαν, καὶ Ἀμαθίαν, καὶ Ἀναισχυντίαν προσπααρακαλέσαντες, αἵπερ αὐτοῖς μάλιστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καινὰς ἐκμελετήσαντες, ὡς πρόχειροι εἶεν καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόνας ξυμβολὰς ἔχοντες, σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὖ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἐμὲ, οἷόν τι ἀμέλει ὁ Αἴσωπός φησι ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ ὄνον, ὃς λεοντὴν περιεβαλλόμενος, καὶ τραχὺ ὀγκώμενος, ἡξίου λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἴσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ. Τὰ δ' ἡμέτερα πάντα ρῆστα, ὡς οἴσθα, καὶ ἐς μίμησιν πρόχειρα, καὶ οὐ πολλῆς τῆς πρaxyματείας δεῖ

1. Βχρὺ, sous-ent. πράγμα, chose.

τριβώνιον περιβαλέσθαι, καὶ πῆραν ἐξαρτήσασθαι, καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν, καὶ βυᾶν, μᾶλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἢ ὑλακτεῖν, καὶ λαιδορεῖσθαι ἅπασιν. Τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν, ἢ πρὸς τὸ σῆμα αἰδῶς παρέξειν ἔμελλε. Ἡ ἐλευθερία δὲ πρόχειρος, ἄκοντος τοῦ δεσπύτου, καὶ εἰ βούλοιο ἀπάγειν, παταγθησομένου τῷ ξύλῳ. Καὶ τὰ ἄλφιστα οὐκέτι ὀλίγα, οὐδὲ ὥς πρὸ τοῦ μᾶζα ψιλῇ· τὸ δὲ ὄψον οὐ τάριχος ἢ θύμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπὰ, καὶ οἶνος οἷος ἡδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ὅτου ἂν ἐθέλωσι. Τοιγαροῦν ἐμπέπλησται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης ραδιουργίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογένην, καὶ Ἀντισθένην, καὶ Κράτητα¹ ἐπιγραφομένων, καὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ ταττομένων, οἱ τὸ μὲν χρήσιμον ὅποσον ἔνεστι τῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικόν, ἢ οἰκουρικόν, ἢ φιλοδέσποτον, ἢ μνημονικόν, οὐδαμῶς ἐζηλώκασιν, ὑλακὴν δὲ καὶ λιχνείαν, καὶ ἀρπαγὴν, καὶ κολακείαν, καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα, καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκριβῶς ἐκπεπονήκασιν. Ὅψει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται. Οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπιδέξαντες, ἐρήμους τὰς τέχνας ἐάσουσιν, ὅταν ὁρῶσιν σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας, ἔωθεν ἐς ἐσπέραν ἐπικεκυφότες τοῖς ἔργοις, μόγις ἀποζῶντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισθαριίας· ἀργοὺς δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχειρῶς, ἀγανακτοῦντας

1. Principaux philosophes cyniques.

δὲ εἰ μὴ λάβοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ οὐδ' εἰ λάβοιεν. Ταῦτα ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἄ δ' ἐν τοῖς συμποσίοις δρῶσι καὶ ἅ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἶε; κατηγοροῦντες αὐτοὶ μέθης καὶ λαγνείας, καὶ φιλαργυρίας. Οὐδὲν γοῦν οὕτως εὐροις ἄλλο ἄλλω ἐναντίον, ὥς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα, οἷον κολακείαν μισεῖν φασιν, κολακείας ἔνεκα τὸν Γναθωνίδην ἢ τὸν Στραυθίαν¹ ὑπερβλέσθαι δυνάμενοι, ἀληθεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες, οὐκ ἂν οὐδὲ κινῆσαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ καὶ τοῦ ψεύσασθαι δύναιντο. Ἡδονὴ πᾶσιν ἐχθρὸν τῷ λόγῳ, καὶ ὁ Ἐπίκουρος πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ὀξύχολον, καὶ μικραίτιον, καὶ πρὸς ὀργὴν ῥάδιον ὑπερ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά. Γέλωτα γοῦν οὐ μικρὸν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὁπόταν ὑπὸ τῆς τυχούσης αἰτίας ἐπιζέσῃ μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροιάν βλέπωνται, ἰταμόν τι καὶ παράφορον δεδορκότες, καὶ ἀφροῦ, μᾶλλον δὲ ἰοῦ, μεστὸν αὐτοῖς ἢ τὸ στόμα. « Χρυσίον μὲν, φασιν, ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτῆσθαι ἀξιῷ. Ὁβολὸς ἱκανὸς, ὥς θερμούς πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἢ κρήνη ἢ ποταμὸς παρέξει. » Καὶ μετ' ὀλίγον αἰτοῦσιν οὐκ ὀβολούς, οὐδὲ δράχμας ὀλίγας, ἀλλὰ πλούτους ὅλους. Εἴτ', ἐπειδὴν ἱκανῶς συλλέζωνται καὶ ἐπισιτίσωνται, ἀπορρίψαντες ἐκεῖνο τὸ δύστηνον τριβώνιον, ἀγροὺς

1. Nom de parasites dans les comédies de Ménandre.

ένίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο, καὶ παῖδας κομήτας, καὶ συνοικίας ὅλας, μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πῆρᾳ τῇ Κράττητος, καὶ τῷ τρίβωνι τῷ Ἀντισθένους, καὶ τῷ πύθῳ τῷ Διογένους. Οἱ ἰδιῶται δὲ ταῦτα ὀρῶντες καταπτύουσιν ἤδη φιλοσοφίας, καὶ ἅπαντας εἶναι τοιούτους οἶονται, καὶ μὲ τῆς διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγένηται καὶ ἓνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκεῖνο¹ πᾶσχω· ὅποσον γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφηνῶ², τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ αὐθις ἀναλύεται. Ἡ Ἀμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδικία³ ἐπιγελῶσιν, ὀρῶσαι ἀνεξέργαστον ἡμῖν τὸ ἔργον, καὶ ἀνήνυτον πόνον.

ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοὶ, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων! Ὡστε ὥρα σκοπεῖν ὃ τι καὶ πρακτέον, ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν κεραυνὸς ἀπάγει μιᾷ πληγῇ, καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι· μισῶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἤδη τοὺς ἀλαζόνας, ἀμούσους ὄντας, ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν. Κεραυνοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκεῖνοι ἄξιοι· τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατὰπεμψον ἐπ' αὐτοὺς, ὅς, ἅτε δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς, τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὀρθῶς φιλοσοφοῦντας, καὶ τοὺς μὴ· εἴτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται,

1. Sous-entendu πάθος, sort, condition.

2. Ἐξυφηνῶ, 1re p. sing. aor.

1, subj. de ἐξυφαίνω, tramer.

3. L'Ignorance et l'Injustice sont ici personnifiées.

ὥς τὸ εἶκός· οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνῳ πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἀπόλλων. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες, ἅπιτε ὡς τάχιστα εἰς τὸν βίον. Τρισκαιδέκατον γοῦν ἄθλον οἴου τοῦτον οὐ σμικρὸν ἐκτελέσειν, ἣν ἐκκόψῃς· μισρὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

(*Les Fugitifs.*)

XII

VANITÉ DES REGRETS.

Un père a perdu son unique enfant. Il se répand en lamentations stériles. Si ce fils bien-aimé pouvait répondre à son père, il lui crierait du fond des Enfers combien sont inutiles les manifestations de la douleur.

Φήσκει ὁ πατήρ· « Τέκνον ἡδιστον, οἷχῃ μοι καὶ τέθνηκας, καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπάσθης, μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἐλθὼν. » Εἵποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς· « ὦ κακὸδαίμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσω. Τί μοι λαιδορῇ, καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς, καὶ δύσμορον, πολὺ σου βελτίῳ καὶ μακαριώτερον γεγεννημένον; Ἡ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τιοιουτοσὶ γέρων ἐγενόμην, οἷος εἶ σὺ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρ-

ρυτιδωμένος, κυφός, καὶ τὰ γόνατα νωθός, καὶ ὅλως ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρός, πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; ὦ μάταιε, τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρὰ τὸν βίον, οὐ μὴκέτι μεθέξομεν; ἢ τοὺς πότους ἐρεῖς δῆλον ὅτι, καὶ τὰ δεῖπνα, καὶ ἐσθῆτας. Καὶ δέδιδας μὴ, τούτων ἐνδεὴς γενόμενος, ἀπόλωμαι. Ἀγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολὺ κάλλιον τοῦ πιεῖν, καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φάγειν, καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνης εὐπορεῖν; Φέρε τοίνυν, ἐπεὶ δὴ ἔοικας ἀγνοεῖν, διδάξομαί σε θρηνεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς βόα· « Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις, οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἷχῃ μοι κακοδαίμων, ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἔτι δεδιδώς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνιάσει, οὐδὲ συμπόσια διαστρέψει, οὐδὲ σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ τρεῖς τῆς ἡμέρας, ὥς τῆς συμφορᾶς! οὐδὲ καταφρονεθήσῃ γέρων γενόμενος, οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις βλεπόμενος. » Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶει πολὺ ἀληθέστερα καὶ γενναιότερα ἐκείνων ἐρεῖν; Ἄλλ' ὅρα μὴ τόδε σε ἀνιά, καὶ διανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζόφον καὶ τὸ πολὺ σκότος, κατὰ δέδιδας μὴ σοι ἀποπνιγῶ, κατακλεισθεὶς ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι ὅτι, τῶν ὀφθαλμῶν διασαπέντων, καὶ, νῆ Δία, καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε καὶ σάξί με διεγνώκατε, οὔτε σκότος, οὔτε φῶς ὄραν δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια. Τί δέ με ὁ κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι, καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία, καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρῆνον

ἀμετρία; Τί δὲ ὁ ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἐστεφανωμένος; ἢ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν; ἢ νομίζετε καταστάζειν αὐτὸν ἐς ἡμῶν, καὶ μέχρι τοῦ Ἥδου διῆξεσθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθαρῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὥς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρεσκευασμένων ὁ καπνὸς παραλαβὼν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται, μηδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω· τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτεῖσθαι πεπιστευκατε. Οὐχ οὕτως ἄσπορος, οὐδὲ ἄκαρπος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀρχή, οὐδ' ἐπιλέλοιπεν ἡμᾶς ὁ ἀσφόδελος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. Ὡστε μοι, νῆ τὴν Τισιφόνην, πάλαι δ' ἡ ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε, παμμέγεθες ἐπ' ἡ ἀνακαχάσαι· διεκώλυσε δὲ ἡ ὀθόνη καὶ τὰ ἔρια, οἷς μου τὰς σιαγόνας ἀπεσφίγξατε. »

(*Sur le Deuil.*)

XIII

LES PAUVRES SE FONT UNE IDÉE FAUSSE DU BONHEUR DES RICHES.

Saturne écrit aux pauvres, dans la personne de son ami, qu'ils ont tort de croire les riches heureux.

Τὸ μὲν ὅλον, ἵστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημένοι, καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, εἴ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴεσθε εἶναι, καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δειπνεῖν τε πολυτελῶς ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ μεθύσκεσθαι οἴνου ἡδέος, καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πάνυ ἀγνοεῖτε

ὁποῖόν ἐστιν. Αἱ τε γὰρ φροντίδες αἱ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἐκάστοις, μή τι ὁ οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑφελόμενος λάθῃ, μή ὁ οἶνος ὕζυνοῦ, μή ὁ σῖτος φθειρὶ¹ ζέσῃ, ἢ ὁ ληστής ὑφέληται τὰ ἐκπώματα, μή πιστεύσῃ τοῖς συκοφάνταις ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνιώντων αὐτούς. Εἰ γοῦν ἠπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πάνυ ἂν ὑμῖν φευκτέον² ὁ πλοῦτος ἔδοξεν. Καὶ γὰρ ἂν νῦν ἐποτνιῶ³ πρὸς με, ὥς τοὺς μὲν ὦν καὶ πλακούντων ἐμφορουμένους, ὑμᾶς δὲ κάρδαμον, ἢ θύμον, ἢ κρίμμυον ἐπιτρώγοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖά ἐστι. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν, ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιαρὸν ἴσως ἐκάτερον αὐτῶν, ὥς δὲ μετὰ ταῦτα ἔμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἴτα ὑμεῖς μὲν οὔτε καρηθαροῦντες ἀνασταίητ' ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ὑπὸ τῆς μέθης, οἱ δὲ τούτων τε ἀπολαύουσι, καὶ ἡ φθόην, ἡ περιπνευμονίαν, ἡ ὕδερων οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν ῥαδίως δεῖξαι δύναιο, μὴ πάντως ὠχρὸν ὄντα, πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; Τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον, τοῖς αὐτοῦ ποσὶν, ἀλλὰ μὴ φοράδην ἐπὶ τεττάρων ὀχούμενον, ὀλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἐνδον, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ ῥακιῶν πάνυ εὐτελῶν συγκεκαττυμέναι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἄγευστοι καὶ ἄσιτοι, ποδά-

1. Φθειρί, charançon.

2. Φευκτέον, sous-entendu
πρᾶγμα, chose.3. Ἐποτνιῶ, 2e pers. sing.
imparf. de ποτνιάομαι, se plaindre, déplorer.

γραφας δὲ, ἢ περιπνευμονίας, οὐχ ὁράθ' ὅτι καὶ τούτων ἄπειροί ἐστε, ἢ εἴ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις ἡδύ ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων· ἀλλ' ἴδοις ἂν αὐτοὺς οὕτω λαχάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε, ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγῶν καὶ ὑῶν. Ἐγὼ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτούς· πολλὰ δ' ἐστίν, ἅπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες, τὸν χρυσὸν ὁράτε αὐτῶν μόνον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἦν ἴδητέ ποτε ἐξελαύνοντας ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κεχήνατε καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερεωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε, καὶ μήτε ἐπεστρέφεσθε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν, μήτε μεταξὺ διαλεγομένων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάραγδον ἀφειωρᾶτε, καὶ τῶν ἱματίων παραπτόμενοι τὸ μαλακὸν ἐθαυμάζετε, ἀλλ' εἰᾶτε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἰόντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδείξαντο ὑμῖν τὰς κλίνας, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος εἰ ἀμάρτυρος ἢ κτῆσις εἴη. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὕροιτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἕνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρήσωνται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζετε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθοῦμαι, εἰδὼς τὸν βίον ἐκάτερον, καὶ ἄξιον ἐορτάζειν, ἐνθυμουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπιέναι ἐκ τοῦ βίου, κάκεινους τὸν πλοῦτον, καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας.

(*Épîtres saturnales.*)

XIV

ÉLOGE DE LA VIE CYNIQUE.

Un philosophe cynique fait l'apologie de la vie qu'il mène.

ΚΥΝΙΚΟΣ, ΛΥΚΙΝΟΣ.

ΚΥΝ. Πῶς αἰτιᾶ μου καὶ φαυλίζεις τὸν βίον, καὶ φῆς ἄθλιον ;

ΛΥΚ. Ὅτι, νῆ Δία, τῆς φύσεως, ἣν σὺ τιμᾷς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεδωκότων πολλὰ κάγαθὰ, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἄφθονα, μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονήν, σὺ πάντων τούτων, ἢ τῶν γε πλείστων, ἄμοιρος εἶ, καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία · πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὅπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὅπερ ἂν εὐρίσκῃς, ὥσπερ οἱ κύνες, εὐνὴν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις · χόρτος γὰρ ἄρκεϊ σοι, καθάπερ ἐκείνοις. Ἔτι δὲ ἱμάτιον φορεῖς, οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καί-τοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκούμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε, τοῦτο μὲν πρόβαρα ποιήσας ἔμ-μαλλα, τοῦτο δ' ἀμπέλους ἡδυοίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστῶς ποικίλην, καὶ ἔλαιον, καὶ μέλι, καὶ τὰ ἄλλα, ὥς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπὰ, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδὺν, ἔχειν δὲ χρήμα-τα, ἔχειν δ' εὐνὴν μαλακὴν, ἔχειν δὲ οἰκίας καλὰς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστῶς κατεσκευασμένα. Καὶ γὰρ αὐτὰ τῶν τεχνῶν ἔργα δῶρα τῶν θεῶν ἐστί. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον,

ἄθλιον μὲν, εἰ καὶ ὑπ' ἄλλου τινὸς ἀπεστέρητο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις, πολὺ δὲ ἀθλιώτερον, εἴ τις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστεροίῃ πάντων τῶν καλῶν· μανία τε ἤδη τοῦτό γε σαφές.

ΚΥΝ. Ἄλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκεῖνο δέ μοι εἰπὲ, εἴ τις ἀνδρὸς πλουσίου, προθύμως καὶ φιланθρώπως ἔτι τε φιλοφρόνως ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἅμα καὶ παντοδαπούς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἐρρωμένους, κάπειτα παραθέντος πολλὰ καὶ παντοδαπά, πάντα ἀρπάζοι καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλησίον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω, τὰ τοῖς ἀσθενοῦσι παρεσκευασμένα, ὑγιαίνων αὐτὸς, οὗτος ὁ ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοι εἶναι; Ἄρά γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; Σώφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΚΥΝ. Τί δέ, εἴ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τραπέζης, τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμελεῖ, ἐν δὲ τῶν ἔγγιστα κειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρείαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως, καὶ τούτῳ μόνῳ χρῶτο, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσβλέποι, τοῦτον οὐχ ἡγῇ σωφρονέστερον καὶ ἀμείνῳ ἀνδρὰ ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγώ γε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι ὁ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνῳ ἔοικε, παρατιθεῖς πολλὰ, καὶ ποικίλα, καὶ παντοδαπά, ὅπως ἔχωσιν ἀρμόζοντα· τὰ μὲν ὑγιαίνουσι,

τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθενούσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθ' ἅπασι πάντες, ἀλλ' ἵνα τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν, ὅτουπερ ἂν τύχη μάλιστα δεόμενος. Ὑμεῖς δὲ τῷ δι' ἀπληστίαν τε καὶ ἀκρασίαν ἀρπάζοντι πάντα τούτῳ μάλιστα εἰσίκετε, πᾶσι χρῆσθαι ἀξιοῦντες, καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν, οὐ θάλασσαν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονὰς, καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων ἀεὶ προτιμῶντες, καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτελεῶν, καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων· καθόλου δὲ πράγματα καὶ κακὰ ἔχειν μᾶλλον ἐθέλοντες ἢ ἄνευ πραγμάτων ζῆν. Τὰ γὰρ δὴ πολλὰ, καὶ τίμια, καὶ εὐδαιμονικά παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε, διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ ταλαιπωρίας παραγίγνεται. Σκόπει γὰρ, εἰ βούλει, τὸν πολύευκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἄργυρον, σκόπει τὰς οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὦνια, πόσων πόνων, πόσων κινδύνων, μᾶλλον δὲ αἵματος, καὶ θανάτου, καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσης, οὐ μόνον ὅτι πλέοντες ἀπόλλυνται διὰ ταῦτα πολλοὶ, καὶ ζητοῦντες, καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολυμάχητά ἐστι, καὶ ἐπιβουλευέτε ἀλλήλοις διὰ ταῦτα, καὶ φίλοις φίλοι, καὶ πατράσι παῖδες, καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γίγνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδέν τι μᾶλλον θάλπειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκιῶν

οὐδέν τι μᾶλλον σκεπουσῶν, τῶν δὲ ἐκπωμάτων
 τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελοίντων τὸν πότον, οὐδὲ τῶν
 χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλινῶν τὸν ὕπνον
 ἡδίων παρεχομένων· ἀλλ' ὄψει πολλάκις ἐπὶ τῆς
 ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελῶν στρωμάτων
 τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμένους. Ὅτι
 μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώματα πραγμα-
 τεῖαι τρέφουσι μὲν οὐδέν μᾶλλον, λυμαίνονται δὲ
 τὰ σώματα, καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, τί
 δεῖ λέγειν;

(*Le Cynique.*)

ÉCRITS HISTORIQUES.

I

QUALITÉS D'UNE HISTOIRE BIEN FAITE.

Un bon historien doit réunir deux qualités essentielles, à savoir une grande intelligence des affaires et une netteté parfaite d'expression. Il faut qu'il soit indépendant, incorruptible, impartial. Son style doit être lumineux comme ses idées. Son but n'est pas d'écrire seulement pour le temps présent, mais pour la postérité.

Φημὶ τὸν ἄριστα ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαϊότατα οἴκοθεν ἔχοντα ἔχειν, σύνεσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν· τὴν μὲν, ἀδίδακτόν τι τῆς φύσεως δῶρον· ἡ δὲ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει, καὶ συνεχεῖ τῷ πόνῳ, καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγεγενημένα ἔστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἄτεχνα, καὶ οὐδὲν ἐμοῦ συμβούλου δεόμενα. Οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ ὀξεῖς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιούτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπροσδεῆ τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὧν ἄγνοεῖ· ἐπεὶ καὶ ἐκίθαριζε μὴ μαθὼν, καὶ ἠΰλει, καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν· ὑποδείξαντος δὲ τινος, ῥᾶστα τε ἂν μάθοι,

καὶ εὖ μεταχειρίζαιτο ἐφ' αὐτοῦ. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδόσθω, συνιέναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννῆς, ἀλλ' ὅξυ δε-
δορκῶς, οἷος καὶ πράγμασι χρῆσασθαι ἂν, εἰ ἐπι-
τραπείη, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς
πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν, καὶ,
νῆ Δία, καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγονώς ποτε, καὶ γυ-
μναζομένους ἢ ταττομένους στρατιώτας ἑωρακῶς,
καὶ ὅπλα εἰδώς, καὶ μηχανήματα ἔνια, καὶ τί ἐπὶ
κέρως, καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόχοι, πῶς οἱ
ἰππεῖς, καὶ πόθεν, καὶ τί ἐξελαύνειν, ἢ περιελαύνειν.
καὶ ὅλως, οὐ τῶν κατοικιδίων τις, οὐδ' οἷος πι-
στεύειν μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσι.

Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ πάντων, ἐλεύθερος ἔστω τὴν
γνώμην, καὶ μήτε φοβείσθω μηδένα, μηδὲ ἐλπι-
ζέτω μηδέν· ἐπεὶ ὁμοῖος ἔσται τοῖς φαύλοις δικα-
σταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ δι-
κάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελέτω αὐτῷ μήτε Φίλιππος
ἐκκεκομμένος τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμ-
φιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύνθῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος
οἷος ἦν δειχθήσεται· μήτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ
τῇ Κλείτου σφαγῇ, ὡμῶς ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη,
εἰ σαφῶς ἀναγράφοιτο. Οὐδὲ Κλέων¹ αὐτὸν φοβήσεται,
μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέχων τὸ
βῆμα, ὡς μὴ εἰπεῖν ὅτι ὁλέθριος καὶ μανικὸς ἄν-
θρωπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθη-
ναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορή, καὶ τὴν Δη-
μοσθένους² λῆψιν, καὶ τὴν Νικίου τελευτὴν, καὶ ὡς

1. Chef turbulent de la dé-
mocratie athénienne.

2. Il ne faut pas confondre
avec le grand orateur grec ce

ἐδίψων, καὶ οἶον τὸ ὕδωρ ἔπινον, καὶ ὡς ἐφονεύοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἠγήσεται γὰρ (ὅπερ δικαιοτάτον), ὑπ' οὐδενὸς τῶν νοῦν ἐχόντων αὐτὸς ἔξειν τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχῶς ἢ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγήται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μηνυτὴς ἦν. Ὡστε καὶ καταναυμαχῶνται τότε, οὐκ ἐκεῖνος ὁ καταδύων ἐστὶ, καὶ φεύγων, οὐκ ἐκεῖνος ὁ δικάων. Τοῦ δὲ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄχρις ἂν ἡ φοβῆται Ἀρταξέρξην ἱατρὸς¹ αὐτοῦ ὢν, ἢ ἐλπίζῃ κάνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτόν χρυσοῦν, καὶ ἱππον τῶν Νισαίων² λήψεσθαι, μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Ἀλλ' οὐ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μισθῇ τινας, πολὺ ἀναγκαιοτέρον ἡγήσεται τὸ κοινόν, καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ πλείονος ποιήσεται τῆς ἔχθρας· καὶ φιλῇ, ὅμως οὐκ ἀφέζεται ἀμαρτάνοντος. Ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἴδιον ἱστορίας, καὶ μόνῃ θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἴ τις ἱστορίαν γράψων ἱη³, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῷ. Καὶ ὅλως πῆχυς εἰς καὶ μέτρον ἀκριβὲς, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσομένους τοῖς συγγράμμασιν. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὡς ὁ

général, collègue de Nicias dans l'expédition de Sicile.

1. Allusion à Ctésias de Cnide, médecin et historiographe complaisant d'Artaxerxès Mnémon.

2. Nisée (Nisa) était une

ville de la Parthiène, renommée pour la beauté de ses chevaux, monture royale des souverains d'Asie.

3. ἱη, 3e pers. sing. prés. subj. de εἶμι, aller.

Κωμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην ὀνομαζών, οὐ μίσει, οὐδὲ φιλία τι νέμων, οὐδὲ φειδόμενος, ἢ ἐλεῶν, ἢ αἰσχυνόμενος, ἢ δυσωπούμενος· ἴσος δικαστὴς, εὖνους ἅπασιν, ἄχρι τοῦ μὴ θατέρω ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις, καὶ ἄπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δόξει λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

Καὶ τὴν μὲν γνώμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγραφεὺς ἡκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν, καὶ τὴν τῆς ἐρμηνείας ἰσχὺν, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην, καὶ κάρχαρον, καὶ συνεχῇ ταῖς περιόδοις, καὶ ἀγκύλην ταῖς ἐπιχειρήσεσι, καὶ τὴν ἄλλην τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τεθηγμένος, ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακείμενος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἡ λέξις δὲ σαφὴς καὶ πολιτικὴ, οἷα ἐπισημότατα δηλοῦν τὸ ὑποκείμενον. Ὡς γὰρ τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραφέως σκοποὺς ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὕτω δὲ καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ φανότατα ἐμψανίσαι τὸ πρᾶγμα, μήτε ἀπορρήτοις, καὶ ἔξω πάτου ὀνόμασι, μήτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ καπηλικοῖς, ἀλλ' ὥς μὲν τοὺς πολλοὺς συνιέναι, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους ἐπαινέσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι κεκοσμήσθω ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωμῶν ἐοικότας ἀποφαίνει τοὺς λόγους. Καὶ ἡ μὲν γνώμη κοινωνεῖτω καὶ προσαπτέσθω τι καὶ ποιητικῆς, καὶ μάλιστα ὁπόταν παρατάξεις, καὶ μάχαις, καὶ ναυμαχίαις συμπλέκηται. Δεήσει γὰρ τότε ποιητικοῦ

τινος ἀνέμου ἐπουριάσοντος τὰ ἀκάτια, καὶ συνδιοίσοντος ὑψηλὴν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Ἡ λέξις δὲ ὁμῶς ἐπὶ γῆς βεβηκέτω, τῷ μὲν κάλλει καὶ τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων συνεπαιρομένη, καὶ ὡς ἓνι μάλιστα ὁμοιουμένη, μὴ ξενίζουσα δὲ, μηδ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα· κίνδυνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρακινῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύβαντα, ὥστε μάλιστα πειστέον τηνικαῦτα τῷ χαλινῷ, καὶ σωφρονητέον, εἰδότας ὡς ἱπποφυγία τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἄμεινον οὖν ἐφ' ἵππου ὀχουμένη τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρμηνεῖαν πεζῇ συμπαραθεῖν, ἐχομένην τοῦ ἐφιππίου, ὡς μὴ ἀπολείποιτο τῆς φρενός.

Τὸ δ' ὅλον, ἐκείνου μοι μέμνησο, καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὀρῶν γράφε, ὡς οἱ νῦν ἐπαινέσονται σε καὶ τιμήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστοχασμένος πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε, καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαίτει τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὡς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· « Ἐκεῖνος μέντοι ἐλεύθερος ἀνὴρ ἦν, καὶ παρρησίας μεστὸς· οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι. » Τοῦτο, εἰ σωφρονοίῃ τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρονίους οὔσας. Ὁρᾷς τὸν Κνίδιον ἐκείνον ἀρχιτέκτονα, οἷον ἐποίησεν; Οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον ἀπάντων, ὡς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάττης, καὶ μὴ καταφέροιντο εἰς τὴν Παραιτονίαν, παγχάλεπον, ὡς φασιν, οὔσαν καὶ ἄφυ-

κτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρματα. Οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον, ἔνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραψεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας, ἐπέγραψε τοῦνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδὼς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάνυ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσούμενα μὲν τῷ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ· «Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωιζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἐκεῖνος ἐς τὸν τότε καιρὸν, οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν αἰεὶ, ἄχρις ἂν ἐστήκη ὁ πύργος, καὶ μένη αὐτοῦ ἡ τέχνη. Χρὴ τοίνυν καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα, ἢ περ σὺν κολακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινουμένοις. Οὗτός σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικάϊας.

(Comment on doit écrire l'histoire.)

II

NIGRINUS.

Portrait du philosophe Nigrinus. Effets de son éloquence.

Δόξαν¹ μοι διὰ πολλοῦ προσειπεῖν Νιγρῖνον, τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἐξαναστὰς, ὡς αὐτὸν ἀφικόμην, καὶ κόψας τὴν θύραν, τοῦ παιδίου εἰσαγγείλαντος, ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἴσω, καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ

1. Δόξαν, part. neutre absolu : étant arrêté (par moi) que.

εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προὔκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιόν τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον, καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντός¹ μίμημα, ὡς ἐδόκει, πεποιημένη. Σφόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος, ἡρώτα ὃ τι πράττοιμι. Κἀγὼ πάντα διηγήσάμην αὐτῷ, καὶ δῆτα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἠξίου ἐιδέναι ὅτι τε πράττοι, καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσμένον εἴη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἐταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγείσθαι, τοσαύτην τινά μου τῶν λόγων ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρῆνας ἐκείνας, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηληδόνας, καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν² ἀρχαῖον ἀποδειξαι· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγετο. Προήχθη³ γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι, καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν, καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγελάσαι, πλούτου καὶ δόξης, καὶ βασιλείας, καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ, καὶ πορφύρας, καὶ τῶν πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ κάμοι δοκούντων. Ἄπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ παντοῖος ἐγίγνομην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐληλεγμένων μοι τῶν φιλότατων, πλούτου τε καὶ ἀργυρίου, καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρημένοις, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ, ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ

1. Τοῦ παντός, de l'univers.

2. *Odyssée*, IX, 84 et suivants.3. Προήχθη, 3e pers. sing.

aor. 4 pass. de προάγω.

βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀν-
βλέπων. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἔπαινος ἦν Ἑλ-
λάδος καὶ τῶν Ἀθηνῆσιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία
καὶ πενία σύντροφοί εἰσι, καὶ οὔτε τῶν ἀστων οὔτε
τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται ὀρώντες, ὃς ἂν τρυφὴν
εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται· ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφί-
κηται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἡρέμα τε μεθ-
αρμύττουσι, καὶ παραπαιδαγωγούσι, καὶ πρὸς τὸ
καθχρὸν τῆς διαίτης μεθιστᾷσιν.

Ἐμέμνητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, ὃς, ἐλθὼν
Ἀθίναζε μάλα ἐπίσημος, καὶ φορτικὸς ἀκολουθῶν ὄγ-
λῳ, καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι, καὶ χρυσῷ, αὐτὸς μὲν ᾤετο
ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὡς ἂν εὐδαί-
μων ἀποβλέπεσθαι· τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἐδόκει τὸ
ἀνθρώπινον, καὶ παιδεύειν ἐπεχειροῦν αὐτὸν, οὐ πι-
κρῶς, οὐδ' ἄντικρυς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ
πόλει, καθ' ὅντινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ'
ἐπεὶ κὰν τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὀχληρὸς ἦν,
θλίβων τοῖς οἰκέταις, καὶ στενοχωρῶν τοὺς ἀπαν-
τῶντας, ἡσυχῇ τις ἂν ὑπεφθέγγετο, προσποιού-
μενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον
ἀποτείνων· « Δέδοικε μὴ παραπόληται μεταξὺ
λουόμενος· καὶ μὴν εἰρήνη γε μακρὰ κατέχει τὸ
βαλανεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. » Ὁ δὲ
ἀκούων ἃ ἦν, μεταξὺ ἐπαιδεύετο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα
τὴν ποικίλῃν καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκεῖνας ἀπέδυ-
σαν αὐτὸν, ἀστεῖως πάνυ τὸ ἀνθηρὸν ἐπισκώπτοντες
τῶν χρωμάτων· « Ἔαρ ἤδη, » λέγοντες, καὶ·
« Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; » καὶ· « Τάχα τῆς μητρὸς
ἐστὶν αὐτοῦ· » καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος, ἢ τῆς κόμης τὸ περιέργον, ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη, καὶ παρὰ πολὺ βελτίων ἀπῆλθε, δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τιнос, ἣν ἀκουῦσαι πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων. ληφθέντα μὲν γάρ τινα τῶν πολιτῶν ἄγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην. ὅτι βαπτὸν ἔχων ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαί τε, καὶ παραιτεῖσθαι, καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησε τοιαύτη ἐσθῆτι θεώμενος, ἀναβοῆσαι μιᾷ φωνῇ πάντας, ὥσπερ ἐσκευμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆναι, καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίφθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἄφθονα παρ' αὐτοῖς ἐστίν. Ἀπεφαίνετό τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιούτοις διατριβὴν, καὶ καθαρὸν ἦθος φυλάττει δυναμένην, σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ, καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον, ὡς μάλιστα ἡρμοσμένον.

Μάλιστα δὲ ἐμέμνητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ τὴν ἀρετὴν ὄνιον ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς προτιθέντων· ἐργαστήρια γοῦν ἐκάλει καὶ καπηλεῖα τὰς τούτων διατριβὰς· ἡζίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάσκοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων. Ἀμέλει καὶ πράττων ταῦτα διετέλει, οὐ μόνον προῖκα τοῖς ἀξιοῦσι συνδιατρί-

βων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, καὶ πάσης περιουσίας καταφρονῶν· τοσούτου δέων ὀρέγεσθαι τῶν οὐδὲν προσηκόντων, ὥστε μηδὲ τῶν ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν· ὅς γε καὶ ἀγρὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως κεκτημένος, οὐδὲ ἐπιβῆναι αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἡξίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἶναι διωμολόγει, ταῦτ' οἶμαι διειληφώς, ὅτι τούτων μὲν φύσει οὐδενός ἐσμεν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαδοχῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον παραλαμβάνοντες, ὀλιγοχρόνιοι δεσπότης νομιζόμεθα, κάπειδ' ἢ προθεσμία παρέλθῃ, τῆνικαῦτα παραλαβὼν ἄλλος ἀπολαύει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ δὲ οὐδὲ ἐκείνα παρέχει τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι παραδείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπέριττον, καὶ τῶν γυμνασίων τὸ σύμμετρον, καὶ τοῦ προσώπου τὸ αἰδέσιμον, καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον· ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἡμερον τοῦ τρόπου. Παρῇνει δὲ τοῖς συνοῦσι μηδ' ἀναβῆλθαι τὸ ἀγαθόν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν, προθεσμίας ὀριζομένους ἐορτὰς ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι. Ἡξίου γὰρ ἀμέλλητον εἶναι τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμήν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων κατεγνωκῶς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἄσκησιν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἣν πολλαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς νέους ἀντέχειν καταγυμνάσωσι, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες, οἱ δὲ χαριέστεροι καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταξύντες. Ἡγεῖτο γὰρ χρῆναι πολὺ πρότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερρὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατα-

σκευάσαι, καὶ τὸν ἄριστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον, τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχηται. Πολλοὺς γοῦν καὶ τελευτᾶν ἔφασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἓνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὃς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, ἐπειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμεταστρεπτὶ φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ δῆλος ἦν ῥᾶον διακείμενος.

(*Nigrinus.*)

III

DÉMONAX.

Principaux faits composant la biographie du philosophe
Démonax : sa naissance, son éducation, ses maximes les
plus remarquables, sa mort.

Ἦν ὁ Δημόναξ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν, ὅσα εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος, καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων, πρὸς φιλοσοφίαν ὥρμησεν. Ἀλλ' ὃ γε, οὐχ ὑπὸ τινὸς παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκείας πρὸς τὰ καλὰ ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παίδων εὐθύς κεκνημένος, ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, ὅλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν, αὐτὸς τε ὀρθῶ, καὶ ὑγιεῖ, καὶ

ἀνεπιλήπτῳ βίῳ χρώμενος, καὶ τοῖς ὁρῶσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν. Καὶ ποιηταῖς σύντροφος ἐγένετο, καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο, καὶ λέγειν ἤσκητο, καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προαιρέσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος, ἠπίστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο, καὶ πρὸς καρτερίαν διεπεπόνητο, καὶ τὸ ὅλον¹ ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδενὸς ἄλλου προσδεῖν εἶναι. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἑν ἀποτεμόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταὐτὸ καταμίξας, οὐ πάνυ τι ἐξέφχινε τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν. Ἐώκει δὲ τῷ Σωκράτει μᾶλλον ὤκειωσθαι, εἰ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ τοῦ βίου ῥασιώνῃ τὸν Σινωπέα² ζηλοῦν ἔδοξεν. Οὐδεπώποτε μέντοι ὦφθη κεκραγῶς, ἢ ὑπερδιατεινόμενος, ἢ ἀγανακτῶν, οὐδ' εἰ ἐπιτιμαῖν τῷ³ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπτετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἱατρῶν ἡξίου λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένων. Ἦγεῖτο γὰρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρὸς ἰσοθέου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν. Τοιούτῳ δὴ βίῳ χρώμενος, εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἔδεῖτο, φίλοις δὲ συνέπραττε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυχεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπεμύμνησκεν⁴, ὥς ἐπ' ὀλιγοχρονίοις τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς ἐπαιρουμένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ

1. Τὸ ὅλον, en un mot.

2. Le philosophe de Sinope, Diogène.

3. Τῷ pour τίς, quelqu'un.

4. Il les faisait souvenir d'eux-mêmes.

φυγὴν¹ δυσχεραίνοντας, ἢ γῆρας, ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλῳτι παρεμυθεῖτο, οὐχ ὀρώοντας ὅτι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιῶντα, λήθη δέ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήψεται. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἔπραττέ τε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ, τὸ κωμικὸν ἐκεῖνο, τὴν Πειθῶ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι². Τοιγαροῦν καὶ Ἀθηναίων ὃ τε σύμπας δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει³ ὑπερφυῶς ἐθαύμαζον αὐτὸν, καὶ διετέλουν ὥς τινα τῶν κρειττόνων προσβλέποντες.

Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέκρουε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν, καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἐκτῆσατο ἐπὶ τε τῇ παρρησίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι⁴, τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἅπερ καὶ ἐκεῖνου οἱ τότε, ὅτι οὔτε θύων ὥφθη πώποτε, οὔτε ἐμυθήθη μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινίαις⁵. Πρὸς ἅπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος, καὶ καθαρὸν ἱμάτιον ἀναλαβὼν, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀπελογήσατο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τεθυκέναι πώποτε τῇ Ἀθηνᾷ· « Μὴ θαυμάσητε, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσα· οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. » Πρὸς δὲ θάτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη

1. Φυγὴν, l'exil.
2. Vers d'Eupolis sur Périelès.
3. Οἱ ἐν τέλει, les magistrats.

4. Anytus et Mélitus, accusateurs de Socrate.
5. Mystères d'Éleusis, consacrés à Cérès.

ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωνῆσαι σφίσι τῆς τε-
 λετῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἢ τὰ μυστήρια, οὐ σιω-
 πῆσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμνημένους, ἀλλ' ἀπο-
 τρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν
 αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας· ὥστε τοὺς
 Ἀθηναίους ἤδη λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χεροῖν
 ἔχοντας, πρᾶγους αὐτῷ καὶ ἴλεως γενέσθαι αὐτίκα,
 καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξαμένους τιμᾶν καὶ αἰδεῖ-
 σθαι, καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθύς
 ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχυτέρῳ ἐχρή-
 σατο τῷ προοιμίῳ· « Ἄνδρες γάρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι,
 ἐμὲ μὲν ὀρῶντες ἐστεφανωμένον, ὑμεῖς ἤδη κάμῃ
 καταθύσατε· τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερήσατε. »

Ἀθηναίων δὲ σκεπτομένων κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς
 Κορινθίους καταστήσασθαι θεᾶν μονομάχων, προ-
 ελθὼν εἰς αὐτοὺς· « Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὦ
 Ἀθηναῖοι, ψηφίσησθε, ἂν μὴ τοῦ ἐλέου τὸν βωμὸν
 καθέλῃτε. »

Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἐλθόντι αὐτῷ
 Ἥλεῖοι εἰκόνα χαλκῇν ἐψηφίσαντο· « Μηδαμῶς
 τοῦτο, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἥλεῖοι, μὴ δόξῃτε ὀνειδίζειν
 τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὅτι μήτε Σωκράτους μήτε Διο-
 γένους εἰκόνα ἀνατεθείκασιν. »

Ἐβίου δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνοσος,
 ἄλυπος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλοις
 χρήσιμος, ἐχθρὸν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ
 τοσοῦτον ἔρωτα ἔσχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοί τε αὐ-
 τοὶ καὶ ἅπανα ἡ Ἑλλάς, ὥστε παριόντι ὑπεξανίστα-
 σθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας, σιωπὴν δὲ γίγνεσθαι παρὰ
 πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ, ἥδη ὑπέργητως ὢν, ἄκκλη-

τος εἰς ἣν τύχοι παριῶν οἰκίαν, εἰδείπνει καὶ ἐκάθευδε, τῶν ἐνοικούντων θεοῦ τινα ἐπιφάνειαν ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσεληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. Παριόντα δὲ αἱ ἄρτοπώλιδες ἀνθεῖλκον πρὸς αὐτάς, ἐκάστη ἀξιούσα παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἄρτων, καὶ τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἢ δεδωκυῖα ᾤετο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὁπώρας προσέφερον αὐτῷ, πατέρα ὀνομάζοντες. Στάσεως δὲ ποτε Ἀθήνησι γενομένης, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ φανεῖς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ, ἰδὼν ἤδη μετεγνώκοντας, οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπηλλάγη. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' οἷός τε ὦν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα¹, καὶ πάντων ἀποσχόμενος, ἀπῆλθε τοῦ βίου φαιδρὸς καὶ οἷος αἰετοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιπολὺ ἐπένθησαν, καὶ τὸν θᾶκον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμνοι ἀναπαύεσθαι, προσεκύνουν καὶ ἐστεφάνουν εἰς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἡγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφορὰν οὐκ ἔστιν ὅστις ἀπήνητησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων. Οὗτοι μέντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

(*Démonax.*)

1. Πόδα, chant, pièce rythmée.

IV

PORTRAIT DE NÉRON ACTEUR.

Le philosophe Musonius, condamné aux travaux du percement de l'isthme de Corinthe, raconte à Ménécrate quelques traits honteux ou violents de la vie de Néron. Pendant qu'ils conversent, on apprend que l'Empire est délivré de ce monstre.

MENEKRATΗΣ, ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ.

MENEKR. Ἡ φωνή, Μουσώνιε, δι' ἣν μουσομανεῖ ὁ Νέρων καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ Πυθιάδων ἐρᾷ, πῶς ἔχει τῷ τυράννῳ; Τῶν γὰρ Δήμων προσπλεόντων οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ κατεγέλων.

ΜΟΥΣ. Ἄλλ' ἐκεῖνός γε, ὃ Μενέκρατες, οὔτε θαυμασίως ἔχει τοῦ φθέγματος, οὔτ' αὖ γελοίως· ἡ γὰρ φύσις αὐτὸν ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμοκε. φθέγγεται δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς φάρυγγος· μέλη δ' οὔτω κατεσκευασμένης βομβεῖ πως. Οἱ δέ γε τόνοι τῶν φθόγγων ἐπιλεαίνουσι τοῦτον, ἐπεὶ μὴ θαρρεῖ αὐτῷ· χρωμάτων δὲ φιλανθρωπία, καὶ μελοποιΐα, εὐαγώγων μὲν δὴ, καὶ κιθαρωδία εὐσταλεῖ, καὶ τῷ οὐ καιρὸς βαδίσαι, καὶ στῆναι, καὶ μεταστῆναι, καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοιωσαὶ τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνην ἔχοντος μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν ταῦτα. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττονας, φεῦ γέλωτος, ὥς πολὺς τῶν θεωμένων ἐκπίπτει, καίτοι μυρίων φόβων ἐπηρτημένων, εἴ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἴη. Νεύει μὲν γὰρ, τοῦ μετρίου πλεόν· ξυνάγων τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ'

ἵσταται τῶν ποδῶν ἀνακλώμενος, ὥσπερ οἱ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν, ἐρευθεῖ μᾶλλον, ἐμπιπραμένον αὐτῷ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον καὶ οὐκ ἀποχρῶν που δῆ.

MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν πῶς ὑφίενται, ὦ Μουσώνιε; Τέχνη γάρ που χαρίζονται.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποπαλαίοντες· ἀλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἴσθμοι ἀπέθανεν· εἰσὶ γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνωσιν οἱ τεχνάζοντες.

MEN. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; Σφόδρα γὰρ ἀνήκοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὴ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου. Ἴσθμοι γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμωδίαν ἀγωνίζεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοὺς νικᾶν. Καὶ παρῆλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὁ δ' Ἑπειρώτης, ἄριστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκιμῶν δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρα τοῦ εἰωθότος, ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἐρᾶν, καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναί οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἡγρίαινέ τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡκροᾶτο ὑπὸ τῇ σκηνηῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τᾷ ἀγῶνι¹. Βοώντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ² τῷ Ἑπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα³ κελεύων ὑφεῖναι αὐτῷ τοῦτον· αὐτοῦ δὲ ὑπεραίροντος τὸ φθέγ-

1. Τάγωνι pour τῷ ἀγῶνι.

2. Ἐπὶ, en faveur de.

3. Ce secrétaire s'appelait

Ἐραφροδίτη.

μα, καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος, εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκριβάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτάς, οἷον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι. Καὶ γὰρ δὴ δέλτους ἐλεφαντεῖους καὶ διθύρους προβεβλημένοι αὐτάς ὥσπερ ἐγχειρίδια, καὶ τὸν Ἑπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγγοῦ κίονα, κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα, παίοντες ὀρθαῖς ταῖς δέλτοις.

MEN. Τραγωδίαν δὲ ἐνίκα, Μουσώνιε, μικρὸν οὕτω πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μετὰξὺ λόγων, τίς ἢ προσιοῦσα ναῦς; Ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν ἔοικεν! Ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ χορὸς εὖφημος, καὶ τις ἐκ πρῶρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελευόμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν· βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

MEN. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσῳ τῆς γῆς ἄπτεται. Εὗγε, ὦ θεοί!

(*Néron, ou le percement de l'isthme.*)

V

EXEMPLES DE LONGÉVITÉ.

Numa. — Servius Tullius. — Tarquin. — Arganthonius. — Agathocle. — Hiéron. — Ptolémée. — Attale. — Massinissa. — Démocrite. — Xénophile. — Solon. — Thalès. — Pittacus. — Zénon. — Cléanthe. — Platon. — Xénophon. — Polybe. — Gorgias. — Isocrate. — Sophocle. — Cratinus. — Philémon. — Épicharme. — Anacréon. — Stésichore. — Simonide. — Lycurgue.

Πομπίλιος Νουμάς, ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων, καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν

τῶν θεῶν ἀσχοληθεῖς, ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιω-
κέναι ἰσθόρηται.

Σέρβιος Τούλλιος, Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς,
ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσαι ἰσθόρηται.

Ταρκύνιος, ὁ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς,
φυγαδευθεὶς, καὶ ἐπὶ Κύρης διατρίβων, ὑπὲρ τὰ
ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερρότατα βιώσαι.

Ἀργανθόνιος, Ταρτησσίων βασιλεὺς, πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν ἔτη βιώναι λέγεται.

Ἀγαθοκλῆς, ὁ Σικελίας τύραννος, ἐτῶν ἐνενή-
κονταπέντε τελευτᾷ.

Ίέρων, ὁ Συρακουσίων τύραννος, δύο καὶ ἐνενή-
κοντα ἐτῶν γενόμενος, ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας
ἑβδομήκοντα ἔτη.

Πτολεμαῖος, ὁ Λάχου, ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαι-
μονέστατος βασιλείων, Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε,
τέσσαρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη· ζῶν δὲ
παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτῶν τῆς τελευτῆς
τῷ Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπικλησιν,
ὅστις διεδέξατο τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἀδελφῶν.

Ἄτταλος, ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, τῶν Περ-
γαμηνῶν βασιλεύων, πρὸς ὃν καὶ Σκηπίων, ὁ
τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδο-
ήκοντα ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον.

Μασσινισσᾶς, Μχυρυσίων βασιλεὺς, ἐνενήκοντα
ἐβίωσεν ἔτη.

Δημόκριτος, ὁ Ἀβδηρίτης, ἐτῶν γεγονῶς τεσ-
σάρων καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτα.

Ξενοφίλος, προσχὼν τῇ Πυθαγόρου φιλοσοφίᾳ,
ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνησιν ἐβίωσε.

Σόλων, καὶ Θαλῆς, καὶ Πιττακὸς, οἵτινες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἕκαστος ἔζησεν ἔτη.

Ζήνων, ὁ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγός, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα · ὃν φασιν, εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσπταίσαντα, ἀναφθέγγεσθαι · « Τί με βοᾷς¹; » καὶ ὑποστρέψαντα οἴκαδε, καὶ ἀποσχόμενον τροφῆς, τελευτῆσαι τὸν βίον.

Κλεάνθης, ὁ Ζήνωνος μαθητὴς καὶ διάδοχος, ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα οὗτος γεγονώς ἔτη, φῦμα ἔσχευ ἐπὶ τοῦ χεῖλους, καὶ ἀποκαρτερῶν, ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμάτων, προσενεγκάμενος τροφήν, καὶ πράξας περὶ ὧν ἡξίουσι οἱ φίλοι, ἀποσχόμενος αὐθις τροφῆς, ἐξέλιπε τὸν βίον.

Πλάτων, ὁ ἱερώτατος, ἐν καὶ ὀγδοήκοντα ἐβίωσε.

Ξενοφῶν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

Πολύδιος, ὁ Λυκόρτα, Μεγαλοπολίτης, ἀγρόθεν ἀνελθὼν, ἀφ' ἵππου κατέπεσε, καὶ ἐκ τούτου νοσήσας, ἀπέθανεν ἐτῶν δύο καὶ ὀγδοήκοντα.

Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἐβίωσεν ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ. Τροφῆς δ' ἀποσχόμενος, ἐτελεύτησεν · ὃν φασιν, ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως καὶ ὑγιεινοῦ ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσειν, εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπεριενεχθῆναι ταῖς ἄλλων εὐωχίαις.

Ἰσοκράτης, ἔξ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονώς, τὸν πανηγυρικὸν ἔγραφε λόγον · περὶ ἔτη δὲ ἐνὸς ἀποδόντα ἑκατὸν γεγονώς, ὡς ἥσθετο Ἀθηναῖος ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειαν μάχῃ νενικη-

μένους, ποτνιώμενος, τὸν Εὐριπίδειον στίχον¹ προ-
 ηνέγκατο, εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων,

Σιδώνιον ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών,

καὶ ἐπειπὼν ὥς δουλεύσει ἡ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν
 βίον.

Σοφοκλῆς, ὁ τραγωδοποιὸς, ῥᾶγα σταφυλῆς κατα-
 πιὼν, ἀπεπνίγη, πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη.
 Οὗτος, ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱέος ἐπὶ τέλει τοῦ βίου
 παρανοίας κρινόμενος, ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδί-
 πουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ
 δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει· ὥς τοὺς δικα-
 στὰς τὸν μὲν ὑπερθαυμάσαι, καταψηφίσασθαι δὲ
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

Κρατῖνος, ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς, ἐπτά πρὸς
 τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει
 τοῦ βίου διδάξας τὴν Πιτύνην², καὶ νικήσας, μετ'
 οὐ πολὺ ἐτελεύτα.

Φιλήμων, ὁ κωμικὸς, ὁμοίως τῷ Κρατίνῳ, ἐπτά
 καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βιούς, κατέκειτο μὲν ἐπὶ
 κλίνης ἡρεμῶν· θεασάμενος δὲ ὄνον τὰ παρεσκευασ-
 μένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα, ὥρμησε μὲν εἰς
 γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην, καὶ σὺν πολλῷ
 καὶ ἄθρῳ γέλωτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτου
 ῥοφεῖν, ἀποπνιγεὶς ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε.

Ἐπίχαρμος, ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς, καὶ
 αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἐπτά ἔτη λέγεται βιῶναι.

1. Ce vers est tiré de *Phrixus*,
 tragédie perdue, dont il ne reste
 que des fragments.

2. Πιτύνην, et mieux Πυτί-
 νην, *Pytiné*, c'est-à-dire la
 Bouteille d'osier.

Ἀνακρέων, ὁ τῶν μελῶν ποιητής, ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στησίχορος δὲ, ὁ μελοποιός, ταῦτά.

Σιμωνίδης, ὁ Κεῖος, ἔζησεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

Λυκοῦργος, ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

(Exemples de longévité.)

VI.

ANTIOCHUS DEVIENT L'ÉPOUX DE STRATONICE.

L'opuscule de la *Déesse Syrienne*, composé en dialecte ionien, contient une description de la ville d'Hiérapolis et du temple de Junon, avec plusieurs épisodes. Un des plus remarquables est celui d'Antiochus et de Stratonice, raconté également par Plutarque (*Démétrius*, 38, 39), par l'empereur Julien (*Misopogon*, 10), et par Valère-Maxime (V, vii, extr. 1).

Λέγουσι τὸν τῆς Ἥρης νηὸν Στρατονίκης ἔμμεναι¹ ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλῆος. Δοκέει δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκείνη ἔμμεναι, τῆς² ὁ πρόγονος ἠρήσατο, τὸν ἠλεγξε τοῦ ἱητροῦ ἐπινοίη. Ὡς γάρ μιν ἡ συμφορὴ κατέλαβεν, ἀμηχανέων τῷ κακῷ, αἰσγρῷ δοκέοντι, κατ' ἡσυχίην ἐνόσее. Ἐκεῖτο δὲ ἀλγέων οὐδέν, καὶ οἱ³ ἡ τε χροίη πάμπαν

1. Ἐμμεναι pour εἶναι, être.
— Stratonice était femme de Séleucus Nicator.

2. En ionien, le conjonctif

δς, ἡ, δ, est remplacé par δ, ἡ, τό, *gén.* τοῦ, τῆς, τοῦ, etc.

3. Οἱ p. αὐτῷ, à lui, est employé souvent par les Ioniens.

ἐτρέπετο, καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρης ἐμαραίνετο. Ὁ δὲ ἱητρὸς, ὡς εἶδέ μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἔμμεναι. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημεῖα, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες, καὶ φωνή, καὶ χροίη, καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ, ταῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίην· ἐκάλει δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίην πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐσιόντων πάντων, ἐν ἡρεμίῃ μεγάλη ἦν· ὡς δὲ ἡ μητρὶς ἀπείκετο, τὴν τε χροίην ἠλλάξατο, καὶ ἰδρώειν ἄρξατο, καὶ τρόμῳ ἔχετο, καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γιγνόμενα ἐμφανέα τῷ ἱητρῷ τὸν ἔρωτα ἐποίησε. Καί μιν ὧδε ἰήσατο. Καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα¹, κάρτα ὀρρωδέοντα· « Ἦδε ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν ὁ παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδικίη· ὅδε γάρ τοι ἀλγέει μὲν οὐδὲν, ἔρωτος δὲ μιν καὶ φρενοβλαβείη ἔχει. Ἐπιθυμέει δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύξεται, φιλέων γυναῖκα ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὕτι μετήσομαι. » Ὁ μὲν ὦν² τοιάδε σοφίη ἐψεύδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσετο· « Πρὸς τε σοφίης καὶ ἱητρικῆς, μή μοι παῖδα ὀλέσης· οὐ γὰρ ἐθέλων ταύτῃ συμφορῇ ἔσχετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀεκουσίη. Τῷ³ σὺ μηδαμὰ ζήλοτυπέων πένθος ἐγεῖραι πάσῃ βασιλητῇ, μηδὲ, ἱητρὸς ἐὼν, φθόνον προξενέειν ἱητρικῇ. » Ὁ μὲν ὧδε, ἀγνώως ἐὼν, ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτίς ἀμείβετο· « Ἀνόσια σπεύδεις, γάμον ἐμὸν ἀπαιρέμενος, ἡδὲ ἱητρὸν ἄνδρα βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς⁴ ἂν αὐτὸς ἔπρηξας, εἴ τοι σὴν γυναῖκα

1. Séleucus.

2. ὦν pour οὖν, donc.

3. Τῷ, ainsi, c'est pourquoi.

4. Κῶς pour πῶς, comment.

ἐπόθεε, ἐμεῦ τάδε δεόμενος; » Ὁ δὲ πρὸς τάδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἄν κοτε¹ γυναικὸς ἐφείσατο, οὐδὲ παιδὶ σωτηρίης ἐφθόνεε, εἰ καὶ οἱ μητρειῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἔμμεναι, γαμετὴν ἢ παῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τάδε ὁ ἱητρὸς ἤκουσε· « Τί τοι, ἔφη, ἐμὲ λίσσεαι; Καὶ γάρ τοι σὴν γυναῖκα ποθέει· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἔην ψεύδεα. » Πείθεται μὲν τουτέοισι, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναῖκα καὶ βασιληίην· αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Βαβυλωνίην χώραν ἀπίκετο, καὶ πόλιν² ἐπὶ τῷ Εὐφρήτῃ ἐπώνυμον ἐωυτοῦ ἐποιήσατο, ἔνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡδε μὲν ὁ ἱητρὸς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἰήσατο.

(*De la Déesse syrienne.*)

VII

MORT DE PÉRÉGRINUS.

Le philosophe Pérégrinus, surnommé Protée, donna aux Grecs, rassemblés à Olympie, le spectacle de son suicide. Pour imiter Hercule, le modèle des Cyniques, il se plaça sur un bûcher et périt dans les flammes. En racontant le fait à son ami Cronius, Lucien ne manque pas de bafouer ce monstrueux orgueil.

Ὁ μὲν Πρωτεὺς, αἰεὶ ἀναβαλλόμενος, νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδείξασθαι τὴν καῦσιν· καὶ με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας

1. Κότε pour πότε, jamais. — 2. Séleucie.

νύκτας, ἔξαναστάς, ἀπήειν εὐθὺ τῆς Ἀρπίνης¹, ἔνθα ἦν ἡ πυρά. Στάδιοι πάντες οὗτοι εἴκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας, κατὰ τὸν ἵπποδρόμον ἀπιόντων πρὸς ἔω. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάθει, ὅσον ἐς ὀργυιὰν τὸ βάθος. Δᾶδες ἦσαν τὰ πολλὰ, καὶ παρεβέβυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθείη² τάχιστα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν (ἔδει γὰρ κάκεινην θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον), πρόεισιν ἐκεῖνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰεὶ τρόπον, καὶ ζὺν αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν· καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν³, δᾶδα ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής· ἐδαδοφόρει δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον, ἅτε ἀπὸ δάδων καὶ φρυγάνων. Ὁ δὲ⁴, ἀποθέμενος τὴν πήραν, καὶ τὸ τριβώνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο ρόπαλον, ἔσθη ἐν ὀθόνη ρυπώσει ἀκριβῶς. Εἵτα ἤτει λιβανωτὸν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ· καὶ ἀναδόντος τινός, ἐπέβαλέ τε, καὶ εἶπεν, ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποδλέπων· « Δαίμονες μητρῷοι καὶ πατρῷοι, δέξασθέ με εὐμενεῖς. » Ταῦτα εἰπὼν, ἐπήδησεν εἰς τὸ πῦρ· οὐ μὴν ἑωρᾶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογός, πολλῆς ἡρμένης. Ὁρῶ γελῶντά σε, ὦ Κρόνιε, τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Ἐγὼ δὲ τοὺς μητρώους μὲν δαίμονας ἐπιβοώμενον, μὰ τὸν

1. Ville de l'Élide, près du fleuve Harpinatès.

2. Ἀναφθείη, 3e pers. sing. aor. 1 optat. pass. de ἀνάπτω, allumer.

3. Théagène, disciple et admirateur de Pérégrinus. — Il était de Patras, ville de l'Archadie.

4. Ὁ δὲ, Pérégrinus.

Δί', οὐ σφόδρα ἡτιώμην· ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρώους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνησθεὶς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων, οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδάκρυον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ, εἰς τὸ πῦρ ὀρῶντες, ἄχρι δὴ ἀποπνιγεῖς ἐπ' αὐτοῖς· « Ἀπ-
 ῑωμεν, φημί, ὦ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον ὀρᾶν, κνίσσης ἀναπιμπλαμέ-
 νους πονηρᾶς. Ἡ περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπελθὼν ἀπεικάζῃ ὑμᾶς, οἷους τοὺς ἐν τῷ δεσμω-
 τηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφουσιν; »
 Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοιδοροῦντό μοι· ἔνιοι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν¹. Εἵτα ἐπειδὴ ἡπείλησα ξυναρπάσας τινὰς ἐμβάλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὥς ἂν ἔποιντο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ἤγον. Ἐγὼ δὲ ἐπανιῶν ποικίλῃ, ὦ ἐταῖρε, πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενόουν, τὸ φιλόδοξον οἷόν τί ἐστιν ἀναλογιζόμενος, ὥς μόνος οὗτος ὁ ἔρως ἄφυκτος, καὶ τοῖς πάνυ θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκείνῳ τάνδρῃ, καὶ τᾶλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπο-
 νενοημένως βεβιωκότι, καὶ οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός.

(*Sur la mort de Pérégrinus.*)

VIII

Victoire d'Antiochus Soter, roi de Syrie, sur les Galates.

Ἀντίοχος, ὁ Σωτὴρ ἐπικληθεὶς, πρὸς τοὺς Γαλά-
 τας μάχην ἐμάχετο· ὑμῖν ἐγὼ τοῦτο, εἰ βούλεσθε,

1. Ἦξαν, 3e pers. plur. aor. 4 indic. de ἀΐσσω, s'élançer.

διηγῆσομαι¹. Εἰδὼς οὖν τούτους ἀλκίμους ὄντας, καὶ πλήθει παμπόλλους ὄρων, καὶ τὴν φάλαγγα καρτερῶς συναραυῖαν, καὶ ἐπὶ μετώπου μὲν προασπίζοντας τοὺς χαλκοθώρακας αὐτῶν, ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἴκοσι τεταγμένους ὀπλίτας, ἐπὶ κέρως δ' ἐκτέρων τὴν ἵππον δισμυρίαν οὖσαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου, τὰ ἄρματα ἐκπηδήσεσθαι μέλλοντα δρεπανηφόρα ὀγδοήκοντα, καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις τοσαύτας· ταῦτα ὄρων, πάνυ πονηρὰς εἶχε τὰς ἐλπίδας, ὥς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῷ. Ἐκεῖνος γὰρ δι' ὀλίγου τῆς στρατείας ἐκείνης παρασκευασθείσης, οὐ μεγαλωστί, οὐδὲ κατ' ἀξίαν τοῦ πολέμου ἀφίκετο, κομιδῇ ὀλίγους ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ, καὶ ψιλικόν. Οἱ γυμνῆτες δὲ ὑπὲρ ἡμῖς τῆς στρατιᾶς ἦσαν· ὥστε ἐδόκει αὐτῷ ἤδη σπένδεσθαι, καὶ τινα εὐπρεπῇ διάλυσιν εὐρίσκεσθαι τοῦ πολέμου. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τακτικῶν ἔμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν· καὶ ἦσαν γὰρ ἐκκαίδεκα ἐλέφαντες τῷ Ἀντιόχῳ· τούτους ἐκέλευσεν ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἶόν τε κατακρύψαντας, ὥς μὴ κατάδηλοι εἶεν ὑπερφαινόμενοι τοῦ στρατοῦ· ἐπειδὴν δὲ σημήνη ὁ σαλπικτῆς, καὶ δέη συμπλέκεσθαι, καὶ εἰς χεῖρας ἰέναι, καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν πολεμίων ἐπελαύνηται, καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται, ἀνοίξαντες τὴν φάλαγγα καὶ διαστήσαντες, ἐπαφῶσι², τότε ἀνὰ τέτταρας μὲν

1. Justin raconte aussi cette bataille. Elle eut lieu en 261 av. J.-C. et Antiochus y périt.

2. Ἐπαφῶσι, 3e pers. plur. aor. 2 subj. de ἐπαφήμι, lancer sur.

τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾶν ἐφ' ἐκάτερα τοῖς ἵππευσι, τοὺς ὀκτὼ δὲ ἀντεπαφεῖναι τοῖς ἄρματῆλάταις καὶ συνωριασταῖς· « Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι, καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὐθις ἐμπεσοῦνται φεύγοντες. » Καὶ οὕτως ἐγένετο. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφαντα, οὔτε αὐτοὶ Γαλάται, οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν, οὕτω πρὸς τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως ἐταράχθησαν, ὥστε, πόρρω ἔτι τῶν θηρίων ὄντων, ἐπεὶ μόνον τετρίγοτων ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀδόντας εἶδον ἀποστίλνοντας ἐπισημότερον, ὥς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντὸς σώματος, καὶ τὰς προνομαίας ὡς ἐς ἄρπαγὴν ὑπεραιωρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίναντες, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον, οἱ μὲν πεζοὶ, περιπειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς δορατίοις, καὶ συμπατούμενοι ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὥς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτοὺς, τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἔμπαλιν εἰς τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμωτὶ διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὀμήρου¹,

δίφροι δ' ἀνεκυμβαλίζον·

οἱ ἵπποι δ', ἐπείπερ ἅπαξ τῆς ἐς τὸ εὐθὺ ὁδοῦ² ἀπετρέποντο, οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποβαλόντες, « κεῖν' ὄχεα κροτάλιζον³, » τέμνοντες, νῆ Δία, καὶ διαιροῦντες τοῖς δρεπάνοις, εἴ τινας τῶν φίλων καταλάβοιεν· πολλοὶ δ', ὡς⁴ ἐν ταραχῇ τοσοῦτῳ, κατελαμβάνοντο. Εἶποντο δὲ καὶ

1. *Iliade*, XVI, 379.

2. Τῆς.... ὁδοῦ, de la droite route.

3. Hémistiche d'Homère, *Iliade*, XI, 460.

4. Ὡς, comme il arrive.

οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις, καὶ συναρπάζοντες, καὶ τοῖς ὁδοῦσι περιπεύροντες, καὶ τέλος οὗτοι κατὰ κράτος παραδιδόασιν τῷ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην. Οἱ Γαλάται δὲ, οἱ μὲν ἐτεθνήκεσαν, πολλοῦ τοῦ φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν πάνυ ὀλίγοι, ὅποσοι ἔφθασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες· οἱ Μακεδόνες δὲ, ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαιώνιζον· καὶ προσιόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν, ἀνέδουν¹ τὸν βασιλέα, καλλίνικον ἀναβοῶντες. Ὁ δὲ, καὶ δακρύσας, ὥς φασιν· « Αἰσχυνῶμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὥς, εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἤμεν πρὸς αὐτούς; » Ἐπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μὲν μηδὲν, ἐλέαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.

(*Zeuxis ou Antiochus.*)

IX

HÉRODOTE.

Hérodote lit son histoire aux Grecs rassemblés à Olympie.

Πλεύσας ὁ Ἡρόδοτος οἰκοθεν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημος καὶ περιβόητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν, περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις, ἀναγινώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαι-

1. Ἀνέδουν, 3^e pers. plur. imparf. de ἀναδέω, couronner.

μονίους ἐν τῷ μέρει, ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τριῖν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἔσεσθαι. Οὐκ οὖν ἔξισυ διασπᾶν το πρᾶγμα, οὔδε κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνῶσιν· ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους που λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλυμπία τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος, τοῦτ' ἐκεῖνο ἔχειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν οὐ μάλιστα ἐγλίχεται. Πληθύνουσιν τήρῃσας τὴν πανηγύριν, ἅπαντα γούθεν ἡδὲ τῶν ἀριστῶν συνελεγεμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὑπισχυδρόμον, οὐ δεκτὴν ἄλλ' ἀγωνιστὴν παρεῖχεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων, ἀδὼν τὰς ἱστορίας, καὶ κἀλὼν τοὺς παρόντας. ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βούλους αὐτοῦ. ἑννέα καὶ αὐτὰς οὖσας. Ἦδη οὖν ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν¹ πολλῷ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτοὺς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνέκους ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἔκόντων πυνθανόμενοι, καὶ, εἰ πού γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ· «Οὗτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς ἰαστὶ συγγεγραμμένος, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν² ὑμνήσας.» Τοιαῦτα ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημῳ τινι κοινῇ ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν, καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὕψ' ἐνὸς, μὰ Δία, κήρυκός, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

(Hérodote, ou Aétion.)

1. Ἦδεσαν, 3e pers. plur. pl.-q.-parf. de οἶδα, savoir, comme on le voit.

2. Hérodote raconte surtout les victoires des Grecs sur les Perses.

X

LE FAUX PROPHÈTE.

Un impudent charlatan, du nom d'Alexandre, voulant acquérir de la réputation et de l'argent, use de subterfuges dont Lucien dévoile l'artifice. Il indique spécialement le procédé au moyen duquel Alexandre fait croire qu'il a trouvé un serpent éclos dans un œuf.

Ἐσθαλὼν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ πολλοῦ ἐς τὴν πα-
τρίδα¹ περίθλεπτός τε καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμνη-
ναι² προσποιούμενος, καὶ ἀφροῦ ἐνίοτε ὑποπιμ-
πλάμενος τὸ στόμα· ῥαδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν
αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν
διαμασησαμένῳ. Τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοβερὸν ἐδόκει
καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποίητο δὲ πάλαι, καὶ κατε-
σκεύαστο κεφαλὴ δράκοντος ὀθονίνη, ἀνθρωπόμορ-
φόν τι ἐπιφαίνουσα, κατάγραφος, πάνυ εἰκασμένη,
ὑπὸ θριξίν ἱππείαις ἀνοίγουσά τε καὶ αὐθις ἐπικλεί-
ουσα τὸ στόμα· καὶ γλῶττα, οἷα δράκοντος διττῇ,
μέλαινα, προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτῇ ἐλκο-
μένη. Ἡδὴ δὲ ἄρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοιόνδε τι·
νύκτωρ γὰρ ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς
ἄρτι ὀρυττομένους (συνειστήκει δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ,
ἧ αὐτόθεν ποθὲν συλλειβόμενον, ἧ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν),
ἐνταῦθα κατατίθεται χήνειον ὦν προκεκενωμένον,
ἔνδον φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον· καὶ βυ-
θίσας τοῦτο ἐν μυχῷ τοῦ πηλοῦ, ὀπίσω αὐθις ἀπηλ-
λάττετο. Ἐωθεν δ' ἐς τὴν ἀγορὰν προσπηδήσας,

1. Abonotichos, sa ville na-
tale, en Paphlagonie, sur les
bords du Pont-Euxin.

2. Μεμνηνέναι, parf. inf., à
forme active, de μαίνομαι, être
fou, saisi d'un transport divin.

διάζωμα ἔχων κατάχρυσον, καὶ ἄρπην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἄνετον, ὥσπερ οἱ τῇ Μητρὶ ἰ ἀγείροντές τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἐδημηγόρει ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς, καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζεν, αὐτίκα μάλα δεξομένην ἐναργῆ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ (συνδεδραμηκεὶ γὰρ σχεδὸν ἅπανσα ἡ πόλις, ἅμα γυναιξί, καὶ γέρουσι, καὶ παιδίοις), ἐτεθήπεσαν², καὶ νύχοντο, καὶ προσεκύνουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀστήμους φθεγγόμενος, οἷαι γένοιντ' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότες ὅ τι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν³. Εἴτ' ἔθει⁴ δρόμῳ ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεὼν· καὶ ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἐλθὼν, καὶ τὴν προωκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβάς ἐς τὸ ὕδωρ, ὕμνους τε ἦδεν⁵ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀπόλλωνος μεγάλη τῇ φωνῇ, καὶ ἐκάλει τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἴτα φιάλην αἰτήσας, ἀναδόντος τινὸς, ῥαδίως ὑποβαλὼν, ἀνιμᾶται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ τὸ ὦν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς αὐτῷ κατεκέλειστο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμμουθίῳ τὴν ἀρμογὴν τοῦ στόματος ζυγχεκολλημένον· καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας, ἔχειν ἔφασκεν ἤδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀτενὲς ἀπέβλεπον ὅ τι καὶ γίγνοιτο, πολὺ πρότερον θαυμάσαντες τὸ ὦν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον.

4. La Bonne Déesse, Cybèle : ses prêtres affectaient la folie.

2. Ἐτεθήπεσαν, 3e pers. plur. pl.-q.-parf. irrég. de θαμβέω, être étonné.

3. Ἀσκληπιόν, Esculape, fils

d'Apollon, dieu des médecins.

4. Ἐθει, 3e pers. sing. imparf. de θέω, courir.

5. ἦδεν, 3e pers. sing. imparf. de ᾄδω, chanter.

Ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰξας¹ αὐτὸ, ἐς κοίλῃν τὴν χεῖρα
 ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἐρπετοῦ ἐκείνου ἔμβρυον, καὶ οἱ
 παρόντες εἶδον κινούμενον, καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις
 εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθύς, καὶ ἡσπάζοντο τὸν
 θεόν, καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζον, καὶ χανδὸν ἕκα-
 στος ἐνεπίμπλατο τῶν εὐχῶν, θησαυροὺς, καὶ πλού-
 τους, καὶ ὑγιείαν, καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ'
 αὐτοῦ. Ὁ δὲ² δρομαῖος αὖθις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἴετο,
 φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιόν. Ὁ δὲ
 λεώς³ ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἔνθεοι καὶ μεμνηότες
 ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

(*Alexandre ou le faux prophète.*)

1. Κατάξας, n. s. m. aor. 4
 partic. de κατάγνυμι, briser.

2. Ὁ δέ, Alexandre.
 3. Λεώς, peuple.

ROMANS ET FANTAISIES.

I

VOYAGE IMAGINAIRE.

Dans un roman tout de fantaisie, à la façon de Gulliver, Lucien raconte comment il a vécu dans le corps d'une baleine. Il fait ensuite la description de l'Ile des Bienheureux.

Ἡμεῖς μὲν δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδία πλεύσαντες, τῆς τρίτης ὑποφαινούσης, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἄφνω ὁρῶμεν θηρία καὶ κήτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων, ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπῆρει δὲ κεχηνός¹ καὶ πρὸ πολλοῦ ταράττον τὴν θάλατταν, ἀφρῶ τε περικλυζόμενον, καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαῖνον, ὅξεῖς δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας, καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἐλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὕστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβάλλοντες, ἐρένομεν· τὸ δὲ ἤδη παρῆν, καὶ ἀναρροφήσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηϊ² κατέπιεν. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον³ ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν, καὶ οὐδὲν ὠρῶμεν· ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναγχανόντος, εἶδομεν κύτος μέγα, καὶ πάντη πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάνδρῳ πόλει ἐνοικεῖν. Ἐκειντο δ' ἐν

1. Κεχηνός, nom sing. neutre parf. participe de χεῖνω, avoir la gueule béante.

2. Αὐτῇ νηϊ, avec le navire.

3. Ἐνδον, dans l'intérieur de la baleine.

μέσω καὶ μικροὶ ἰχθύες, καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα, καὶ πλοίων ἱστία, καὶ ἄγκυραι, καὶ ἀνθρώπων ὀστέα, καὶ φορτία· κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τῆς ἰλῦος ἦν κατέπιε συνιζάνουσα. Ὑλῃ γοῦν ἐπ' αὐτῆς, καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει, καὶ λάχνα ἐβεβλαστήκει, καὶ ἐώκει πάντα ἐξειργασμένοις· περίμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετταράκοντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐδακρύομεν· ὕστερον δὲ ἀναστήσαντες τρὺς ἐταίρους τὴν μὲν ναῦν ὑπεστηρίζαμεν· αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίψαντες καὶ ἀνακκύσαντες, δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα. Πικρέκειτο δὲ ἀφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων, καὶ ὕδωρ ἔτι εἶχομεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἴ ποτε ἀναχάνοι τὸ κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλάκις δὲ καὶ νήσους. Καὶ γὰρ ἡσθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὀξέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης.

Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐσχάδες τῇ διατριβῇ ἐγενόμεθα, λαβὼν ἐπτὰ τῶν ἐταίρων, ἐβάδιζον ἐς τὴν ὕλην, περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὕπῳ δὲ ὅλους πέντε διελθὼν σταδίους, εὔρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἢ ἐπιγραφῇ, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς, καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν, πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαυγοῦς· ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὕλακην ἡκούομεν, καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν, καὶ τινα καὶ ἑπαυλιν εἰκάζομεν. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες, ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μάλα

προθύμως πρᾶσίαν τινα ἐργαζομένοις, καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν ἡσθέντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κακέينوι δὲ ταῦτόν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκὸς, παθόντες, ἄνυδοι παρεστήκεισαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη· « Τίνες ἄρα ὑμεῖς ἐστέ, ὦ ξένοι; Πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίων δαιμόνων, ἢ ἄνθρωποι δυστυχεῖς, ἡμῖν παραπλήσιοι; Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἄνθρωποι ὄντες, καὶ ἐν γῇ τραφέντες, νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν, καὶ συννηχόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν πάσχομεν ἀκριβῶς εἰδότες. Τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. » Πρὸς ταῦτα καὶ γὰρ εἶπον· « Καὶ ἡμεῖς τοὶ ἄνθρωποι νεήλυδες ἐσμέν, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρώην καταποθέντες¹. Προήλθομεν δὲ νῦν, βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γὰρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δέ τις, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἤγαγε σέ τε ὀφομένους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνοι ἐν τῷδε καθείργμεθα τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν σεαυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὢν, καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες². » Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη ἐρεῖν οὐδὲ πεύσεσθαι παρ' ἡμῶν, πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι· καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· παραθεῖς δὲ ἡμῖν λάχανά τε, καὶ ἀκρόδρουα, καὶ ἰχθυῖς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ ἱκανῶς ἐκορέσθημεν, ἐπυνθάνετο ἂν ἐπεπόνθειμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμην μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

Ὁ δ' ὑπερθαυμάσας, καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ'

1. Καταποθέντες, n. pl. m. aor. 4 pass. de καταπίνω, avaler.

2. Toutes ces conversations sont imitées d'Homère.

ἑαυτὸν διεξήκει, λέγων· « Τὸ μὲν γένος εἰμὶ, ὧ ξένοι, Κύπριος· ὀρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὁρᾶτε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν, ἔπλεον εἰς Ἰταλίαν, ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεῷς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἐωράκατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ἄρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῷ, τριταῖοι ἐς τὸν Ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἔνθα τῷ κήτει περιτυχόντες, καὶ αὐτανδρὸι καταποθέντες, δύο ἡμεῖς μόνοι, τῶν ἄλλων ἀποθανόντων, ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους, καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμάμενοι, τουτονὶ τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθῦς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρυα. Πολλὴ δὲ, ὡς ὁρᾶτε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπέλους ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ἡδιστος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἴδετε καλλίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιούμεθα, καὶ πῦρ ἄφθονον καίομεν, καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα, καὶ ζῶντας ἰχθῦς ἀγρεύομεν, ἐξιόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἔνθα καὶ λούομεθα, ὁπότεν ἐπιθυμήσωμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἁλμυρὰ, σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον, ἰχθῦς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ἧ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμην. Ἔτη δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. »

Ἐνιαυτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτὼ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον. Τῷ δ' ἐννάτῳ μηνὶ, πέμπτῃ ἡμέρᾳ, περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοιξιν (ἅπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος,

ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοιξεις τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας), περὶ οὖν τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοιξιν, ἄφνω βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἤκουετο, καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι. Ταραχθέντες οὖν ἀνείρ-
 πύσχεμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου, καὶ στάν-
 τες ἐνδοτέρω τῶν ὀδόντων καθεωρῶμεν ἀπάντων ὧν ἐγὼ εἶδον θεαμάτων παραδοξότατον, ἄνδρας μεγά-
 λους ὅσον ἡμισταδιαίους τὰς ἡλικίας, ἐπὶ νήσων
 μεγάλων προσπλέοντας, ὥσπερ τριηρῶν. Νῆσοι
 ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί, ὅσον ἑκα-
 τὸν σταδίων ἐκάστη τὸ περίμετρον. Ἐπὶ δ' αὐ-
 τῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι
 καὶ ἑκατόν. Τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερά τῆς
 νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτουν, κυπα-
 ρίττοις μεγάλαις αὐτοκλάδοις, καὶ αὐτοκόμοις,
 ὥσπερεὶ ἐρετμοῖς. Κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης,
 ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ εἰστήκει,
 χαλκοῦν ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μῆκος.
 Ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τεσσαράκοντα ὠπλισμένοι
 αὐτῶν ἐμάχοντο, πάντα ἐοικότες ἀνθρώποις πλὴν
 τῆς κόμης. Αὕτη δὲ πῦρ ἦν, καὶ ἐκαίετο, ὥστε
 οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. Ἀντὶ δὲ ἰστίων ὁ ἄνεμος ἐμ-
 πίπτων τῇ ὕλῃ, πολλῇ οὕσῃ ἐν ἐκάστῃ, ἐκόλπου
 τε αὐτὴν, καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἣ ἐβέλοι ὁ κυβερ-
 νήτης · κελευστής δ' ἐφειστήκει αὐτοῖς, καὶ πρὸς
 τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινουῖντο, ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν
 πλοίων. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἢ τρεῖς ἐωρῶμεν ·
 ὕστερον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἐξακόσιοι · καὶ διαστάντες
 ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. Πολλαὶ μὲν οὖν ἀντί-
 πρωροὶ συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλαὶ δὲ καὶ ἐμ-

βληθεῖσαι κατεδύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο, καὶ οὐ ῥαδίως ἀπελύνοντο. Οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πλώρας παρατεταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν, ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναιροῦντες· ἐζώγρει δὲ οὐδεῖς. Ἀντὶ δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολύποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν· οἱ δὲ, περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ, κατεῖχον αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μέντοι καὶ ἐτίτρωσκον ὀστρέοις τε ἀμαξοπληθέσι καὶ σπόγγοις πληθριαίοις. Ἦγεῖτο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ Θαλασσοπότης¹· καὶ μάχῃ αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὥς ἐδόκει, λείας ἔνεκα. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολοκενταύρου, καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν· καὶ ἄλλας τρεῖς λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν· αἱ δὲ λοιπαὶ, πρύμναν κρουσάμεναι, ἔφευγον. Οἱ δὲ, μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ ἐσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια, τῶν πλείστων ἐπεκράτησαν, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔστησαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας², ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κήτους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαντες. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἡλίσσαντο, ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγεια, καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν πλησίον ὀρμισάμενοι. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ θύσαντες ἐπὶ τοῦ κήτους, καὶ τοὺς οἰκείους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ, ἀπέπλεον ἡδόμενοι, καὶ ὥσπερ παιᾶνας

1. Éolocentaure et Thalassopotès sont des noms de fantaisie.

2. Νησομαχίας, néso-machie, combat des îles.

ἄδοντες. Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γινόμενα.

Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ κῆτει δίαιταν, ἀγθόμενός τε τῇ μονῇ, μηχανὴν τινα ἐζήτουν δι' ἧς ἂν ἐξελθεῖν γένοιτο. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν, διορύξασι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον, ἀποδρᾶναι¹. καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν. Ἐπειδὴ δέ, προελθόντες ὅσον πέντε σταδίου, οὐδὲν ἠνύομεν, τοῦ μὲν οὐρύγματος ἐπαυσάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καῦσαι διέγνωνμεν. οὕτω γὰρ ἂν τὸ κῆτος ἀποθανεῖν, εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδίᾳ ἔμελλεν ἡμῖν ἔσσεσθαι ἡ ἔξοδος. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν οὐραίων, ἐκαίομεν. καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἴσας νύκτας ἀναισθήτως εἶχε τοῦ καύματος. ὁγδόῃ δὲ καὶ ἐννάτῃ συνίεμεν αὐτοῦ νοσοῦντος. ἀργότερον γοῦν ἀνέχασκε. καὶ εἴ ποτε ἀναχάνοι, ταχὺ συνέμυε. Δεκάτῃ δὲ καὶ ἐνδεκάτῃ τέλεον ἀπενενέκρωτο, καὶ δυσῶδες ἦν. Τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν ὥς, εἰ μὴ τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειε τοὺς γομφίους, ὥστε μηκέτι συγκλεῖσθαι, κινδυνεύσομεν κατακλεισθέντες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι. Οὕτω δὲ μεγάλαις δοκοῖς τὸ στόμα διερείσαντες, τὴν ναῦν ἐπεσκευάζομεν, ὕδωρ τε ὡς ἐνι πλεῖστον ἐμβαλλόμενοι, καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια. Τῇ δ' ἐπιούσῃ τὸ μὲν ἤδη ἐτεθνήκει. Ἡμεῖς δ' ἀνελκύσαντες τὸ πλοῖον, καὶ διὰ τῶν ἀραιωμάτων διαγαγόντες, καὶ ἐκ τῶν ὁδόντων ἐξάψαντες, ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν. ἐπαναβάντες δ' ἐπὶ τὰ νῶτα, καὶ

1. Ἀποδρᾶναι, aor. 2 infin. de ἀποδιράσχω, fuir.

θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ τὸ τρόπαιον, ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι (νηνεμία γὰρ ἦν), τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὴ πολλοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκροῖς ἀπηντῶμεν, καὶ προσωκέλλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμάζομεν.

Μετ' ὀλίγον δὲ πολλαὶ νῆσοι ἐφαίνοντο · πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶ, πόλις ἐπὶ μεγάλου καὶ στρογγύλου φελλοῦ κατοικουμένη · πόρρωθεν δὲ, καὶ μᾶλλον ἐν δεξιᾷ, πέντε μέγισται καὶ ὑψηλόταται, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκαίετο. Κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίου ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἡδὴ δὲ πλησίον τε ἦμεν, καὶ θαυμαστή τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἡδεῖα καὶ εὐώδης. Οἶον γὰρ ἀπὸ ῥόδων, καὶ ναρκίσσων, καὶ ὑακίνθων, καὶ κρίνων, καὶ ἴων, ἔτι δὲ μυρρίνης, καὶ δάφνης, καὶ ἀμπελάνθης, τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. Ἡσθέντες δὲ τῇ ὁσμῇ, καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες, κατ' ὀλίγον ἤδη πλησίον τῆς νήσου ἐγίγνομεθα. Ἐνθα δὴ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ παῖσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς, ἐξιόντας ἡρέμα ἐς τὴν θάλατταν · ἔτι δὲ λειμῶνας, καὶ ὕλας, καὶ ὄρνεα μουσικὰ, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ἡϊόνων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων. Ἀὖ τε κοῦφος καὶ εὐπνους περιεκέχυτο τὴν χώραν · καὶ αὖραι δέ τινες ἡδεῖαι διαπνέουσai ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον · ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῇ μέλη ἀπεσυρίζετο, εὐοικότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν

καὶ βοή σύμμικτος ἠκούετο ἄθρους, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' οἷα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαινούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν. Τούτοις ἅπασι κηλούμενοι κατήχθημεν, ὁρμίσαντες δὲ τὴν ναῖν ἀπεβαίνομεν. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐκνθοῦς, ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περιπόλοις· οἱ δὲ δῆσαντες ἡμᾶς ῥοδίνοις στεφάνοις, ἀνῆγον ὡς τὸν ἄρχοντα· παρ' ὧν δὴ καθ' ὁδὸν ἠκούσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆσος εἶη τῶν Μυκάρων· προσαγορευομένη, ἄρχος δὲ ὁ Κρής Ῥαδάμανθους.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις πᾶσα χρυσῇ, τὸ δὲ τεῖχος περικείται σμαράγδινον· πύλαι δὲ εἰσιν ἐπτὰ, πᾶσαι μονόζυλοι κινναμώμινοι. Τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τεύχους γῆ ἐλεφαντίνη. Ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι· καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι, μονόλιθοι, ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἐκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν ῥεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου, τὸ πλάτος πηχέων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πεντήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Λουτρὰ δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, οἴκοι μεγάλοι, ὑάλινοι, τῷ κινναμώμῳ ἐγκαίόμενοι. Ἀντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυέλοις δρόσος θερμὴ ἐστίν. Ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίοις λεπτοῖς, πορφύροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφείς καὶ ἄσαρκοί εἰσι, μορφὴν δὲ καὶ ἰδέαν μόνον ἐμφαίνουσι· καὶ ἀσώματοι ὄντες, ὅμως συνεστᾶσι, καὶ κινεῖνται, καὶ φρονοῦσι, καὶ φωνὴν ἀφιᾶσι·

καὶ ὅλως ἔοικε γυμνή τις ἢ ψυχὴ αὐτῶν περιπο-
 λεῖν, τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη. Εἰ
 γοῦν μὴ ἄψαιτό τις, οὐκ ἂν ἐλέγξειε μὴ εἶναι
 σῶμα τὸ ὀρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ὀρθαί,
 οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδείς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν
 ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νύξ παρ'
 αὐτοῖς γίγνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθά-
 περ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἔω, μηδέπω ἀνα-
 τεύλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν.
 Καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασι τοῦ ἔτους· αἰὶ
 γὰρ παρ' αὐτοῖς ἔαρ ἐστὶ, καὶ εἰς ἄνεμος πνεῖ ὁ
 Ζέφυρος. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἄνθεσι, πᾶσι δὲ
 φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ
 ἄμπελοι δωδεκάφοροί εἰσι, καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον
 καρποφοροῦσι· τὰς δὲ ῥοιάς, καὶ τὰς μηλέας, καὶ
 τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι τρισκαιδεκά-
 φορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς, τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου,
 δις καρποφορεῖ. Ἀντὶ δὲ πυροῦ, οἱ στάχυες ἄρ-
 τον ἔτοιμον ἐπ' ἄκρων φύουσιν, ὥσπερ μύκητας.
 Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ
 ἐξήκοντα καὶ τριακόσαι, μέλιτος δὲ ἄλλαι τοσαῦ-
 ται, μύρου δὲ πεντακόσαι, μικρότεραι μέντοι αὐ-
 ται· καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἐπτὰ, καὶ οἴνου ὀκτώ.
 Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν
 τῷ Ἠλυσίῳ καλουμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἐστὶ
 κάλλιστος, καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοία, πυκνὴ,
 ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους· καὶ στρωμνὴ
 μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποβέβληται· διακονοῦνται δὲ
 καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἄνεμοι, πλήν γε τοῦ
 οἰνοχοεῖν. Τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ

συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαυγεστάτης ὑάλου· καὶ καρπός ἐστι τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μεγέθη. Ἐπειδὴν οὖν παρὶν τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγήσας ἐν ἧ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἴνου πλήρη γίγνεται· οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τᾶλλα μουσικὰ ὄρνεα, ἐκ τῶν πλησίων λειμώνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογοῦντα, κατανίφει αὐτοὺς μετ' ὥδης ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὧδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπάσασαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπιστᾶσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον, ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποθλιβόντων, ὕουσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον. Ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ μουσικῇ τε καὶ ὥδαϊς σχολάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἔπη μάλιστα· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευωχεῖται αὐτοῖς, ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ ἐκ παίδων εἰσὶ καὶ παρθένων. Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσωνται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς παρέρχεται ἐκ κύκνων, καὶ χελιδόνων, καὶ ἀηδόνων. Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι ἄσωσι, τότε ἤδη ἡ πᾶσα ὕλη ἐπαυλεῖ, τῶν ἀνέμων καταρχόντων. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκεῖνο ἔχουσι· πηγαί εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν Γέλωτος, ἡ δὲ Ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς εὐωχίας πίνουσι, καὶ τὸ λοιπὸν ἠδόμενοι καὶ γελῶντες διάγουσι.

(*Histoire véritable.*)

II

LUCIUS, CHANGÉ EN ANE, EST EMMENÉ
PAR DES VOLEURS.

Lucius de Patras, arrivé à Hypate, ville de Thessalie, pays de magiciens et de sorcières, apprend de la servante Palestra que son hôtesse Abréa connaît le secret des métamorphoses. Il voit Abréa se changer en oiseau. Pris du désir de l'imiter, il se fait donner par Palestra une fiole magique, mais la servante se trompe de fiole, et Lucius est changé en âne. Des voleurs l'emmenent dans leur caverne. Après une longue suite d'aventures, Lucius recouvre sa forme première en mangeant des roses.

Ἡμέραις ὕστερον οὐ πολλαῖς, ἀγγέλλει πρὸς με ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις γενομένη πέτεσθαι. Καὶ γὰρ· « Νῦν, ἔφη, ὁ καιρὸς, ὦ Παλαίστρα, τὸν σουτῆς ἰκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου ἐπιθυμίας. » « Θάρρει, » ἔφη. Κάπειδ' ἔσπερα ἦν, ἄγει με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἔνθα ἡ δέσποινα αὐτῆς ἐκάθευδε, καὶ κελεύει με προσάγειν ὅπῃ τινι τῆς θύρας λεπτῇ, καὶ σκοπεῖν τὰ γιγνόμενα ἔνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν μὲν γυναῖκα ἀποδυομένην. Εἶτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ προσελθοῦσα, καὶ χόνδρους δύο λαβοῦσα, τὸν μὲν λιβανωτὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε, καὶ στᾶσα πολλὰ τοῦ λύχνου κατελάλησεν· εἶτα κιβώτιον ἀδρὸν ἀνοίξασα, πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἔνθεν ἀναιρεῖται καὶ προφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβεβλημένον ὅτι μὲν οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὄψεως αὐτῆς ἔνεκα ἔλαιον αὐτὸ ἐδόκουν εἶναι. Ἐκ τούτου

λαβοῦσα χρίεται ὅλη, ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω, καὶ ἄνω πτερὰ ἐκφύεται αὐτῇ, καὶ ἡ εἶν κερατίνη καὶ γρυπὴ ἐγένετο, καὶ τᾶλλα δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ τὴν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ἐπτερωμένην, κρώξασα δεινὸν, καὶ οἷον ἐκείνο οἱ κόρακες, ἀναστᾶσα ὥχετο πετομένη ἔξω διὰ τῆς θυρίδος. Ἐγὼ δὲ ὄναρ ἐκείνο οἰόμενος ὄρῃν, τοῖς δακτύλοις τῶν ἐμαυτοῦ βλεφάρων ἠπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς ἐμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς, οὐθ' ὅτι βλέπουσιν, οὐθ' ὅτι ἐγρηγόρασιν. Ὡς δὲ μόλις καὶ βραδέως ἐπείσθην ὅτι μὴ καθεύδω, ἐδεύμην τότε τῆς Παλαίστρας πτερωσάι κάμῃ, καὶ χρίσασαν ἐξ ἐκείνου τοῦ φαρμάκου ἐᾶσαι πέτεσθαί με· ἡβουλόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ, μεταμορφωθείς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις ἔσομαι. Ἡ δὲ, τὸ δωμάτιον ὑπανοίξασα, κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ σπεύδων ἤδη ἀποδύσας χρίω ὅλον ἐμαυτὸν· καὶ ὄρνις μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχής, ἀλλὰ μοι οὐρὰ ὀπισθεν ἐξῆλθε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ὥχοντο, οὐκ οἶδ' ὅποι· ὄνυχας δὲ τοὺς πάντας τέσσαρας εἶχον, καὶ τούτους οὐδὲν ἄλλο ἢ ὀπλᾶς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτήνους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὦτα δὲ μακρὰ, καὶ τὸ πρόσωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλῳ περιεσκόπουν, ἐμαυτὸν ἐώρων ὄνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι Παλαίστραν οὐκέτι εἶχον· τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω, καὶ αὐτῷ δὴ τῷ σχήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων, ἠτιώμην αὐτὴν, ὅση δύναιμι, ὄνος ἀντὶ ὀρνιθος γενόμενος. Ἡ δὲ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τυψα-

μένη τὸ πρόσωπον· « Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἵργασμαι κακὸν· σπεύσασα γὰρ ἡμαρτον ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν πυξίδων, καὶ ἄλλην ἔλαβον, οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσαν. Ἀλλὰ θάρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπεία· ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις, ἀποδύση μὲν αὐτίκα τὸ κτῆνος, τὸν δὲ φίλον μοι τὸν ἐμὸν αὖθις ἀποδώσεις. Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπομεινον¹ ἐν τῷ ὄνῳ, ὁρθρου δὲ δραμουσα οἶσω σοι ῥόδα, καὶ φαγὼν ἰαθήσῃ. » Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νοῦν ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ Δούκιος, δίχα τῆς φωνῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἐμαυτὸν μεμψάμενος τὴν Παλαίστραν ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ, δακὼν τὸ χεῖλος, ἀπῆειν ἐνθα ἠπιστάμην ἐστῶτα τὸν ἐμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὄνον. Οἱ δὲ αἰσθόμενοί με εἶσω παριόντα, δείσαντες μὴ τοῦ χόρτου κοινωνὸς αὐτοῖς ἐπεισέρχωμαι, τὰ ὦτα κατακλίναντες, ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς ποσὶν ἀμύνειν τῇ γαστρὶ²· καγὼ συνεῖς, πορρωτέρω ποι τῆς φάντης ἀποχωρήσας, ἐστῶς ἐγέλειον· ὁ δέ μοι γέλως ὀγκηθμὸς ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενόουν πρὸς ἐμαυτόν· « ὦ τῆς ἀκαίρου ταύτης περιεργίας! Τί δὲ, εἰ λύκος παρεισέλθοι, ἢ ἄλλο τι θηρίον; Κινδυνεύεται μοι μηδὲν κακὸν πεποιηκότι διαφθαῖναι. » Ταῦτα ἐννοῶν, ἠγνόουν ὁ δυστυχὴς τὸ μέλλον κακόν.

Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἡδὴ νύξ βαθεῖα, καὶ σιωπὴ πολλὰ, καὶ ὕπνος ὁ γλυκύς, φοφεῖ μὲν ἕξωθεν ὁ τοῖχος, ὡς διορυττόμενος. Καὶ διωρύττετό γε, καὶ ὁπῇ ἡδὴ

1. Ὑπομεινον, 2e p. s. aor. 1
impér. de ὑπομένω, demeurer.

2. Τῇ γαστρὶ, en faveur de
leur ventre.

ἐγεγόνει, ἄνθρωπον δέξασθαι δυναμένη, καὶ εὐθύς ἄνθρωπος ταύτῃ παρήει, καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἔνδον ἦσαν, καὶ πάντες εἶχον ξίφη. Εἵτα καταδήσαντες ἔνδον ἐν τοῖς δωματίοις τοὺς οἰκοῦντας καὶ τὸν ἐμὸν οἰκέτην, ἀδεῶς ἤδη τὴν οἰκίαν ἐκένουν, τὰ τε χρήματα καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ σκεύη, κομίζοντες ἔξω. Ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἔνδον κατελείπετο, λαβόντες ἐμέ τε καὶ τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον, ἐπέσαζαν· ἔπειτα, ὅσα ἐβάστασαν, ἐπικατέδησαν ἡμῖν· καὶ οὕτω μέγα ἄχθος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον, ὥς εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτῳ ὁδῷ φεύγειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι ἔπασχεν· ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπίων, πέτραις ὀξείαις ἐπιβαίνων, τοσαῦτα σκεύη φέρων, ἀπωλλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπταιον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθύς ἄλλος ὀπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλῳ. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις « ὦ Καῖσαρ » ἀναβοῇσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν « ὦ » μέγιστον καὶ εὐφωνότατον ἐβόων, τὸ δὲ « Καῖσαρ » οὐκ ἐπηκολούθει. Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην, ὥς προδιδούς αὐτοὺς τῷ ὠγκηθμῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλως ἐβόων, ἔγνων σιγῇ προῖεναι, καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ παίεσθαι. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἤδη ἦν, καὶ ἡμεῖς ὄρη πολλὰ ἀναβεβήκειμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῷ ἐπέχετο, ὥς μὴ περιβοσκόμενοι τὴν ὁδὸν ἐς τὸ ἄριστον ἀναλίσκοιμεν· ὥστε ἐς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος.

Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, κατὰ λύομεν εἰς τινὰ ἑπαυλιν συνήθων ἐκείνοις ἀνθρώπων,

ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνομένων σκοπεῖν· καὶ γὰρ φιλή-
 μασιν ἡσπάζοντο ἀλλήλους, καὶ καταλύειν ἐκέλευον
 αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει, καὶ παρέθηκαν ἄριστον, καὶ
 τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἡρί-
 στων, ἐγὼ δὲ ἐπείνων μὲν κακῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐπω
 τότε κριθὰς ὠμὰς ἡριστήκειν, ἐσκοπούμην ὃ τι καὶ
 καταφάγοιμι. Ὅρῳ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὀπίσω τῆς αὐλῆς,
 καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ, καὶ ρόδα ὑπὲρ ἀθ-
 τῶν ἐφαίνετο· κἀγὼ λαθὼν πάντας τοὺς ἔνδον ἀσχο-
 λουμένους περὶ τὸ ἄριστον, ἔρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον,
 τοῦτο μὲν ὠμῶν λαχάνων ἐμπλησθησόμενος, τοῦτο
 δὲ τῶν ρόδων ἕνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι δῆθεν
 φαγὼν τῶν ἀνθέων πάλιν ἄνθρωπος ἔσομαι. Εἴτα
 ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον, θριδάκων μὲν καὶ ῥαφανίδων
 καὶ σελίνων, ὅσα ὠμὰ ἐσθίει ἄνθρωπος, ἐνεπλή-
 σθην, τὰ δὲ ρόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ρόδα ἀληθινά, τὰ
 δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ροδοδάφνην
 αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, κακὸν ἄριστον ὄνω τοῦτο
 παντὶ καὶ ἔππω· φατὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνή-
 σκειν αὐτίκα. Ἐν τούτῳ ὁ κηπουρὸς αἰσθόμενος,
 καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον, καὶ
 τὸν πολέμιον ἰδὼν καὶ τῶν λαχάνων τὸν ὄλεθρον,
 ὥσπερ τις δυνάστης μισοπόνηρος κλέπτῃ λαβὼν,
 οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μήτε πλευρῶν φεισά-
 μενος μήτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέ-
 κλασε καὶ τὸ πρόσωπον συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ
 οὐκέτ' ἀνεχόμενος, ἀπολακτίσας ἀμφοτέροις, καὶ
 καταβαλὼν ὑπτίον ἐπὶ τῶν λαχάνων, ἔφρυγον ἄνω
 ἐς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπιόντα, ἀνέ-
 κραγε λῦσαι τοὺς κύνας ἐπ' ἐμοὶ· οἱ δὲ κύνες πολ-

λοί τε ἦσαν καὶ μεγάλοι, καὶ ἄρκτοις μάχεσθαι ἱκανοί. Ἔγνων ὅτι δὴ διασπάσσονται με οὔτοι λαβόντες· καὶ ὀλίγον περιελθὼν, ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου·

Παλινδρόμησαι μᾶλλον, ἢ κακῶς δραμεῖν.

Ὅπισω οὖν ἀπῆειν, καὶ εἴσειμι αὖθις εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνας δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδέξαντο καὶ κατέδυσαν, ἐμὲ δὲ παίοντες, οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς ὁδύνης πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμέσαι. Καὶ μὴν ὅτε ὁδοιπορεῖν ὥρα ἦν, τὰ βαρύτερα τῶν κλεμμάτων καὶ τὰ πλεῖστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν, κάκειθεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἤδη, παιόμενός τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀχθόμενος, καὶ τὰς ὀπλὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένος, ἔγνων αὐτοῦ καταπесεῖν, καὶ μὴδ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναί ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἔσσεσθαι ἐκ τοῦ βουλεύματος· ὥσθτιν γὰρ ὅτι πάντως ἡττώμενοι τὰ μὲν ἐμὰ σκεύη διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ, καὶ τῷ ἡμιόνῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι κεῖσθαι τοῖς λύκοις. Ἀλλὰ τις δαίμων βάσκανος, συνεῖς τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, ἐς τοῦναντίον περιήνεγκεν. Ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ξύλῳ παίοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὥς δὲ οὐδὲν ὑπήκουε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν, οἱ μὲν τῶν ὠτων, οἱ δὲ τῆς οὐρᾶς, ἀνεγείρειν ἐπειρῶντο. Ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυσεν, ἔκειτο δὲ ὥσπερ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπηγορευκῶς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην πονοῦσι καὶ

τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίτκουσιν ὄνῳ νεκρῷ παρεδρεύοντες, τὰ μὲν σκεύη πάντα, ὅσα ἐκόμιζεν ἐκεῖνος, διανέμουσιν ἐμοί τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινωνὸν καὶ τῆς αἰγμυλωσίας καὶ τῆς ἀγχοφορίας λαθόντες, τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν, καὶ σπαίροντα ἔτι ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κἄτω, τὸν θάνατον ὀργούμενος. Ἐγὼ δὲ ὄρων ἐν τῷ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τὸ τέλος, ἔγνων φέρειν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθύμως περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐμπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα κἄκ τούτων εἰς ἐμαυτὸν ἀνασωθήσεσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἤκουον ὥς οὐκ εἴη ἔτι πολὺ τῆς ὁδοῦ λοιπὸν, καὶ ὅτι καταμενουσιν ἔνθα καταλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ, ἐκομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας ἤλθομεν εἰς τὰ οἰκεῖα. Γραῦς δὲ γυνὴ ἔνδον καθῆστο, καὶ πῦρ πολὺ ἐκάετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἅπερ ἐτυγχάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες εἴσω κατέθηκαν. Εἴτα ἤροντο τὴν γραῦν· « Διὰ τί οὕτω καθέζῃ, καὶ οὐ παρασκευάζεις ἄριστον. » « Ἀλλὰ πάντα, εἶπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῆ ὑμῖν, ἄρτοι πολλοὶ, οἶνου παλαιοῦ πίθῃ, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἄγρια σκευάσασα ἔχω. » Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαινέσαντες, ἀποδυσάμενοι ἡλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ, καὶ λέβητος ἔνδον ὕδωρ θερμὸν ἔχοντας, ἀρυσάμενοι ἔνθεν, καὶ καταγεάμενοι, αὐτόσχεδῳ τῷ λουτρῷ ἐχρήσαντο. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἄριστον δαψιλές, καὶ λόγος πολὺς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἀνδροφόνων.

(*Lucius ou l'Ane.*)

III

PÉRÉGRINATION AU-DESSUS DES NUAGES.

Le philosophe Ménippe, s'étant ajusté des ailes, comme Icare, arrive jusque dans le ciel, où il voit les trappes par lesquelles les prières montent vers Jupiter. Il pénètre ensuite dans la salle de festin des dieux.

Ὁ λογοποιὸς Αἴσωπος αἰετοῖς καὶ κανθάροις, ἐνίοτε καὶ καμήλοις βάσιμον ἀποφαίνει τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν πτεροφυῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατόν εἶναι μοι κατεφαίνετο· εἰ δὲ γυπὸς ἢ αἰετοῦ περιθείμην πτερὰ, τάχα ἂν μοι τὴν πεῖραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα, θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἐτέραν, ἀπέτεμον εὖ μάλα· εἷτα διαδήσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἀρμოსάμενος, καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτέροις λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας, ἐπειρώμην τὸ πρῶτον ἐμαυτοῦ ἀναπηδῶν, καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν, καὶ ὥσπερ οἱ χῆνες ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαιρόμενος, καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως. Ἐπεὶ δὲ ὑπήκουέ μοι τὸ πρᾶγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἠπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀφῆκα ἐμαυτὸν κατὰ τοῦ κρημνοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν. Ἡδὲ δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος μεμελετημένου, τέλειός τε καὶ ὑψιπέτης γενόμενος, οὐκέτι τὰ νεοττῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλυμπον ἀναβὰς καὶ ὡς ἐνῆν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος, τὸ

λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἰλιγγιῶν ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν, πάμποлю τῶν νεφῶν ἀποσπάσας, ἡσθόμην κῆνοντος ἐμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστεράν πτέρυγα τὴν γυπίνην. Προσελάσας οὖν, καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς, διανεπαυόμην, ἐς γῆν ἄνωθεν ἀποβλέπων, καὶ, ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς¹ ἐκεῖνος καθορώμενος, εἰ δόξειέ μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα, καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποικίλης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιμπλάμην.

Ἀφικνούμεθα δ' ἐς τὸ χωρίον, ἔνθα ἔδει Δία καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν. Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς, τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων ἐοικυῖαι, πώματα ἔχουσαι, καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς, καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα, παρεῖχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτόν. Ὡς οὖν πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα παῖ ποικίλα· συμπαρακύψας γὰρ καὶ αὐτὸς, ἐπήκουον ἅμα τῶν εὐχῶν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε· « ὦ Ζεῦ, βασιλεῦσαι μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ κρόμμυά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοί, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν. » Ὁ δὲ τις ἔφη· « Εἴθε κληρονομῆσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ, γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην, στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια. » Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν Βορέαν ἠύχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ Νότον· ὁ δὲ, γεωργὸς ἦτει υἱετὸν, ὁ δὲ κναφεὺς, ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς,

1. *Iliade*, XIII, vers 1 et suivants.

καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων, οὐ πάντα
ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε¹.

Τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσίετο ἄνω διὰ
τοῦ στομίου, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων,
τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὐθις ἀπέπεμπεν ἀπο-
φυσῶν κάτω, ἵνα μηδὲ πλησίον γένοιντο τοῦ οὐρα-
νοῦ. Ἐπὶ μιᾷς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀποροῦντα αὐτὸν
ἐθεασάμην. Δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων
καὶ τὰς ἴσας θυσίας ὑπισχνουμένων, οὐκ εἶχεν ὁπο-
τέρω μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν, ὥστε καὶ οὐδέν τι
ἀποφῆνασθαι δυνατὸς ἦν, ἀλλ' ἐπέιχεν ἔτι καὶ διε-
σκέπτετο. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε ταῖς εὐχαῖς,
ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυ-
ρίδα, κατακύψας, τοῖς ὅρκοις ἐσχόλαζε καὶ τοῖς
ὁμνύουσι Χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις, μετεκαθέ-
ζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληδόσι, καὶ φήμαις, καὶ
οἰωνοῖς προσέζων. Εἴτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσιῶν
θυρίδα μετῆει², δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνιῶν ἀπήγγειλε τῷ
Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστου τοῦ νομα. Ἀποστὰς δὲ τού-
των, προσέταττε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὥραις ἃ
δεῖ ποιεῖν· « Τήμερον παρὰ Σκύθαις ὑέτω, παρὰ
Λίβυσιν ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλήσιν νιφέτω, σὺ δὲ,
ὁ Βορέας, πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ, ὁ Νότος, ἥσυχίαν
ἄγε· ὁ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν διακυμαινέτω, καὶ

1. *Iliade*, XVI, vers 250.

2. Μετῆει, 3e pers. sing.

temps passé de μέτεμι, aller vers.

τῆς χαλᾶζης ὅσον μέδιμνοι χίλιοι διασκεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας. » Ἀπάντων δὲ ἤδη σχεδὸν αὐτῷ διωκημένων, ἀπήειμεν εἰς τὸ συμπόσιον.

(*Icaroménippe ou le Voyage aérien.*)

IV

FAITS INCROYABLES.

Deux amis, Tychiade et Philopseudès, devisent entre eux sur la disposition des hommes à croire aux mensonges. Comme échantillon de faits incroyables, Tychiade raconte à son ami une guérison réputée impossible, puis l'histoire de la maison hantée par un fantôme, et enfin celle du pilon magique.

Ἦν μὲν ἐγὼ μεῖράκιον ἔτι, ἀμφὶ τὰ τετταρακαίδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δέ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ Μίδαν τὸν ἀμπελουργόν, ἐρρωμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκέτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν² ὑπὸ ἐχίδνης δεγθέντα³ κεῖσθαι, ἥδη σεσηπότα τὸ σκέλος· ἀναδύοντι⁴ γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα, καὶ ταῖς χάραξι περιπλέκοντι, προσερπύσαν τὸ θηρίον δακεῖν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φθῆσαι καὶ καταδύναι αὐθις ἐς τὸν πωλεῖν, τὸν δὲ οἰμῶζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ταῦτά τε οὖν

1. Τῷ πατρὶ, à mon père.

2. Ἀμφὶ.... ἀγοράν, à l'heure où l'agora est pleine de monde, vers midi.

3. Δηγθέντα, acc. sing. masc.

aor. 4 partic. pass. de δάκνω, mordre.

4. Ἀναδύοντι, dat. sing. masc. participe prés. de ἀναδέω, lier, attacher.

ἀπηγέλλετο, καὶ τὸν Μίδαυ ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐπὶ σκίμποδος ὑπὸ τῶν ὁμοδούλων προσκομιζόμενον, ὅλον ὠδηκότα, πελιδνόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Λελυπημένῳ δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρὼν· « Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὡς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, ὃς ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. » Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἤκεν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδαυ, ἐπώδῃ τινι ἐξελάσας τὸν ἱὸν ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στηλῆς ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως μέτριον· καίτοι ὁ Μίδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ ἐκεκόμιστο, ὥχετο ἐς τὸν ἀγρὸν ἀπιών. Τοσοῦτον ἢ ἐπώδῃ ἐδυνήθη, καὶ ὁ στηλίτης ἐκεῖνος λίθος.

Ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθης, ἐροῦ¹ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐβατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδάν σοι δειχθῇ παρὰ τὸ Κράνειον², παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίβιον, ὡς ἐθέλοις ἰδεῖν ὅθεν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικός Ἀρίγνωτος ἀνορύξας ἀπήλασε, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκεῖσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε. Ἀοίκητος ἦν ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δειμάτων. Εἰ δέ τις οἰκήσειεν, εὐθύς ἐκπλαγεῖς ἔφευγεν, ἐκδιωχθεὶς ὑπό τινος φοβεροῦ καὶ ταραχώδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἡδὴ, καὶ ἡ στέγη κατέρρει· καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν, ἤκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον, ἀποτρέποντος τοῦ ξένου καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου,

1. Ἐροῦ, 2° pers aor. 2 | 2. Κράνειον, Cranium, gymnase près de Corinthe. V. p. 50.

ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προὔπτον κακὸν, ὥς ὄρετο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν, μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκήματι καταθεῖς τὸ φῶς, ἀνεγίγνωσκον ἡσυχῇ, χαμαὶ καθεζόμενος. Ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων, ἐπὶ τινὰ τῶν πολλῶν ἤκειν νομίζων, καὶ δεδίξεσθαι καὶ ἐλπίζων ὥσπερ τοὺς ἄλλους, αὐχμηρὸς, καὶ κομήτης, καὶ μελάντερος τοῦ ζόφου. Καὶ ὁ μὲν ἐπιστὰς ἐπειρᾷτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἴ ποθεν κρατήσῃ, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος, ἢ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν, Αἰγυπτιαζὼν τῇ φωνῇ, συνήλασα κατὰδὼν αὐτὸν εἰς τινὰ γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκήματος¹. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν, οἱ κατέδου, τὸ λοιπὸν ἀνεπαυόμην. Ἔωθεν δὲ πάντων ἀπεγνωκότων, καὶ νεκρὸν εὐρήσειν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους, προσελθὼν ἀπροσδόκητος ἅπασι, πρόσσειμι τῷ Εὐβατίδῃ, εὐαγγελιζόμενος αὐτῷ, ὅτι καθαρὰν καὶ ἀδείμαντον ἥδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς (εἶποντο γὰρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα), ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ καταδεδυκότα τὸν δαίμονα ἐωράκειν, σκάπτειν λαβόντας δικέλλας καὶ σκαφεῖα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὥς ἐπ' ὀργυιὰν κατορωρυγμένος τις νεκρὸς ἑωλός, μόνὰ τὰ ὅστ' αὐτὰ κατὰ σχῆμα συγκείμενος. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορούξαντες, ἡ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐπαύσατο ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῶν φασμάτων².

1. Οἶκημα, chambre.

2. Voy. une histoire sem-

blable dans Pline le jeune, liv. VII, lettre 27.

Ὅποτε ἐν Αἰγύπτῳ διήγον, ἔτι νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προφάσει ἀποσταλὴς, ἐπεθύμησα ἐς Κοπτὸν¹ ἀναπλεύσας, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἐλθὼν ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο, ἡγοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλου, ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων Μεμφίτης ἀνὴρ, τῶν ἱερογρῆματέων, θαυμάσιος τὴν σοφίαν, καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίῳ, Παγκράτην, ἱερὸν ἄνδρα, ἐξυρημένον, ἐν ὀθονίοις, νοτήμονα, οὐ καθαρῶς ἐλληνίζοντα, ἐπιμήκη, σιμὸν, πρόχειλον, ὑπόλεπτον τὰ σκέλη. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἡγνόουν ὅστις ἦν· ἐπεὶ δὲ ἐώρων αὐτόν, εἴ ποτε ὁρμίσαιμεν τὸ πλοῖον, ἄλλα τε πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροκοδείλων ὀχούμενον, καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ ὑποπτήσσοντα καὶ σαίνοντα ταῖς οὐραῖς, ἔγνων ἱερὸν τινα ἄνθρωπον ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος, ἔλαθον ἐταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος· ὥστε πάντων ἐκαινώνει μοι τῶν ἀπορρήτων· καὶ τέλος πείθει με, τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι καταλιπεῖν, αὐτόν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ ἀπορρήσειν ἡμᾶς τῶν διακονησομένων. Καὶ τὸ μετὰ τοῦτο οὕτω διήγομεν. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοιμεν εἰς τι καταγῶγιον, λαβὼν ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοσχλὸν τῆς θύρας, ἢ τὸ κόρηθρον, ἢ καὶ τὸ ὑπερον, περιβάλλων ἱματίοις, ἐπειπὼν τινα ἐπὶ δὴν, ἐποίει βαδίζειν, τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄνθρωπον εἶναι δοκοῦντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπὸ πηλῆς,

1. Villed'Égypte, dans la Thebaïde, à l'E. du Nil, aujourd'hui *Khyt*.

καὶ ὠψώνει, καὶ ἐσκεύαζε, καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπηρετεῖ καὶ διηκονεῖτο ἡμῖν. Εἴτα δὲ ἐπειδὴ ἄλλος ἔχοι τῆς διακονίας, αὐθις κήρηθρον τὸ κήρηθρον, ἢ ὕπερον τὸ ὕπερον, ἄλλην ἐπωδὴν ἐπειπὼν, ἐποίει ἄν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπουδακῶς, οὐκ εἶχον ὅπως ἐκμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐβάσκαине γὰρ αὐτοῦ, καί-
τοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν. Μιᾷ δέ ποτε ἡμέρᾳ λαθὼν, ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἣν δὲ τρι-
σύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ μὲν ὄχρετο ἐς τὴν ἀγοράν, ἐντειλάμενος τῷ ὑπερῷ ἃ ἔδει ποιεῖν. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν, ἐκείνου τι κατὰ τὴν ἀγοράν πραγματευομένου, λαβὼν τὸ ὕπερον, σχηματίσας, ὁμοίως ἐπειπὼν τὰς συλλα-
βὰς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, « Πέπχυσσο, ἔφην, καὶ μη-
κέτι ὑδροφόρει, ἀλλ' ἴσθι αὐθις ὕπερον. » Τὸ δὲ οὐκέτι μοι πείθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὑδροφόρει¹ αἰὲ, ἄχρι δὴ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαν-
τλοῦν. Ἐγὼ δὲ ἀμνηχανῶν τῷ πράγματι (ἐδεδίειν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀγανακτήσῃ, ὅπερ καὶ ἐγένετο), ἀξίνην λαβὼν, διακώπτω τὸ ὕπερον εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἐκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λαβόντα, ὑδροφόρει, καὶ ἀνθ' ἑνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδροφόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται, καὶ συνεῖς τὸ γενόμενον, ἐκεῖνα μὲν αὐθις ἐποίησε ξύλα, ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς.

(*Le Menteur d'inclination.*)

1. Ὑδροφόρει, 3e pers. sing. de l'imparf. de l'indic. act.

ÉLOQUENCE.

I

PRÉCEPTES ORATOIRES.

La véritable éloquence consiste dans la simplicité,
la vérité et la clarté.

Ἀξιώτα εἶναί σοι φῆς, εἰ μὴ τοιαύτην τινὰ
τὴν δύναμιν περιβάλλοιο ἐν τοῖς λόγοις, ὡς
ἄμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον, καὶ θαυμάζεσθαι
πρὸς ἀπάντων, καὶ ἀποβλέπεσθαι, περισπούδαστον
ἄκουσμα τοῖς Ἑλλησι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ
τοῦτο ἀγούσας ὁδοὺς, αἵτινές ποτέ εἰσιν, ἐθέλεις
ἐκμαθεῖν. Ὡστε ἄκουε τό γε ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάνυ
θαρρῶν, ὡς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔση γινῶναί τε τὰ
δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτὰ, ἣν τὸ μετὰ τοῦτο
ἐθελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν,
καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν, καὶ προθύμως ἀνύειν
τὴν ὁδὸν, ἔστ' ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρμα. Τὸ μὲν
οὖν θήραμα οὐ σμικρὸν, οὐδὲ ὀλίγης τῆς σπουδῆς
δεόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πονῆσαι πολλὰ, καὶ
ἀγρυπνῆσαι, καὶ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομεῖναι ἄξιον. Σκό-
πει γοῦν ὁπόσοι, τέως μὴδὲν ὄντες, ἐνδοξοὶ καὶ
πλούσιοι, καὶ, νῆ Δί', εὐγενέστατοι ἔδοξαν ἀπὸ τῶν

λόγων. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι, μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐλπιζομένων ἀποδυσπετήσης, μυρίους τινὰς τοὺς πόνους προπονήσειν οἰηθείς· οὐ γάρ, σε τραχεῖάν τινα, οὐδὲ ὄρειον, καὶ ἰδρῶτος μεστήν ἡμεῖς γε ἄζομεν, ὥς ἐκ μέσης αὐτῆς ἀναστρέψαι καμόντα. Ἀλλὰ τόγε παρ' ἡμῶν ἐξαίρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἡδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην, καὶ ἱππήλατον, καὶ κατάντη, σὺν πολλῇ τῇ θυμηδίᾳ καὶ τρυφῇ, διὰ λειμώνων εὐανθῶν, καὶ σκιᾶς ἀκριβοῦς, σχολῇ καὶ βάδην ἀνιών, ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄκρα, οὐ καμῶν καὶ κατακείμενος ἐκείνους ὁπόσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο, ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τῆς ἀνόδου, ἔτι κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν κρημνῶν μύλις ἀνέρποντας ἀποκυλιομένους ἐπὶ κεφαλὴν ἐνίοτε, καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχείαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἐστεφανωμένος, εὐδαιμονέστατος ἔσῃ, ἅπαντα ἐν βραχεῖ, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς λαβών.

Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὥς ἀληθῶς ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις κἂν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκιμεῖν, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγνοὺς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι, πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμωδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγωδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος. Παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθισάμενος, ἔσῃ τις ἐν λόγοις· ὥς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλατ-

τομένοις ἰοικῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἔνδοθεν πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν. Ἐὰν ταῦτα ποιῇς, πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαιδευσίᾳ ἔλεγχον ὑπομείνας, καὶ μὴ αἰδεσθεὶς μεταμανθάνων, θαρρῶν ὁμιλήσεις τοῖς πλήθεσι, καὶ οὐ καταγελασθήσῃ, ὥσπερ νῦν, οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χεῖρονι τοῖς ἀρίστοις ἔσῃ, Ἕλληνα καὶ Ἀττικὸν ἀποκαλούντων σε, τὸν μηδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς παρεστάτοις ἀριθμεῖσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνο μέμνησέ μοι, μὴ μιμεῖσθαι τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φρυλότατα, μηδὲ περιεσθίειν ἐκεῖνα ὥσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παραδειγμάτων. Μηδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ, κατὰ τὸν ἀθλητῶν νόμον, ἡ στερεὰ σοι τροφή συνήθης ἔστω· μάλιστα δὲ Χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θῆε. Καὶ ὁ τύφος δὲ, καὶ ἡ μεγαλαυχία, καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τὸ βρενθύεσθαι, καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω, καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων, καὶ οἶεσθαι ὅτι πρῶτος ἔσῃ αὐτός, ἦν τὰ πάντων σύκοφαντῆς. (*Le Maître de rhétorique. — Lexiphanes.*)

II

EFFETS DE LA VÉRITABLE ÉLOQUENCE.

Le bon orateur ressemble à un habile archer lançant des flèches qui pénètrent dans les âmes, où elles portent la conviction.

Δοκεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφροῦς ψυχὴ μάλα σκοπῶ τινι ἀπαλῶ προσεικέναι. Τοξόται δὲ πολλοὶ μὲν ἀνὰ

τὸν βίον, καὶ μεστοὶ τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὖστοχα τοξεύουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφύδρα τὰς νευρὰς ἐπτείναντες, εὐτονώτερον τοῦ δέοντος ἀφιασι· καὶ ἄπτονται μὲν καὶ οὔτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῷ σκοπῷ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροδεύσαντα κεχηνυῖαν¹ μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπεν. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐφικνεῖται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρ πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθέντα καταπίπτει πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἦν δέ ποτε καὶ ἐφίκηται, ἄκρον μὲν ἐπιλίγδην ἄπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρὰς ἐμβολῆς ἀπεστέλλετο. Ὅστις δὲ ἀγαθὸς τοξότης πρῶτον μὲν ἀκριβῶς ὄψεται τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφύδρα μαλακὸς, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους· γίνονται γὰρ δὴ καὶ ἄτρωτοι σκοποί. Ἐπειδὴν δὲ ταῦτα ἴδῃ, τηνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων², ἀλλ' ἡρέμα δηκτικῶ τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεχνῶς ἐτόξευσε. Τὸ δὲ ἐνεχθέν³ εὖ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν⁴ ἄχρι τοῦ διελθεῖν, μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφίησιν· ὁ δὲ σκιδνάμενον ὅλην ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται.

(Nigrinus.)

1. Κεχηνυῖαν, acc. sing. féminin. parf. partic. de χάλνω, être béant.

2. Les Crétois.

3. Ἐνεχθέν, nomin. sing.

neutre aor. 1 pass. partic. de φέρω, porter.

4. Διακόψαν, nom. sing. neutre aor. 1 part. de διακόπτω, traverser en frappant.

III

PERSONNIFICATION DE L'ÉLOQUENCE.

Chez les Gaulois, la personnification de l'Éloquence est un vieillard vigoureux, de la bouche duquel sortent des chaînes, qui aboutissent aux oreilles de la foule groupée autour de lui.

Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὀγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφαιαντίας, πολὺς ἀκριβῶς ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους· καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε. Ὡμην οὖν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὥτων ἅπαντας δεδεμένους. Δεσμὰ δὲ εἰσὶν αἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ ἡλέκτρου εἰργασμένα, ὅρμους ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις· καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλευούσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτία-

ζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἔπονται καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, εἰκότες ἀχθεσθησομένοις εἰ λυθήσονται. Ὁ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν καὶ τοῦτο. Οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψει τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἐλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὀρώων, καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν, καὶ ἀγανακτῶν. Κελτὸς δέ τις παρεστὼς, οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς Ἑλλάδα φωνὴν ἀφιεῖς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια· «Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἰνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. Τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες, Ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἑρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρα φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν. Ὡστε εἰ τῶν ὠτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἑρακλῆς ὁ λόγος ἔλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσης, εἰδὼς τὴν ὠτων καὶ γλώττης συγγένειαν. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἑρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὀξεῖς, καὶ εὐστοχοὶ, καὶ ταχεῖς,

καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη¹ καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.» Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός.

(*Préface ou Hercule.*)

IV

PUISSANCE ORATOIRE DE DÉMOSTHÈNE.
— SA MORT.

Antipater fait admirer à Archias la puissance oratoire de Démosthène. Archias, à son tour, lui raconte les derniers moments du grand orateur.

ANTHIAΤΡΟΣ, ΑΡΧΙΑΣ.

ΑΡΧ. Τί δ'; οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἔχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ΑΝΤ. Οὐχ ὅτῳ μέλει τρόπου πίστεως, φίλον πᾶν ἄδουλόν καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένῳ· τὰ γάρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Ἀλλ' εἰ δὴ τινα πάντων, καὶ Δημοσθένην, αὐτός τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολὴν, συγγενόμενος², καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀνακυνθανόμενος, ἔκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμασας, οὐχ ὥς ἂν νομίσαιέ τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος· οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβάλλειν τῷ τούτου κρότῳ, καὶ τόνῳ, καὶ λέξεων εὐρυθμίᾳ, καὶ ταῖς τῶν διανοιῶν περιγρα-

1. Πτερόεντα.... ἔπη, paroles ailées : expression homérique.

2. Antipater gouvernait la Grèce sous Alexandre.

φαῖς, καὶ συνεχείαις ἀποδείξεων, καὶ τῷ συνερπικῷ τε καὶ κρουστικῷ. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δύναμιν δευτέραν ἔταπτον, ἐν χώρᾳ τιθεὶς ὀργάνου. Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως ἀκλινῇ τὴν ψυχὴν ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τριχυμῖαις τῆς τύχης, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρου¹ ἠπιστάμην. Τούτῳ μὲν γε δημηγορίας ἐξαγγελθείσης Ἀθήνηθεν ποτε καθάπτομένης τοῦ Φιλίππου, καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτηκότης, καὶ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος. « ὦ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων· καίτοι μᾶλλον ἡβουλόμην ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἐμαυτὸν πεπιστευκέναι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσίον, ξύλα, πόρους, θρέμματα, γῆν, οὐ Βοιωτίας οὐδ' ἔνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θάπτον ἂν τῶν Βυζαντιῶν τὸ τεῖχος ἔλοιμεν μηχαναῖς, ἢ Δημοσθένην χρυσίῳ. »

Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα.

Τοιοῦτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποίησατο. Τῶν γὰρ μετὰ Διοπείθους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος· ὁ δ', εὖ μάλα γελάσας, ἔφη· « Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριήρεις, καὶ ὁ Πειραιεύς, καὶ τὰ νεώρια, λῆρος ἔμοιγε, καὶ φλήναφος. Τί δ' ἂν ἄνθρωποι

1. Τάνδρός pour τοῦ ἀνδρός, de ce grand homme.

πράττειεν διονυσιαῖζοντες, ἐν κρεανομίαις καταζῶντες καὶ χοροῖς; Εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἰς ἐν Ἀθηναίοις ἐγένετο, ῥᾶον ἂν εἵχομεν τὴν πόλιν, ἢ Θηβαίους, καὶ Θετταλοὺς, ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ὠνούμενοι· νῦν δὲ εἰς ἐκεῖνος ἐγρήγορε, καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε, καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαρατάσσεται. Λανθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἄνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τὸ γέ τοι κατ' αὐτὸν, οὐκ Ἀμφίπολιν εἵλομεν, οὐκ Ὀλυνθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλας ἔσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλησποντον κεκρατήκαμεν· Ἀλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας, οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι καὶ καύσει τῆς ῥαθυμίας τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. Μετατίθησι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθησι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελέως διεφθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἥδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον¹ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων, καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατειργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φενα-

1. Les citoyens des classes pauvres ne rougissaient pas de recevoir de l'État une drachme

ou la valeur de trois oboles pour payer leur place au théâtre : largesse datant de Périclès.

κίσαι, οὐ πρίασθαι, οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο. Τοῦτον οὖν, ὃ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριήρεις καὶ πάντας ἀποστόλους. Ὁ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφάμιλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτῆσατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέγαρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλάσποντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἔφη, ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι, Χάρητα μὲν, καὶ Διοπείθην, καὶ Πρύξενον, καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἴσω κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὅπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν, καὶ στρατοπέδων, καὶ καιρῶν, καὶ χρημάτων κύριον, ὁκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὅς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν, πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὕρισκει, δύνάμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στόλους ἀποπέμπει, συντάττει δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται. » Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τάνδρὸς ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρηστῶν τιθέμενος, τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην· οὐ γὰρ καὶ τοὺς λόγους. ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας, Ἀθήνηθεν ὀρμωμένους, διασεῖειν αὐτοῦ καὶ ταράττειν τὰ βουλευματα. Περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας, οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. « Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακία στρατηγῶν, καὶ στρατιωτῶν ἀταξία, καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης, τῇ πολλὰ πολλάκις

ἡμῖν συνειργασμένη, κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾷς γε ταύτης ἡμέρας τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἐν συναγαγὼν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους, Βοιωτοὺς τε τοὺς ἄλλους, καὶ Κορινθίους, Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας, καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας. καὶ μηδ' εἴσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν. » Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν;

APX. "Εοικας ἔτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμάσειν. Καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ τεθεσμένοι διαφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τε καὶ ἀπιστία τῶν ὀρώντων. "Εοικε γὰρ δὴ πάλαι ὧδε βεβουλευμένῳ περὶ τῆς υστάτης ἡμέρας· δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευή. Καθήηστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ νεῷ¹, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν καταναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλόφρωντα προτεινόμενα, ἔλεόν τινα παρὰ σοῦ καθυπισχνούμενος, οὐ μάλα μὲν προσδοκῶν· οὐ γὰρ ἠπιστάμην, ἀλλὰ σέ ὦμην δι' ὀργῆς ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, χρήσιμον δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νομίζων.

ANT. Ὁ δὲ πῶς προσίετο τοὺς λόγους; Καὶ με μηδὲν ἀποκρύψει· μάλιστα γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβουλόμην παρὼν εἶναι νῦν. Ἀλλὰ σύ γε μὴ παραλίπης μηδέ· οὐ γὰρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἥθος ἀνδρὸς γενναίου πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμχεῖν,

1. C'était le temple de Neptune, dans l'île de Calaurie, aujourd'hui *Poro*, dans le golfe Saronique.

πότερον ἄτονος καὶ νωθρὸς ἦν, ἢ παντάπασιν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐφύλαττεν.

APX. Οὐδὲν ὑπέστελλεν ἐκεῖνός γε. Πῶς γάρ; ὃς ἡδὺ γελάσας καὶ μὲ δὴ σκώπτων ἐς τὸν πρότερον βίον¹, ἀπίθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν ψευσμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι, προεῖτο² τὴν ψυχὴν;

APX. Οὐκ· εἴ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσας, οὐ δόξει σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἄλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ, λέγειν· «Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ παρὰδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν, ὥς Ἀμφίπολιν, ὥς Ὀλυνθον, ὥς Ὠρωπὸν.» Τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφρέας παρεστησάμην, ἵνα σοι τὰ λεγθέντα σώζοιτο. «Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, ὦ Ἀρχία, βαςάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἔτι φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδωροδοκηκένοι δοξῶ, μὴδ' ἦν ἐμαυτὸν ἔταξα τάξιν λιπῶν, τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι. Καλὸν γὰρ³, ὦ Ἀρχία, εἰ τὸ ζῆν ἐμοὶ Πειραιεὺς αὐτὸς παρέχοι, καὶ τριήρης ἦν ἐπιδέδωκα, καὶ τεῖχος καὶ τάφος τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξειργασμένα, καὶ φυλὴ Πανδιονίς, ἣ ἐβελοντὴς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων, καὶ Δράκων, καὶ παρρησία βήμητος, καὶ δῆμος ἐλεύθερος, καὶ ψηφίσματα στρατιωτικὰ, καὶ νόμοι

1. Archias avait été premièrement comédien.

2. Προεῖτο, 3e pers. sing.

aor. 2 optat. moyen de προίημι, lancer vers, rejeter.

3. Sous-ent. ἂν εἴη.

τριηραρχικοὶ, καὶ προγόνων ἀρεταὶ, καὶ τρόπαια, καὶ πολιτῶν εὖνοια, τῶν ἐμὲ πολλάκις ἐστεφανωκότων, καὶ δύνამις Ἑλλήνων τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρην νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεηθέντι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὁ ἕλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἐλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν, ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας, ἢ οἷς τοὺς ἐράνους συνδιελυσάμην. Εἰ δέ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τουτουῖ Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι, καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεώ, μηδ' ἐπαισγύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχία, τεθναίην, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ κολακευτέος. Ἐξῆν μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας, καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, ἀλλ' οὐχ ἡρούμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι¹ συµμεταβάλλεσθαι. Καλὸν γὰρ κρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ καταισχυνῶ τὰς Ἀθήνας δουλείαν ἐκὼν ἐλόμενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέμενος. » Καὶ τίνα καὶ πικρότερον ἔλεγε, προαχθεὶς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυβρίζοντας. Ἀλλὰ τί δεινὸν νῦν λέγειν ἐμέ; Τέλος δ' ἐμοῦ, τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλοῦντος, ἀπαλὴν μοῦσαν στερεᾷ κεραννύντος· « Ἐπίεσθην, ἂν, ἔφη, τούτοις Ἀρχίας ὧν· ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκε μοι, ὦ δαιμόνιε, μὴ πεφυκότε κακῷ γενέσθαι. »

1. Τῷ δαίμονι, la fortune.

Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διενουόμην· ὁ δ' ὡς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν, καὶ τὸν θεὸν προσβλέψας· « Ἐοικεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὄπλα μόνα, καὶ τριήρεις, καὶ τεῖχη, καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταφρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξειαν Ἰλλυριοὶ, καὶ Τριβαλλοὶ, καὶ Μακεδόνες· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδεῶς μὲν ἐπολιτευσάμην, ἀδεῆς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος· ἐμέλησε δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτῆμονος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος¹, οὐ Φιλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου. » Τὰυτ' εἰπὼν, « Μὴ πρῶσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμέ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὼς πείσεται· τὸν δὲ θεὸν προσειπὼν, ἐκὼν ἔσομαι. » Καγὼ μὲν ἦν ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης· καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προσαγαγόντος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ANT. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ἦν;

APX. Ὑστερον βασάνοις θεραπαίνης ἐφωράσαμεν, πάλαι φάρμακον αὐτὸν τεταμιεῦσθαι, λύσει ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἐλευθερίαν κτώμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἔφθασεν ὑπερβᾶς τὸν οὐδὸν τοῦ νεῶ, καὶ πρὸς ἐμέ βλέψας· « Ἄγε δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ ἄξις, οὐ μὰ τοὺς » Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν « τοὺς ἐν Μαρθῶνι πεπτωκότας². » Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν, ἀπέπτη³.

(Éloge de Démosthène.)

1. C'étaient des adversaires politiques de Démosthène.

2. Exclamation célèbre dans les fastes de l'éloquence grecque.

3. Ἀπέπτη, 3e pers. sing. aor. indic. de ἀπίπτωμαι, s'envoler. Il y a ici euphémisme, pour dire : « il expira. »

V

MAUX CAUSÉS PAR LA TYRANNIE.

Un jeune homme expose les maux que cause la tyrannie, et réclame une récompense pour avoir délivré sa patrie des tyrans qui l'opprimaient.

Ὑμεῖς ἀνάσχεσθέ μου, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὀλίγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι, καίπερ εἰδόσιν ὑμῖν, ἀκριβῶς διηγουμένου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε, λογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλοις τισὶν ἤδη συνέβη πολλάκις, ἀπλῆν καὶ ἡμεῖς τυραννίδα καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδ' ἐνὸς ὑπηνέγκκαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότης, ἀλλὰ μόνον τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχεσάντων, δύο ἀνθ' ἐνὸς τυράννους εἶχομεν, καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηρούμεθα. Μετριώτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἦν παρὰ πολὺ, καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος, καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμβλύτερος, ὥς ἂν ἤδη τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὀρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλιναγωγούσης. Καὶ πρὸς γε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἅκων προσῆλθαι ἐλέγετο, οὐ πάνυ τυραννικὸς αὐτὸς ὢν, ἀλλ' εἰκὼν ἐκείνῳ· φιλότεκνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὥς ἔδειξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ, καὶ ἐκείνῳ ἐπείθετο, καὶ ἡδίκηκε ὅσα κελεύοι, καὶ ἐκόλλεζεν οὐκ προστάττοι, καὶ πάντα ὑπηρέτει, καὶ ὅλως ἐτυραννέϊτο ὑπ' αὐτοῦ, καὶ

δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ, καὶ μόνου ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος· τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἐκαρπούτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκεῖνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέγων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννομένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἐκκόπτων· καὶ εἴ τινες σφαγαί, καὶ εἴ τινες φυγαί, καὶ χρημάτων ἀφαίρέσεις, καὶ βύσανοι, καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τοιμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρον δ' ἐκείνῳ ἠκολούθει, καὶ τυνηδίζει, καὶ ἐπὶ μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῶν ἀφόρητον καθιστᾷ· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβωσιν, οὐδένα ὅρον ποιῶνται τῶν ἀδικημάτων. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδῶν τὴν δουλείαν ἐσομένην, καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθησομένην τὴν πόλιν ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότῃ, καὶ πονηρῶν κληρονόμημα γενησόμενον τὸν δῆμον· ὥς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρά τις ἐλπίς αὕτη, τὸ λογιζέσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν· « Ἄλλ' ἤδη παύσεται, ἄλλ' ἤδη τεθνήσκει, καὶ μετ' ὀλίγον ἐλευθεροὶ γενησόμεθα. » Ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίζετο, ἀλλ' ἐωρῶμεν ἤδη ἔτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διὰδοχον.

Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γεννητικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία, καὶ ἄμαχος ἡ τυραννὶς ἐδό-

κει, πρὸς τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἄλλ' οὐκ ἐμέ ταῦτ' ἐφόβησεν, οὐδὲ τὸ δυσχερές τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκνησα, οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδειλίασα· μόνος δὲ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆειν¹ τοῦ συμμαχημένου, καὶ τὸ μέρος συντετυραννοκτονηκότος, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτὴν ἔχων, ἀλλαξόμενος δὲ ὁμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ φρουρᾷ, καὶ τρεψάμενος οὐ ῥαδίως τοὺς δορυφόρους, καὶ τὸν ἐντυχγάνοντα κτείνων, καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων, ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἰέμην², ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχὺν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν. Καὶ ἐπιστάς τῳ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ, καὶ ἰδὼν γεννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν, ὁμως ἀπέκτεινα. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ἤδη καθήρητο³, καὶ πέρας εἶχε μοι τὸ τόλμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἡμεν ἐλεύθεροι, ἐλείπετο δ' ὁ γέρων ἔτι μόνος, ἄνοπλος, ἀποβεβληκῶς τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκῶς τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἑαυτοῦ δορυφόρον⁴, ἔρημος, οὐδὲ γενναίας ἔτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἐλογιζόμην· « Πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατῴρθωται. Τίνα ἂν ὁ περίλοιπος κολασθεῖν τρόπον;

1. Ἀνῆειν, 1re pers. sing. temps passé de ἀναιμι, monter.

2. Ἰέμην, 1re pers. sing. imparf. moyen de ἵεμαι, : « Je me lançai contre : »

3. Καθήρητο, 3e pers. sing. pl.-q.-parf. pass. de καθαιρέω, détruire.

4. Τὸν μέγαν.... δορυφόρον, son plus grand défenseur, son fils.

ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιός ἐστι καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ, καὶ νεανικῷ, καὶ γενναίῳ ἀνηρημένος, καταισχύνων κάκεινὴν τὴν σφαγὴν· ἄξιον δέ τινα δεῖ ζητῆσαι δῆμιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν. Ἰδέτω, κολασθήτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. » Ταῦτα βουλευσάμενος, αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλλαττόμενην, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμαντευσάμην, διεπράξατο, καὶ ἐτυραννοκτόνησε, καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

Πάρειμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν, καὶ θαρρεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασιν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Καὶ ταῦτα πάντα γεγένηται δι' ἐμὲ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τόλμην τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου φόνου, μεθ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. Ἀξιῶ δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῆναί μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν.

(*Le Tyrannicide.*)

VI

LE FILS DÉSHÉRITÉ.

Un jeune homme déshérité apprend la médecine : son père, devenu fou, est abandonné par les médecins ; il le guérit au moyen d'une potion ; le père lui rend alors ses privilèges d'hoirie. Quelque temps après, la belle-mère de ce jeune homme devient folle à son tour, et il refuse de la guérir, malgré les ordres de son père, qui le déshérite une seconde fois. A la suite de cette exhérédation, il réclame auprès des juges.

Οὐ καὶνὰ μὲν ταῦτα, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι γιγνόμενα.

μενα· οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ, καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖνο δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶ, ὅτι ἔγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται πείθεσθαι τούτῳ κελεύοντι. Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηνότες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰσχαίμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλεον πέπαιται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾷτε οἶον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν, καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὀλίγον, ἔν' ἀτιμότερος γένωμαι πολλάκις ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρόωην γοῦν ἄκλητος ἦκον ἐπὶ τὴν βοήθειαν· ὅταν δέ τι ἦ τελέως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι. Λογίζομαι γὰρ οἷα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχῶν· ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας, ἀποκηρύττομαι. Ἀχθομαι μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐπὶ τῇ μητρειᾷ, χαλεπῶς ἐχούσῃ, (χρηστὴ γὰρ ἦν·) καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνιωμένω, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἑμαυτῷ, ἀπειθεῖν δοκοῦντι, καὶ ἅ προστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένω, καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου, καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ

δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἂ μὴ δύναται ποιεῖν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχνούμενον. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ, καὶ παμπόλλας ἔχει τὰς αἰτίνας, καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁμοίας.

Οὐ γὰρ ταυτὸν, παρανοεῖν, καὶ παρπαίειν, καὶ λυττᾶν, καὶ μεμηνέναι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μάλλον ἢ ἥττον ἔχεσθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναῖξιν ἕτεραι· καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γεγηρακόσι διάφοροι. Γυναικῶν δὲ πολλὰ καθικνεῖται, καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται, μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τινος πολὺ, ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῷ εὐτυχοῦντι, ἢ λύπη τις, ἢ ὀργή· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑποτυφόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα, μανίαν ἀποτελεῖ. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε, καὶ ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἑναγγος. Οὐδένα γὰρ ἐκείνη ἐμίσει, πλὴν ἔχεταιί γε, καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἱατροῦ θεραπευθῆναι δύναίτο· ὥς εἴ γε ἄλλος τις ὑπόσχουτο, εἴ τις ἀπαλλάξαι, μίσει τότε ὥς ἀδικοῦντα ἐμέ. Καὶ μὴν κάκεῖνο, ὦ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι, εἰ καὶ μὴ τελέως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλὰ τις ἔτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνεται, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω ῥαδίως προσηψάμην, οὐδ' αὖ προχείρως φάρμακον ἐγγέαι ἐτόλμησα, δεδιώς τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. Ὅρῃς ὥς οἴονται πάντες εἶναί τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητρυαῖς, καὶ ὥσι χρησταί, καὶ τινα κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικείαν αὐτὰς μεμηνέναι; Τάχα ἂν οὖν τις ὑπώπτευσεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ

κακοῦ, καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνηθέντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὦ πάτερ, οὕτως ἔχει· καὶ πάνυ σοι τετηρηκῶς λέγω· οὐ ποτε ῥᾶον ἔξει, καὶ μυριάκις πῖν τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις, καὶ κακοδοξία περιβαλεῖν θέλεις. Ἐασον ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐὰν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν, καίτοι πάντων ἔρημος γενόμενος, οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὖξομαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθις ἡ νόσος ἐπανεέλθῃ (φιλεῖ γὰρ πῶς τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν), τί με πράξει δεήσει; Θεραπεύσω μὲν, εὖ ἴσθι, καὶ τότε, καὶ οὐποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐμαυτῷ ἐπιλήσομαι.

(*Le Dëshérité.*)

VII

PHALARIS ET LE TAUREAU D'AIRAIN.

Phalaris explique aux habitants de Delphes qu'il n'a point commandé au statuaire Périlaüs le taureau d'airain, où des hommes étaient brûlés vifs, et qu'il en a puni l'inventeur par le supplice même que celui-ci avait imaginé.

Καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι ὅθεν καὶ ὅπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτησάμην, οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μαnevίην, ὡς τοιοῦτων ἐπιθυμῆσχι κτημάτων. Ἀλλὰ Περίλαος ἦν τις ἡμεδα-

πὸς, χαλκεὺς μὲν ἀγαθὸς, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπολυ τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκῶς ὤετο χαριεῖσθαι μοι, εἰ καινὴν τινα κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὡς ἐξ ἅπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βοῦν ἥκέ μοι κημίζων κάλιστα ἰδεῖν, καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένον· κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἔμψυχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον· εὐθὺς· « Ἄξιον τὸ κτῆμα τοῦ Πυθίου¹· πεμπτέος ὁ ταῦρος τῷ θεῷ. » Ὁ δὲ Περίλαος παρεστῶς· « Τί δ' εἰ μάθοις, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν χρεῖαν ἣν παρέχεται; » Καὶ ἀνοίξας ἅμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ νῶτα· « Ἦν τινα, ἔφη, κολάζειν ἐθέλῃς, ἐμβιβάσας εἰς τὸ μηχανήμα τοῦτο, καὶ κατακλείσας, προστιθέναι² μὲν τοὺς αὐλοὺς τούσδε πρὸς τοὺς μυζωτῆρας τοῦ βοῦς, πῦρ δ' ὑποκαίειν κελεύειν, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται, καὶ βοήσεται, ἀλήκτοις ταῖς ὀδύναις ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποτελέσει οἷα λιγυρώτατα, καὶ ἐπαυλήσει θρηνώδες, καὶ μυκήσεται γοερώτατον, ὡς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξὺ καταυλούμενον. » Ἐγὼ δὲ, ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχθην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος, καὶ οἰκείαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκα. Καὶ· « Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Περίλαε, εἰ μὴ κενὴ ἄλλως ὑπόσχῃς ταῦτά ἐστι, δεῖξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθὼν τὴν ἀλή-

1. Ἀνέκραγον, 1re pers. sing. aor. 2 indic. de ἀνακράζω, s'écrier.

2. Apollon Pythien.
3. Sous-ent. : δεῖ, faut, ou κέλευε, ordonne.

θειαν τῆς τέχνης, καὶ μίμησαι τοὺς βοῶντας, ἵν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἅ φῆς μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. » Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περίλαος· ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν, πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον· « Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἵν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλῆς. » Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἔπασχεν, ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἔμπνουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὡς μὴ μιάνειε τὸ ἔργον ἐναποθανῶν, ἐκεῖνον μὲν ἄταφον κατὰ κρημνῶν ῥίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βοῦν, ἀπέπεμψα ὑμῖν ἀνατεθησόμενον τῷ θεῷ, καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν δίηγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τοῦνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περίλαον, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκείνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ χαλκέως μέλη, τὴν πρώτην πεῖρξιν τῆς μουσικῆς.

(*Phalaris I.*)

VIII

LE PARASITE.

Un parasite, nommé Simon, prétend démontrer à son ami Tychiade que le métier de parasite est un art supérieur à la rhétorique et à la philosophie. C'est un petit chef-d'œuvre de persiflage.

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ, ΤΥΧΙΑΔΗΣ.

ΠΑΡ. Ὡς μὲν κοινῇ πάντων διαφέρει ἡ παρασιτικὴ δεδεῖχθαι μοι δοκῶ. Φέρε δὲ, ὡς καὶ κατ'

ιδίαν ἐκάστης διαφέρει, σκοπῶμεν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσοις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστιν, καὶ μᾶλλον πῶς καθαιροῦντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. Ὅτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ὁμολόγηται δὴ πρὸς πάντων ἀριστεύειν τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν διὰ γενναιότητα καὶ ἐπιστήμας, ὡς ἀποφαίνονται τινες. Ἐπειδὴν γοῦν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολὺ κρατοῦσαν, δῆλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν δόξει προφερεστάτη, καθάπερ ἡ Νκυτικά τῶν θεραπαινίδων¹. Κοινῇ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει, καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόστασιν²· ἡ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ. Οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐν τι καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τούναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἑτέρως μὲν γὰρ Ἐπικούρῳ δοκεῖ τὰ πράγματα ἔχειν, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἑτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου³, καὶ ἀπλῶς ἄλλος ἄλλην ἀξιοῖ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι. Καὶ μέχρι γε νῦν, οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν, οὔτε αὐτῶν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν δῆλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γὰρ φημι μηδὲ εἶναι τέχνην, ἧς οὐκ ἔστιν

1. Voyez *Odyssée* VI, 109.

2. Τὴν ὑπόστασιν, le fond.

3. Les Épicuriens, les Stoïciens, les Académiciens et les Pé-

ripatéticiens forment les quatre grandes divisions de la philosophie ancienne, qui a pour chefs Épicure, Zénon, Platon, Aristote.

υπόστασις. Ἐπεὶ τί δή ποτε; Ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ δις δύο παρά τε ἡμῖν καὶ παρὰ Πέρσαις τέσσαρά ἐστι, καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρὰ Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις· φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ὀρῶμεν, καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν. Ἡ μέντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις μία ἐστὶ, καὶ κατὰ ταῦτά, καὶ ὡσαύτως· καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἐτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν· οὐδέ εἰσιν, ὥς ἔοικεν, παράσιτοί τινες, οἷον Στωικοὶ ἢ Ἐπικούρειοι, δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστὶ, καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὡστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν, κατὰ γὰρ τοῦτο, καὶ σοφία εἶναι.

ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ καὶ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ παρασιτικῆς, πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὧ βέλτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὁ μὲν τις εἰρήνης, οἶμαι, ὁ δ' αὖ πολέμου. Ἐν δὴ τούτοις πᾶσα ἀνάγκη φανερὰς γίνεσθαι τὰς τέχνας, καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὁποιοὶ τινές εἰσι. Πρότερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπώμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἶεν μάλιστα χρησιμώτατοι, ἰδίᾳ τε ἕκαστος αὐτῷ, καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧΙΑΔ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαι γελῶ κατ' ἐμαυτὸν, ἐννοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρασίτῳ φιλόσοφος.

ΠΑΡ. Ἴνα τοίνυν μὴ πάνυ θαυμάζῃς, μηδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι γλεύης ἄξιον, φέρε προτυπωσώμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡγγέλθαι μὲν αἰφνίδιον εἰς τὴν χώραν ἐμβεβληκέναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω δηρυμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τούτοις φιλοσόφους τινὰς καὶ ῥήτορας καὶ παρασίτους. Πρῶτον τοίνυν ἀποδύσωμεν αὐτοὺς· ἀνάγκη γὰρ τοὺς μέλλοντας ὀπλίζεσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῶ δὴ τοὺς ἄνδρας, ὧ γενναῖε, καθ' ἕκαστον, καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοίνυν αὐτῶν ὑπὸ ἐνδεΐας ἰδοὺς ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς, πεφρικότας, ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρειμένους. Ἀγῶνα μὲν γὰρ, καὶ μάχην σταδιαίαν, καὶ ὠθισμὸν, καὶ κόνιν, καὶ τραύματα, μὴ γελοῖον ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους, ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένους ἀναλήψεως. Ἄθρει δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παράσιτον, ὁποῖός τις φαίνεται· Ἄρ' οὐχ ὁ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολὺς, καὶ τὸ χρῶμα ἡδύς, οὐ μέλας δὲ, οὐδὲ λευκός, τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσέοικεν, ἔπειτα θυμοειδής, δεινὸν βλέπων, ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὕψαιμον; Οὐ γὰρ καλὸν δεδοικότα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέρειν. Ἄρ' οὐχ ὁ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν ὀπλίτης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς; Ἀλλὰ τί δεῖ ταῦτα εἰκάζειν ἔχοντας αὐτῶν παραδείγματα; Ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ ὄλως ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τείχους προελθεῖν· εἰ δέ τις καὶ

ἀναγκασθεὶς παρετάξατο, φημὶ τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα, καὶ οὐδὲν ὑπισχνῇ μέτριον· λέγε δὲ ὁμως.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοίνυν ῥητόρων Ἰσοκράτης οὐχ ὅπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν διαρκοῦσαν εἶχε. Τί ἔτι; οὐχὶ Δημάδης μὲν, καὶ Αἰσχίνης, καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθύς τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προὔδονσαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ διετέλεσαν Ἀθηναῖοι αἰεὶ τὰ ἐκείνου πολιτευόμενοι; Ὡς εἴ γε καὶ ἄλλος τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτά ἐπολέμει, κάκεινος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ, καὶ Δημοσθένης, καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείοτεροι, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις αἰεὶ θορυβοῦντες, καὶ λοιδορούμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; Καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἐτόλμησαν μικρὸν ἐξω παρακύψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειχίδιοι ἐκάθηντο, παρ' αὐτοῖς ἤδη πολιορκούμενοι, γνωμίδια καὶ προβουλευμάτια συντιθέντες, Ὁ δὲ δὴ κόρυφαιότατος αὐτῶν, ὁ ταυτὶ λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς· « Φίλιππος γὰρ ὁ Μακεδόνων ὄλεθρος, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίαιτό τις ποτε », τολμήσας προελθεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, πρὶν ἢ ξυμμίξαι τὰ στρατόπεδα καὶ ξυμβαλεῖν εἰς χεῖρας, ρίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν. Ἡ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενός, πάνυ γνώριμα ὄντα, οὐχ ὅπως Ἀθηναίοις, ἀλλὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις;

ΤΥΧ. Ἐπίσταμαι ταῦτα. Ἄλλ' οὗτοι μὲν ῥήτορες, καὶ λόγους λέγειν ἡσκημένοι, ἀρετὴν δὲ οὐ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; Οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις, ὥσπερ ἐκείνους, αἰτιάσθαι.

ΠΑΡ. Οὗτοι πάλιν, ὦ Τυχιάδῃ, οἱ περὶ ἀνδρείας ὀσημέραι διαλεγόμενοι, καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα, πολλῷ μᾶλλον τῶν ῥητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὴ οὕτω. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχοι φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα. Ἦτοι γὰρ οὐδὲ ὅλως ἐστρατεύσαντο, ἢ, εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν, καὶ Διογένης, καὶ Κράτης, καὶ Ζήνων, καὶ Πλάτων, καὶ Αἰσχίνης, καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ πᾶς οὗτος ὁ ὄμιλος, οὐδὲ εἶδον παράταξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελθεῖν εἰς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης, φεύγων ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος, εἰς τὴν Ταυρέου παλαίστραν κατέφυγε.

ΤΥΧ. ὦ γενναῖε, ταῦτα μὲν ἤδη καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, οὐ, μὰ Δία, σκώπτειν αὐτοὺς καὶ ὀνειδίζειν βουλομένων· ὥστε οὐδέν τί μοι δοκεῖς χαριζόμενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταψεύδεσθαι τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλ', εἰ δοκεῖ ἤδη, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἐστὶν ἐν πολέμῳ λέγε.

ΠΑΡ. Ποῖόν τινα ἐν πολέμῳ ταῦτόν; Οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος ἔξεισιν ἐπὶ τῇ παράταξιν; Οὐ γὰρ ἄλλ' ὃν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησιν ἐστιάσει, εἰ καὶ εὐθὺς ἅμα ἔω μάχεσθαι δέοι· καὶ ὃν ἄλλοι στρατιῶται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει τὸ κρῖνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται,

ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν ὑποπτεύων τοῦ πολέμου, τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ, καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον εὐθύς ἐν πρώτοις διαγωνίζεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὀπισθεν ὑποτέτακται τῷ παρασίτῳ, κάκεινος αὐτὸν ὑπὸ τῷ σάκει καλύπτει, καὶ τῶν βελῶν ἀφιεμένων, γυμνώσας ἑαυτὸν, τοῦτον σκέπει· βούλεται γὰρ ἐκεῖνον μᾶλλον σώζειν ἢ ἑαυτόν. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτος ἐν πολέμῳ, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ δῆπου οὔτε λοχαγός, οὔτε στρατιώτης αἰσχυνθείη, μεγάλῳ τε ὄντι νεκρῷ, καὶ ὥσπερ ἐν συμποσίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἄξιόν γε φιλοσόφου νεκρὸν ἰδεῖν τούτῳ παρακειμένον, ξηρὸν, ῥυπῶντα, μακρὸν πωγώνιον ἔχοντα, προτεθνηκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ ἄνθρωπον. Τίς οὐκ ἂν καταφρονήσειε ταύτης τῆς πόλεως, τοὺς ὑπασπιστάς αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὀρώων; Τίς δὲ οὐκ ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομητάς ὀρώων ἀνθρωπίσκους κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων, τοὺς ἐν τῇ εἰρκτῇ κακούργους ἐπιλῦσαι τῷ πολέμῳ; Τοιοῦτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φιλοσόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ διαφέρειν παρασιτικὴ φιλοσοφίας, ὅσον αὐτὴ ἡ εἰρήνη πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δοκεῖ, σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὐπω ξυνήμῃ ὅ τι τοῦτό πως βούλεται. Σκοπῶμεν δὲ ὅμως.

ΠΑΡ. Οὐκουν ἀγορὰν καὶ δικαστήρια, καὶ παλαίστρας, καὶ γυμνάσια, καὶ κυνηγέσια, καὶ συμπόσια ἔγωγε φαίην ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ δικαστήρια οὐ πάρεισιν, ὅτι, οἶμαι, τοῖς συκοφάνταις πάντα τὰ χωρία ταῦτα μᾶλλον προσήκει, καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων· τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδύς, ἄξιός συγκριθῆναι παρασίτῳ τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίῳ τούτων ὀφθεῖς οὐκ αἰσχύνη μᾶλλον τοῦ χωρίου ἐστί; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμόσε ἰὼν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει, καὶ δέχεται ῥαδίως, μεμελετηκῶς αὐτῶν ἐν τοῖς δείπνοις καταφρονεῖν, καὶ οὗτ' ἔλαφρος, οὔτε σὺς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁ σὺς τὸν ὀδόντα θήγη, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθήγει. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μᾶλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιτο παρασίτῳ, ἥτοι παίζοντι ἢ ἐσθίοντι; Τίς δ' ἂν μᾶλλον εὐφράναι¹ τοὺς συμπότας; Πότερόν ποτε οὗτος ἄδων καὶ σκώπτων, ἢ ἄνθρωπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὀρῶν, ὥσπερ ἐπὶ πένθος, οὐχὶ εἰς συμπόσιον, ἤκων; Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν οἷον ἐν βαλανείῳ κύων.

(*Que la vie du parasite est un art.*)

1. Εὐφράναι, 3^ο pers. sing. aor. 4 optat. de εὐφραίνω, égayar.

IX

ÉLOGE DE LA PATRIE.

Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον τῆς πατρίδος, φθάνει προ-
 τεβρυλλημένον. Ἄρ' οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον
 δέ τι καὶ θειότερον ἄλλο; Καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ
 θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ
 διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη, καὶ
 παιδευσασμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη, καὶ λαμ-
 πρότητας, καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι
 πολλοὶ, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες. Πατρίδος
 τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων. Οὐδὲν
 γὰρ ὅ τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον· εἰ δέ τις ἀπονέμει
 τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος
 καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα
 προτιμήσαι. Καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος
 κτῆμα, καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατήρ, καὶ οἱ ἐκ τούτων
 οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρῶων
 πρόεισιν ἀναβιβάζόμενον τὸ ὄνομα. Χαίρουσι καὶ
 θεοὶ πατρίσι, καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκὸς, ἐφορῶσι τὰ
 τῶν ἀνθρώπων, αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν
 γῆν καὶ θάλασσαν· ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο,
 προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ γὰρ εἶδε
 τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος· ὡς
 καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἄλλ' οὖν
 ἐκάστῳ νομίζεσθαι πατρῶον, διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ
 τοῦ τόπου θέαν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο, ἐπι-
 χόρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων, καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν.
 Εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἐτέρας δεη-

θῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα, μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθόν. Πάντα δέ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι, χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες. Κτῶνται δὲ καὶ χρήματα, φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκότως, οἶμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἓνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθη πρὸς τινος, πολὺ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς καθήκουσιν ἀμείβεσθαι. Κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰσὶ νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι· κοινὴν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν, καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀποδιδόναι, καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως. Ὡφθη δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὥς, ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος, ἀμελεῖν· ἀλλ' οἱ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀποδημίαις συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν, ὥς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς, οἱ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους, ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν, ἢ διὰ τιμῆς δόξαν, ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν, ἢ δι' ἀνδρίας ἔπαινον, ἔστιν ἰδεῖν ἐς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὥς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίοσιν ἐπιδειξομένους τὰ αὐτῶν καλὰ·

καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τῆς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνεται μειζόνων παρ' ἄλλοις ἡξιωμένος. Ποθεινὴ μὲν οὖν καὶ νέρις πατρὶς· τοῖς δὲ ἤδη γεγηρακόσιν, ὅσῳ πλεῖον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσούτῳ καὶ πλείων ἐγγίνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος. Ἐκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται καταλῦσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἵν', ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακατάθῃται τῇ γῇ τῇ θρεψαμένῃ, καὶ τῶν πατρῶων κοινωνήσῃ τάφων· δεινὸν γὰρ ἐκάστῳ δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἀλλοτρίᾳ κειμένῳ γῇ. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις, μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων¹. Οἱ μὲν γὰρ ἐπήλυδες ῥαδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις, τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε εἰδότες, μήτε στέργοντες, ἡγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορήσειν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστρὸς ἡδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἢ πατὴρ, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτρέφησαν, καὶ ὀλίγην ἔχῃσι, καὶ τραχεῖαν καὶ λεπτόγεων· καὶ ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ καὶ ἴδωσιν ἐτέρους σεμνυνομένους, πεδίοις ἀνειμένους, καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διελημμένοις², καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται· τὴν δὲ ἵπποτρόφον

1. Αὐτοχθόνων. Les anciens étaient très-fiers de se dire les enfants de leur terre natale.

2. Διελημμένοις, dat. plur. masc. parf. part. passif de διαλαμβάνω, parsemer.

ὑπερορῶντες, καὶ κουροτρόφον ἐπαινοῦσι¹. Καὶ σπεύδει τις ἐς τὴν πατρίδα, καὶ νησιώτης ἢ²· καὶ παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός³. Οὕτω δὲ ἄρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἡ πατρίς, ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἐτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν παραγγελμάτων τοῖς παραττατομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου, κακὸς εἶναι θέλῃ· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δειλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

(*Éloge de la Patrie.*)

. X

ÉLOGE DE LA MOUCHE.

Ce gracieux et joli badinage contient plusieurs observations délicates, dont le tour descriptif rappelle certaines pages de Bernardin de Saint-Pierre. On y trouve un heureux mélange d'élégance littéraire et de précision scientifique.

Ἡ μυῖα ἔστι μὲν οὐ τὸ σμικρότατον τῶν ὀρνέων, ὅσον ἐμπύσι, καὶ κώνωψι, καὶ τοῖς ἔτι

1. Allusion à Télémaque recevant les présents de Ménélas, *Odyssée*, IV, 602 et suivants.

2. Allusion à Ulysse, né dans l'île d'Ithaque.

3. *Odyssée*, I, 58.

λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει, ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτέροις χρῆσθαι, ἀλλὰ, κατὰ τὰς ἀκρίδας, καὶ τέττιγας, καὶ μελίττας, ἐστὶν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῆ λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα. Καὶ μὴν διήνθισται κατὰ τοὺς ταῶνας, εἴ τις ἀτενὲς βλέποι ἐς αὐτήν, ὁπόταν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον πτερύσσεται. Ἡ δὲ πτῆσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσίᾳ συνεχεῖ τῶν πτερῶν, οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδήματος, οὔτε ὡς οἱ σφῆκες μετὰ ροιζήματος, ἀλλ' εὐκαμπῆς πρὸς ὅτι ἂν μέρος ὀρμήσῃ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴν κάκεινο πρόσεστιν αὐτῇ, τό μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὥδῃς πέτεσθαι οὐκ ἀπηνοῦς, οἷα κωνόπων καὶ ἐμπίδων, οὐδὲ τὸ βαρύερομον τῶν μελιττῶν, ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερὸν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδεικνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτόν ἐστι λιγυρωτέρα, ὅσον σάλπιγξ καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα, ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐχένι συνεχεται, καὶ ἐστὶν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὥσπερ ἢ τῶν ἀκρίδων· ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολὺ τοῦ κέρατος ἔχοντες· στέρνον εὐπαγές, καὶ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες, οὐ κατὰ τοὺς σφῆκας πάνυ ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠγύρωται καὶ αὐτὴ, καὶ θώρακι ἔοικε, ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τὸ ὀρροπύγιον, ὡς σφῆξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ

τῇ προβοσκίδι, ἣν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασι καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται, καὶ προσφῦσα κατέχει, κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον ἐοικυῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοὺς προκύπτει, ᾧ κεντοῦσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἶμα, οὐ μετὰ μεγάλης ὀδύνης τῶν κεντουμένων. Ἐξάπους δὲ οὔσα, τοῖς μὲν τέσσαρσι βαδίζει μόνοις, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν ὅσα καὶ χερσὶ χρῆται. Ἴδοις ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τεττάρων βεβήκυϊαν, ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χεροῖν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πάνυ καὶ καθ' ἡμᾶς. Γίγνεται δὲ οὐκ εὐθὺς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώληξ τὸ πρῶτον, ἥτοι ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἄλλων ζώων ἀποθανόντων· εἴτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει, καὶ φύει τὰ πτερὰ, καὶ ἐξ ἐρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται, καὶ κυφορεῖ δὲ, καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν, τὴν μυῖαν ὕστερον. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα, καὶ ὁμοδίαιτος καὶ ὁμοτράπεζος, ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῇ τοῦτο πιεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὔσα (πάνυ γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται), τῷ φωτὶ χαίρει μάλιστα κἂν τοῦτῳ πολιτεύεται· νυκτὸς δὲ εἰρήνην ἄγει, καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ἄδει, ἀλλ' ὑπέπτηχε καὶ ἀτρεμεῖ. Σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔγω, ὅποταν τὸν ἐπίβουλον καὶ πολέμιον αὐτῇ τὸν ἀράχνην διαδιδράσκη· λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτηρεῖ, καὶ ἀντίον αὐτῷ ὄρᾳ, ἐκκλίνουσα τὴν ὀρυγὴν ὥς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσου, ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάναις. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρεία καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ'

μεγαλοφρονότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος¹ τὸν ἄριστον τῶν ἡρώων ἐπαινέσαι ζητῶν, οὐ λέοντι ἢ παρδάλει ἢ οὐτὶ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάζει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μυίας, καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος, ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργομένη, φησὶν, ὅμως οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐφίεται τοῦ δήγματος. Οὕτω δὲ πάνυ ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μυῖαν, ὥστε οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. Ἄρτι μὲν γὰρ τὴν ἀγελαίαν πτῆσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται², ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὁπότε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὡς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάζων μητρὶ κηδομένη κοιμωμένου αὐτῇ τοῦ βρέφους³, τὴν μυῖαν αὐτῆς ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν, « ἀδινὰς » προσειπὼν, καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν⁴. Οὕτω δὲ ἰσχυρά ἐστίν, ὥστ', ὁπότεν τι δάκνη, τιτρώσκει οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοὸς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ, ἐς τὰς ρυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη, καὶ τῇ αὐτῆς προνομαία κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μυῖα ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἔμπνους ἐστίν. Ὁ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὴ βούλομαι εἰπεῖν. Καί μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον αὐτὸ παριδεῖν ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας

1. *Iliade*, XVII, 570.2. *Iliade*, II, 469.3. *Iliade*, IV, 131.4. *Iliade*, II, 469.

αὐτῆς λόγῳ¹. Ἀποθανοῦσα γὰρ μυῖα τέφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται, καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται· ὥς ἀκριβῶς πεπεισθαι πάντας ὅτι κἀκείνων ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανερχεται πάλιν, καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα, καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ· καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου² μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφιεῖσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτὴν, εἴτα ἐπανελθοῦσα ἐπλήρου αὐθις τὸ σῶμα, καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμότιμον. Ἀργὸς δὲ αὐτῇ καὶ ἄνετος οὔσα, τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονούμενα καρποῦται, καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τράπεζα. Καὶ γὰρ αἶγες αὐτῇ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥκιστα μυῖαις ἢ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὀψοποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι, καὶ βασιλέων αὐτῶν προγεύεται, καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾶται αὐτοῖς, καὶ συναπολαύει πάντων³. Νεοττιὰν δὲ ἢ κελιὰν οὐχ ἐνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανηρημένῃ, ὅπου ἂν τύχῃ, ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστίν καὶ εὐνήν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέντοι οὐδὲν ἐργάζεται, οὔτε ἀξιοῖ λαμβάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρώμενον αἰσχυνεῖ αὐτήν. Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω, κατὰ τὴν παροιμίαν, « ἐλέφαντα ἐκ μυῖας ποιεῖν. »

(Éloge de la Mouche).

1. *Le Phédon*.

2. *Philosophe ionien*.

3. *Voy. la Fontaine, La Mouche et la Fourmi*, IV, III.

SCIENCES.

I

L'IGNORANT BIBLIOMANE.

La véritable science ne consiste pas dans l'achat et la possession d'un grand nombre de livres, mais dans la connaissance intelligente et raisonnée de ce qu'ils renferment. Episodes d'Évangélus et de la lyre d'Orphée.

Πίθηκος μὲν ὁ πίθηκος, ἡ παροιμία φησὶ, κἂν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα. Καὶ σὺ τοίνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ἀναγιγνώσκεις ἀεὶ, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκομένων οἶσθα οὐδὲν, ἀλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις, κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἴ γε τὸ κεκτῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέφαινε τὸν ἔχοντα, πολλοῦ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸ κτῆμα ἦν ἄξιον, καὶ μόνων ὑμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἦν πρίασθαι, τοὺς πένητας ἡμᾶς ὑπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμπόροις καὶ τοῖς βιβλιοκαπῆλοις ἤρισε ἂν περὶ παιδείας, τοσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πωλοῦσι; Τίνος οὖν ἀγαθοῦ ὦνῃ¹ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῇ² πεπαιδεῦσθαι,

1. Ὦνῃ, 3e pers. sing. aor. 2 subj. de ὄννημι, être utile, servir à.

2. Ἠγῇ, 2e pers. sing. prés. indic. de ἡγοῦμαι, penser, croire.

τοσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν ξυγγράμματα; Καί μοι, εἰ δοκεῖ, ἀπόκριναι· μᾶλλον δέ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γοῦν ἢ ἀνάνευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Ἐπεὶ γοῦν ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπρίω πολλάκις, ἀναγνώτω σοί τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος ῥαφιδίαν, ἧς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποιήται δέ τις αὐτῷ δημηγορῶν παγγέλοιος ἄνθρωπος; διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθήμενος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θερσίτης ὁ τοιοῦτος, εἰ λάβοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἶει ὅτι αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἄμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερπηδῆσεται μὲν τὸν ποταμὸν, ἐπιθολώσει δὲ αὐτοῦ τὸ ρεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἑκτορα, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἀστεροπαῖον, μηδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλῳτα ἂν ὀφλισκάνοι χωλεύων ὑπὸ τῇ ἀσπίδι, καὶ ἐπὶ στήμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους, καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὁπότε ἀνανεύσειε, δεικνὺς τοὺς παρὰ βλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸν θώρακα ἐπαίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτώματι, καὶ τὰς κνημῖδας ἐπισυρόμενος, καὶ ὅλως αἰσχύνων ἀμφοτέρους, καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὴ καὶ σὺ πάσχων οὐχ ὀρθῶς, ὁπότεν τὸ μὲν βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ ἔχης πάγκαλον, πορφυρᾶν μὲν ἔχον τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὀμφαλὸν, ἀναγιγνώσκης δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων, καὶ κατὰ αἰσχύνων, καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελῳόμενος, ὑπὸ δὲ τῶν ξυνόντων

σοι κολάκων ἐπαινούμενος · οἱ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλά;

Θέλω δέ σοι διηγήσασθαι τι Πυθοῖ γενόμενον. Ταραντῖνος, Εὐάγγελος τοῦνομα, τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι, ἐπεθύμησεν νικῆσαι Πύθια. Τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἐδόκει αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι, μήτε πρὸς ἰσχὺν, μήτε πρὸς ὠκύτητα εὖ πεφυκότες · κιθάρα δὲ καὶ ᾧδῇ ῥαδίως κρατῆσθαι ἐπίσθη ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούντων καὶ βοώντων ὅποτε καὶ τὸ σμικρότατον ἐκεῖνος ἀνακρούσχιτο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τά τε ἄλλα λαμπρὸς, καὶ δὴ καὶ ἐσθῆτα χρυσόπαστον ποιησάμενος, καὶ στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὥς ἀντὶ καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ · τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, ὑπερφυές τι χρῆμα εἰς κάλλος καὶ πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκηράτου πᾶσαν, σφραγῖσι δὲ καὶ λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ὀρφέως ἐντετορευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς ὀρώσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε καὶ ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν, καὶ μετὰ Θέσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον. Εἰσέρχεται οὖν ὅλος περιλαμπόμενος τῷ χρυσίῳ, καὶ τοῖς σμαράγδοις, καὶ βηρύλλοις, καὶ ὑακίνθοις, καὶ ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἣ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διεφαίνετο. Τούτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον καὶ θαυμαστῆς ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν

ἀνάρμοστόν τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσι δὲ τρεῖς ἅμα χορδὰς, σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπεσὼν τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἄρχεται ἀπόμουσόν τι καὶ λεπτόν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν θεατῶν, τοὺς ἀθλοθέτας¹ δὲ, ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τῇ τόλμῃ, μαστιγώσαντας αὐτόν, ἐκβαλεῖν τοῦ θεάτρου· ὅτε περ καὶ γελοιότατος ὦφθη δακρύων ὁ χρυσοῦς Εὐάγγελος, καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ σκέλη καθηματωμένος ἐκ τῶν μαστίγων, καὶ συλλέγων χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώκεισαν γὰρ κακείνης ζυμμαστιγουμένης αὐτῷ. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν μετ' αὐτόν Εὐμηλὸς τις Ἥλεϊος εἰσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, ξυλίνους δὲ κόλλοπας ἐπικειμένην, ἐσθῆτα δὲ μόγις σὺν τῷ στεφάνῳ δέκα δραχμῶν ἀξίαν· ἀλλ' οὗτός γε ἄσας δεξιῶς, καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης, ἐκράτει καὶ ἀνεκηρύττετο, καὶ τοῦ Εὐαγγέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπεύσαντος τῇ· κιθάρᾳ καὶ ταῖς σφραγῖσιν ἐκείναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται πρὸς αὐτόν· « ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσὴν δάφνην περὶκεις, πλουτεῖς γὰρ, ἐγὼ δὲ ὁ πένης τὴν Δελφικὴν· πλὴν τοῦτό γε μόνον ὦνησο τῆς σκευῆς, ὅτι μὴδ' ἐλεούμενος ἐπὶ τῇ ἥττῃ ἀπέρχη, ἀλλὰ μισούμενος προσέτι διὰ τὴν ἄτεχνόν σου ταύτην καὶ περιττὴν τρυφήν. » Περὶ πόδα δὴ σοὶ καὶ Εὐάγγελος οὗτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μέλει τοῦ γέλωτος τῶν θεατῶν.

1. Voyez page 403, aux notes.

Οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν γένοιτο, καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγήσασθαι σοι πάλαι γενόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπάσαντο αἱ Θραῦττι, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρα εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσοῦσαν, ἐκβληθῆναι εἰς τὸν Μέλανα κόλπον¹, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρα, τὴν μὲν ἄδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ᾧδῆς προσενέχθηναι τῇ Λέσβῳ, κάκείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵνα περ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστί, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερὸν, καὶ ἐπὶ πολὺ γε σώζεσθαι αὐτήν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέκηνθον, τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου, ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυθανόμενον, ὡς ἐκῆλει μὲν καὶ θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελῶδει δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ὀρφέως συμφορὰν μηδενὸς ἀπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσόν, καὶ διαφθείραντα τὸν ἱερέα μεγάλους χρήμασι, πείσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν, δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφέως· λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κόλπον ἔχοντα, μόνον προσελθεῖν εἰς τὸ προάστειον, καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς, ἄτεχνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηγήσειν τὴν λύραν, ὑφ' ᾧ πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν, καὶ μακάριον ἔσεσθαι, κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφέως μουσικῆς.

1. Golfe de Thrace, et rivière du même nom.

ἄχρι δὴ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον (πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι), διασπάσασθαι αὐτὸν · ὥς τοῦτο γοῦν ὅμοιον τῷ Ὀρφεῖ παθεῖν, καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν ξυγκαλέσαι τοὺς κύνας, ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὤφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ὥδῃ, ἃ μόνᾳ ἐξίριετα τῷ Ὀρφεῖ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βχρσίτων.

(Contre un ignorant bibliomane.)

II

SUR UNE IMPROPRIÉTÉ DE LANGAGE.

Timarque avait reproché à Lucien d'avoir employé mal à propos le mot Ἀποφράς, *néfaste, sinistre*; l'auteur se justifie, et prouve qu'il ne pouvait pas user d'une autre expression que celle dont se sont servis les meilleurs écrivains.

Τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, οἶμαι, καθ' Ἑλλάδα γλῶτταν συνεῖναι χρή. Εἶτα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεψάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο τὸ « Ἀποφράς » ἐν τοῖς μάλιστα διετέλεσεν, οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον. Εἶπον ἂν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτῃ σε διαταράξειν ἔμελλον, ξένα σοι καὶ ἄγνωστα ποιητῶν, καὶ ῥητόρων, καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιὼν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοι τοὺς εἰ-

πόντας ἐρῶ· πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἀλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν πάλοι δείξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασίν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθῃτι. Καίτοι, ὅστις γέρων ὦν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθῆναι πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ, καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι. Λοιπὸν¹ ἴσως ἐκεῖνό σοι λέγειν, ὡς τὸ μὲν ὄνομα ἤδεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἄκαιρον ἡτιάσω. Φέρε δὴ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σέ ἀπολογήσομαι τὰ εἰκότα, σὺ δὲ πρόσεχε τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοι μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ πάλοι πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέρριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε (ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὡς τὸ εἶκος, βδελυροὶ τινες τὰ ἥθη, καὶ μικροὶ, καὶ κακοήθεις τὸν τρόπον)· καὶ ὁ μὲν κόθορνόν² τινα εἶπεν, εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον, ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν· ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας, θορυβώδης ὦν ρήτωρ, ἐπετάραττεν· ὁ δὲ ἐβδόμην, ὅτι, ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις, κάκεινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικίττει καὶ διεγέλα, καὶ παιδιὰν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου. Μὴ δῶς οὖν κάμοι, πρὸς Ἀδώνιδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροφον, ἡμέρᾳ δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ; Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χωλοὺς τῷ δεξιῷ³ ἐκτρεπόμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἔωθεν ἰδοίμεν αὐτούς. Κἂν εἴ τις βράχην, ἢ πίθηκον ἴδοι, εὐθὺς ἐξίῳν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπανέρχεται, οὐκ

1. Λοιπὸν. S.-ent. ἐστι.

2. Cothurne, chaussure à tous
pieds : nom donné aux hom-

mes qui sont de tous les partis.

3. Τῷ δεξιῷ. Sous-entendu
ποδί, le pied droit.

ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πράξεις ἔσεσθαι αὐτῷ ὑπὸ πονηρῷ τῷ πρώτῳ καὶ δυσφήμῳ κληδονίσματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ, καὶ ἐν θύραις, καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ, καὶ ἔωθεν τοῦ ἅπαντος ἔτους, εἴ τις ἴδοι ἄνθρωπὸν τινα ἐπίσημον ἐπὶ τῇ κακίᾳ καὶ ἀπερρωγότη, καὶ μονοουχὶ τοῦνομα τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῶνα, γόητα, ἐπίορκον, ὄλεθρον, κύφωνα, βάραθρον, μὴ φύγη, μηδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρα;

(*Le Pseudologiste.*)

III

JUGEMENT DES VOYELLES

Le *Sigma* se plaint d'avoir été dépossédé par le *Tau* de la place qu'il occupait dans un certain nombre de mots de la langue grecque. Ce jeu d'esprit grammatical contient quelques détails intéressants sur l'invention de l'écriture.

Ἐπὶ ἄρχοντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυανεψιῶνος¹ ἐβδόμη² ἵσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ Σῖγμα πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ³ τῶν ἐπτά Φωνήεντων, βίας ὑπαρχόντων, καὶ ἀρπαγῆς, ἀφηρῆσθαι λέγον πάντων τῶν ἐν διπλῷ ταῦ ἐκφερομένων.

«Μέχρι μὲν, ὧ Φωνήεντα δικασταὶ, ὀλίγα ἡδικοῦμην ὑπὸ τουτουί τοῦ Ταῦ, καταχρωμένου τοῖς ἐμοῖς, καὶ καταίροντος ἔνθα μὴ δεῖ· οὐ βαρέως

1. Pyanepsion correspondait
à mois d'octobre.

2. Sous-entendu ἡμέρᾱ.
3. Ἐπί, par devant.

ἔφερον τὴν βλάβην, καὶ παρήκουον ἓνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἣν ἴστε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβάς. Ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἦκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἡδὴ καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκαιῶς αὐτὸ εὐθύνω νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέροισιν εἰδόσιν ὑμῖν. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἀλλοτρίαν βιάζεσθαι, καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς, ὧν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀρχάς, ἔξουσιν. Καὶ ὃ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατυπώσας, εἴτε Κάδμος, εἴτε Πηλαμίδης ὁ Ναυπλίου (καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἔνιοι προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην), οὐ τῇ τάξει μόνον, καθ' ἣν προεδρίαί βεβαιουῦνται, διώρισαν τί πρῶτον ἔσται ἢ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ ποιότητας, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνεῖδον. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὧ δικασταὶ, τὴν μείζω δεδώκασιν τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δεῖται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μοῖραν ἐννέα τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους. Τὸ δέ γε Ταῦ τοῦτο ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πώποτε βιασαμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρώων, ἐκδιῶξαι δὲ ὁμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὥς μηκέτι φέρειν

τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν. Ἐπεδήμουν ποτὲ Κυβέλω¹· κατηγόμην δὲ παρὰ κωμωδιῶν τινι ποιητῇ, ὃς Λυσίμαχος ἐκαλεῖτο. Παρὰ τούτῳ δὴ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ Ταῦ τούτου πλεονεξίαν ἐφώρασα. Μέχρι μὲν γὰρ ὀλίγοις ἐπεχείρει, τετταράκοντα λέγειν ἀξιούν, ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπώμενον, συνήθειαν ὥμην ἴδια ταῦτ' ἐλέγειν, καὶ οἰστὸν ἦν μοι τὸ ἄκουσμα, καὶ οὐ πάνυ τι ἐδακνόμην ἐπ' αὐτοῖς. Ὅποτε δὲ ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε καττιτερον εἰπεῖν, καὶ κάττυμα, καὶ πίτταν, εἴτα ἀπερυθριάσαν καὶ βασίλιτταν ὀνομάζειν, ἀποστεροῦν με τῶν συγγεγεννημένων μοι καὶ συντεθραμμένων γραμμάτων, οὐ μετρίως, ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ, καὶ πίμπραμαι, δεδιὸς μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καί μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων, σύγνωτε τῆς δικαίας ὀργῆς. Οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένῳ τῶν συνήθων καὶ συνεσχολακότην μοι γραμμάτων.

(*Jugement des Voyelles.*)

1. Cybélus, ville de Phrygie.

IV

SUR UN LAPSUS COMMIS EN SALUANT.

L'auteur, en saluant son patron le matin, s'est servi du verbe *ὑγιαίνειν* qu'on n'employait généralement que le soir. Il essaye de prouver qu'il n'a pas eu tort, et qu'il a pu se servir de ce mot aussi bien que du *χαίρειν*.

Τὸ μὲν δὴ χαίρειν ἀρχαία μὲν ἢ προσαγόρευσις, οὐ μὴν ἐωθινὴ μόνον, οὐδ' ὑπὸ τὴν πρώτην ἔντευξιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες ἀλλήλους, ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ¹.

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τιρυνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμενοι, ὡς τὸ².

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν εἵσης οὐκ ἐπιδευεῖς,

Ὅδυσσεὺς ὁπότε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ ἐρρητόρευε· καὶ ἤδη ἀπιόντες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ³.

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἰδὼς δὲ καὶ οὐδεὶς ἀπενενέμητο τῇ προσήσει, οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαισίων καὶ ἀπευκτοτάτων ὅμως ἐχρῶντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ Εὐριπίδου Πολυνείκης ἤδη τελευτῶν τὸν βίον⁴.

Καὶ χαίρετ'· ἤδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

1. Auteur incertain.

2. *Iliade*, IX, 225 : c'est Ulysse qui salue Achille.

3. Vers d'Empédocle, disant : adieu à ses disciples.

4. *Phéniciennes*, v. 1457.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβολον, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας, καὶ τοῦ μηκέτι χρήσεσθαι ἀλλήλοις. Τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι, τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ.

Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλιππίδης, ὁ ἡμεροδρομήσας, λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καθημένους καὶ πεφροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης· « Χαίρετε, νικῶμεν », καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ, καὶ τῷ χαίρειν συνεκπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων, ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγός, ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προὔθηκεν, εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκεῖθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσιν. Καὶ ὅπως γε μετ' ἐκείνον ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστέλλων, ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινεν, ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶνπραγμάτων. Ἄλλ' ὁ θαυμαστός Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιόπιστος νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν, ὡς μοχθηρὸν ὂν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμφαῖνον, τὸ δ' εὖ πράττειν ἀντ' αὐτοῦ εἰσάγει, ὡς κοινὸν σώματός τε καὶ ψυχῆς εὖ διακειμένων σύμβολον. Καὶ ἐπιστέλλων γε τῷ Διονυσίῳ, αἰτιᾶται αὐτὸν ὅτι, ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω, χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου, καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλιπεῖν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκέλλω τῷ Λευκανῷ, καὶ Ἀρχύτῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὔτε τὸ χαίρειν, οὔτε τὸ εὖ πράττειν προὔ-

γραφεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν ἄρχεσθαι ἐκέλευεν. Ἄπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες, ὁπότε σπουδαῖόν τι γράφοιεν, ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ παρεκελεύοντο, ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμοδιώτατον, καὶ συνόλως ἅπαντα περιεληφὸς¹ τάνθρωπου ἀγαθά.

(*Sur un lapsus commis en saluant.*)

V

DE L'ASTROLOGIE.

Histoire de cette science chez les Éthiopiens, les Babylo-
niens et les premiers Grecs. — Ce traité est en dialecte
ionien.

Ἀμφί τε οὐρανοῦ, ἀμφί τε ἀστέρων ἡ γραφή², οὐκ αὐτέων ἀστέρων, οὐδ' αὐτέου πέρι οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντείης καὶ ἀληθείης, ἥ δὲ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βίον ἔρχεται. Ὁ δέ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει, οὐδὲ διδασκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέμφομαι ὁκόσοι, σοφοὶ ἐόντες, τὰ μὲν ἄλλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐωυτέων ἀπηγέονται. μούνην δ' ἀστρολογίην οὔτε τιμέουσιν, οὔτε ἐπασκέουσι. Καὶ ἡ μὲν σοφίη παλαιή, οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπίκετο, ἀλλ' ἔστιν ἔργον ἀρχαίων βασιλέων θεοφίλων. Οἱ δὲ νῦν, ἀμαθίη καὶ ῥαθυμίη, καὶ προσέτι μισοπονίη, κείνοισί τε ἀντίξοα φρονέουσι, καὶ εὗτ'

1. Περιεληφός, n. sing. neutre, parf. part. act. de περιλαμβάνω.

2. ὁράω, comprendre, contenir.
2. Sous-entendu ἐστίν.

ἂν ἀνδράσιν ἐπικυρέωσι ψεύδεα μαντευομένοισιν, ἀστέρων τε κατηγορέουσι, καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδὲ μιν οὔτε ὑγίεια οὔτε ἀληθέα νομίζουσιν, ἀλλὰ λόγον ψευδέα καὶ ἀνεμώλιον, οὐ δικαίως, ἐμοὶ δοκέει, φρονέοντες. Οὔτε γὰρ τέκτονες αἰδρίη τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίη, οὔτε αὐλητέω ἀμουσίη μουσικῆς ἀσοφίη, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες τῶν τεχνέων, ἐκάστη δ' ἐν ἐωυτῇ σοφίη.

Πρῶτον μὲν ὧν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον¹ ἀνθρώποισι κατεστήσαντο· Αἰτίη δὲ αὐτέοισι τὰ μὲν ἡ σοφίη τοῦ ἔθνεος, τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκῆσιος ἡ εὐμοιρίη· αἰεὶ γὰρ σφέας εὐδίη καὶ γαληναίη περιέεται· οὐδὲ τῶν τοῦ ἔτεος τροπέων ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μιῇ ὥρῃ² οἰκέουσιν. Ἰδόντες ὧν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πάμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην, καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλῃ μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκεε αὐτέοισι τὸ χρῆμα θύματος καὶ ἀπορίας ἄξιον. Ἐνθεν δὲ ζητέοντες, εὖρον τουτέων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδιον τῇ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ³ παρ' ἡελίου ἔρχεται. Εὖρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς δὴ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν (μοῦνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀστέρων κινέονται), φύσιν τε αὐτέων καὶ δυναστείην, καὶ ἔργα τὰ ἕκαστος ἐπιτελέουσιν· Ἐν δὲ καὶ οὐνόματα αὐτέοισιν ἐπέθεσαν, οὐκ ὀνόματα, ὅπως ἐδόκεον, ἀλλὰ σημήια. Ταῦτα μὲν ὧν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέβλεψαν· μετὰ δὲ, γείτοσιν οὔσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον παρέδοσαν,

1. Λόγον, art, science.

2. Ἐν μιῇ ὥρῃ, sous une

température uniforme.

3. Οἱ pour αὐτῇ, à elle.

Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφέων ἐκδεξάμενοι ἡμιεργέα τὴν μαντικὴν, ἐπὶ μέζον ἤγειραν, μέτρα τε τῆς ἐκάστου κινήσεως ἐσημνήναντο, καὶ ἐτέων ἀριθμὸν, καὶ μηνέων καὶ ὥρέων διατάξαντο. Καὶ μηνέων μὲν σφίσι μέτρων ἡ σεληναίη, καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφὴ ἐγένετο, ἔτεος δὲ ἡ ἥλιος, καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο¹ πολλῶν μέζων τουτέων· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἡέρος, καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων, ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθέων καὶ οὐδαμᾶ κινεομένων, δωώδεκα μοίρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινεομένοισι, καὶ οἰκεῖα ζῶα ἐόντα, ἕκαστον αὐτέων ἐς ἄλλην μορφήν μεμιμέαται, τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν, τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνέων. Ἀπὸ τέω δὴ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα ποιεῖται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δωώδεκα μοιρέων πασέων ἐμαντεύοντο, ἄλλοι δὲ ἀλλοίησι μοίρησι ἐχρέοντο· καὶ κριὸν μὲν σέβουσι, ὀκόσοι ἐς κριὸν ἀπέβλεπον· ἰχθύας δὲ οὐ σιτέονται ὀκόσοι ἰχθύας ἐπεσημνήναντο· οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ἤδεσαν· καὶ οἱ ἄλλοι τᾶλλα, ὡς ἕκαστοι ἰλάσκονται. Ναὶ μὴν καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡερίου ταύρου σεβίζονται· καὶ ὁ Ἄπις αὐτέοις χρῆμα ἱερώτατον, τὴν χώραν ἐπινέμεται, καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήιον ἀνατιθέασι, σημήιον τῆς ἐκείνου μαντικῆς. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Αἰβυες ἐπέβησαν τοῦ λόγου²· καὶ γὰρ τὸ Αἰβύων μαντήιον τὸ Ἄμμωνος³ καὶ τοῦτο ἐς τὸν ἡέρα καὶ ἐς τὴν τουτέου σοφίην εὔρητο, παρ' ὅσον

1. Ἐμήσαντο, 3e p. pl. aor. 4
indic. moy. de μέδομαι, étudier.

2. Τοῦ λόγου, cette science.
3. Il avait une tête de bélier.

τὸν Ἄμμωνα καὶ οὗτοι κριοπρόσωπον ποιεόνται. Ἐγνώσαν δὲ τουτέων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι· οὗτοι μὲν λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκέει, πολλὸν ὕστερον ἐς τουτέους ὁ λόγος ἀπίκετο. Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπῶν οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ἤκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκεν, ἀλλ' ἐς γοητείνην καὶ ἱρολογίην, οἷη διανοίη ἐκείνου. Πηξάμενος γὰρ λύρην, ὄργιά τε ἐποιέετο, καὶ τὰ ἱρὰ ἤειδεν· ἡ δὲ λύρη, ἐπτάμιτος ἐοῦσα, τὴν τῶν κινεομένων ἀστέρων ἀρμονίην συνεβάλλετο. Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος, καὶ ταῦτα ἀνακινέων, πάντα ἔθελγε, καὶ πάντων ἐκράτεεν. Οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἔβλεπεν, οὐδέ οἱ ἄλλης ἔμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφείως ἡ μεγάλη λύρη. Ἕλληνές τε, τάδε τιμέοντες, μαίρην αὐτῇ ἐν οὐρανῷ ἀπέκριναν, καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρη Ὀρφείως. Ἦν δέ κοτε Ὀρφέα ἰδῆς, ἢ λίθοισιν ἢ χροίῃ μεμιμνημένον, ἐν μέσῳ ἔζεται ἵκελος αἰίδοντι, μετὰ χερσὶν ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δὲ μιν ζῶα μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος, καὶ ταῦρος, καὶ λέων, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὐτ' ἂν ἐκεῖνα ἰδῆς, μέμνησό μοι τουτέων, κοίη ἐκείνου αἰοδῇ, κοίη δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος, ἢ ὁκοῖος λέων Ὀρφείως ἐπαΐουσιν. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἷτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ δέρκεο ἕκαστον τουτέων.

(*De l'Astrologie.*)

VI

LES DIPSADES.

Après une description remarquable du grand désert de la Libye et des animaux qu'il renferme, l'auteur indique les terribles effets de la morsure du serpent appelé Dipsade.

Τῆς Λιβύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα, καὶ γῆ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολὺ, ἀκριβῶς ἄκκρος, πεδινὴ ἅπασα, οὐ χλόην, οὐ πόαν, οὐ φυτὸν, οὐχ ὕδωρ ἔχουσα, ἢ εἴ που ἄρα ἐν κοίλοις συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο, καὶ δυσῶδες, οὐδὲ πᾶν διψῶντι ἀνθρώπῳ πότιμον. Αἰκητος γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο, ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἄφορος οὕσα, καὶ πολλῶ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; Καὶ τὸ θάλλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἄηρ, κομιδῇ πυρώδης καὶ φλογερὸς ὢν, καὶ ἡ ψάμμος ὑπερζέουσα, παντελῶς ἄβατον τὴν χώραν τίθησι. Γαράμαντες, μόνοι πρόσκοικοι ὄντες, εὐσταλές καὶ κοῦφον ἔθνος, ἄνθρωποι σκηνίται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντες ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὅποτε τὸ πολὺ τοῦ καύματος σθεσθεῖη, καὶ ἡ ψάμμος νοτισθεῖη, καὶ ἀμηνέπη βατὴ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὄνων τε τῶν ἀγρίων, καὶ στρουθῶν τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν, καὶ πιθήκων μάλιστα, καὶ ἐλεφάντων ἐνίοτε. Ταῦτα γὰρ μόνα διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος, καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολὺ τὰ λαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῶ καὶ ὀξεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὅμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ σιτία καταναλῶ

σωσιν¹, ἅπερ ἔχοντες ἀφίκοντο, ἀπελαύνουσιν ὀπίσω εὐθύς, δεδιότες μὴ σφίσιν ἡ ψάμμος ἀναφλεγείσα δύσβατος καὶ ἄπορος γένηται, εἴτα, ὥσπερ ἐντὸς ἀρκύων ληθθέντες, καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἄγρας. Ἄφυκτα γὰρ ἐστίν, ἣν ὁ ἥλιος ἀνασπᾶσας τὴν ἰκμάδα, καὶ τᾶχιστα ξηράνας τὴν γῶραν, ὑπερζέσει, ἀκμαιοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσβάλλον, ἅτε πρὸς τὴν νοτίδα παρατεθηγμένην· τροφή γὰρ αὕτη τῷ πυρί. Καίτοι ταῦτα πάντα, ὅποσα εἶπον, τὸ θάλπος, τὸ δίψος, ἡ ἐρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἥττον ὑμῖν δυσχερῆ εἶναι δοῖται τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ γῶρα ἐκείνη. Ἑρπετὰ γὰρ ποικίλα, μεγέθει τε μέγιστα, καὶ πλήθει πάμπολλα, καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα, καὶ τὸν ἰὸν ἄμαχα, ἐπινέμεται τὴν γῆν· τὰ μὲν ὑποβρύχια, φωλεύοντα ἐν μυγῶ τῆς ψάμμου· τὰ δὲ ἄνω ἐπιπολάζοντα, φύσαλοι καὶ ἀσπίδες, καὶ ἔχιδναι, καὶ κεράσται, καὶ βουπρήστεις, καὶ ἀκοντίαι, καὶ ἀμφίσβαιναι, καὶ δράκοντες, καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπίγειόν τε καὶ πεζόν, ὑπέρμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον, καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ, οἷα ταῖς ἀκρίσι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ πτερὰ. Τοιαῦτα ὄρνεα πολλὰ ἐπιπετόμενα, οὐκ εὐπρόσιτον ἀπεργάζεται τὴν Λιθύην ἐκείνην. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἐρπετῶν δεινότατον ὢν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψὰς ἐστίν, ὅφρις οὐ πάνυ μέγας, ἐχίδνη ὁμοῖος, τὸ δῆγμα βίαιος, τὸν

1. Καταναλώσωσιν, 3e pers. pluriel aor. 1 subj. actif | de καταναλίσχω, épuiser, consommer.

ὄν ταχύς, ὀδύνας μὲν ἀλήκτους ἐπάγων εὐθύς· ἐκ-
καίει τε γὰρ, καὶ σήπει, καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ,
καὶ βοῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρᾷ κείμενοι. Τὸ δὲ μάλ-
ιστα καταπονοῦν καὶ κατατρῦχον αὐτοὺς ἐκεῖνό
ἐστίν, ὁμώνυμον πάθος τῷ ἐρπετῷ· διψῶσι γὰρ ἐς
ὑπερβολήν· καὶ τὸ παραδοξότατον, ὥσπερ ἂν πί-
νωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ
ἐπιθυμία πολὺ πλέον ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν
σβέσειάς¹ ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν
ἢ τὸν Ἰστρον ὅλον ἐκπιεῖν παράσχης, ἀλλὰ προσεκ-
καύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐλαίῳ
πῦρ κατασβέννυσι. Λέγουσιν ἰατρῶν παῖδες² ἐκεί-
νην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχὺν τὸν ἰὸν ὄντα, ἔπειτα
δευόμενον τῷ ποτῷ, ὀξυκίνητον γίνεσθαι, ὑγρότε-
ρον, ὡς τὸ εἰκὸς, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ πλεῖστον
διαχεόμενον.

(*Sur les dipsades.*)

1. Σβέσειας, 2° pers. sing.
aor. 4 optat. éoliq. de σβέν-
νυμι, éteindre.

2. « Les fils des médecins, »
sorte de périphrase pour dire,
les médecins eux-mêmes.

BEAUX-ARTS.

I

DE LA BEAUTÉ.

La beauté est le caractère essentiel des grandes œuvres d'art et des actions héroïques : tous les hommes la désirent, parce qu'elle donne aux personnes et aux choses une sorte d'empreinte divine.

Κάλλους δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμησαν τυχεῖν·
πάνυ δ' ἡξιώθησαν ὀλίγοι τινές. Οἱ δὲ ταύτης ἔτυ-
χον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν
γεγενῆσθαι, καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ
εἰκότα τετιμημένοι. Τεκμήριον δέ· τῶν γοῦν θεῶν
ἐξ ἡρώων γενομένων, Ἡρακλῆς τέ ἐστιν ὁ Διὸς, καὶ
Διόσκουροι¹, καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἔνεκα
ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ
κάλλους χάριν, αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεόν, καὶ
τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι, πρὶν αὐτὴν εἰς οὐ-
ρανὸν ἀνελθεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεζητασμένοις. Εἰ
τοίνυν οὕτω μὲν θεῖον καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν,
οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἔχοι
καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἔργῳ
τε καὶ λόγῳ πᾶν ὃ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῷ κάλλει;
Σχεδὸν δ' ὥς εἰπεῖν, πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγ-
μάτων ὥσπερ κοινὸν παρὰδειγμα τὸ κάλλος ἐστί·

1. Les Dioscures (*fils de Jupiter*) Castor et Pollux.

καὶ οὔτε στρατηγοῖς εἰς κάλλος ἡμέληται τὰ στρατεύματα συντάσσειν, οὔτε ῥήτορσι τοὺς λόγους συντιθέναι, οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφέναι. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω ὢν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; Ὦν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤκομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἔξεστι κάλλιστα κατασκευάζειν. Τῷ τε γὰρ Μενέλειφ οὐ τοσοῦτον ἐμέλησε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν· καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατασκεύασε, καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἤμαρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ πύστιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀφιγμένος, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίδῃ,

Ζηνός που τοιγδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή¹.

Αὐτός θ' ὁ τοῦ μειρακίου πατήρ οὐκ ἄλλου του χάριν μιλοπαρήρους ἦγε τὰς ναῦς, συστρατευόμενος τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ Τροίαν, ἢ ὅπως τοὺς ὀρώντας ἐκπλήττειν ἔχη. Καὶ σχεδὸν εἴ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος ὀρώσας, καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένας. Τοσοῦτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχειν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἢ δικαιοσύνης, ἢ σοφίας, ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλά τις ἂν εὖροι τιμώμενα μᾶλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ιδέας κεκοινωνηκότων βέλτιόν ἐστιν εὐρεῖν οὐδὲν, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδέν· μόνους γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομάζομεν αἰσχροὺς,

ὥς οὐδὲν ὄν, εἴ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων, κάλλους ἐστερημένος. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατουμένοις τὰ κοινὰ διοικοῦντας, ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους, τοὺς μὲν δημαγωγούς, τοὺς δὲ κόλακας καλοῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε, φιλοπόνους τε καὶ φιλοκάλους ὀνομάζομεν, καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τοίνυν οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῆς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τούτῳ τι διακονῆσαι δυνηθῆναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσοῦτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν, ἔπειθ' ἐκοντὶ προϊέμεθα, μηδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυνηθέντες, ὅτι ζημιούμεθα;

(*Charidemus, ou de la beauté.*)

II

LE BAIN.

Description d'un bain construit par l'architecte Hippias.

Ἐν δὲ τοῖς τεχνιταῖς καὶ Ἰππίου τουτουῖ τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγοις¹ μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένου, καὶ συνεῖναί τε ὁξέος, καὶ ἐρμηνεύσαι σαφεστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολὺ τῶν λόγων ἀμείνω παρεχομένου,

1. Λόγοις, connaissances littéraires.

καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχεσιν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν, ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ἠτύχησαν, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον, ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασὶν, εὐθείας¹ τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνισταμένου. Καίτοι τῶν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τι τῆς ἐπιστήμης ἔργον ἀποτεμόμενος, ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας, εἶναί τις ὁμῶς ἔδοξεν· ὁ δὲ μηχανικῶν τε ὢν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἀρμονικῶν καὶ μουσικῶν, φαίνεται καὶ ὁμῶς ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελῶς δείκνυσιν, ὥς ἐν αὐτὸ μόνον ἐπιστάμενος. Τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων, καὶ ἀνακλάσεων, καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ καὶ ἀστρονομίαν, ἐν ἧ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαινεῖν. Ἄ δὲ ἐναγχος ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλάγχην², οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν. Κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις, καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανείου κατασκευή· περίνοια δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ σύνεσις θαυμαστή. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὄρθιος, ὃν, παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινόν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηνε, κρηπίδα μὲν βεβααιοτάτην ἅπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος, καὶ θεμελίῳν θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδωσάμενος, ὕψει δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχομένοις τὸ ὅλον κρατυνόμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα, καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατα-

1. Εὐθείας, sous-entendu γραμμῆς, ligne droite.

2. Κατεπλάγχην, 1re pers.

sing. aor. 2 indic. pass. de καταπλήσσω, frapper d'étonnement.

σκευῆς ἀρμυδιώτατα, καὶ τὸν τῶν φώτων λόγον¹ φυλάττοντα. Πυλὼν μὲν ὑψηλὸς, ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὕψτιος μᾶλλον ἢ ὀρθίος πρὸς τὴν τῶν ἀνιόντων εὐμάρειαν. Εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἱκανὴν ἔχων ὑπηρεταῖς καὶ ἀκολούθοις διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν ἐς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων. Βαλανείῳ δ' οὖν καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσσαι καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμεναι ὑποχωρήσεις· εἴτ' ἐχόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττὸς μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρὸν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστερῶν ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐκατέρωθεν διαρκεῖς τοῖς ἀποδυομένοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὕψει ὑψηλότετος, καὶ φωτὶ παιδρότατος, ψυχροῦ ὕδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαίνῃ λίθῳ κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνες ἐν αὐτῷ λίθου λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἡ μὲν Ὑγείας, ἡ δὲ Ἀσκληπιοῦ. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα γλιναινόμενος οἶκος, οὐκ ἀπνηεῖ τῇ θερμῇ προαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμφιστρόγγυλος, μεθ' ὃν ἐν δεξιᾷ οἶκος, εὖ μάλα παιδρὸς, ἀλείψασθαι προσηνῶς παρεχόμενος, ἐκκτέρωθεν εἰσόδους ἔχων, Φρυγίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένης, τοὺς ἀπὸ παλαίστρας εἰσιόντας δεχόμενος. Εἴτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος, οἰκὼν ἀπάντων κάλλιστος, στῆναί τε καὶ ἐγκαθέζεσθαι προσηνέστατος, καὶ ἐμβραδῦναι ἀβλαβέστατος, καὶ ἐγκυλίσασθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτὸς εἰς ὀροφὴν ἄκραν ἀποστίλβων. Ἐξῆς δὲ ὁ θερμὸς ὑποδέχεται διά-

1. Λόγον, répartition intelligente.

δρομος, Νομάδι λίθῳ διασκεκολλημένος. Ὁ δὲ ἔνδον οἶκος κάλλιστος, φωτός τε πολλοῦ ἀνάμεστος, καὶ ὡς πορφύρα διηνητισμένος. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πυέλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἔνεστί σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὐθις ἐπανιέναι, ἀλλὰ ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ, καὶ πολλῇ τῇ ἔνδον ἡμέρᾳ· ὕψη πρὸς τούτοις ἀνάλογα, καὶ πλάτη τοῖς μήκεσι σύμμετρα, καὶ πχνταχοῦ πολλὴ Χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανθεῖ. Κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον¹, « Ἀρχομένου ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές. » Τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα, καὶ τοῦ φέγγους, καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἰππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς Βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμοιρον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀέρος· τοὺς δὲ πολλοῦ τοῦ θάλπου δεινομένους Νότῳ, καὶ Εὐρῳ, καὶ Ζεφύρῳ ὑπέθηκε. Τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαιστρας, καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱματιοφυλακούντων κατασκευὰς, ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρὸν, καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν ὁδὸν ἐχούσας, τοῦ χρησίμου τε καὶ ἀελαβούς ἕνεκα; Καὶ μή με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον, κοσμεῖν τῷ λόγῳ προαιρεῖσθαι. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπινοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρὰς σοφίας ἔγωγε τίθεμαι, οἷον καὶ τότε τὸ ἔργον ὁ θαυμάσιος ἡμῖν Ἰππίας ἐπεδείξατο, πάσας ἔχον τὰς βαλανείου ἀρετὰς, τὸ χρήσιμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφεγγές, τὸ σύμμετρον,

1. *Olympiq.* VI, 4.

τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοίᾳ κεκοσμημένον, ἀφόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσεσιν, ἐξόδοις τε πολλαῖς τεθυρωμένον· ὁρῶν δὲ διττὰς δηλώσεις, τὴν μὲν δι' ὕδατος καὶ μυκήματος, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρέποντα ἔπαινον τῷ ἔργῳ, οὐκ ἀνοήτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκανοῦ μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμενέαμην τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς οἶδα ἔξων τοὺς κοινωνήσοντάς μοι τῶν ἐπαίνων.

(*Hippias, ou le bain.*)

III

DESCRIPTION D'UNE MAISON OPULENTE.

Magnificences de la maison d'un riche : belles proportions de l'édifice ; goût délicat des ornements ; effets lumineux de la voûte ; comparaison avec le plumage du paon et les lignes harmonieuses de la mer ; peintures décoratives des murailles : *Persée délivrant Andromède*. — *Oreste tuant Égisthe*. — *Branchus et le lièvre*. — *Persée tranchant la tête de Méduse*. — *Ulysse contrefaisant l'insensé*. — *Médée poignardant ses enfants*.

Οἶκον τίς ἰδὼν μεγέθει μέγιστον, καὶ κάλλει κάλλιστον, καὶ φωτὶ φαιδρότατον, καὶ χρυσῷ στιλπνότατον, καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον, περισκοπήσας

ἀκριβῶς καὶ θαυμάσας ἄπεισι, κωφὸν αὐτὸν καὶ ἄλογον καταλιπὼν, μήτε προσειπὼν, μήτε προσομιλήσας, ὥσπερ τις ἄναυδος, ἢ φθόνῳ σιωπᾶν ἐγνώκως; Ἐμνηγε δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελείᾳ ἢ τοῦ λέγοντος γνώμη, καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγείρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θεάς. Σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλόν· εἶτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἐκπέμπει τοὺς λόγους. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σκιὰν μόνην, οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος, ἢ ὑποδοχῇ, οὐδ' ἂν τὴν βασιλέως λέγῃς τὴν χρυσήν¹. Ἐκείνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ, ἢ κάλλος, ἢ τέρψις, ἢ τὸ σύμμετρον, ἢ τὸ εὐρυθμον, οὐ συνείργαστο, οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῖτος μόνον, καὶ φθόνος τῶν ἰδόντων, καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἐχόντων· ἔπαινος δὲ οὐδαμοῦ προσῆν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσακίδαις² τῶν καλῶν, οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιοῦντο τὰς ἐπιδείξεις, οὐδὲ ἐφρόντιζον εἰ ἐπαινέσονται οἱ θεαταί, ἀλλ' ὅπως ἐκπλαγῇσονται· οὐ φιλόκαλοι γὰρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοί εἰσιν οἱ βάρβαροι. Τούτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος, οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινας ὀφθαλμούς, οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν, ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν, οὐδὲ πένητος μόνον, ἀλλὰ εὐφυοῦς θεατοῦ δεόμενον, καὶ ὅτῳ μὴ ἐν τῇ ὄψει ἡ κρίσις, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς λεγομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέ-

1. Pythius, roi de Lydie, | platane et d'une vigne d'or.
avait fait présent à Darius d'un | 2. Famille des rois de Perse.

ρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν, καὶ τὸν ἥλιον
 ὑπερκύψαντα εὐθὺς ὑποδέχεσθαι, καὶ τοῦ φωτὸς
 ἐμπίπλασθαι ἐς κόρον, ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν,
 καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερὰ βλέποντα ἐποιοῦν οἱ παλαιοί,
 καὶ τὸ τοῦ μήκους πρὸς τὸ πλάτος, καὶ ἀμφοῖν πρὸς
 τὸ ὕψος εὐρύθυμον, καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθε-
 ρον, καὶ πρὸς ὥραν ἐκάστην εὖ ἔχον, πῶς οὐχ
 ἡδέα τυχῦτα πάντα, καὶ ἐπαίνων ἄξια; Ἔτι δὲ
 θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ
 τὸ ἀπέριττον, καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπίληπτον,
 καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπρεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ
 μὴ περὶ τὰς χρεῖας ἐπίφθονον, ἀλλ' ὅποσον ἂν καὶ
 γυναικὶ σόφρονι καὶ καλῇ ἀρκέσῃ ἐπισημότερον ἐρ-
 γάσασθαι τὸ κάλλος, ἢ περὶ τῇ δειρῇ λεπτὸς τις
 ὄρμος, ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδόνη εὐφορος, ἢ ἐν
 τοῖν ὠτοῖν ἐλλόβια, ἢ πύρπη τις, ἢ ταινία τὸ ἄφε-
 τον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῇ εὐμορφίᾳ
 προστιθεῖσα, ὅσον τῇ ἐσθῇτι ἡ πορφύρα· αἱ δέ γε
 ἐταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμφοτέραι αὐτῶν, καὶ τὴν
 ἐσθῆτα ὅλην πορφυρᾶν, καὶ τὴν δειρὴν χρυσῇ πε-
 ποίηνται, τῷ πολυτελεῖ θηρώμεναι τὸ ἐπαγωγόν,
 καὶ τὸ ἐνδόν τῷ καλῷ, προσθέσει τοῦ ἐξωθεν
 τερπνοῦ παραμυθούμεναι· ἡγοῦνται γὰρ καὶ τὴν
 ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φαίνεσθαι, συναπολάμ-
 πουσιν τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγρα-
 φον, λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ, καὶ τὸ πρόσω-
 πον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι, τῷ φαεινοτάτῳ
 συνορώμενον. Καὶ τοίνυν ἡ τοῦδε τοῦ οἴκου ὀροφή,
 μᾶλλον δὲ κεφαλὴ, εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυ-
 τὴν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται ἐς ὅσον

καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος, καὶ ἐκ διαλείμματος ἀνθῶν τῷ πυρί. Εἰ δέ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερός ἡμῖν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἄργον ἐνταῦθα τὸν χρυσόν, οὐδὲ μόνου τοῦ τέρποντος ἔνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐγὴν τινα ἡδεῖαν ἀπολάμπει, καὶ τὸν οἶκον ὅλον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθήματι. Ὅποτε γὰρ τὸ φῶς προσπεσὼν ἐφάψεται, καὶ ἀναμιγθῇ τῷ χρυσῷ, κοινόν τι ἀπαστράπτουσι, καὶ διπλασίαν τοῦ ἐρυθήματος ἐκφαίνουσι τὴν αἰθρίαν. Ὁ μὲν ταῶς, ἥρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἐλθὼν, ὅποτε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν, οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ, ὥς ἂν εἴποι τις, ἀνθηρότερα, καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερὰ καὶ ἀναδείξας τῷ ἡλίῳ, καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας, καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας, ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτερῶν, ὥσπερ αὐτοῦ προκαλοῦντος τοῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἄμειλλαν. Ἐπιστρέφει γοῦν ἑαυτὸν, καὶ περιάγει, καὶ ἐμπομπεῖ τῷ κάλλει· ὅτε δὴ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐγὴν, ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων, καὶ μεταβαινόντων ἡρέμα, καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει τοῖς πτεροῖς, ἱριδός τινας ἕκαστον περιθεούσης· ὁ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο, ἐγκλίναντος ὀλίγον, χρυσὸς ὤφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυανauγές, εἰ σκιασθεῖν, χλοauγές ἐστίν· οὕτω μετακοσμεῖται πρὸς τὸ φῶς ἡ πτέρωσις.

Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἰκανὴ προκαλέσα-

σθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσασθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἴστε, καὶ μὴ εἶπω. Ὡστε, εἰ καὶ παντά-
 πασιν ἡπειρώτης καὶ ἀπειρόπλους τις εἴη, πάν-
 τως ἂν ἐβελήσειε καὶ αὐτὸς ἐμβῆναι, καὶ περιπλεῦ-
 σαι, καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα
 εἰ βλέποι τὴν μὲν αὖραν κούφως ἐπουριάζουσαν
 τὴν ὀθόνην, τὴν δὲ ναῦν προσηνῶς τε καὶ λείως ἐπ’
 ἄκρων ἡρέμα διολισθαίνουσαν τῶν κυμάτων. Ὑμεῖς
 δὲ, καὶ μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν, ἐς τὴν ὀροφὴν ἀπεβλέ-
 πετε, καὶ τοὺς τοίχους ἐθαυμάζετε, καὶ τὰς γραφὰς
 ἐζητάζετε, πρὸς ἐκάστην ἀποστρεφόμενοι. Τῆς γὰρ
 τέχνης τὸ ἀκριβές, καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρ-
 χαίου τὸ ὠφέλιμον, ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθῶς, καὶ πε-
 παιδευμένων θεατῶν δεόμενον. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν
 εἰσιόντι, Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμείχεται πάθος Αἰ-
 θιοπικόν· ὁ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει, καὶ τὴν Ἀν-
 δρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει, καὶ
 ἄπεισιν, αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Γορ-
 γόνας πτήσεως. Ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης
 ἐμιμήσατο, αἰδῶ παρθένου, καὶ φόβον· ἐπισκοπεῖ
 γὰρ τὴν μάχην ἄνωθεν ἐκ τῆς πέτρας, καὶ νεανίου
 τόλμαν ἐρωτικὴν, καὶ θηρίου ὄψιν ἀπρόσμαχον. Καὶ
 τὸ μὲν ἔπεισι πεφρὶκὸς ταῖς ἀκάνθαις, καὶ δεδιτ-
 τόμενον τῷ χάσματι· ὁ Περσεὺς δὲ τῇ λαίᾳ μὲν
 προδείκνυσιν τὴν Γοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται
 τῷ ξίφει. Καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν
 Μέδουσαν, ἥδη λίθος ἐστί· τὸ δ’ ὅσον ἔμψυχον μέ-
 νει, τῇ ἄρπῃ κόπτεται. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν
 εἰκόνα, ἕτερον δρᾶμα γέγραπται δικαιότατον, οὐ τὸ
 ἀρχέτυπον ὁ γραφεὺς παρ’ Εὐριπίδου ἢ Σοφο-

κλέους' δοκεῖ μοι λαβεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἔγραψαν τὴν εἰκόνα. Τὼ νεανία τὼ ἐταίρω, Πυλάδης τε ὁ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἤδη τεθνάναι, παρελθόντε τὰ βασίλεια καὶ λαθόντε, φονεύουσιν ἄμφω τὸν Αἰγίσθον. Ἡ δὲ Κλυταιμνήστρα ἤδη ἀνήρηται, καὶ ἐπ' εὐνῆς τινος ἡμίγυμνος πρόκειται, καὶ θεραπεία πᾶσα, ἐκπεπληγμένοι τὸ ἔργον, οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες, ὅπῃ φύγωσι περιβλέπουσι. Σεμνὸν δέ τι ὁ γραφεὺς ἐπενόησε, τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δείζας μῶδον, καὶ ὡς ἤδη πεπραγμένον παραδραμῶν, ἐμβραδύνοντας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῷ τοῦ Αἰγίσθου φόνῳ. Μετὰ δὲ τοῦτο θεὸς ἐστὶν εὐμορφος, καὶ μειράκιον ὠραῖον. Ὁ Βράγχος, ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος, ἀνέχει λαγῶν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα. ὁ δὲ πηδησομένῳ ἔοικεν ἐπ' αὐτὸν εἰς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστὼς μειδιᾷ, τερπόμενος ἄμφοιν, καὶ τῷ παιδὶ παίζοντι, καὶ πειρομένῳ τῷ κυνί. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεὺς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκεῖνα τολμῶν, καὶ ἡ Μέδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν, καὶ Ἀθηνᾶ σκέπουσα τὸν Περσέα. ὁ δὲ τὴν μὲν τύλμαν εἵργασται, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἐώρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα. οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὄψεως. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοῖχον, ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' οἷον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο, δῆθεν μεμηνῶς, ὅτε συ-

στρατεύει τοῖς Ἀτρεΐδαις μὴ θέλων· πάρεισι δὲ οἱ πρέσβεις ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πιθανὰ πάντα, ἡ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπεξευγμένων ἀσύμφωνον, ἄγνοια τῶν δρωμένων· ἐλέγχεται δὲ ὁμῶς τῷ βρέφει. Παλαμῆδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου, συνεῖς τὸ γιγνόμενον, ἀρπάσας τὸν Τηλέμαχον, ἀπειλεῖ φονεῦειν, πρόκωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὗτος ἀνθυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ, καὶ πατὴρ γίγνεται, καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν. Ὑστάτη δὲ ἡ Μῆδεια γέγραπται, τῷ ζήλῳ διακαῆς, τῷ παῖδε ὑποβλέπουσα, καί τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τὸ δ' ἀθλίῳ καθῆσθον γελῶντε, μηδὲν τῶν μελλόντων εἰδότε, καὶ ταῦτα ὁρῶντε τὸ ξίφος ἐν ταῖν χεροῖν.

(*Sur un appartement.*)

IV

PORTRAITS.

L'auteur compose le portrait d'une belle femme en empruntant ce qu'il y a de plus beau dans les œuvres des grands maîtres de la sculpture : Praxitèle, Alcamène, Phidias, Calamis; de ceux de la peinture : Polygnote, Euphranor, Apelle, Aétion, et enfin dans les poésies d'Homère.

Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἤδη τούτων εἰκόνων, ὡς οἶόν τε συναρμόσας, μίαν εἰκόνα ἐπιδείξω, τὸ ἐξάριετον παρ' ἐκάστης ἔχουσιν. Τῆς ἐκ Κνίδου ἡκούσης

Ἀφροδίτης μόνον τὴν κεφαλὴν λαμβάνω· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος, γυμνοῦ ὄντος, δεήσεται· τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν κόμην, καὶ μέτωπον, ὀφρύων τε τὸ εὐγραμμον, ἑάσει ἔχειν, ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ ραιδρῶ καὶ κεχαρισμένῳ, καὶ τοῦτο διαφυλάττει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὕψεως ἀντιπᾶ, παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις¹ λήφεται· καὶ προσέτι χειρῶν ἅκρα, καὶ καρπῶν τὸ εὐρυσθμον, καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωγον, ἐς λεπτόν ἀπολήγον, παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα· τὴν δὲ τοῦ παντός προσώπου περιγραφὴν, καὶ παρειῶν τὸ ἀπαλόν, καὶ ῥῖνα σύμμετρον, ἡ Ἀθηνία² παρέξει, καὶ Φειδίας· ἔτι καὶ στόματος ἀρμογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα παρὰ τῆς Ἀμαζόνος³ λαβὼν. Ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλαμις⁴ αἰδοῖ κοσμήσουσιν αὐτήν· καὶ τὸ μειδίαμα σεμνὸν καὶ λεληθὸς, ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβόλῃς παρὰ τῆς Σωσάνδρας· πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὕτη ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον ἡλικίον ἂν γένοιτο; Κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσῃω. Τὸν δὲ χροᾶ ἐκάστῳ πρέποντα πόθεν πορισαίμεθ' ἂν, ἢ παρακαλέσαιμεν, δηλαδὴ τοὺς γραφεάς, καὶ μάλιστα ὅπόσοι αὐτῶν

1. La Vénus des Jardins, un des chefs-d'œuvre d'Alcamène.

2. La Lemnienne, statue de Minerve, dédiée par les habitants de Lemnos.

3. Autre statue de Phidias.

4. Calamis florissait un peu après Phidias : il excellait surtout à représenter les chevaux. On croit que la Sosandra était une prêtresse vouée au culte de Minerve.

ἄριστοι ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα, καὶ εὖ-
καιρον ποιεῖσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν ; Καὶ δὴ πα-
ρακεκλήσθω Πολύγνωτος, καὶ Εὐφράνωρ¹ ἐκεῖνος,
καὶ Ἀπελλῆς, καὶ Ἀετίων· οὗτοι δέ, διελόμενοι
τὸ ἔργον, ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην,
οἷαν τῆς Ἥρας ἔγραψεν· ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀφρύων
τὸ ἐπιπρεπές καὶ παρειῶν τὸ ἐνερευθές, οἷαν τὴν
Κασάνδραν ἐν τῇ Λέσχη² ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς· καὶ
ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξειρ-
γασμένην, ὥς συνεστάλθαι μὲν ὅσα χρῆ, διηνεμῶ-
σθαι δὲ τὰ πολλά. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὁ Ἀπελλῆς
δειξάτω, κατὰ τὴν Πακάτην³ μάλιστα, μὴ ἄγαν
λευκὸν, ἀλλ' ἔναιμον ἀπλῶς· τὰ γείλη δέ, οἷα
Ῥωξάνης, ὁ Ἀετίων ποιησάτω⁴. Μᾶλλον δὲ τὸν
ἄριστον τῶν γραφῶν Ὀμηρον, παρόντος Εὐφράνωρος
καὶ Ἀπελλοῦ, δεδέγμεθα. Οἷον γάρ τι τοῖς Μενε-
λάου μηροῖς τὸ χρῶμα ἐκεῖνος ἐπέβαλεν, ἐλέφαντι
εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένῳ, τοιόνδε ἔστω τὸ
πᾶν· ὁ δ' αὐτὸς οὗτος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω,
βόωπιν τινα ποιήσας αὐτήν. Συνεπιλήψεται δὲ τοῦ
ἔργου αὐτῷ καὶ ὁ Θηβαῖος ποιητὴς⁵, ὥς ἰοβλέφαρον
ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῇ δὲ Ὀμηρος ποιήσει,
καὶ λευκώλενον, καὶ ῥοδοδάκτυλον, καὶ ὄλως τῇ
χρυσῇ Ἀφροδίτῃ⁶ εἰκάσει πολὺ δικαιότερον ἢ τὴν

1. Il a déjà été question de ces artistes.

2. La Cassandre, de Polygnote, était dans la Lesché, lieu public de conversation, à Delphes.

3. Pacate ou Pacata, femme

célèbre dont Apelle fit le portrait : d'autres la nomment Campaspe.

4. Voyez le morceau suivant.

5. Pindare, dont la naissance a illustré Thèbes.

6. *Iliade*, XIV, 282.

τοῦ Βρισεύως¹. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραφῆων καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάσσονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπανεῖ τούτοις, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ ἅπασαι ἅμα, ὁπόσαι Χάριτες καὶ ὁπόσοι Ἔρωτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

(*Les Portraits.*)

V

TABLEAU D'ÂÉTION.

Description d'un tableau d'Âétion, représentant le mariage d'Alexandre le Grand et de Roxane, fille d'Oxyarte, le gouverneur de la Bactriane².

Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ γὰρ εἶδον, ὥστε καὶ σοὶ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θάλαμος ἐστὶ περικαλλῆς, καὶ κλίνη νυμφική· καὶ ἡ Ῥωξάνη κάθηται, πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου, ἐς γῆν ὀρώσα, αἰδουμένη ἐστῶτα τὸν Ἀλέξανδρον. Ἔρωτες δὲ τινες μειδιῶντες, ὁ μὲν κατόπιν ἐφεστὼς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν, καὶ δείκνυσι τῷ νυμφίῳ τὴν Ῥωξάνην· ὁ δὲ τις μᾶλα δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός· ἄλλος τῆς γλάνιδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος³, Ἔρως καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην, πάνυ βιαίως ἐπισπώμε-

1. Hippodamie, plus connue sous le nom de Briseïs, c'est-à-dire fille de Briseïs.

2. Voyez notre *Notice*, p. 9.

3. Ἐπειλημμένος, nomin. masc. sing. parf. participe, à la voix moyenne, de ἐπιλαμβάνωμαι, se saisir de.

νος. Ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα ὀρέγει τῇ παιδί. Πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαιστίων συμπάρεστι, δᾶδᾶ καιομένην ἔχων, μεираκίῳ πάνυ ὠραίῳ ἐπερειδόμενος. Ὑμέναιος, οἶμαί, ἐστίν· οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο τοῦνομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνος ἄλλοι Ἔρωτες παίζουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀλεξάνδρου· δύο μὲν τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀγθοφόρους, ὁπότε δοκὸν φέροντες βαροῖντο· ἄλλοι δὲ δύο ἓνα τινὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δῆθεν καὶ αὐτὸν, σύρουσι, τῶν ὀχάνων τῆς ἀσπίδος ἐπειλημμένοι. Εἷς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὕπτιον κείμενον, λοχῶντι ἔοικεν, ὡς φοβήσεται αὐτοὺς ὁπότε κατ' αὐτὸν γένοιντο σύροντες.

(Hérodote, ou Aétion.)

VI

TABLEAU DE ZEUXIS.

Description d'un tableau de Zeuxis, représentant un centaure et une centauresse avec leurs petits.

Ὁ Ζεῦξις ἐκεῖνος, ἄριστος γραφέων γενόμενος, τὰ δημῶδη καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραφεν, ἧ ὅσα πάνυ ὀλίγα, ἥρωας ἢ θεοὺς, ἢ πολέμους, αἰεὶ δὲ καινοποιεῖν ἐπειράτο, καὶ τι ἀλλόκλητον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας, ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμήμασι, καὶ θήλειαν Ἴπποκένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν,

ἀνατρέφουσάν γε προσέτι πριδίω Ἴπποκενταύρω διδύμω, κομιδῇ νηπίω. Τῆς εἰκόνος ταύτης ἀντέγραφός ἐστι νῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη¹. Τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι· εἶτα περὶ Μαλέαν², οἶμαι, καταδύσης τῆς ὀλκάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα, καὶ τὴν γραφὴν. Πλὴν ἀλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνος εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν ὥς ἂν οἶός τε ὦ, δεῖξω τῷ λόγῳ, οὐ, μὰ τὴν Δία, γραφικός τις ὢν, ἀλλὰ πάνυ μέμνημαι, οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινὸς τῶν γραφέων Ἀθήνησι. Καὶ τὸ ὑπερθαυμάσαι τότε τὴν τέχνην, τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλώσαι συναγωνίσαιτο. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἡ Κένταυρος αὕτη πεποιήται, ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες· τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα ἐπεγλήγεται³, καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν· οἱ δὲ πόδες οἱ ἔμπροσθεν οὐκ ἔτι καὶ οὗτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν κειμένης· ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλαζόντι ἔοικεν, ὢν καμπύλος ὑπέσταλμένη τῇ ὕπλῃ, ὁ δὲ ἔμπαλιν ἐπανίσταται, καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται, οἰοί εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνοῖν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τρέφει ἀνθρωπικῶς, ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μαστόν· τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς

1. Μετενηνεγμένη, nominatif singulier féminin parf. partic. passif de μεταφέρω, copier, reproduire.

2. Le cap Malée (*Saint-Ange*),

en Laconie, séparait les deux golfes Argolique et Laconique.

3. Ἐπεγλήγεται, 3e pers. sing. parf. indic. pass. de ἐπείγειν, redresser.

τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκόνης οἶον ἀπὸ τινὸς σκοπῆς Ἴπποκένταυρός τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνουμένης, ἐπικύπτει γελῶν, οὐχ ὅλος φαινόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον, λένοντας σκύμνον ἀνέχων τῇ δεξιᾷ, εἰ ὑπὲρ ἐαυτὸν αἰωρῶν, ὡς δεδίξαίτο σὺν παιδιᾷ τὰ βρέφη. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοις ἰδιώταις ἡμῖν, οὐ πάντῃ ἐμφανῆ ὄντα, τὴν ὅλιν ὁμῶς ἔχει δύναμιν τῆς τέχνης, οἶον τὸ ἀποτείνειν τὰ γραμμὰς ἐς τὸ εὐθύτατον, καὶ τῶν χωρμάτων ἀκριβῆ τὴν κράσιν καὶ εὐκαιρον τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι, καὶ σκιάσαι ἐς δέον, καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον, καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον ἰσότητα καὶ ἀρμονίαν γραφῶν παῖδες ἐπαινούντων, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ τοῦ Ζευξίδου ἐκείνο μάλιστα ἐπήνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπεδείξατο τῆς τέχνης, τὸν μὲν ἄνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερὸν καὶ κομιδῇ ἄγριον, σοβαρὸν τῇ χαίτῃ, λάσιον τὰ πολλὰ, οὐ κατὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐξάρας αὐτῷ τοὺς ὤμους ἐπὶ πλεῖστον, τὸ βλέμμα καίτοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον, καὶ ὄρειόν τι, καὶ ἀνήμερον. Τοιοῦτον μὲν ἐκείνον· τὴν θήλειαν δὲ, ἵππου γε τῆς καλλίστης, οἶαι μάλιστα αἱ Θετταλαί εἰσιν, ἀδμῆτες ἔτι καὶ ἄβατοι· τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς, πάγκαλον ἔξω τῶν ὠτων· ἐκεῖνα δὲ μόνον σατυρώδῃ ἐστὶν αὐτῇ· καὶ ἡ μίξις δὲ καὶ ἡ ἀρμογὴ τῶν σωμάτων, καθ' ὃ συνάπτεται καὶ συνδεῖται τῷ γυναικείῳ τὸ ἵππικόν, ἡρέμα καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ

ἐκ προσαγωγῆς τρεπομένη, λανθάνει τὴν ὄψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπαγομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῷ νηπίῳ, ὅμως ἄγριον καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ἤδη φοβερόν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν οἶον ἔδοξέ μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλα πρὸς τὸν σκύμνον τοῦ λέοντος ἀναβλέπουσι, μεταξύ τῆς θηλῆς ἑκάτερος ἐπειλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδειξάμενος ὁ Ζεῦξις, αὐτὸς μὲν ὦτο ἐκπλήξειν τοὺς ὀρῶντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ. Οἱ δὲ αὐτίκα μὲν ἐβόων. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐποίουν, καλλίστῳ θεάματι ἐντυγχάνοντες; Ἐπήνουν δὲ μάλιστα πάντες, ἅπερ καμὲ πρόην ἐκεῖνοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ξένον, καὶ τὴν γνώμην τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἠγνοημένην οὔσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνεῖς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ ὑπόθεσις καινὴ οὔσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν παρέργῳ τίθεσθαι τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων. «Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Μικκίων, πρὸς τὸν μαθητὴν, περίβαλε ἥδη τὴν εἰκόνα, καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἴκαδε· οὗτοι γὰρ ἡμῶν τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπαινοῦσι, τῶν δ', ἐφ' ὅτῳ, εἰ καλῶς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολὺν ποιοῦνται λόγον, ἀλλὰ παρευδοκιμεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων ἢ τῆς ὑποθέσεως καινοτομία.»

(Zeuxis, ou Antiochus.)

VII

TABLEAU DE LA DÉLATION PAR APELLE.

Apelle, le peintre célèbre, ayant été calomnié auprès du roi Ptolémée IV par un de ses rivaux, nommé Antiphile, se venge de cette délation et se réconcilie avec le monarque au moyen du tableau que décrit Lucien ¹.

Ὑποδείξαι βούλομαι τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς, ὁποῖόν τί ἐστιν ἡ διαβολή, καὶ πόθεν ἄρχεται, καὶ ὁποῖα ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος κάλει ταύτην προὔλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον², ὡς μετεσχηκῶς Θεοδότα τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ· ὁ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἑωράκει ποτὲ τὴν Τύρον, οὐδὲ τὸν Θεοδόταν ὅστις ἦν ἐγίγνωσκεν, ἢ καθ' ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπαρχόν εἶναι, τὰ κατὰ τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἀλλ' ὅμως τῶν ἀντιτέχνων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα, ὑπὸ φθόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς, καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας, κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ὡς εἶη κεκοινωνηκῶς τῶν ὄλων, καὶ ὡς θεάσαιτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεστιώμενον Θεοδότα, καὶ παρ' ὅλον τὸ δεῖπνον πρὸς τὸ οὕς αὐτῷ κοινολογούμενον· καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν, καὶ τὴν Πηλουσίου³ κατάληψιν ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγονέναι. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡς ἂν κάρτα

1. Voy. notre *Notice*, p. 9.

2. Ptolémée IV, Philopator.

3. Péluse était regardée comme la clef de l'Égypte.

οὐ πάνυ φρενήρης τις ὢν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τεθραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη καὶ συνεταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς, ὥστε μηδὲν τῶν εἰκότων λογισάμενος, μηδ' ὅτι ἀντίτεχνος ἦν ὁ διαβόλων, μηδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τηλικαύτην προδοσίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὐπεπονηῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ἰνστιτούν τῶν ὁμοτέχων τετιμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθύς ἔαδε μνησθῆναι, καὶ βοῆς ἐνεπίμπλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀχάριστον κεκραγῶς, καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἴ γε μὴ τῶν συνειλημμένων τις, ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντία, καὶ τὸν ἄθλιον Ἀπελλῆν κατελεήσας, ἔφη μηδενὸς αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπετέμνητο ἂν τὴν κεφαλὴν, καὶ παραπολελεύκει τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν, οὐδὲν αὐτὸς αἴτιος γεγονώς. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνηθῆναι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν ταλάντοις ἐδωρήσατο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδέδωκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς, ὢν παραινδύνευσε μεμνημένος, τοιαῦδ' ἐνί εἰκόνι ἡμύνατο τὴν διαβολήν. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται, τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεικότα, τὴν χεῖρα προτείνων πόρρωθεν ἔτι προσιούσῃ τῇ Διαβολῇ. Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾷσι δύο γυναῖκες, Ἄγνοιά μοι δοκεῖν, καὶ Ὑπόληψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον, οἷον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα,

τῇ μὲν ἀριστερᾷ δᾶδα καιομένην ἔχουσα, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα, τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ μαρτυρόμενον τοὺς θεοὺς. Ἠγεῖται δὲ ἀνὴρ ὡχρὸς καὶ ἀμορφος, ὃξὺ δεδορκῶς, καὶ ἰοικῶς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληκόσι. Τοῦτον γοῦν τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παραμαρτυροῦσι, προτρέπουσαι, καὶ περιστέλλουσαι, καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δέ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιηγητὴς τῆς εἰκόνος, ἡ μὲν Ἐπιβουλή τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν δὲ ἠκολούθει πᾶν πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανείμων καὶ κατεσπαράγμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτη ἐλέγετο· ἐπεσερέφετο γοῦν ἐς τοῦπίσω δακρύουσα, καὶ μετ' αἰδοῦς πᾶν τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἐαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμιμήσατο.

(Qu'il ne faut pas croire légèrement à la délation.)

VIII

DE LA DANSE ET DU COSTUME DRAMATIQUE.

La danse contribue à la beauté et à la grâce des représentations dramatiques : elle est supérieure à la tragédie et à la comédie pour tout ce qui tient à la partie extérieure de l'art théâtral.

Ὁ μὲν Ὅμηρος τὰ ἥδιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ὕπνον, καὶ φιλότητα, καὶ μολπὴν, καὶ

ὄρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα¹ ὠνόμασε, προσμα-
 τυρήσας, νῆ Δία, καὶ τὸ ἡδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμ-
 φότερα τῇ ὀρχηστικῇ πρόσσεστι, καὶ ᾧδῇ γλυκερὰ,
 καὶ ὀρχηθμός ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμάσθαι ἐπι-
 νοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως².

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμικὰ ἔργα,
 ἄλλω δ' ὀρχηστὴν τε καὶ ἱμερόεσσαν ἀοιδὴν.

Ἱμερόεσσα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὀρχήσεως ᾧδῇ,
 καὶ δῶρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ ἔοικεν εἰς
 δύο διηρηκώς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πό-
 λεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνα ταῦτα
 ὡς κάλλιστα ἀντιτεθεικέναι. Ὁ δὲ Ἡσίοδος, οὐ
 παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔωθεν εὐθύς
 ὀρχουμένας τὰς Μούσας, ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν³ τοῦτο
 περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγεῖται, ὅτι

περὶ κρηνὴν ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν
 ὀρχεῦνται,

τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἀλλὰ σὺ
 μὲν, ᾧ γενναῖε, μονονουχὶ θεομαχῶν ὑβρίζεις εἰς
 τὴν ὀρχηστικὴν. Ὁ Σωκράτης δὲ, σοφώτατος ἀνὴρ,
 εἴ γε πιστευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυ-
 θίῳ⁴, οὐ μόνον ἐπῆνει τὴν ὀρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμα-
 θεῖν αὐτὴν ἡξίου, μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ
 εὐμουσίᾳ, καὶ κινήσει ἐμμελεῖ, καὶ εὐσχημοσύνη τοῦ
 κινουμένου, καὶ οὐκ ἡδεῖτο γέρων ἀνὴρ ἐν τῶν σπου-

1. *Iliade*, XIII, 630; *Odys-
 sée*, XVIII, 303.

2. *Odyssée*, I, 421.

3. *Théogonie*, 3.

4. *Platon*, *Apologie de So-
 crate*, 5.

δαιοτάτων μαθημάτων καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι. Καίτοι ἐκεῖνος ἄρτι ἀρχομένην ἑώρα τότε τὴν τέχνην, καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηρθρωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἔθεατο, εὖ οἶδα, πάντων ἂν ἐκεῖνός γε ἀφήμενος, μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε, καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξατο.

Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμωδίαν καὶ τραγωδίαν ἐπαινῇς, ἐπιλελῆσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἰδιόν τι εἶδος ἐστίν, οἷον τραγικῇ μὲν ἡ ἐμμέλεια, κωμωδικῇ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης, σικιννίδος¹, προσλαμβανομένης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετίμησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμωδίαν, καὶ αὐλητὰς κυκλίους, καὶ κιθαρῳδίαν, ἐναγώνια ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο σεμνὰ προσειπὼν, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσει ἕκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα. Τὴν τραγωδίαν δὲ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος πρώτου καταμάθωμεν, οἷα ἐστίν, ὡς εἶδε/χθές ἅμα καὶ φοβερὸν θέαμα εἰς μῆκος ἄρρυθμον ἡσκημένος ἄνθρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐπογούμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος, καὶ στόμα κεχηνὸς πάμμεγα, ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατάς· ἐὼ λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνητὴν πα-

4. L'Emmélie était noble et grave; la Cordace et la Sicinnis étaient au contraire des danses

rapides et violentes, à peu près comme la tarentelle des Napolitains.

χύτητα προσποιούμενης, ὥς μὴ τοῦ μήκουσ ἡ ἀρ-
 ρυθμία ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχοιτο· εἴτ' ἐνδοθεν
 αὐτὸς κεκραγῶς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν,
 ἐνίοτε καὶ περιάδων τὰ ἱαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἶσθη-
 στον, μελωδῶν τὰς συμφοράς, καὶ μόνῃς τῆς φωνῆς
 ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτὸν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς ποιη-
 ταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις. Καὶ μέ-
 γρι μὲν Ἀνδρομάχῃ τις ἢ Ἑκάτῃ ἐστὶ, φορητὸς ἐ-
 ὤδῃ· ὅταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῇ,
 ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ, καὶ μήτε τὴν λεοντῆν αἰδε-
 σθεῖς, μήτε τὸ ῥόπαλον ὃ περικείται, σολοικίαν ἐ-
 φρονῶν εἰκότως φαίη ἂν τις τὸ πρᾶγμα. Ἡ κωμω-
 δία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον
 μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ νενομικεν, οἷα Δάων καὶ
 Τιθύων[†] καὶ μαγεύρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀρχη-
 στοῦ σχῆμα ὥς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπές, οὐκ ἐμ-
 χρὴ λέγειν· δῆλα γὰρ τοῖς μὴ τυφλοῖς ταῦτα. Τὸ
 δὲ πρόσωπον αὐτὸ, ὥς κάλλιστον, καὶ τῷ ὑποκει-
 μένῳ δράματι ἐοικὸς, οὐ κεχηνὸς δὲ ὡς ἐκεῖνα,
 ἀλλὰ συμμεμυκός· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐ-
 τοῦ βοῶντας.

(*De la danse.*)

†. Daves et Tibius, noms d'esclaves.

IX

DE LA GYMNASTIQUE.

Solon montre au Scythe Anacharsis en quoi consiste l'utilité de la gymnastique, que celui-ci tourne en ridicule. Elle rend les corps plus vigoureux et les âmes mieux trempées pour la lutte et pour la liberté.

ANAXAPΣEΣ, ΣΟΛΩΝ.

ANAX. Ταῦτα δὲ ὕμῃν, ὦ Σόλων, τίνος ἕνεκα οἱ νέοι ποιῶσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι, καὶ ἐν τῷ πηλῷ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. Καίτοι κατ' ἀρχᾶς εὐθὺς ἀποδυσάμενοι λίπα τε ἠλείψαντο, καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει· μετὰ δὲ, οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες, ὠθοῦσί τε ἀλλήλους συννευκότες, καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοὺ ἀράμενος ἐκείνος τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν, ἀφῆκεν¹ εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν, ἀνακύπτειν οὐκ ἔα, συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν· τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα, τὸν πῆγυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ, ἄγγει τὸν ἄθλιον· ὁ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἰκετεύων, οἶμαι, ὥς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖν. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἕνεκα φεῖδονται μὴ μολύνεσθαι,

1. Ἀφῆκεν, 3e pers. sing. | précipiter hors de. En latin, ce
aor. 1 indicatif d'ἀρήμι, jeter, | serait *ejecit*, *omisit*.

ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρίσμα, καὶ τοῦ βορβορίου ἀναπλησθέντες, ἐν ἰδρῶτι ἅμα πολλῷ, γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν, ὥσπερ αἱ ἐγγέλους ἐκ τῶν χειρῶν διολισθαίνοντες. Ἄλλοι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὐτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ ὀρύγματι, πάττουσιν τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτροόνων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθον ἀφαιρούσης, καὶ βεβαιωτέραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκονιμένοι καὶ αὐτοὶ παίουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες, καὶ λακτίζουσιν. Οὗτοσί γοῦν καὶ τοὺς ὁδόντας ἔοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακῶδαίμων· οὕτως αἷματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πύξ, ὡς ὕαξ, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ἄρχων οὗτοσί διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην (τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι), ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει, καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ. Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν· ὡς ἔμοιγε μανία μᾶλλον εἰκέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν ῥαδίως μεταπείσειέ με, ὡς οὐ παραπαίουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

ΣΟΛ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γιγνόμενα φαίνεται ξένα γε ὄντα, καὶ πάμπλου τῶν Σκυθικῶν ἐθῶν ἀπάδοντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γιγνόμενά ἐστιν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὗτοι παίουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίουσιν ἐν τῷ πηλῷ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ

χρείαν οὐκ ἄτερπῇ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀκμὴν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὃ Ἀνάρχαρσι, γυμνάσιον ὑφ' ἡμῶν ὀνομάζεται, καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου¹. καὶ τὸ ἄγαλμα δὲ αὐτοῦ ὄρας, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιὰ δὲ, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη, ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσι τὸν θεόν. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων, τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκεῖνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοί, τὸ δὲ παίειν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιάζειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἐστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου, καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων ἀγῶνας προτίθεμεν· καὶ ὁ κρατήσας ἄριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν, καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

ANAX. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν τυχῶτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἴσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένοι, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας². Ἀλλ', ὦ ἄριστε, οὐκ ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. Ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης, καὶ γνωρίσματα οἵτινες οἱ κρατήσαντες· ἡ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντὸς ἀξία τοῖς νενικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτίζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐ-

1. Il y avait à Athènes trois gymnases, l'Académie, le Cynosarge et le Lycée.

2. Μορίας, sous-ent. ἐλαίας, de l'olivier assigné par le destin, sacré.

κλειαν ἐκ τῶν πόνων. Οὐ γὰρ ἀπονητὶ προσγένοιτο ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρὴ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς πολλὰ τὰ δυσχερῆ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ, τότε ἤδη τὸ λυσιτελὲς καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ANAX. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελὲς, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὄψονται ἐστεφανωμένους, καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται, πολὺ πρότερον οἰκτείραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς · οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν, ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἄπειρος εἶ, φημί, ἡμετέρων ἔτι · μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξει περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπιὼν ὄρας τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τὴν θέαν τῶν τοιούτων, καὶ θέατρα μυριάνδρα συμπληρούμενα, καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομιζόμενον.

Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν. Ἀποδύσαντες αὐτὰ οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλεον ἀσυμπαγῇ ὄντα, πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιοῦμεν πρὸς τὸν ἀέρα, συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλπος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν · ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνουντο. Τούντεῦθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες, καὶ διδασκάλους ἐκάστων ἐπιστήσαντες, τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὡς τοὺς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζονται, καὶ ὁμοσε λωρεῖν ταῖς πληγαῖς, μηδὲ ἀποτρέ-

ποιντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς, θυμολιδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους, καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν, καὶ προσέτι ἐρρῶσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννευκότες παλαίουσι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι, καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς, καὶ ὠτισμούς, καὶ περιπλοκάς, καὶ λυγισμούς, καὶ ἄγχεσθαι δύνασθαι, καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὔτοι ἐκμελετῶντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτώμενοι. Δυσπαθέστερα γὰρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίγνονται αὐτοῖς διαπονούμενα. Ἔτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρὸν· ἔμπειροι γὰρ δὴ ἐκ τούτου καθίστανται, εἴ ποτε ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ πολέμῳ ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακεῖς, καταρρίψει τε θᾶττον ὑποσκελίσας, καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὡς ῥᾶστα ἐξανίστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα ποριζόμεθα τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνοσι χρῆσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνά τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες ἐρρωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα, καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα, καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς. Ἐννοεῖς γὰρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅπλοις ἔσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὠχρότητος ἐπιδεικνυμένους, οἷα γυναικῶν σώματα ὑπὸ

σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῷ
 εὐθὺς ρέομενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει,
 καὶ μάλιστα ἦν καὶ ὁ ἥλιος, ὥσπερ νῦν, τὸ με-
 σημβρινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο δι-
 ψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένοις, καὶ εἰ
 αἷμα ἴδοιεν, εὐθὺς ταραττομένοις καὶ προαπο-
 θνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς
 χεῖρας ἔλθειν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυ-
 θροι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι
 καὶ ἀρρενωποὶ, πολὺ τὸ ἔμψυχον καὶ θερμὸν καὶ
 ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τισαύτης εὐεξίας ἀπο-
 λαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότες, οὔτε
 περιπληθεῖς ἐς βαρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περι-
 γεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀγρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ
 περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες· ὁ δὲ ἰσχύον
 καὶ τήνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλε-
 λειμμένον, ἐρρωμένως φυλάττοντες. Ὅπερ γὰρ δὴ
 οἱ λικμῶντες τὸν πυρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμ-
 νάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι, τὴν μὲν ἄχνην
 καὶ τοὺς ἀθήρας ἀποφυσῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν
 καρπὸν διευκρινοῦντα καὶ προσσωρεύοντα. Καὶ μὴν
 καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσχοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆκος τε
 διαρχεῖν ἐθίζοντες, καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεὶ ὠκύτατον
 ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερρὸν
 καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἔνθα οὔτε
 βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βάσιν οὔτε ἐπιστηρίξαι ῥά-
 διον, ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός.
 Ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ εἴ τι
 ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσχοῦνται ἡμῖν,
 ἔτι καὶ μολυβδίδας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χεροῖν

ἔχοντες. Εἴτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμιλλῶνται. Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν, περιφερές, ἀσπίδι μικρᾷ ἐοικὸς ὄχανον οὐκ ἐχούσῃ οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος. Ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω, φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μῆκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο· καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τὲ αὐτῶν κρατύνει, καὶ τόνον τοῖς ἄλλοις ἐντίθησιν. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἄκουσον, ὦ θυμᾶσιε, ὅτου ἕνεκα ὑποδέβληνται. Πρῶτον μὲν, ὡς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ πτώσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν· ἔπειτα καὶ τὸν ὀλισθὸν ἀνάγκη πλείω γίνεσθαι, ἰδρύντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλυσιν εἰκάζεις, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοῖον ὄν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχύν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπότεν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων ἀναγκάζονται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ συνέχειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἰδρωκότες μετ' ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρυῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα, μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα, ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα ῥᾳδίως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἥκειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσχοῦμεν, τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὡς τὰ μικρότερα μακρῷ εὐκολώτερον φέροισιν. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τούναντίον χρησίμην

οιόμεθα εἶναι, ὥς μὴ διολισθάνηεν συμπλεκόμενοι. Ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῷ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρασκόν ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρῶτα συνέχειν δοκεῖ ἢ κόνις ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη, καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν, καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιῶς τότε καὶ ἀνεωγῶσι τοῖς σώμασιν ἐμπιπτόντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμηῖ, καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παρξοτησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιᾷ δεδιητημένων, καὶ ὃν ἂν ἔλῃ τῶν ἐν τῷ Λυκείῳ γυμναζομένων, ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πηλόν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν ὅμοιος εὖζαιο γενέσθαι. Οἶδα γὰρ ὥς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἐκατέρου, συνεστηκώς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι, καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγῇ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν, οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτούς· κρατοῦντες μὲν τῶν δυσμενῶν, εἰ ἐπίοιεν, φοβέροι δὲ τοῖς περιοίκοις ὄντες, ὥς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὐτὸ πολὺ ἀμείνοσιν αὐτοῖς χρώμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν φιλοτιμουμένοις, μηδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα

διατρίβουσι καὶ ἀσγόλοις οὖσιν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἐστίν, ὅποτε ἕς τε εἰρήνην καὶ ἕς πόλεμον τὰ ἄριστα παρεσκευασμένα φαίνονται ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

(*Sur les gymnases.*)

X

COMMENT ON ARRIVE A LA GLOIRE.

Le joueur de flûte Harmonide apprend de son maître, Timothée, que le plus sûr moyen d'arriver à la gloire est de se faire apprécier par un petit nombre seulement de juges d'un mérite réel, dont le goût a force de loi.

Ἀρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἤρετό ποτε Τιμόθεον διδάσκαλον αὐτοῦ ὄντα· « Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς ἂν ἐνδοξος γενοίμην ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ τί ποιῶντα εἴσονται με οἱ Ἕλληνες ἅπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὖ ποιῶν ἐδιδάξω με ἤδη, ἀρμόσασθαι τὸν αὐλὸν ἐς τὸ ἀκριβές καὶ ἐμπνεῖν ἐς τὴν γλωττίδα λεπτόν τι καὶ ἐμμελές, καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πυκνῇ τῇ ἄρσει καὶ θέσει, καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ, καὶ σύμφωνα εἶναι τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν, καὶ τῆς ἀρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἐνθεον, τῆς Λυδίου τὸ βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἴωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν

πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἔνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δόξα ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν πλήθεσι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτυλῷ, καὶ, ἦν που φανῶ, εὐθὺς ἐπιστρέφεσθαι πάντας εἰς ἐμὲ, καὶ λέγειν τοῦνομα, οὗτος ἐκεῖνος Ἀρμονίδης ἐστὶν ὁ ἄριστος αὐλητῆς, ὥσπερ ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν οἴκοθεν ἐκ Βοιωτίας, ὑπηύλησας τῇ Πανδιονίδι¹ καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἴαντι τῷ ἐμμανεῖ², τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν ὃς ἡγνόει τοῦνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν. » Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος· « Ἄλλ', ὦ Ἀρμονίδη, ἔρᾳ μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικροῦ πράγματος, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημος εἶναι καὶ γιγνώσκεισθαι πρὸς τῶν πολλῶν· τοῦτο δὲ, εἰ μὲν οὕτως πῶς ἐς τὰ πλήθη παριὼν ἐπιδεικνύμενος, ἐθέλοις πορίζεσθαι, μακρὸν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἴσονται σε. Ποῦ γὰρ ἂν εὔρεθείη ἢ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα, ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἕλλησιν; Ὡς δὲ ποιήσας γνωσθήσῃ αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸ πέρας ἀφίξῃ τῆς εὐχῆς, ἐγὼ καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαί σοι· σὺ γὰρ αὖλει μὲν καὶ πρὸς τὰ θέατρα ἐνίστε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν πολλῶν. Ἡ δ' ἐπιτομος καὶ ῥᾶστα ἐπὶ τὴν δόξαν ἄγουσα ἡδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιλεξάμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι καὶ

1. La *Pandionide*, tragédie dont les filles de Pandion étaient sans doute les héroïnes.

2. *Ajax furieux*. C'est, comme on sait, le titre d'une tragédie de Sophocle.

ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ, εἰ τούτοις, φημὶ, ἐπιδείξαι τὰ αὐλήματα, καὶ οὗτοι ἐπαινέσονται σε, ἅπασιν Ἑλλήσι νόμιζε ἤδη γεγενῆσθαι γνώριμος ἐν οὕτω βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὅρα πῶς συντίθημι· εἰ γὰρ οὓς ἅπαντες ἴσασι καὶ οὓς θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ εἴσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα, τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἳ γε πάντως ἀκολουθήσουσι τοῖς ἄμεινον κρίναι δυναμένοις; Ὁ γὰρ τοι πολὺς οὗτος λεῶς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάνυσοι ὄντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὅντινα δ' ἂν οἱ προὔχοντες ἐπαινέσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τοῦτον· ὥστε ἐπαινέσουσι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἱ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασι κροτῆσαί ποτε καὶ συρίσαι, κρίνουσι δὲ ἐπτὰ ἢ πέντε ἢ ὅσοι δὴ. »

Ταῦτα ὁ μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔφθη ποιῆσαι. Μεταξὺ γὰρ αὐλῶν, φασὶν, ὅτε τὸ πρῶτον ἡγωνίζετο, φιλοτιμότερον ἐμφυσῶν ἐναπέπνευσε τῷ αὐλῷ, καὶ ἀστεφάνωτος ἐν τῇ σκηνῇ ἀπέθανε, τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

(*Harmonide.*)

POÉSIES.

I

LA GOUTTE TRAGÉDIENNE.

Un podagre gémit sur son lit de douleur. La Goutte se présente, et lui déclare qu'aucun remède ne peut triompher de la puissance dont elle dispose.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ὡ στυγνὸν οὔνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἦν Ταρτάρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσκίοις
Μέγαιρ' Ἑρινὺς γαστρὸς ἐξεγείνατο,
μαζοῖσί τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῷ βρέφει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνῆκεν; Ἥλθες ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνῶσιν ἀμπλακημάτων τίσις
βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίονα
τροχῷ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυφον πέτρῳ
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκηδέσιν πόνοις·
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,

ἰχῶρι φαύλῳ καὶ πικρῷ χυμῷ χολῆς
 πνεύματι βιαίῳ τόδε διασφίγγον πόρους
 ἔστηκε, καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόνους.
 Σπλάγγνων δ' ἐπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακὸν,
 δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
 ὅποῖα κρατὴρ μεστὸς Αἰτναίου πυρὸς,
 ἢ Σικελὸς αὐλῶν ἀλιπόρου διασφάγος,
 ὅπου δυσεξέλικτα κυματούμενος,
 σήραγξι πετρῶν σχολιὸς εἰλεῖται κλύδων.
 ὦ δυστέκμαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τέλος,
 ὡς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάλλομεν,
 ἐλπίδι ματαία μωρὰ βουκολούμενοι.

ΠΟΛΛΑΓΡΟΣ.]

ὦ μοι πόνων ἀρωγὸν, ὦ τρίτου ποδὸς
 μοῖραν λελογγὸς βᾶκτρον, ἐξέρειδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν, καὶ κατίθουνον τρίβον,
 ἵχνος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πέδῳ.
 Ἐγειρε, τλῆμον¹, γυῖα δεμνίων ἄπο,
 καὶ λίπε μελᾶθρων τὴν ὑπώροφον στέγην.
 Σκέδασον δ' ἀπ' ὅσων νύχιον ἀέρος βάθος,
 μολῶν θύραζε, καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθόλωτον αὔραν πνεύματος φαιδρουῦ σπάσον.
 Δέχατον γὰρ ἤδη τοῦτο πρὸς πέμπτῳ φάει,
 ἐξ οὗ ζόφῳ σύγκλειστος ἡλίου δίχα,
 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοισι τείρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμία πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὠρμημένῳ
 δέμας δὲ νωθρὸν οὐχ ὑπηρετεῖ πόθοις.

1. Le goutteux s'apostrophe lui-même.

Ὅμως δ' ἐπείγου, θυμὲ, γιγνώσκων ὅτι
πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ,
καὶ μὴ δύνηται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσπότην πόνων
οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ γθονὸς βροτῶν;
Ἦν οὔτε λιζάνων ἀτμὶς ἐξιλίσσεται,
οὔτε χυθὲν αἷμα βωμίοις παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμῆς ἀγάλμασιν.
ἦν οὔτε Παιᾶν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
πάντων ἰατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
οὐ παῖς ὁ Φοίβου πολυμαθὴς Ἀσκληπιός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκῶντες αἰεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην.
τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σέλινά μοι,
καὶ φύλλα θριδάκων, καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογεῖτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελεμάτων,
σταφυλῆνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
ὑοσκύαμον, μήκωνα, βολβούς, σίδια,
ψύλλιον, λίβανον, ῥίζαν ἐλλεβόρου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμφακον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γύριν κριθίνην,
κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου.
Ἐψουσι φρύνους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
βατράχους, ὑαίνας, τραγελάφους, ἀλώπεκας.

Ποῖον μέταλλον οὐ πεπεύραται βροτοῖς;
 Τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
 ζῶων ἀπάντων ὅστ᾽ αἶ, νεῦρα, δέρματα,
 στέαρ, αἶμα, μυελός, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
 Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
 οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτώ· τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες.
 Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱεράν, καθαίρεται·
 ἄλλος ἐπαοιδαῖς ἐπιτεθὼν ἐμπαίζεται.
 Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξάδει λαβῶν.
 Ὁ δὲ θεραπείαν ἔλαθε παρὰ τῆς κοιράνου.
 Ἐγὼ δὲ τούτοι παῖσιν οἰμῶζειν λέγω,
 καὶ τοῖς ποιοῦσι ταῦτα καὶ πειρῶσί με
 εἶωθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα.
 Τοῖσι δὲ φρονοῦσι μηδὲν ἀντίζουσιν ἐμοὶ
 ἥπιον ἔχω νοῦν, εὐμενὴς τε γίγνομαι.
 Ὁ γὰρ μεταλαβὼν τῶν ἐμῶν μυστηρίων,
 πρῶτον μὲν εὐθὺς εὐστομεῖν διδάσκεται,
 τέρπων ἅπαντας, εὐτραπέλους λέγων λόγους.
 Παῖσιν δ' ὁράται μετὰ γέλωτος καὶ κρότου,
 ὅτ' ἐπὶ τὰ λουτρά φερόμενος βαστάζεται.
 Ἄττη γὰρ, ἣν Ὀμηρος εἶπεν, εἰμ' ἐγὼ,
 βαίνουσ' ἐπ' ἀνδρῶν κράτα, καὶ βάσεις ποδῶν
 ἀπαλὰς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
 Ποδάγρα καλοῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
 Ἄλλ' εἴα μύσται πάντες ὀργίων ἐμῶν,
 γεραίρεθ' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

1. *Iliade*, IX, 800.(*Tragodopodagra*).

ÉPIGRAMMES.

I

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηζόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε·
ὥς δὲ βιωσόμενος φείδεο σῶν κτεάνων.
Ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, ὃς, ἄμφω ταῦτα νοήσας,
φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

II

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

III

Εἰς βραχὺν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἅπλετός ἐστι χρόνος.

IV

Εἰς χάριτας¹.

Ὡκειῖται χάριτες γλυκερώτεραι· ἦν¹ δὲ βραδύνη,
πᾶσα χάρις κενεή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

1. Sur les bienfaits.

V

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς ὃν ἀπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας, εἰς κενὸν ἐξέχεας.

VI

Εἰς θεοῦς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄτοπὸν τι ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεοὺς, οὐδὲ λογιζόμενος.

VII

Εἰς κολάκας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσις χαλεπώτερον¹ εὔρεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλίην.
Οὐ γὰρ ἔθ' ὥς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἄγα
πῶντες
ὥς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

VIII

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγὶς ἐπικεῖσθω·
κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων φυλακή.

1. Χαλεπώτερον, plus redoutable.

IX

Εἰς πλοῦτον.

Πλοῦτος ὁ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,
τᾶλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.

Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
κληζεῖν, ὅς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.

Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατρήκεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
σωρεύειν αἰεὶ πλοῦτον ἐπειγόμενος,
οὗτος ὅποῖα μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
μοχθήσει, ἐτέρων δρεφόμενων τὸ μέλι.

X

Εἰς Τύχην.

Ἀγρὸς Ἀχαιμενίδου γενομένην ποτὲ, νῦν δὲ Μενίππου·
καὶ πάλιν ἐξ ἐτέρου βήσομαι εἰς ἕτερον.

Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔχειν μέ ποτ' ὦετο, καὶ πάλιν οὗτος
οἶεται, εἰμὶ δ' ὅλως οὐδενός, ἀλλὰ Τύχης.

XI

Εἰς τοὺς φίλους.

Εὖ πράττων φίλος εἶ θνητοῖς, φίλος εἶ μακάρεσσι,
καὶ σευ ῥηϊδίως ἔκλυον εὐζαμένου.

Ἄν πταίσης γ', οὐδεὶς ἔτι σοι φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
ἐχθρά, τύχης ῥιπαῖς συµμεταβαλλόμενα.

XII

Εἰς Τύχην.

Πολλὰ τὸ Δαιμόνιον δύναται, ἅν ἡ παράδοξα·
 τοὺς μικροὺς ἀνάγει, τοὺς μεγάλους κατὰγει.
 Καὶ σοῦ τὴν ὄφρυν καὶ τὸν τύφον καταπαύσει,
 ἅν ποταμὸς χρυσοῦ νάματά σοι παρέχῃ.

XIII

Εἰς τὴν τῶν ταπεινῶν ἀσφάλειαν.

Οὐ θρύον, οὐ μαλάχην ἄνεμός ποτε, τὰς δὲ με-
 γίστας
 ἡ δρύας ἡ πλατάνους, οἶδε χαμαὶ κατὰγειν.

XIV

Εἰς τὸ βραδέως βουλευέσθαι.

Ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων · ἡ δὲ ταχεῖα
 αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

XV

Εἰς τὴν τοῦ πόνου μετριότητα.

Ἐξ ὥραι μόχθοις ἱκανώταται · αἱ δὲ μετ' αὐτας
 γράμμασι δεικνύμεναι « Ζῆθι » λέγουσι βροτοῖς.

XVI

Εἰς παιδίον τεθνηκός.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλειῆς Ἀΐδης ἥρπασε, Καλλίμαχον.
Ἄλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βιότοιο κακῶν.

XVII

Εἰς μῶρον.

Ἔσβεσε τὸν λύχνον μῶρος, ψυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· « Οὐκέτι με βλέπετε. »

XVIII

Εἰς τὸν φύκει καὶ ψιμύθῳ χρώμενον.

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις· γῆρας δὲ σὸν οὐποτε βάψεις,
οὐδὲ παρειάων ἐκτανύσεις ρυτίδας.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατὰπλαττε,
ὥστε προσωπεῖον, κ' οὐχὶ πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστί. Τί μαίνειαι; οὐποτε φῦκος
καὶ ψιμυθος τεύξει τὴν Ἐκάβην Ἑλένην.

XIX

Εἰς ζωγράφον.

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον, οὐ δύνασαι δὲ
φωγὴν συλῆσαι· χρώματι παιδομένην.

XX

Εἰς πωγωνοτροφοῦντα.

Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
καὶ τράγος εὐπώγων εὖστολός ἐστι Πλάτων.

XXI

Εἰς ἱατρόν.

Ἰητήρ τις ἐμοὶ τὸν ἐὸν φίλον υἱὸν ἔπεμψεν,
ὥστε μαθεῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
Ὡς δὲ τὸ « Μῆνιν ᾄειδε », καὶ « ἄλγεα μυρί' »
ἔθηκεν¹ »

ἔγνων, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκόλουθον ἔπος,
« πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐα-
ψεν² »,

οὐκέτι μιν πέμπει πρὸς με μαθησόμενον.
Ἀλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ· « Σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν,
ἐταῖρε.

Αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
Καὶ γὰρ ἐγὼ « πολλὰς ψυχὰς Ἄϊδι προΐάπτω »,
καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικοῦ δέομαι. »

1. *Iliade*, I, 4 et 2. — 2. *Id. ibid.*, 3.

XXII

Εἰς τὴν ἑαυτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψε, παλαιά τε μωρά τε εἰδώς·

Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα·

Ἄλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

FIN.

TABLE DES MATIÈRES.

	Pages
NOTICE SUR LUCIEN	4

FAITS BIOGRAPHIQUES.

I. Le songe ou la vocation.....	11
II. Fusion du Dialogue et de la Comédie.....	19
III. Procès de Lucien et de la Rhétorique.....	21

DIALOGUE DES DIEUX ET DES MORTS.

I. Prométhée enchaîné.....	30
II. Mercure au berceau.....	34
III. Naissance de Minerve.....	37
IV. Querelle d'Hercule et d'Esculape.....	38
V. Imprudence de Phaëthon.....	40
VI. Puissance des Dieux annulée par le Destin.....	41
VII. Polyphème aveuglé par Ulysse.....	47
VIII. Ménippe aux enfers.....	50
IX. Les rois bafoués par Ménippe.....	52
X. Moqueries sur la barque à Charon.....	54
XI. Il faut tout quitter en descendant aux enfers.....	56
XII. Dispute d'Alexandre, de Scipion et d'Annibal.....	61
XIII. Diogène se moque d'Alexandre.....	66
XIV. Dispute de Philippe et d'Alexandre.....	68
XV. Il n'y a plus de beauté aux enfers.....	71
XVI. Ce qu'on voit dans l'autre monde.....	72
XVII. Qu'est-ce que la destinée des hommes?.....	79

DIALOGUES PHILOSOPHIQUES ET TRAITÉS MORAUX.

	Pages
I. La richesse et les amis.....	84
II. Puissance des Dieux.....	88
III. Inutilité des sacrifices.....	91
IV. Crieé des sectes, ou Les philosophes à l'encan.....	93
V. Plaintes des philosophes contre Lucien.....	99
VI. Triste condition de ceux qui sont aux gages des grands.. ..	106
VII. Difficulté de choisir une secte philosophique.....	112
VIII. Beaux traits d'amitié.....	117
IX. La vie du riche et celle du pauvre.....	124
X. Vanité des souhaits.....	128
XI. Impudence des soi-disant philosophes.....	131
XII. Vanité des regrets.....	136
XIII. Les pauvres se font une idée fausse du bonheur des riches	138
XIV. Éloge de la vie cynique.....	141

ÉCRITS HISTORIQUES.

I. Qualités d'une histoire bien faite.....	145
II. Portrait du philosophe Nigrinus.....	150
III. Démonax	155
IV. Néron acteur.....	160
V. Exemples de longévité.....	162
VI. Antiochus devient l'époux de Stratonice.....	166
VII. Mort de Pérégrinus.....	168
VIII. Victoire d'Antiochus sur les Galates.....	170
IX. Hérodote lit son histoire aux Grecs.....	173
X. Alexandre ou le faux prophète.....	175

ROMANS ET FANTAISIES.

I. Voyage imaginaire.....	178
II. Lucius changé en âne.....	189
III. Pérégrination au-dessus des nuages.....	196
IV. Faits incroyables.....	199

ÉLOQUENCE.

	Pages
I. Préceptes oratoires.....	204
II. Effets de la véritable éloquence.....	206
III. Personnification de l'éloquence.....	208
IV. Puissance oratoire de Démosthène. — Sa mort.....	210
V. Maux causés par la tyrannie.....	218
VI. Le fils déshérité.....	221
VII. Phalaris et le taureau d'airain.....	224
VIII. Le Parasite.....	226
IX. Éloge de la Patrie.....	234
X. Éloge de la mouche.....	237

SCIENCES.

I. L'ignorant bibliomane.....	242
II. Sur une impropriété de langage.....	248
III. Jugement des voyelles.....	249
IV. Sur un lapsus commis en saluant.....	252
V. De l'Astrologie.....	254
VI. Les Dipsades.....	258

BEAUX-ARTS.

I. De la Beauté.....	261
II. Le bain.....	263
III. Description d'une maison opulente.....	267
IV. Portraits.....	273
V. Tableau d'Aétion.....	276
VI. Tableau de Zeuxis.....	277
VII. Tableau de la Délation par Apelle.....	281
VIII. De la danse et du costume dramatique.....	283
IX. De la Gymnastique.....	287
X. Comment on arrive à la gloire.....	295

POÉSIES.

I. La goutte tragédienne.....	298
ÉPIGRAMMES.....	302

PARIS. — TYPOGRAPHIE LAHURE
rue de Flenrus, 9.
